DANILA COMASTRI MONTANARI

MISTERE ÎN ROMA ANTICĂ

PUBLIUS AURELIUS 4

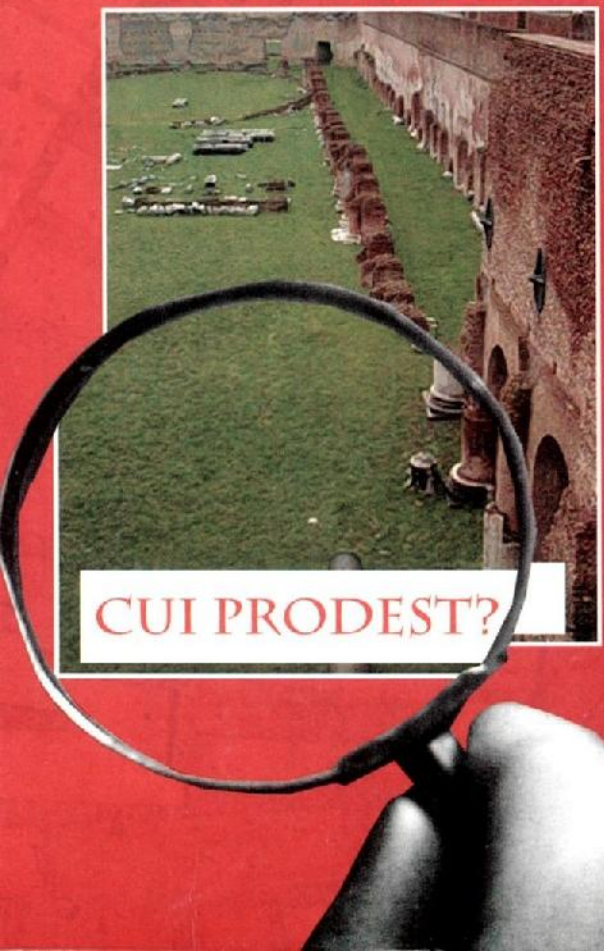

DANILA COMASTRI MONTANARI

MISTERE ÎN ROMA ANTICĂ

PUBLIUS AURELIUS 4

Publio Aurelio
Un investigatore nell'antica Roma
Cui prodest?
Danila Comastri Montanari
Copyright © 1999 Hobby & Work Publishing S.r.l.
This edition published in agreement with Hobby & Work Publishing S.r.l. through Piergiorgio Nicolazzini Literary Agency
All rights reserved.

Mistere în Roma antică. Publius Aurelius 4
Cui prodest?
Danila Comastri Montanari
Copyright © 2006 Editura **ALLFA**
Traducere: Radu Gâdei

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
COMASTRI MONTANARI, DANILA
Mistere în Roma Antică. Publius Aurelius 4 / Danila Comastri Montanari; [trad. de Radu Gâdei]. - București: ALLFA, 2006, 6 vol.
ISBN (10) 973-8457-87-4
Vol. 4: Cui Prodest? - 2006. - ISBN (10) 973-724-011-1; ISBN (13) 978-973-724-011-8
I. Gâdei Radu (trad.)
821.131.1-312.4=135.1

Toate drepturile rezervate Editurii **ALLFA**.
Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată fără permisiunea scrisă a Editurii **ALLFA**.
Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.
Copyright © 2006 by **ALLFA**
The distribution of this book outside Romania, without the written permision of **ALLFA**, is strictly prohibited.

Editura **ALLFA**: Bd. Timișoara nr. 58,
sector 6, cod 061317 – București
Tel.: 402 26 00
Fax: 402 26 10

Departamentul distribuție: Tel.: 402 26 25, 402 26 34

Comenzi la: comenzi@all.ro
URL: http://www.all.ro
Redactor: Olimpia Novicov
Design copertă: Andra Penescu

DANILA COMASTRI MONTANARI

CUI PRODEST?

„Libertatea este fructul neînchipuit de dulce al neatârnării".

Epicur

Traducere din limba italiană:
Radu Gâdei

EDITURA ALLFA

ROMA ÎN TIMPUL LUI PUBLIUS AURELIUS

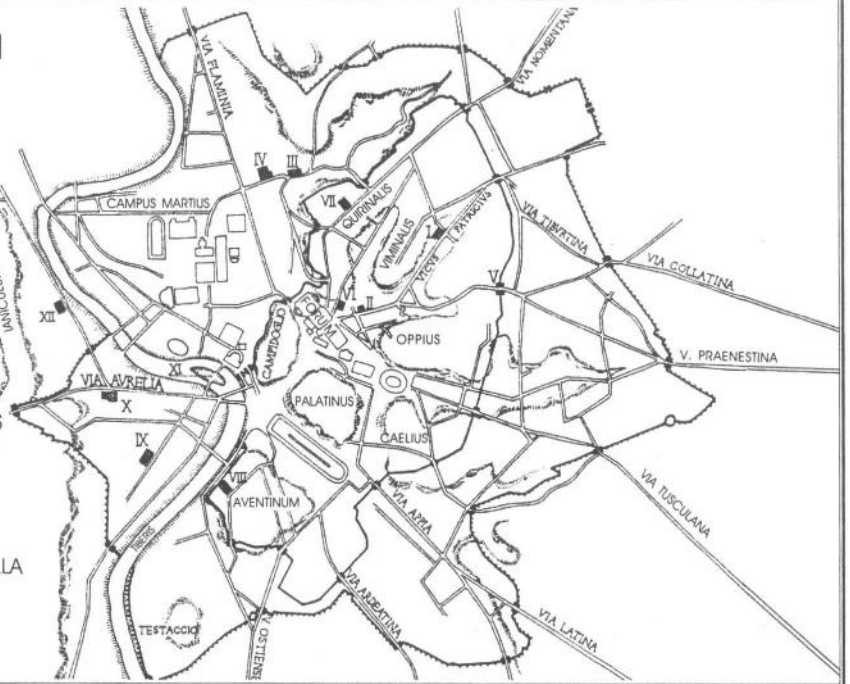

I. CASA LUI AURELIUS
II. BIROUL DE COPIŞTI AL LUI SATURNINUS
III. PORTICUL LUI VIPSANIUS
IV. CASA FAMILIEI MARCELLUS
V. POARTA ESQUILINA
VI. BAIA LUI SARPEDON
VII. TEMPLUL LUI ROMULUS QUIRINUS
VIII. TEMPLUL IUNONEI
IX. PEPINIERA FULVIEI ARIONILLA
X. CAZARMA GARDIENILOR DE NOAPTE
XI. INSULA TIBURTINĂ
XII. *VILLA* LUI AURELIUS

CASA LUI AURELIUS

PERSONAJE

ÎN CASA LUI PUBLIUS AURELIUS

PUBLIUS AURELIUS STATIUS	*senator roman*
CASTOR ȘI PARIS	*liberții lui Aurelius*
MODESTUS, POLIDOR, TIMON	*sclavi care servesc la masă*
NEFER, FILLIS, IBERINA	*slujnice*
HAZEL	*bărbier*
SAMSON	*hamal*

ÎN CASA LUI SATURNINUS

DRUSUS SATURNINUS	*tânăr editor*
GLAUCOS ȘI PACONIOS	*copiști*
TERENTIUS	*valet*
SCAPOLA	*grădinar*
TUCCIA ȘI DELIA	*slujnice*
DOMITIA	*prietena lui Glaucos*

ÎN CASA LUI MARCELLUS

MARCELLUS VERANIUS	*tutorele lui Drusus*
VERANIA MARCELLINA	*sora lui*
ARSAX	*portar*

LA CAZANELE DE APĂ CALDĂ ALE BĂILOR

SARPEDON	*fochist*
ZOSIMOS, CARMIANA, AFRODISIA	*sclavi*
NERIUS	*libert*
COSSUTIUS	*jucător de zaruri*

ÎN CASA ARIONILLEI

FULVIA ARIONILLA	*văduva lui Marcus Italicus*
PUPILLUS	*sclav*
NICOMED	*sclav*

ÎN ORAȘ

CALVISIUS	*negustor de sclavi*
SOFRON	*agent de pază*
SEPTIMIUS	*fabricant de încălțări*
BOSIUS	*brutar*
FEDRUS	*poet*
IULIUS CANUS	*campion la jocul de latrunculi*
ZOE	*prostituată*
MUMMIUS VERUS	*gardian de noapte*

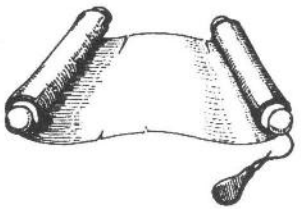

I

Roma, anul 799 de la întemeiere (anul 46 după Hristos, iarna)

Cu patru zile înainte de Idele lui ianuarie

Un ropot nesfârșit de aplauze puse capăt interminabilei ședințe și cei trei sute de senatori porniră în grabă pe treptele din fața clădirii Curiei, ca niște păsări albe și roșii care se aruncă nerăbdătoare asupra unei grămezi de grăunțe.

Publius Aurelius era prost dispus. Iarna aceea era foarte friguroasă și, după ce stătuse nemișcat timp de patru ore pe băncile acelea reci de marmură ale Senatului, se simțea acum ca un sloi de gheață. Veșmintele protocolare – tunica împodobită cu laticlavă și toga aranjată în falduri pe brațul drept – nu-l apărau prea mult de frig; probabil că iernile erau mult mai blânde cu câteva secole în urmă, când Cato Cenzorul îi acuza de slăbiciune pe aceia care nu voiau să poarte toga direct pe piele, se gândi patricianul, tremurând de frig.

Când ajunse afară, o rafală de vânt umed îl izbi în plin și fu suficientă o privire fugară către norii negri îngrămădiți dincolo de cupola aurită a Templului

Capitolin pentru a-l convinge să grăbească pasul către sclavii nubieni care-l așteptau cu lectica în fața Forului lui Augustus. Așa că senatorul nu mai zăbovi nici o clipă, se aruncă în lectică și se cuibări sub pături: își spuse că îndată ce va ajunge acasă avea să facă o baie fierbinte, asta numai dacă puturoșii de servitori își aminteau să aprindă focul la cazanul băii.

– Faceți loc pentru lectica lui Publius Aurelius Statius! strigau în gura mare sclavii anunțători, încercând să-și facă loc prin mulțime.

Peste puțin timp, lectica elegantă scăpă din agitația care domnea în centrul orașului și începu să urce pe *Vicus Patricius* până în vârful colinei Viminalului, acolo unde se înălța impunătoarea *villa* a familiei Aurelia.

– Bine ai venit, stăpâne! îl salută portarul. Aurelius rămase peste măsură de surprins: de obicei, Fabellus dormea dus în ghereta lui fără a-și mai bate capul să controleze cine venea și cine pleca din casă.

Altceva era ciudat în ziua aceea în casa lui, remarcă senatorul: o tăcere cu totul neobișnuită, parcă prevestitoare de mari necazuri. Nu se auzeau zgomote asurzitoare, răgetele servitorilor beți sau chicoteala servitoarelor; nu se auzeau nici notele înalte pe care le scotea Hazel, efeminatul frizer asiro-fenician în timp ce jupuia fără milă bărbi și cânta din adâncul bojocilor ca să acopere urletele bieților bărbați care încăpeau în mâinile lui.

Două slujnice zâmbitoare veniră în întâmpinarea stăpânului ca să-i ia mantia de pe umeri.

– Ave, *domine*!

– Bine ai venit! îl întâmpină Castor, salutându-l cu o plecăciune adâncă.

Aurelius îl privi bănuitor: era limpede că lucrurile nu mergeau ca de obicei dacă până și zurbagiul său

secretar îi arăta un asemenea respect. Mormăind printre dinți un *Ave*, se îndreptă spre camera sa care dădea în curtea interioară.

Nici nu apucă bine să intre, că doi valeți veniră să-i scoată din picioare sandalele elegante dar nespus de incomode, împodobite cu semiluna senatorială, iar o sclavă grijulie se repezi să-i aranjeze pernele moi ale jilțului său favorit. Sclavul care avea în grijă încălțările stăpânului îi aduse o pereche de *crepidae* confortabile de casă. Înainte de a-și strecura picioarele în ele, patricianul pipăi cu talpa goală pardoseala: minune a zeilor, încălzirea funcționa, semn că își amintise careva să coboare și să aprindă focul în cazanul din pivniță!

Deși privea cu neîncredere la asemenea manifestări de grijă din partea servitorilor săi, lui Aurelius ele începuseră să-i facă plăcere și spera din toată inima că toată șleahta aceea de puturoși se hotărâse în cele din urmă să meargă pe calea cea bună.

– Stăpâne, dacă vrei să-ți fac un masaj, am pregătit uleiul cu esență de mosc, ciripi din prag Nefer, chipeșa sclavă egipteană care îi îngrijea trupul.

– Hortensius a pregătit plăcinte cu carne de porc și cu praz, adăugă Castor. Sau, dacă preferi, friptură de cocor și ton cu sos picant... dar, acum, bea puțin vin dres cu mirodenii, să vezi că o să te simți mai bine! îl sfătui el plin de zel, strigând imediat la sclavul paharnic să aducă o cupă cu vin fierbinte de Falerno.

Publius Aurelius privi bănuitor de jur împrejur: cum se făcea oare că servitorii săi deveniseră dintr-o dată atât de atenți cu el?

– Ia spuneți voi ce se întâmplă aici? Ce-mi ascundeți? izbucni el în cele din urmă.

– Noi nu ne gândim decât la binele tău, *domine*. Din păcate, suntem prea puțini, remarcă grecul, ar fi nevoie de mai mulți servitori, mai spuse, aducându-i o haină de casă, din lână, pe care o încălzise lângă vasul cu jăratic încins.

– Vouă vă arde de glumă? Țin în serviciu mai bine de o sută de oameni care trândăvesc de dimineața până seara și se îngrașă pe spinarea mea!

– Numărul de oameni din casă nu este deloc pe măsura rangului tău, *domine*, se arătă revoltat grecul. Un senator ar trebui să aibă o adevărată armată de sclavi !

– Am patru deschizători de drum, trei crainici de saluturi, doi care mă apără de insecte, un frizer, cinci *balneatores*, două echipe de purtători de lectică și o cohortă întreagă de valeți, paharnici, pivniceri, bucătari și ajutori de bucătari. Asta fără a pune la socoteală femeile!

– Totuși, nu ai un scrib! îi aminti Castor. Nu ai spus de atâtea ori că îți dorești să ai pe cineva în stare să copieze cărțile de care ai nevoie? Uite, întâmplarea face ca mâine, la târgul de sclavi, să fie scoși la vânzare tocmai scribii aceia atât de pricepuți ai răposatului Saturninus!

– Ai cui, ai editorului? Cândva, apelam de multe ori la el; din păcate, însă, în ultima vreme i-a pierdut pe cei mai buni dintre copiștii pe care-i avea.

– Dar nu și pe Glaucos. Ăsta-i cel mai bun care există acum! exclamă grecul.

– În plus, este prieten cu noi. El este pe cale să fie vândut, și dacă intră pe mâna unui stăpân prea aspru, n-o să-l mai vedem niciodată! adăugă și Nefer, îndurerată peste măsură.

– Nu vorbiți cumva de individul acela blonziu pe care l-am prins de mai multe ori făcând pe amorezul cu slujnicele mele? avu o bănuială Aurelius.

– Trebuie să-l salvezi, *domine*! Tânărul Drusus Saturninus, moștenitorul editorului, încă n-a îmbrăcat toga bărbăției, așa că i-a fost dat drept tutore zgârcitul de Marcellus Veranius... și Marcellus vrea să scape acum de toți servitorii ca să nu mai aibă de cheltuit cu ei. Sărmanul Glaucos va fi urcat pe estrada aceea de licitație, cu prețul de pornire scris pe tăbliță atârnată la gât, ca un barbar prizonier de război! spuse plin de revoltă grecul.

– Fillis nu-și mai găsește liniștea și plânge cât e ziua de lungă. Gaia și Iberina țin și ele foarte mult la Glaucos și trag nădejde cu toatele că o să te înduplecI și o să-l cumperi. O să lucreze pe brânci dacă o să le faci pe plac! îl asigură Nefer.

– Sigur că da, lasă că știu eu, bombăni Aurelius. Pisălogul ăla mai lipsea ca toate servitoarele să-și piardă vremea învârtindu-se în jurul lui...

– Ei, stăpâne, nu-i așa că-l cumperi?

– Nici o nădejde. Paris nu mi-ar ierta nici în ruptul capului o asemenea cheltuială, clătină din cap patricianul folosind ca mijloc de apărare numele neînduplecatului administrator care avea în grijă toată averea sa. Într-adevăr, acesta nu pierdea nici o ocazie ca să-și mustre stăpânul pentru modul în care se purta cu servitorii săi: un nobil de viță veche ar fi trebuit să păstreze în jurul lui doar servitori de foarte bună calitate, repeta el, chiar dacă nimeni nu-l asculta, și nu o adunătură de leneși, mâncăi și pungași care se oploșise sub acoperișul bogatei *domus* a lui Aurelius...

– O să ne străduim noi să-l convingem pe Paris, îl asigură plină de speranță Nefer.

– De ce insiști atâta, dragă? o întrerupse Castor, ducându-și într-un gest teatral mâinile la frunte. Noi nu

suntem decât niște sărmani sclavi fără nici un drept, declamă el pe un ton plin de dramatism, coborând privirile în semn de resemnare stoică. Noi ăștia, greci, sirieni, egipteni, britani, popoare învinse și înrobite, purtați în lanțuri pe sub arcurile de triumf ale romanilor, supuși voinței tiranice a năvălitorilor latini...

– Lasă-te păgubaș, Castor, de-ajuns cu văicăreala! îl întrerupse scos din sărite Aurelius. Tu ești mai bogat decât mulți cavaleri din Roma, iar Nefer are o garderobă pe care puține matroane și-o pot permite!

Dar sclava egipteană începuse deja să maseze cu binecunoscuta pricepere ceafa înțepenită a patricianului. În acest fel, asaltat de senzația de plăcere care îi lua în stăpânire tot trupul, împotrivirea înverșunată a lui Aurelius păru să slăbească și să lase loc unei așteptate capitulări. Așa încât Castor îi umplu la iuțeală cupa golită și-l lăsă pe mâinile dibace ale slujnicei, asigurându-l convingător.

– O să vezi că Glaucos îți va fi pe plac...

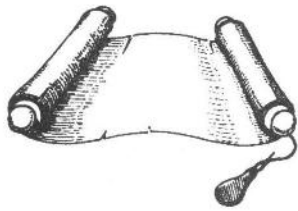

II

Cu trei zile înainte de Idele lui ianuarie

Aurelius și Castor se opriră ca să-și tragă răsuflarea pe treptele porticului.

– Pe toți zeii, câtă apă varsă peste noi Jupiter cel aducător de ploi, semn că sacrificiile l-au făcut iarăși peste măsură de darnic! exclamă secretarul în timp ce, după câteva clipe de odihnă, o rupseră din nou la fugă, încercând să se lase cât mai puțin udați de rafalele de ploaie: furtuna îi prinsese chiar la intrarea în piața de sclavi și chiar dacă distanța pe care o străbătuseră fusese scurtă, acum era uzi din cap până în picioare. În ciuda vremii câinești, la licitație era mare îmbulzeală pentru că se scosese la vânzare un mare număr de germani capturați cu ocazia unor încăierări de la frontieră și tot atunci sosise din Orient un nou lot de sciți, așa că mulți etiopieni rămâneau nevânduți deși fuseseră oferiți și cu alte ocazii.

Se făcuseră deja două ceasuri de când senatorul și Castor așteptau ca negustorul de sclavi să anunțe oferta de copiști; între timp, pe estradă se perindaseră gali,

macedoneni, iliri și foarte mulți britani. Aceștia din urmă provocau, de altfel, o adevărată inflație pe piață, la scurt timp după ce Claudiu le cucerise teritoriile.

Aurelius privea în jur, gânditor, întrebându-se ce senzație putea avea un om știind că aparține de fapt altcuiva; cu siguranță, el ar fi ales moartea în locul unui asemenea mod de a trăi, dar nu toți erau dispuși să facă această alegere decisivă între captivitate și moarte: la Roma, sclavia nu era nici de nesuportat, nici veșnică, aceasta cu atât mai mult cu cât până și atotputernicii miniștri ai împăratului, Pallantes și Narcisus, se născuseră în lanțuri de sclav. Chiar și în rândul așa-numiților oameni liberi, mulți renunțau de bună voie la drepturile lor pentru a se lăsa dirijați de niște protectori cu greutate, iar lucrurile nu se schimbau prea mult dacă era vorba despre părinți, preoți, împărați sau, pur și simplu, stăpâni.

– Gata, *domine*; sosește Drusus Saturninus împreună cu tutorele său. Și uite-l și pe Glaucos! exclamă Castor, observându-l pe copist că urca pe estradă având atârnată la gât o placardă mare.

– Dar cine sunt ceilalți? întrebă, mirat, Aurelius.

În spatele scribului, alți sclavi urcau și ei pe podium: un bătrân cărunt care abia se mai ținea pe picioare, o femeiușcă blondă, frumoasă, care arunca priviri ademenitoare posibililor cumpărători, un bărbat șchiop căruia îi lipseau și două degete de la mâna dreaptă, un sclav oacheș și subțirel care, slavă zeilor, părea să fie întreg la trup... La urmă, fu împinsă cu forța pe estradă o fată ciufulită, atât de rebelă încât, până să fie adusă în rând cu ceilalți, reuși să-l lovească în fluierul piciorului pe supraveghetor.

– Iată un lot de o valoare excepțională! anunța în clipa aceea Calvisius, negustorul de sclavi. Glaucos și

Paconios, doi copiști de excepție care au lucrat în birourile răposatului editor Saturninus; Scapola, un grădinar foarte priceput, în stare să facă o adevărată minunăție dintr-o grădină în paragină; Terentius, ospătar de mare ținută, absolut necesar la orice banchet elegant; și, în sfârșit, două fete de o rară frumusețe: Tuccia, albă și îmbietoare ca o pernă de puf, iar pentru cei care preferă trupurile puternice și sprintene, iat-o pe Delia, floarea deșertului!

– Ia stai puțin, înțelegerea noastră nu se referea și la sclavii aceștia! protestă Aurelius. Doar nu vrei acum să-i cumpăr pe toți, nu-i așa?

– Nu văd cum am putea face altfel, stăpâne: cine și-ar fi închipuit că-l vor vârî pe Glaucos al nostru în lotul acesta? Totuși, nu ți-ar strica și un al doilea copist, iar fetele sunt destul de drăguțe.

– Drăguțe? Blonda are o față ca o lună plină, cealaltă e ca o nuia și nu pare deloc prietenoasă!

– Ei, dar mai este și grădinarul...

– Îmi închipui cât de priceput poate fi dacă și-a retezat degetele cu foarfecele de tuns crengile!

– Cinci sclavi foarte buni, o asemenea ocazie nu trebuie scăpată! Se pornește de la trei mii de sesterți, cine oferă mai mult? Trei mii cinci sute! urlă cât îl ținea gura Calvisius, arătând cu degetul către un posibil cumpărător, un bărbat cu părul roșu așezat pe primele bănci ale publicului.

– Pe toți zeii Olimpului, avem un concurent, se arătă îngrijorat Castor. Îl cunosc din vedere, este un anume Pupillus, sclav și el: probabil că a fost însărcinat de cineva să cumpere tot lotul... Repede, *domine*, oferă mai mult, altfel ni-l suflă de sub nas pe Glaucos!

– Patru mii, cinci mii!

– Șapte mii! urlă grecul. Șapte mii de sesterți pentru senatorul Publius Aurelius Statius.

Roșcatul ridică din nou mâna.

– Nouă mii, zece mii! izbucni parcă neîncrezător negustorul de sclavi. Curaj, este o ocazie unică !

– Hai, stăpâne! îl imploră Castor pe senator.

– Ești de-a dreptul nebun, prăpădiții ăștia nu fac nici măcar jumătate din bani! refuză Aurelius, dând nervos din cap. Licitația este trucată și Pupillus acesta este fără îndoială înțeles cu negustorul!

– Nu scăpați ocazia, oameni buni! striga fără încetare Calvisius, în culmea entuziasmului. Ia uitați-vă: păr natural! își lăudă el marfa, vârându-și degetele printre pletele fetei mai dolofane, vizibil vopsite cu *sapo* de Mainz – ...puneți mâna aici să vedeți ce mușchi puternici; nu are nici urmă de grăsime! își lăuda în gura mare marfa, pipăind brațele bucătarului uscat ca o scândură – ...și cine nu și-ar dori să aibă în serviciu o asemenea cameristă nespus de blândă? continua el să turuie neobosit, în timp ce încerca să țină pe loc bruneta care sărea pe estradă ca o iapă sălbatică.

– Hai să plecăm de aici, asta-i adevărată escrocherie! hotărî senatorul.

Exasperat, Castor se hotărî să intervină pe cont propriu: de-acum nu mai avea cum să-și convingă stăpânul. Și, nu-i așa, în cazuri extreme, soluții extreme! Împingându-i cu putere cotul, îl făcu pe Aurelius să ridice brațul și strigă cât îl ținea gura:

– Douăsprezece mii! anunță el.

– Douăsprezece mii pentru nobilul senator Publius Aurelius Statius! izbucni Calvisius, în timp ce concurentul se retrăgea fără să mai scoată nici o vorbă. Adjudecat!

– O să-mi plătești scump asta! mârâi înfuriat senatorul.

– O să mai dureze puțin, *domine*, până când o să ne fie predați sclavii pe care i-ai cumpărat, spuse Castor prefăcându-se că nu auzise amenințarea. Sunt sigur, însă, că n-o să regreți o asemenea afacere: fetele acelea abia așteaptă să-ți arate cât îți sunt de recunoscătoare!

– Ai grijă să le ții cât mai departe de mine, nu vreau nici măcar să le văd în ochi; și vai de grădinarul acela prăpădit dacă îndrăznește să se atingă de plantele mele! O să te fac direct răspunzător pentru toate pagubele pe care nenorociții aceia le-ar putea provoca în casa mea! îl amenință Aurelius, scos din sărite.

– Hai, stăpâne, gândește-te la scribi: de-acum înainte o să-i poți pune să copieze orice carte din biblioteca lui Pollion. Cu ce ai vrea să începi? Ar fi mai bun vreun studiu sau versurile unui poet? Ar putea să fie un frumos volum de Propertius pe care să i-l dăruiești Pomponiei de ziua ei, îl calmă cu șiretenie libertul.

– Să sperăm că individul ăla știe măcar cum trebuie să fie aranjată masa stăpânilor... bombăni Aurelius, tot supărat, dar pe cale să se mai îmbuneze.

– Este un adevărat as, *domine*; dar hai să bem un pahar ca să treacă timpul mai ușor.

După un ceas, cei doi se duseră să-și ia în primire sclavii cumpărați.

– Nu mai lipsește decât semnătura pe documentele de proprietate și afacerea este ca și încheiată, îi anunță negustorul, împingându-le în față pe cele două femei.

– *Ave, domine*, se înclină în fața patricianului blonda, în timp ce fata cealaltă se încăpățâna să nu facă nici o mișcare. Grădinarul zâmbi cu toată fața, iar bucătarul înclină ușor capul abia schițând un salut.

– Dar unde sunt copiștii? Ei mă interesează cel mai mult, obiectă Aurelius.

– Îi poți găsi în camera de sub portic. Glaucos are faima de a fi cam zurbagiu și ca să fiu liniștit l-am legat de tovarășul său. Acum, vă rog să mă scuzați, dar am la vânzare un lot de câțiva sclavi traci, spuse Calvisius și se făcu imediat nevăzut.

– Ar trebui să fie pe aici pe undeva... spuse Castor care o luase înainte ca să-și conducă stăpânul prin labirintul de încăperi. Ei poftim, uite-i acolo, în cămăruța aceea!

Cei doi erau sprijiniți de perete, legați unul de celălalt și dormeau duși, cu bărbia înfiptă în piept. În ce-l privea pe bătrân, era de înțeles, se gândi Aurelius, dar și Glaucos să fi fost tot așa de obosit la ora aceea...

– Ei, sculați-vă puturoșilor! le strigă Castor pe un ton vesel, apropiindu-se de cei doi.

Sclavul cel bătrân tresări și deschise ochii, dar tânărul nu făcu nici o mișcare.

– Hai, Glaucos, ridică-te! spuse din nou grecul și-și înghionti în spate prietenul. Pe Artemis! exclamă el în clipa următoare, dându-se înapoi cu o săritură, în timp ce trupul copistului se prăbușea pe pardoseală și o bucățică micuță de lemn se rostogolea la picioarele sale.

Aurelius privi încremenit scena, în timp ce înregistra în minte toate amănuntele: fâșia de lumină care venea dinspre fereastra îngustă, cadavrul lui Glaucos lungit pe jos, rana care-i retezase beregata, pata roșie din mijlocul încăperii în mijlocul căreia se distingea un smoc ciudat de păr cârlionțat, fața bătrânului pe care se întipărise o expresie de spaimă amestecată cu neduMerirea... În clipa aceea, un fulger învălui într-o lumină spectrală scena macabră a crimei.

Patricianul se aplecă peste corpul neînsuflețit al lui Glaucos, îi atinse o mână și culese de pe jos bucățica de lemn de forma unei rotițe pictate în culori vii.

– Ce ai găsit acolo, stăpâne? întrebă Castor.

– O piesă de *latrunculi*, răspunse Aurelius, strecurând micul obiect într-un buzunar de sub mantie.

Senatorul Statius ședea împreună cu credinciosul său secretar în sufragerie și amândoi erau amărâți.

– A fost ucis cu foarte puțin timp înainte de venirea noastră: mâna nu se răcise încă atunci când i-am atins-o, afirmă Aurelius.

– Este posibil să ne fi întâlnit cu asasinul pe când acesta fugea de la locul crimei, dar cum să știi cine era în îmbulzeala aceea? vorbi ca pentru sine Castor.

Chiar în momentul acela, în prag apăru Paris, administratorul, ținând în mână un săculeț destul de mare.

– Stăpâne, trebuie să te rog ceva în numele tuturor servitorilor, începu el alegându-și cu atenție cuvintele. Glaucos a fost ucis. Era un sclav, așa că autoritățile nu-și vor da prea mare osteneală și chiar dacă l-ar găsi pe vinovat, l-ar obliga doar să-l despăgubească pe proprietar care, în momentul morții sale mai era încă Drusus Saturninus.... Prin urmare, *domine*, continuă administratorul, vizibil încurcat, ele nu-și vor pierde prețiosul lor timp ca să-l caute pe asasinul unui oarecare Glaucos, având și așa pe cap o sumedenie de alte crime încă nerezolvate. Tu, însă, ai dovedit de mai multe ori că ești un detectiv foarte priceput.

– Atunci era vorba despre niște delicte comise în lumea mea, Paris, în mijlocul unor oameni cărora le cunoșteam obiceiurile, motivațiile și sentimentele.

Cazul acesta este cu totul altfel, încercă patricianul să evite un răspuns direct.

– Noi credem că ai putea reuși, stăpane. De aceea, te rugăm din suflet să te ocupi de această anchetă. Bineînțeles, suntem dispuși să plătim pentru acest efort...

– Cum vine asta, voi, servitorii mei, să mă plătiți pe mine? se miră senatorul.

– De ce nu, *domine*? confirmă Paris, răsturnând pe masa din mijlocul sufrageriei săculețul pe care-l adusese.

Din el se revărsă o ploaie de monede: erau acolo unele de un denar, de un quadrans, se zărea chiar și câte un aureus, dar cei mai mulți erau bănuții de un as, prea puțini ca să valoreze cât o carafă cu vin.

– Am făcut o colectă ca să te putem angaja; s-au strâns deja șase sute de sesterți și alți patru sute îi voi pune eu din banii mei, explică administratorul. Dacă vrei să dai și tu ceva... continuă, întorcându-se către secretar, despre care știau cu toții că nu se îndura prea ușor să scoată vreun gologan din pungă.

Aurelius asculta plin de emoție. O mie de sesterți! Ca să adune o asemenea sumă, servitorii săi probabil că-și sacrificaseră toate economiile. În acest timp, Castor plesnea de ciudă că fusese pus în umbră de veșnicul său rival.

– Iar eu dublez suma, *domine* ! exclamă el pe neașteptate, dar își mușcă imediat limba, regretând în aceeași clipă prostia imensă care-i ieșise de pe buze.

– Eu pun la bătaie colecția mea de statuete pentru ritualuri! îi replică intendentul ca să nu se lase mai prejos.

– Și brățara mea de perle, anunță Nefer.

– Și pasta de epilat pe care am inventat-o chiar eu, li se alătură Hazel, bărbierul.

– Iar eu rețeta mea de plăcinte cu carne de porc, spuse și bucătarul Hortensius.

Servitorii adunați în triclinium se perpeleau așteptând răspunsul stăpânului.

– Văd bine că n-am cum să vă refuz, consimți patricianul, bineînțeles fără să aibă vreo intenție să primească vreun ban. De acord, dar nu va fi ușor: avem foarte puține indicii.

– Doar o biată bucățică de lemn... și o mulțime de oameni joacă *latrunculi*, observă cu îngrijorare Castor.

– Ca mijloc de petrecere a timpului liber, însă, este mai puțin răspândit decât jocul de zaruri sau de arșice, pentru că se bazează doar pe strategie. Nu întâmplător, campionul absolut al orașului este filosoful Iulius Canus. Este, însă, foarte puțin probabil ca piesa aceasta să fie a lui, le explică Aurelius. După câte știu, el are o tablă de joc foarte frumoasă cu cele șaizeci de pătrățele marcate cu pietre semiprețioase, iar Glaucos ținea în mână doar o *mandra* veche, o piesă fără prea mare valoare în timpul partidei.

– S-ar putea ca piesa asta să fie un fel de mesaj lăsat acolo intenționat, presupuse Castor.

– Asta ar putea fi o variantă demnă de luat în seamă, recunoscu stăpânul său. Dar, în acest caz, ce ar însemna un asemenea obiect? Avertisment, amenințare, răzbunare? Să nu uităm că, la jocul de *latrunculi*, piesele au valori diferite: unele simple, *mandrae*, iar altele puternice, *bellatores*.

– Asasinul ar putea fi un parior care s-a ruinat din cauza acestui joc, încercă secretarul să găsească o altă explicație.

– Și totuși, aici nu este vorba despre o partidă de zaruri, îl contrazise Aurelius. Cine ar putea pune o miză la un joc din care lipsește orice element de hazard?

– Atunci, poate că a fost unul care nutrește o ură înverșunată față de jucători...

– Nici măcar nu putem fi siguri că piesa aceea ar fi a asasinului; poate că Glaucos o avea la el doar din întâmplare, clătină din cap senatorul. Mă gândesc mai degrabă că am face bine să ne concentrăm mai mult asupra urmei de sânge și să ne dăm seama cine și cum ar fi putut lăsa un asemenea semn ciudat.

– La ce bun, *domine*? Nici măcar nu este o urmă completă, ci doar o dâră roșie, se arătă neîncrezător Castor.

– Sigur că da, ideal ar fi să ajungem la mobilul crimei. În asemenea cazuri, prima întrebare este întotdeauna: *cui prodest*? Cine profită de pe urma acestei fapte? Prin urmare, încercați să-mi spuneți tot ce știți despre victimă.

– Un băiat cumsecade, simpatic, foarte drăguț cu toată lumea, murmurară servitorii, încurcați. Ca întotdeauna, în prezența stăpânului, cuvântul de ordine era unul singur: tăcere.

– Ei, nu, nu aceasta este calea cea mai sigură pentru a putea afla ceva! îi provocă Aurelius. Se prea poate ca prietenul vostru să fi avut o sumedenie de calități, dar nu cred că nu avea și niște defecte. De la ele trebuie să pornim!

Sclavii schimbară între ei o lungă privire plină de înțelesuri, ezitând între solidaritatea de castă și dorința arzătoare de a se face dreptate în privința crimei.

– Atunci, să lăsăm gluma: cum era, de fapt, acest Glaucos? repetă patricianul, de data aceasta cu oarecare asprime.

– Un mare derbedeu! se auzi la unison corul servitorilor.

Cu senatorul mai rămăseseră doar Castor și Paris. În numai câteva minute, ieșiseră la iveală pe seama copistului suficiente motive pentru care ar fi trebuit să-și

sfârșească zilele la ocna condamnaților pe viață, dacă mâna ucigașului nu s-ar fi îngrijit să-i ia viața mai devreme.

– Hai să recapitulăm, făcu Aurelius, surprins peste măsură. Glaucos l-a înșelat pe Hortensius, vânzându-i un rețetar falsificat cu măiestrie, pretinzând că era un document de valoare, i-a luat o groază de bani lui Hazel ca să-i prezinte un tânăr efeb care, de fapt, era o femeie, le-a furat bani lui Timon și lui Polidor, i-a vândut lui Fabellus un leac împotriva somnolenței cu care putea să-l ucidă, i-a ars părul lui Nefer vânzându-i la un preț uriaș o loțiune, își bătea joc mereu de Paris și, în fine, încerca să-l jumulească de bani pe Castor trișând la jocul de arșice.

– Și le-ai uitat pe slujnice, *domine*: Glaucos le-a sedus una după alta și într-un timp foarte scurt pe Fillis, pe Gaia și pe Iberina, jurându-i fiecăreia credință veșnică, mai adăugă intendentul.

– Pe toți zeii Olimpului, atunci de ce voiați neapărat să-l cumpăr? întrebă, surprins, senatorul.

– Dar este foarte clar, *domine*: dacă ar fi ajuns la vreun alt stăpân, n-am mai fi avut cum să-l facem să plătească pentru tot ce a făcut, îl lămuri, senin, Castor.

– Prin urmare, Glaucos era un escroc nerușinat și voi toți aveați toate motivele ca să-l pedepsiți așa cum merita. Acum, însă, sunteți gata să puneți la bătaie toate economiile voastre pentru a descoperi cine l-a ucis. Aș putea să știu și eu de ce țineți atât de mult la asta?

– Este o chestiune de principiu, *domine*, răspunse Paris, coborând privirile. L-am fi bătut măr, sigur că da, dar nimeni nu-și putea permite să-l ucidă: Glaucos era unul de-ai noștri.

– Înțeleg, spuse Aurelius care, în realitate, nu înțelegea nimic din tot ce auzise. Atunci, hai să ne punem

pe treabă! Paris, pune-o pe Nefer să se împrietenească urgent cu cele două slujnice ale răposatului Saturninus și să afle totul despre iubiri, bârfe, șmecheriile de acolo; mă interesează tot ce se petrecea în casa aceea. Tu, Castor, caută să afli cui îi aparține Pupillius acela cu care am concurat la licitație și află numele tuturor stăpânilor la care a mai servit Glaucos.

– Cândva era brutar și a fost chiar și pedagog în casa unui negustor: știa perfect să citească și să scrie, îi ducea la școală pe copiii stăpânului său și-i ajuta la teme. A fost alungat din casa aceea după ce intrat într-un mare necaz, am impresia că a fost ceva legat de femei, îi dezvălui Castor.

– Ia mai multe informații despre el și află cu cine obișnuia Glaucos să joace *latrunculi*... Ei, gata, ce mai aștepți?

– Banii, stăpâne. Informațiile costă, și din salariul pe care mi-l dai nu fac parte și cheltuielile, îl lămuri Castor.

– Servitorii aceia noi, *domine*... începu Paris, când secretarul se îndepărtă suficient ca să nu-l mai poată auzi. Erau prăpădiți rău și m-am străduit din răsputeri ca să-i fac să arate ceva mai bine. Le-am dat haine curate și călduroase și, pentru că se pare că vom avea o iarnă grea, mi-am permis să comand cinci perechi de mănuși acelui *digitabularius* care lucrează pentru noi. Acum ar trebui, totuși, să le spui câteva cuvinte și să le atragi atenția că în casa aceasta există niște reguli foarte stricte.

Aurelius mormăi ceva de neînțeles. Nu se aștepta la mare lucru din partea acelor servitori care nu-i făcuseră deloc o impresie bună și ideea că va trebui să le țină obișnuita predică a stăpânului casei nu-i făcea nici o bucurie.

Paris remarcă imediat nemulțumirea patricianului și interveni fără întârziere.

– Astăzi, grădinarul se uita, cu mare dorință de a se apuca de treabă, la plantele veșnic verzi din grădină.

– Pe Hercule, vai de pielea lui dacă se apropie de plantele mele! Dacă ține morțiș să taie vreo creangă, lasă-l să se ocupe de vreun pomișor vestejit cu care să-și consume energia!

– Ar fi tufele acelea bătrane care mai rezistă în curtea din spate, își aminti priceputul administrator. Sunt aproape uscate și, așa cum sunt acum, nici măcar foarfecele lui Scapola nu le-ar mai putea face mai mult rău. Dar nu în privința lui îmi fac eu prea mari griji, și nici în ce-l privește pe bucătar. Terentius știe să-și facă meseria cu mare eleganță și cred chiar că ai făcut o afacere bună cumpărându-l: în vremurile astea este foarte greu să găsești valeți care să fie la înălțimea profesiei, în stare să servească într-o casă elegantă; numai el singur valorează mai mult de douăsprezece mii de sesterți.

– Cu atât mai bine, oftă senatorul.

– Ceilalți sunt un adevărat dezastru, *domine*. Paconius, copistul cel bătrân, este atât de firav încât pare să cadă din picioare dintr-o clipă într-alta; cât despre Delia, se supune cu greu ordinelor, și se poartă fără nici o urmă de bună-cuviință. Trebuie să luăm măsuri cât mai este timp; este bine ca slujnicele recalcitrante să învețe cât mai repede unde le este locul, își exprimă părerea administratorul care, deși era împotriva existenței claselor sociale, avea o imegine foarte clară asupra locului pe care trebuia să-l ocupe fiecare servitor pe scara ierarhică a casei, desigur cu excepția lui Castor, imposibil de încadrat în vreo categorie.

– Nu mi-ai spus nimic despre blondă.

Paris se înroși tot.

– Ea este foarte politicoasă, *domine*; n-aș putea spune că este lipsită de respect, totuși... bolborosi el, începând să-și frământe poalele tunicii. Ei, este chiar prea binevoitoare, dacă mă înțelegi ce vreau să spun.

– Probabil că i-ai căzut cu tronc! râse Aurelius care cunoștea destul de bine timiditatea administratorului său.

– Avansurile ei mă cam pun în încurcătură, stăpâne. Ar trebui să-i spui...

– Ei, nu, Paris: eu n-am mai auzit ca printre îndatoririle unui *paterfamilias* să fie și aceea de a păzi virtutea intendentului său, lămuri lucrurile stăpânul. Și, în ce o privește pe Delia, tu ești mai-marele peste servitori și, în consecință, este de datoria ta să mă ferești de asemenea intervenții, îi porunci patricianul, întotdeauna gata să lase pe umerii administratorului cele mai spinoase probleme, cu atât mai mult cu cât nu se pricepuse niciodată să impună disciplina în casă.

– Cum dorești, *domine*. Cu toate acestea, ceva mai multă autoritate dacă ai arăta...

Paris nu putu să mai continue pentru că fu întrerupt de niște strigăte venind de pe coridor, pe cât de neașteptate, pe atât de aprinse. Publius Aurelius ieși la timp în peristil ca să vadă cum două slujnice tăbărau pe Delia.

– Eu zic să te apuci imediat de treabă, o să ai mult de furcă... îi spuse el lui Paris, retrăgându-se grăbit, înainte de a fi amestecat în tot acel scandal.

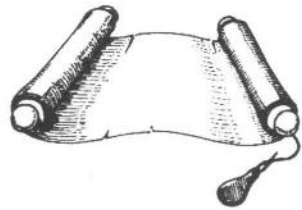

III

Ajunul Idelor lui ianuarie

A doua zi, senatorul cobora în lectică pe *Vicus Patricius*, hotărât să arunce o privire în casa lui Saturninus. Se opri în preajma porticului Liviei, lăsându-i pe purtătorii nubieni să-l aștepte într-un *thermopolium*, și-și continuă fără nici o grabă drumul pe jos. Editorul locuia pe *Argiletum,* strada librarilor de la intrarea în Suburra, într-un apartament aflat chiar deasupra biroului de copiat.

Lui Aurelius îi plăcuse întotdeauna să se abată prin cartierul acela, să zăbovească prin prăvăliile strâmte care ascundeau comori de mare preț, pergamente rare, papirusuri cu parfum străvechi, imposibil de găsit în alte părți... dar, din păcate, acele *tabernae librariae* nu erau singurele din zona aceea și, de la o vreme, copiștii fuseseră nevoiți să suporte în vecinătatea lor câteva ateliere de tăbăcit piei care răspândeau peste tot o duhoare insuportabilă.

Trecând prin apropierea acestora, patricianul grăbi pasul ca să-și cruțe nările sensibile, dar, la un moment dat, dintr-o inspirație de moment, se răzgândi și făcu

cale întoarsă: își adusese aminte că, în apropierea tăbăcăriilor, se aflau de obicei și ateliere de încălțăminte.

După puțin timp, intra într-o încăpere de la demisol, în care vreo cinci lucrători trudeau la niște petece de piele care, după ce aveau să fie modelate, urmau să încalțe perfect piciorul unor elegante matroane ale Urbei.

Cel care părea să fie mai-mare peste toți, un bărbat blond între două vârste, croia cu mișcări îndemânatice tălpile, dându-i-le după aceea unui băiat care le aplica la fețele deja pregătite ale încălțărilor. Un al treilea lucrător făcea găuri în căpute și două femei cu degete sprintene treceau prin ele fâșiile de piele care aveau să se înfășoare pe gambe.

Obișnuit cu dulcea lenevie a concitadinilor săi, patricianul văzu cu mirare că în atelier se lucra cu sârg și se întrebă care putea fi motivul acestui elan greu de întâlnit în alte părți: cine știe cu ce pedepse își amenințase neîndurătorul stăpân sclavii pentru a-i face să lucreze astfel...

– Ei, toată lumea să se oprească pentru câteva clipe; dau ceva de băut pentru toți cei de aici! strigă el cu o voce tunătoare.

De necrezut, propunerea sa nu avu nici un efect: gesturile iuți ale muncitorilor nu se întrerupseră nici măcar un moment și nici unul dintre ei nu catadicsi să-i arunce vreo privire. Peste măsură de mirat, Publius Aurelius scoase de sub mantie o pungă plină și făcu să zornăie monedele lângă urechea bărbatului blond.

– Să vină careva să-mi țină locul! porunci omul, după care se întoarse către patrician. Dacă vrei cizme pe comandă, ai greșit adresa; noi nu executăm decât comenzi mari.

– Aș putea să cumpăr mai multe perechi, îi propuse Aurelius, fără a sta prea mult pe gânduri. Cei mai bine

de o sută de oameni din serviciul său aveau întotdeauna nevoie de încălțări.

– Și mi le plătești la sfârșitul lunii? întrebă blondul cu o expresie de neîncredere pe chip.

– Plătesc pe loc și cu banii jos, îl lămuri senatorul.

Fața meșterului se lumină într-un zâmbet larg. În clipele următoare îl poftea pe Aurelius într-o cămăruță din spatele atelierului, ștergând cu mare grijă praful de pe scaunul pe care îl invitase să se așeze.

– Cincizeci de perechi de cizme groase ai spus? spuse meșterul făcându-i șmecherește cu ochiul. Spune-mi pentru când le vrei și Septimius te asigură că îți vor fi aduse fără întârziere...

– Profit de ocazia asta ca să-ți cer o lămurire, îl întrerupse patricianul. După urma pe care o lasă o talpă, se poate ști în ce atelier a fost făcută cizma aceea?

La Roma nu erau mulți cizmari care să producă încălțăminte de serie, cugetă Aurelius. Cei mai mulți meșteri lucrau pe comandă; cu puțin noroc, dacă ar fi aflat cine făcuse acele încălțări, ar fi putut ajunge la client, cu atât mai mult cu cât urma aceea de sânge indica niște dimensiuni destul de respectabile ale tălpii.

– Fiecare meșter își pune, de obicei, propriul semn pe talpa cizmelor pe care le produce, îi explică Septimius.

– Ai văzut vreodată un semn de forma unui cârlionț? întrebă patricianul, arătându-i cu degetul prin aer ce formă avea urma aceea.

– Să ne gândim... s-ar putea să fie litera „C": mulți cizmari folosesc ca marcă inițiala numelui lor. Cu siguranță, este vorba despre Appius Curtius care își are atelierul în Trastevere. Face lucruri de duzină, nici pe departe nu se aseamănă cu ce fac eu! susținu meșterul,

înnegurându-se când pomeni numele temutului său concurent.

– Ești sigur că nu mai poate fi și altul cu o asemenea marcă? vru să afle senatorul.

– Dacă-ți spun eu asta, poți să fii sigur. Știu totul despre încălțăminte, așa mi-am putut aduna o mică avere. Când am ajuns aici din Vicetium, nu aveam nici o lețcaie și acum, la nici patruzeci de ani, pot spune că sunt un om bogat.

Aurelius, care îi dăduse în jur de șaizeci, îl privi cu multă considerație.

– Cine muncește din greu, câștigă. Nu te uita la cei care se vaită că sunt săraci, ăia sunt oameni greu de urnit din loc. Eu doar ce mi-am cumpărat o lectică din lemn lăcuit, iar fiii mei au litiere închise, cu ornamente de fildeș. Dacă vrei, ți le arăt; le am în magazie.

– Nu, mulțumesc, acum n-am timp: o să le pot admira în Forum, zilele acestea, îl asigură senatorul.

– Ce Forum, noi nu avem niciodată timp să mergem la plimbare: muncim de ne spetim douăsprezece, treisprezece ore pe zi, chiar și de sărbători, dar dacă lucrurile merg bine și anul acesta, o să ne luăm o *raeda* cu patru cai.

– Dar n-o să ai prea multe ocazii ca s-o folosești, îl ironiză patricianul, având totuși și o nuanță de amărăciune în glas. Dar știu că-ți pui sclavii la muncă serioasă, nu au nici un moment de răgaz! comentă el pe când ieșeau din atelier.

– Sclavi? Da de unde, ăia sunt copiii mei, i-am pus la muncă încă de pe când purtau *bulla*, nici nu îmbrăcaseră toga bărbăției, protestă Septimius, simțindu-se puțin jignit, în timp ce Publius Aurelius îl saluta în grabă, renunțând să mai înțeleagă mentalitatea oarecum ciudată a neobositului meșter din Vicetium.

În prăvălia lui Saturninus, cu intrarea blocată acum de două bârne fixate de-a curmezișul ușii, se mai simțea mirosul de clei și de papirus și nenumăratele izuri diferite care sunt prezente întotdeauna la nașterea unor cărți: de cerneală, de solvenți și de lemn prețios folosit la tecile de protecție.

Aurelius trase adânc aer în piept ca să simtă din plin miresmele acelea atât de cunoscute. Poate că mâine chiar un vânzător de pește sau un salon de coafură aveau să ocupe locul lăsat liber după dispariția biroului de copiat cărți, alungând cu mirosurile lor grele ultima amintire a delicatelor papirusuri. Clătinând din cap, patricianul încercă să scape de asemenea gânduri un pic triste și ridică privirile către balconul de la primul etaj: locuința avea obloanele trase și părea pustie. Ciocăni la ușă și veni să-i deschidă o bătrână chinuită de reumatisme.

– Nu-i nimeni; pe mine m-au lăsat aici ca să am grijă de casă, spuse ea cu o voce pițigăiată. Stăpânul cel tânăr locuiește la cumnatul lui, în apropiere de Via Flaminia.

Aurelius îi mulțumi femeii și nu uită să deschidă punga pentru a-i strecura bătrânei bacșișul de rigoare, lucru care la Roma devenise, mai mult decât un gest de recunoștință, o adevărată obligație.

– Știi din întâmplare ceva despre un anume Glaucos care lucra aici? întrebă el în timp ce-i punea o monedă în palmă.

– S-ar putea chiar să-l fi cunoscut, răspunse femeia, destul de bănuitoare, până când privi mai atent banul pe care-l avea acum în palmă: era un sestert, nu obișnuitul as. Dacă stau să mă gândesc bine, sunt sigură că l-am cunoscut. Îmi aduc aminte când l-a cumpărat Saturninus, acum un an: flăcăul acela era destul de isteț

și sclavi de felul acesta și ieftini pe deasupra, nu prea găsești. Nu pot să zic, muncea bine, dar era un pic apucat. Toată ziua se ținea de capul femeilor: a încercat s-o vrăjească și pe nepoată-mea!

– Aș putea vorbi cu fata? întrebă Aurelius, devenind dintr-o dată curios.

– Nici să nu te gândești! Domitia este fată cuminte și nu poate să povestească unor necunoscuți asemenea lucruri. Oricum, pot să-ți spun eu ce-a ieșit de aici: nenorocitul ăla a fost nevoit să se lase păgubaș! îl lămuri la repezeală bătrâna și-i trânti de îndată ușa în nas.

Patricianul pufni înciudat: ar fi fost nevoie aici de Pomponia ca să dezlege limba bătrânei scorpii... Dar, din păcate, de data aceasta, matroana, atât de iscusită în aflarea celor mai strașnice secrete, nu-l putea ajuta fiind plecată să ierneze la o moșie de-a sa din Sicilia, unde clima era mai blândă.

Mofluz, senatorul porni către lectica lângă care îl așteptau credincioșii săi purtători, opt nubieni vânjoși, negri ca smoala și puternici ca niște tauri cretani. Hotărât să nu se dea bătut, le porunci să pornească spre Via Flaminia: avea să meargă la tânărul moștenitor fără a-și anunța dinainte vizita.

Fu nevoie de aproape un ceas ca să traverseze jumătate din oraș și de tot atâta ca să dea de casa cu pricina. În cele din urmă, după ce primi tot felul de indicații, care mai de care mai aproximative, Aurelius descoperi, în apropiere de porticul lui Vipsanius, o ușă modestă, greu de observat, între prăvălia unui căldărar și atelierul întunecos al unui fierar. Bătu în canatul ușii și în prag apăru un servitor sfrijit, complet chel, părând mai mult mort decât viu.

– Aici stă Drusus Saturninus? întrebă patricianul, sigur că greșise de fapt adresa.

– Cine întreabă? se auzi o voce de la capătul vestibulului și imediat își făcu apariția un bărbat mătăhălos care-și acoperea goliciunea doar cu o tunică subțire de vară, potrivită mai degrabă pentru zilele peste măsură de toride din august.

Noul venit nu impresiona nici prin frumusețe, nici prin eleganță. Smocuri de păr creț blond se iveau din spatele urechilor, parcă pentru a compensa chelia care-i acoperea tot creștetul. O barbă mică și neîngrijită, neîndemânatic potrivită din foarfece, încadra o față rotundă și buhăită din care ieșeau în evidență doar ochii limpezi și cu sclipiri inteligente.

Trebuia să fie Marcellus Veranius, tutore și viitor cumnat al lui Drusus Saturninus, socoti în sinea lui Aurelius. Văzându-l la început doar în umbra încăperii din care își făcuse apariția, patricianul îl crezuse a fi între două vârste, dar când apăru în plină lumină i vedea că avea tenul încă proaspăt, așa că nu putea avea mai mult de treizeci de ani.

– Publius Aurelius Statius, se prezentă el, sperând să fie invitat în casă: stând prea mult în prag, nici înăuntru, nici afară, începuseră să-i clănțănească dinții de frig.

– Ah, senatorul care i-a cumpărat pe sclavii lui Drusus? Vino înăuntru, repede, vreau să-ți spun niște lucruri foarte importante! îl invită imediat Marcellus. Aurelius nu se lăsă invitat și a doua oară, plăcut surprins de o asemenea amabilitate. Părea să fi nimerit drept la țintă: Veranius avea, cu siguranță, niște bănuieli în privința morții lui Glaucos.

– Este adevărat că ai o ediție a *Odelor* lui Pindar? întrebă brusc gazda.

– Am chiar două: la care te referi? răspunse Aurelius, puțin surprins, dar își aminti imediat după aceea că Veranius era cunoscut ca un înverșunat colecționar de cărți rare.

– La cea mai veche, desigur! Ia loc în *tablinum*, o să-ți arăt și eu câteva cărți!

Aurelius înaintă câțiva pași prin atriumul întunecos, abia luminat de o torță anemică agățată pe perete. De-a lungul pereților, sute de suluri de pergament se îngrămădeau în *armaria* și pe rafturile pline ochi, iar bastonașele din os pe care erau înfășurate manuscrisele ieșeau în afară, profilându-se în semi-întuneric ca niște săbii ale lui Damocles.

– Să facem puțină lumină, propuse Veranius cu glas mieros, aprinzând un felinar mititel care cu mare greutate ar fi luminat doar o criptă de mormânt. Ia loc te rog aici. Ti-e frig?

Patricianul nu scoase nici o vorbă: trăgea nădejde că în locul lui putea vorbi mai grăitor culoarea vineție pe care o căpătaseră buzele sale.

– Nu-ți face griji: aduc mai aproape vasul cu jăratic! zâmbi iarăși Marcellus, dispărând pentru o clipă ca să apară din nou cu ceea ce Aurelius crezu în primul moment că era doar un vas pentru spălat pe mâini și nici măcar unul dintre cele mari. Pe fundul lui se vedeau doi tăciuni aproape stinși într-un morman de cenușă.

– E mai bine așa, la căldurică, nu? gânguri vesel stăpânul casei, în timp ce Aurelius, în ciuda stratului dublu de fâșii de lână, începea să nu-și mai simtă degetele de la picioare.

Temându-se că s-ar putea îmbolnăvi dacă mai rămânea mult acolo, patricianul se hotărî să-și scurteze pe cât posibil vizita.

– Am trecut pe aici doar pentru o clipă, ca să-i prezint condoleanțe lui Drusus: după cum probabil știi, eram

un client statornic al tatălui său, minți el, fără a avea câtuși de puțin de gând să-i dezvăluie veselului colecționar adevăratul motiv al prezenței lui acolo.

– A plecat puțin la plimbare cu Marcellina; ce să-i faci, sunt tineri, au tot dreptul să se iubească!

Aurelius încuviință în tăcere. Știa că Drusus, care abia împlinise șaptesprezece ani, abia aștepta să îmbrace toga bărbăției ca s-o ia de nevastă pe sora cea mică a lui Veranius: astfel de căsătorii cu fetițe abia pubere nu erau câtuși de puțin rare în Roma acelor vremuri.

– De ce nu rămâi la cină? îl invită plin de amabilitate gazda sa. Mi-a mai rămas de ieri o jumătate de cocoș fript: cu ceva bob fiert și câteva foi de varză, ar fi de ajuns pentru toți!

– Îmi pare rău, dar nu mai pot sta, se scuză senatorul, înspăimântat de o asemenea perspectivă. Bineînțeles, mi-ar face plăcere să vii în vizită pe la mine, împreună cu Drusus și cu sora ta: am putea vorbi pe îndelete despre cărți... „Și am sta la căldură", adăugă în sinea sa. Aș vrea, totuși, să te rog să mă lași să văd casa în care a murit Saturninus. M-ar interesa foarte mult să cunosc mediul în care au trăit noii mei servitori. Apropo, i-ai vândut pe toți?

– Da, pentru mine și sora mea este suficient bunul nostru Arsax, răspunse Marcellus Veranius, arătând înspre servitorul scheletic care îi deschisese ușa. Așteptând nemișcat în umbra care domnea în aproape toată sufrageria, servitorul avea înfățișarea fantomatică a unui strigoi scăpat din Hades din neatenția de-o clipă a Cerberului, paznicul neadormit al lumii de dincolo de mormânt.

„Pe toți zeii Erebusului, ce deprimantă poate fi casa asta", își spuse Aurelius simțind că-l trec fiorii, de data

asta de groază. „Vai de tinereii aceia doi care sunt nevoiți să trăiască într-un asemenea loc!".

Marcellus Veranius, în schimb, părea pe deplin mulțumit de locuință, lăudându-i necontenit calitățile și avantajele.

– În zilele noastre nu se mai fac asemenea case! spuse el cu regret în timp ce-l conducea pe patrician către ieșire.

„Din fericire", se gândi senatorul pornind în fugă către lectică, în timp ce colecționarul cel atât de amabil rămăsese în prag făcându-i de zor semne de salut cu brațele goale, semn că stratul de grăsime reușea să-l apere destul de bine împotriva gerului de afară.

Aurelius străbătu cât putu de repede distanța până la *popina* în care îi lăsase pe nubieni.

– Înapoi acasă! le porunci el și cei opt porniră în goană, cu gândul la păturile de lână care îi așteptau în camerele lor.

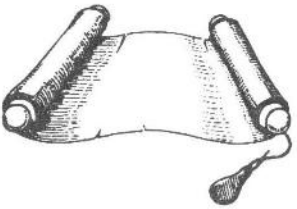

IV

Idele lui ianuarie

Sclavii cei noi stăteau în picioare în fața unei *sella* acoperite cu o țesătură fină pe care ședea Aurelius, țeapăn și mândru, îmbrăcat cu toga lui de gală. Paris fusese acela care insistase pentru un asemenea ceremonial.

– Trebuie să-i impresionezi cu cât mai multă solemnitate, îl sfătuise el. În felul acesta îți vei impune din primul moment prestigiul!

Această punere în scenă părea să-și fi atins, într-adevăr, scopul, pentru că toți cei cinci servitori noi își priveau cu teamă stăpânul și nu îndrăzneau să scoată nici cel mai mic sunet. Primul din acest grup era valetul care servea la masă, Terentius, drept ca un stâlp, cu o expresie de interes binevoitor pe fața uscățivă; lângă el, blonda Tuccia avea pe chipul rotofei un zâmbet insinuant care parcă voia să cucerească inima stăpânului. Grădinarul Scapola era mai agitat, stăpânindu-și cu greu nerăbdarea cu care aștepta să se facă util mânuindu-și foarfecele de tuns arbuștii. Pe rândul al doilea, ceva mai la distanță, se afla bătrânul copist Paconios, cu

pletele albe ajungându-i până pe umeri; în sfârșit, era și Delia, cu o figură și mai încruntată decât de obicei, sfidându-l pe Aurelius cu ochii larg deschiși, în care nu se putea zări nici urmă de supunere. Patricianul o privi cu oarecare curiozitate și fata își mușcă buzele, încordată ca pielea de pe o tobă mare în timpul unei serbări dionisiace.

– Obișnuitul discurs, nu-i așa? comentă Castor, fără a pune prea mare bază pe ceea ce urma să se întâmple. O asemenea predică ar fi putut să aibă vreun efect, cât de mic, dar noii-sosiți nu aveau mult de așteptat până să-și dea seama că în casa aceea disciplina lăsa destul de mult de dorit.

Între timp, din toate ungherele marii *domus* soseau grupuri mai mici sau mai mari de servitori dornici să bârfească pe seama celor care urmau să le devină tovarăși. Bucătarul Hortensius privea dușmănos la celelalte cinci guri pe care trebuia să le sature, temându-se că nu va mai reuși să ciupească din cheltuielile zilnice banii sortiți să ajungă la membrii deveniți liberi ai numeroasei sale familii. Bărbierul Hazel era din nou dezamăgit, așa cum se întâmpla de fiecare dată când stăpânul său cumpăra alți sclavi, părându-i rău că acesta, străin de preferințele sale, se încăpățâna să cumpere slujnice, în loc de tineri efebi. Modestus, Polidor și Timon îl priveau îngrijorați pe noul și ireproșabilul valet care urma să servească la masa stăpânului, sperând că nu vor avea prea curând motive de ceartă cu el, în timp ce Fillis și Iberina se frământau deja în căutarea unui pretext sub care să pună șaua pe cele două nepoftite care ar fi putut să le pună în pericol poziția în cohorta de servitori din *domus*. Încruntată, Nefer studia cu atenție hainele modeste cu care era îmbrăcată Delia:

dacă mai erau angajate și alte cameriste la fel de toante, se gândea ea, în curând casa lui Aurelius și-ar fi pierdut faima de invidiat că avea cele mai elegante slujnice din oraș.

– Liniște, vă vorbește stăpânul! porunci Paris, dar fu nevoit să repete de mai multe ori același îndemn până când în marea sală se așternu tăcerea.

– Fiți atenți la ce vă voi spune, începu senatorul. În această *domus*, sclavii nu sunt pedepsiți fără motiv și nici nu sunt refuzați atunci când au o dorință care le poate fi îndeplinită. Servitorii mei nu se spetesc muncind, mănâncă pe săturate, sunt îmbrăcați mai bine decât mulți oameni liberi și primesc un salariu bun; când se îmbolnăvesc, sunt bine îngrijiți și nu sunt lăsați să moară în mijlocul drumului; pot să-și întemeieze o familie și, dacă au și copii, pot să și-i crească în liniște, fiind siguri că acești copii nu le vor fi luați ca să fie vânduți sau doar dintr-un capriciu. În schimbul tuturor acestor lucruri, aștept din partea tuturor credință totală față de această casă care este a mea, dar și a voastră, singura pe care ați avut-o și pe care o veți avea vreodată. Asta-i tot, spuse patricianul, ridicându-se.

Într-un colț al sălii, intendentul zâmbea, mulțumit de cele ce auzea. Nu era o joacă să ții în frâu mai mult de o sută de servitori, de rase și cu obiceiuri diferite, unii dintre ei neavând habar nici de cele mai simple noțiuni de greacă sau de latină. Gloata aceea adunată de peste tot trebuia instruită pas cu pas pentru a se acomoda cu mediul în care trăia, muncind laolaltă cu ceilalți, în liniște și bună înțelegere, fără a tulbura vreodată liniștea stăpânului lor pentru a cărui prosperitate se străduiau cu toții. Pe măsură ce câte un servitor nou se adăuga marii *familia*, el trebuia ajutat să se

integreze fără prea mare întârziere pentru a simți că este cu trup și suflet alături de stăpân și de casa acestuia.

Paris suspină, privindu-i cu deznădejde pe noii veniți: îi vor da cu toții de furcă, poate cu excepția lui Terentius, valetul care avea să servească la masă, singurul care părea să fie o persoană cât de cât civilizată.

– Sunteți liberi, le spuse Aurelius, dar nimeni nu-i dădu ascultare.

– N-ați auzit? Hai, plecați de aici! interveni Paris pe un ton autoritar și abia atunci micul grup începu să se împrăștie.

– Mai rămâi puțin, Terentius! îl opri senatorul pe valet.

– Da, *domine*, răspunse acesta cu un accent impecabil.

– De unde ești? îl întrebă Aurelius, remarcând pronunția perfectă a servitorului: doar un străin cu o vastă cultură ar fi vorbit latinește fără nici un accent dialectal.

– Din Atena, *domine*.

Patricianul zâmbi. Un grec din Atena, leagănul tuturor civilizațiilor! Ce-ar fi gândit despre aceasta Castor care, ca un alexandrin neaoș ce era, considera că vechea capitală a tuturor artelor decăzuse catastrofal?

– Vei colabora cu administratorul pentru ca prietenii și tovarășii tăi să se adapteze cât mai repede la obiceiurile noastre. Bănuiesc că îi cunoști bine pe toți...

– Destul de bine, *domine*. În casa lui Saturninus, aveam funcția de majordom.

– Sunt niște indivizi demni de încredere ? vru să afle patricianul cu o expresie bănuitoare.

– Atât cât pot fi sclavii, *domine*, fu răspunsul evaziv al valetului.

– Erai prieten cu Glaucos?

– Doar tovarăș de muncă, *domine*, la fel ca și ceilalți...

– O duceai bine în casa lui Saturninus? întrebă Aurelius, din ce în ce mai nedumerit.

– Sigur că da, *domine*; stăpânul era drept și cumsecade. Cu toate acestea, aici o să mă simt, cu siguranță, mult mai bine.

– De ce spui asta? îl întrebă senatorul, uluit peste măsură.

– Atmosfera de aici îmi convine, îi declară valetul pe un ton mândru, arătând către obiectele de preț din sufragerie.

„Pe toți zeii, sclavul acesta este mai arogant decât un patrician de viță veche", se gândi Aurelius. „O să se înțeleagă bine cu Paris, au același spirit învechit, de castă!".

– Ai mai servit și în alte case din Roma ?

– La negustorul Marcus Italicus, *domine*, afirmă valetul, iar patricianul deslușì înțelesul spuselor lui: rămăseseră mult în urmă vremurile în care servitorii născuți într-o casă creșteau alături de *paterfamilias* și rămâneau alături de acesta toată viața; războaiele de cucerire aduseseră pe piața de sclavi un număr atât de mare de prizonieri încât cei bogați nu numai că habar n-aveau de nume, dar nu mai știau nici numărul servitorilor pe care-i aveau, aceștia fiind considerați doar niște simple unelte gata oricând să fie înlocuite în caz că nu mai erau bune de muncă.

Aurelius îl privi mai atent pe omul din fața sa, înainte de a-i da voie să plece: Terentius își purta hainele cu o eleganță înnăscută și după numai două zile se mișca prin imensa *domus* ca și cum ar fi trăit dintotdeauna aici. În momentul acela se afla în picioare în capătul sălii, alături de un piedestal pe care se afla un vas mare,

foarte impozant, dar fără nici o valoare artistică: o imitație destul de bine executată, e drept, dar nu suficient pentru a înșela privirea unui cunoscător.

– Fii atent, Terentius, să nu te rezemi de vasul acela, îi spuse patricianul, venindu-i un gând neașteptat. Am plătit pe el o groază de bani la un anticariat de pe *Saepta Iulia*!

– Vorbești serios, *domine*? Mă tem că ai fost tras pe sfoară; în mod sigur este un fals, aprecie, sigur pe el, valetul.

Aurelius zâmbi: așadar, acel monument de seriozitate care era noul său servitor se pricepea și la artă. Își puse în gând să-l urmărească mai îndeaproape; după cei cincisprezece ani de când Castor trăia alături de el, știa foarte bine ce erau în stare să facă grecii aceștia încrezuți dacă își puneau în gând ceva... dar, apropo, pe unde putea umbla alexandrinul acela? Nu putea să-i stea niciodată la îndemână atunci când avea nevoie de el.

– Trimite-l aici pe secretar, îi porunci el lui Paris, care avu o strâmbătură de dispreț. Rivalitatea dintre el și Castor era bine știută de toată lumea din casă. După ani întregi de invidie și de ciondăneli, cei doi se resemnaseră să facă pace, dar numai cu prețul unor inevitabile concesii reciproce: Castor fusese nevoit să-i recunoască adversarului său puterile depline pe care acesta le avea în conducerea treburilor casei și în administrarea averii lui Aurelius; dinspre partea lui, Paris se convinsese că era o pretenție absurdă să-și impună autoritatea asupra veșnic nesupusului libert care, mai mult decât un servitor, era, de fapt, cel mai bun prieten și sfetnic al stăpânului.

– Pregătește-te, Castor, îl anunță Aurelius când grecul apăru în fața lui. Vreau să vii cu mine la prăvălia familiei

Sosius, unde am de gând să fac unele cercetări asupra lui Marcellus Veranius, tutorele lui Drusus Saturninus: nimic nu-i mai util pentru a cunoaște un om decât să afli ce citește.

Grecul se străduia din răsputeri să scape de o asemenea corvoadă. Librăria se afla tocmai pe Vicus Tuscus, pe lângă templul Dioscurilor, pe undeva prin mijlocul Forumului. Stăpânul s-ar fi suit ca de obicei în lectică, în timp ce el, ca să țină pasul cu purtătorii, ar fi fost nevoit să alerge ca un mistreț fugărit de haita de ogari.

– Vai de capul meu, de ieri de-abia mă mai pot ține pe picioare, *domine*; glezna aceea pe care mi-am scrântit-o mai demult a început să mă doară din nou!

– Dacă mergi atât de greu, poți să te urci în lectică, îi îngădui patricianul, făcându-se că nu știa de faptul că toată dimineața Castor bătuse mingea în curte, jucând trigon. Ce ai aflat despre foștii proprietari ai lui Glaucos? îl întrebă după aceea, în timp ce sclavele îl îmbrăcau din cap până în picioare.

– Așa cum ți-am spus deja, răspunse grecul, primul a fost un brutar, un anume Bosius, care l-a cumpărat îndată ce a fost adus din Messenia lui natală, cedându-l la scurt timp după aceea negustorului Norbanus care, la rândul său, l-a făcut, în mod nechibzuit, preceptorul copiilor săi. Glaucos a trăit în casa brutarului aproape un an, apoi a fost amestecat într-un scandal și, ca pedeapsă, i-a fost vândut lui Lupus, cel care întreținea focul într-o baie publică. Dar n-a rămas la cazane decât o lună; având o constituție destul de delicată, nu ar fi putut rezista acelei munci epuizante. Lupus, care era un om violent și primitiv, dar în nici un caz prost, a înțeles imediat că numai un prost ar fi obligat un grec

destul de instruit să vâre toată ziua lemne sub un cazan de baie când, din prețul pe care l-ar fi obținut prin vânzarea lui, ar fi putut cumpăra cel puțin doi sciți puternici, chiar dacă analfabeți. Așa că a scăpat de el, vânzându-i-l lui Saturninus...

Când senatorul fu, în sfârșit, gata de plecare, Iberina îi acoperi umerii cu mantia scurtă, Fillis îi puse mănușile, iar Castor, grijuliu ca întotdeauna, se grăbi să-l conducă până la litieră. La puțin timp după aceea, puternicii sclavi nubieni coborau cu prețioasa lor povară dublă de pe colina Viminal.

– Bun, avem destul de multe lucruri ciudate aici. O să te duci imediat să-i cauți pe Bosius și pe Norbanus, porunci Aurelius, împingându-l în lături pe libert care, tolănit comod pe pernele din lână, se lăfăia pe aproape tot spațiul din lectică.

– Am și făcut asta, *domine*: Norbanus a murit la scurt timp după ce l-a vândut pe Glaucos.

– Grozav, Castor! Dar să nu-mi spui că ai descoperit și în ce fel de belele a intrat prietenul tău ca să ajungă tocmai la cazanul unei băi!

– Era amestecată în asta și fiica stăpânului.

– Aș fi fost în stare să pariez că așa ceva s-a întâmplat. Mă miră că tatăl acela furios nu l-a jupuit de viu pe vinovat...

– Norbanus era un tip zgârcit, *domine*: l-a vândut fochistului și în felul acesta și-a recuperat banii dați pe el.

– Cu fata ce s-a întâmplat după aceea?

– Nu se mai știe nimic de ea. În ce-l privește pe Bosius, are o prăvălie pe *Clivius Orbius*, dincolo de *Argiletum*. Despre Lupus, însă, n-am reușit să aflu decât că ținea un mic stabiliment de băi termale în Suburra, raportă Castor, aplecându-se în afară ca să vadă ce se

întâmpla; într-adevăr, purtătorii se opriseră brusc și puseseră jos lectica. Necazurile obișnuite, stăpâne. Nu se poate intra în Suburra din cauza unor care răsturnate, iar pe străzile mărginașe nu se poate circula pentru că reparațiile începute anul trecut merg foarte încet. O să mai treacă destul până să ne putem mișca de aici.

– Dacă tot avem de așteptat, mai povestește-mi despre prietenul tău: afaceri, șmecherii, femei... vru să profite de ocazie Aurelius, aproape strigând ca să se facă auzit prin corul de urlete ale trecătorilor furioși care încercau să-și facă loc.

– Femei, stăpâne, avea din belșug. Glaucos era un bărbat frumos, părea chiar efeminat, chiar dacă preferințele lui erau cu totul normale. Acesta era un mare avantaj pentru el, mă înțelegi? Fetele, departe de a se feri de el, așa cum ar fi făcut-o dacă ar fi fost vorba despre un tip cu un aspect mai bărbătesc, aveau o încredere oarbă în el. Cu toate acestea, avea mare trecere și printre homosexuali.

– Crezi că s-ar fi legat și de vreuna dintre slujnicele lui Saturninus pe care le-am cumpărat de curând? Tuccia mi se pare destul de dispusă la așa ceva.

– Aia se uită mai mult la stăpâni, *domine*, nu la niște bieți servitori. Sau, dacă nu la stăpâni, ar vrea să ajungă măcar ceva mai pe-aproape: deja a început să-l îmbrobodească pe Paris...

– Măcar de-ar reuși! se amuză Aurelius, cunoscând bine castitatea înverșunată a lui Paris, pe care nici măcar faimoasa curtezană Cintia nu reușise s-o clintească.

– Cât despre Delia, continuă grecul, ai văzut cum arată părul ei?

– Da, scurt și fără nici o formă, ca și cum ar fi fost rasă în cap, confirmă Aurelius.

– Asta este pedeapsa pentru sclavele care încearcă să fugă de la stăpân. Dacă mai încearcă o dată, sunt biciuite și, în caz că nu renunță, sunt însemnate cu fierul înroșit, îi explică secretarul.

„De aceea i-a pus Paris zgarda", se gândi patricianul, care nu prea era de acord ca sclavii din casa lui să poarte la gât inscripția: „*Sunt un sclav fugit, du-mă înapoi la stăpânul meu*".

– Ei, dar uite că ne mișcăm! exclamă Castor, simțind că lectica se leagănă, dar pentru scurt timp, pentru că nubienii nu făcură decât câțiva pași.

– Există vreun servitor cu care Glaucos să fi fost bun prieten? întrebă senatorul.

– Poate că Paconios: erau singurii copiști permanenți ai lui Saturninus; ceilalți erau angajați cu ziua, iar textul era dictat de editorul însuși... dar de ce îmi pui, *domine*, atâtea întrebări despre viața personală a sărmanului copist? La târgul de sclavi erau mii de oameni și oricare dintre ei ar fi putut intra în cămăruța aceea ca să-i ia gâtul bietului băiat!

– Dacă a fost un străin, nu prea avem cum să-l descoperim: este mai bine să pornim de la presupunerea că ucigașul o cunoștea pe victimă. Singurul indiciu pe care ne putem baza este urma cu semnul acela răsucit... Și dacă veni vorba, nu uita să treci și pe la Curtius acela despre care mi-a vorbit pantofarul: printre clienții lui s-ar putea să se afle și vreo cunoștință de-a noastră.

– Ai uitat de piesa aceea de *latrunculi*, stăpâne. Glaucus juca des și mulți dintre servitorii noștri învățaseră jocul acesta de la el, schimbă Castor vorba, sperând să scape de drumul acela nesuferit în cartierul de dincolo de Tibru.

– Da, da, *latrunculi*, sigur că da, prinse patricianul ideea din zbor. Se zvonește că însuși campionul Iulius

Canus ar fi fost provocat la joc de o persoană necunoscută; o să mă duc zilele astea să vorbesc cu el, s-ar putea să aflu câte ceva care ne-ar putea folosi. Totuși, mai întâi aș vrea să mă întorc la târgul de sclavi ca să-mi dau mai bine seama cum s-a putut petrece crima aceea. Am de gând să fac o vizită cât se poate de curând la *villa* în care a murit Saturninus și să-i iau acolo cu mine pe toți foștii lui servitori: sunt sigur că ei știu câte ceva despre moartea fostului lor stăpân. Trebuie să-i văd cum va reacționa fiecare dintre ei când se va afla din nou în casa aceea.

– O să ai nevoie de încuviințarea moștenitorului, adică a tânărului Drusus.

– Nu-i nevoie, din moment ce mi-a dat-o deja Marcellus Veranius, tutorele lui. Asta m-a costat un exemplar din *Odele* lui Pindar; de altfel, Marcellus ar fi în stare să se arunce și în foc pentru o carte rară. Oricum, o să ai în curând ocazia să-l cunoști; l-am invitat la cină împreună cu tânărul Drusus și cu logodnica acestuia.

– Ah, era să uit, *domine*... mi-am adus aminte unde l-am mai văzut pe Pupillus ăla care ți-a fost adversar la licitație: la piața de flori. Stăpâna lui, o văduvă, are o mică pepinieră.

– Știi cumva cine era răposatul ei soț?

– Un anume Marcus Italicus, răspunse Castor și senatorul, uluit, ridică din sprâncene. Brusc, în momentul acela, lectica fu ridicată cu o smucitură și nubienii porniră în pas grăbit către Forum.

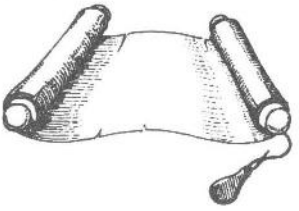

V

A nouăsprezecea zi înainte de Calendele lui februarie

Când Aurelius sosi a doua zi la târgul de sclavi, Calvisius împărțea în loturi sclavii pe care urma să-i scoată la vânzare, repartizându-i într-un grup sau în altul, în funcție de meseriile lor.

– Sofron, ospătarii pune-i acolo, mai în spate, lângă *pocillatores*, o să facă parte din același lot. O să vină imediat după servitorii de la bucătărie: bucătari, brutari și cofetari; după ei urmează cei de la *armaria* și de la dormitoare: cosmeticienele, subretele, garderobierele... Ai verificat ca toți *arcarii* să știe foarte bine cum se țin socotelile unei case și să aibă cu toții referințe perfecte? Eu am o reputație nepătată și nu-mi pot permite ca vreunul dintre clienți să poată spune că i-am vândut niște contabili nepricepuți și necinstiți! Du-te acum și-i adu pe efebii ăia sirieni; dă-i zor, că acum vin trântorii ăia de pe Esquilin!

Supraveghetorul, o matahală grasă cât toate zilele, cu o mutră mai înspăimântătoare decât a unui polițist

de temut, se îndepărtă către ieșire, plesnindu-se cu cravașa peste gambe.

– Senator Statius! exclamă Calvisius și alergă imediat spre Aurelius ca să-l întâmpine cu tot respectul. Patricianul nu avea faima de bun client, din cauza proastei lui deprinderi de a alege sclavii pe care dorea să-i cumpere pe baza simpatiilor personale, în loc să ia câte un grup întreg, așa cum obișnuiau oamenii de rangul său. Trebuia, totuși, să-i accepte această ciudățenie pentru că nu arunca banii fără să-i pese și poate că, într-o bună zi, avea să se hotărască să schimbe metoda și să facă puțină ordine printre servitorii săi.

– Nu văd femei la vânzare, observă Aurelius, privind în jur.

– Ba avem marfă pe cinste: cosmeticiene, machieuze, flautiste, dansatoare! se grăbi Calvisius să-i înșire ce avea de oferit și ochii îi străluceau: umbla zvonul că senatorul Statius avea cele mai frumoase sclave din Roma și că era gata să plătească sume nebunești pentru niște adevărate raritați.

– Unde stăteau după licitație cele două sclave pe care mi le-ai vândut? întrebă patricianul.

– Le țineam separate de ceilalți și erau supravegheate tot timpul, spuse Calvisius. În camera de alături se aflau vreo treizeci de mineri aduși din minele de sare din Sicilia; și-ți poți închipui ce s-ar fi întâmplat dacă niște fetișcane atât de drăguțe ar fi încăput pe mâinile disperaților ălora.

– Bărbații aceia erau în lanțuri?

– Doar cei care trebuiau să rămână aici pentru mai mult timp. Pe ceilalți i-am dat în grija supraveghetorului.

– Este posibil ca vreunul dintre ei să fi scăpat de sub supraveghere, chiar și pentru câteva clipe?

– Glumești? Paznicul meu, Sofron, are ochi de vultur!

– Ar mai fi ceva: Marcellus Veranius, tutorele lui Drusus Saturninus, ți-i arătase dinainte pe sclavii pe care urmai să-i scoți la vânzare?

– Nu, i-a adus abia în dimineața aceea, când a ajuns și el aici, împreună cu sora sa. Îți mărturisesc că frații aceștia m-au dezamăgit total: auzisem despre ei că ar fi o familie înstărită și m-am luat cu mâinile de cap atunci când i-am văzut cum apar în fața mea, el cu încălțămintea plină de noroi, iar ea cu mantia peticită, ca ultima dintre cerșetoare. Îți dai seama, atunci când clienții văd că vânzătorul este un sărăntoc, se tocmesc mai mult, până scad cât mai mult prețul. Din fericire, era de față și tânărul Drusus care măcar era îmbrăcat mai îngrijit, îi mărturisi negustorul de sclavi.

Aurelius îl părăsi pe Calvisius și nici măcar nu mai aduse vorba despre sclavul Pupillus, fiind sigur că acesta, chiar dacă s-ar fi înțeles dinainte cu negustorul ca să ridice prețul, n-ar fi recunoscut niciodată așa ceva.

Ieși în curtea interioară și-și roti privirile în jur. Sub coloanele porticului stăteau doi bătrâni zdrențăroși. Era limpede că proprietarul lor, după ce se folosise ani întregi de truda bieților sclavi, considera acum că nu mai merita să-i păstreze și voia să-i vândă ca să mai scoată ceva pe ei, în loc să-i alunge pur și simplu din casă. Dezgustat de o asemenea priveliște, Aurelius își îndreptă privirile în altă parte.

Și insula mare din mijlocul Tibrului era plină de sclavi deveniți incapabili să mai muncească, îndepărtați din casele stăpânilor ca niște obiecte care nu mai aduceau nici un folos: împăratul ar fi trebuit să pună o dată pentru totdeauna capăt unor asemenea obiceiuri! Fu cât pe ce să le dea câțiva bănuți celor doi bătrâni, dar, temându-se

că lacomul lor stăpân ar fi putut să li-i ia și să-i vâre la el în buzunar, le cumpără în cele din urmă doi cârnați fripți.

Trecând pe lângă un grup de pitici acrobați care se antrenau în curte, îl văzu în sfârșit pe Sofron într-o margine a curții. Supraveghetorul, cu cravașa în mână, mâna din spate de-a lungul porticului un șir de băieți andri îmbrăcați doar în chitoane scurte, ocupați să-și mângâie unul altuia zulufii și aruncându-și priviri languroase. Unul dintre efebi, dându-și seama dintr-o privire că senatorul era un om bogat, începu să-l privească insistent, făcându-i chiar cu ochiul ca să-i atragă atenția. Furios pentru că tânărul îl luase drept un posibil cumpărător, Aurelius se străduí să-și ia un aer cât mai fioros.

– Mișcă de aici, nenorocitule, nu mai face atâtea fițe; se vede de la o poștă că domnul nu este unul de teapa voastră! interveni zbirul. La ocnă i-aș trimite pe toți ăștia sau să-și dea sufletul pe galere; dar nu pot nici măcar să-i ating cu vârful cravașei pentru că dacă au chiar și o singură zgârietură, asta le scade din prețul pe care sunt gata să-l ofere codoșii de pe Esquilin!

Aurelius își desfăcu brațele într-un gest împăciuitor: știa foarte bine că în Roma erau mai multe bordeluri cu personal format exclusiv din bărbați, dar lucrul acesta nu-l deranja peste măsură de mult.

– Ei, dar nu ești cel care le-a cumpărat pe cele două fete și i le-a suflat de sub nas lui Pupillus? exclamă Sofron. Bine ai făcut, pentru că, oricum, individul ăla nu ar fi avut ce face cu așa marfă: e și el unul dintre ăia!

– Pupillus este cumva prieten cu Calvisius? întrebă Aurelius, amintindu-și cum făcuse roșcatul ca să crească prețul licitației acelui lot de sclavi.

– Da de unde! Vine și el pe aici ca să-i soarbă din priviri pe sirienii aceia boiți, dar nu cumpără niciodată nimic; ba chiar m-a mirat că la licitația aceea a făcut o ofertă. Să știi că nu-i nici pe departe singurul căruia să-i lase gura apă după târfele alea masculine; dac-ai ști câți granguri se dau în vânt după așa ceva: cavaleri, pretori... până și filosoful acela care joacă *latrunculi.*

– Chiar ești sigur de asta? întrebă Aurelius și făcu să-i sclipească între degete o monedă de aur.

– Să mor eu dacă nu-i așa! întări Sofron, bătând în pardoseală cu mânerul biciului. Spune-mi mai degrabă despre Tuccia, păpușica aia blondă: îmi închipui că ai și încercat-o deja, continuă el să sporovăiască, lingându-și buzele.

– O dulceață, nu? Și zice că-și aduce aminte foarte bine de tine, minți fără rușine senatorul.

– Ei, dacă n-ar fi fost la mijloc cealaltă care a stricat tot aranjamentul! se plânse Sofron. Tocmai reușisem să scap de ea trimițând-o să se ducă de una singură la latrină, în loc să mă duc și eu acolo ca s-o păzesc. Dar am văzut că stă prea mult, așa că a trebuit s-o las baltă pe blondă ca să mă duc s-o caut pe zăpăcita aia.

Și ai lăsat-o, așadar, nepăzită pe Tuccia, deduse patricianul, în timp ce observa din priviri că latrinele se aflau chiar în spatele cămăruței în care fuseseră ținute sclavele.

– Prin urmare, dacă fata ar fi ieșit de acolo, nu se putea să n-o vezi. Sigur, asta dacă ai vederea ageră.

– Ei, ca să fiu cinstit, ochii mei nu mai sunt ca altădată. Te rog frumos, ți-am spus asta între noi, să nu mai spui și altcuiva!

– Și cu toate acestea Calvisius te mai ține în serviciul lui? întrebă Aurelius, prefăcându-se mirat.

– Cum să nu, în meseria asta important este să se teamă toți de tine. Și eu, fără să mă laud, în privința asta nu mă întrec prea mulți! spuse celălalt pe un ton plin de mândrie. Într-adevăr, Sofron, cu țeasta lui rasă, pieptarul din piele groasă, două brățări de metal la încheieturile mâinilor și agitând amenințător cravașa în mână era un zbir perfect: care sclav, aflat în fața unui asemenea paznic, s-ar fi putut îndoi că avea vederea ageră a unui uliu? De fapt, însă, supraveghetorul nu era în stare să garanteze nimic: amândouă femeile avuseseră pe rând posibilitatea de a intra acolo unde se afla legat Glaucos. Același lucru se putea spune despre Terentius și Scapola, pentru că Sofron, atras peste măsură de nurii cu care îl îmbia Tuccia, nu ar fi observat nimic chiar dacă pe sub nasul lui ar fi trecut o legiune întreagă echipată ca pentru război.

– Până la urmă a trebuit să umblu prin tot târgul ca s-o găsesc pe nenorocita care fugise, așa că n-am putut s-o cunosc mai în amănunțime pe frumoasa aia. Mă întrebam după aceea dacă n-aș putea să vin s-o mai văd câteodată la tine acasă...

– Ai riscat foarte mult; dacă ți-ar fi fugit o sclavă de sub pază ai fi pățit-o rău de tot! comentă Aurelius, făcându-se că nu auzise ultimele cuvinte ale supraveghetorului.

– Asta cam așa este: am prins-o chiar atunci când se îndrepta spre ieșire și, ca să-i arăt că nu-i de glumă, i-am ars o palmă zdravănă. Și știi ce-a făcut neobrăzata aia? M-a mușcat de mână! Pe mine, Sofron, cel mai bun supraveghetor din tot târgul! Era gata s-o calc în picioare când ai apărut tu.

Senatorul îi strecură în palmă bacșișul pe care i-l pregătise și dădu să plece.

– *Domine, domine*, stai puțin! Nu mi-ai spus unde locuiești! Mă înțelegi, pentru chestia cu blonda... strigă

în urma lui Sofron, dar Aurelius se grăbi să se amestece în mulțime.

Îndată ce intră în casă, Aurelius se închise în bibliotecă încercând să pună în ordine informațiile de care se putea folosi ca să rezolve cazul acela încâlcit. Vizita făcută la Calvisius îi confirmase că oricine ar fi putut intra fără opreliști în încăperea care fusese scena crimei. Glaucos probabil că fusese atacat pe neașteptate și poate că murise chiar înainte de a-și da seama de prezența agresorului: dat fiind că rana se afla în partea dreaptă a gâtului, se putea deduce cu ușurință că ucigașul îl atacase din spate... desigur, cu condiția să nu fi fost un stângaci. Interogat imediat după comiterea crimei, Paconios jura că nu văzuse nimic; și, totuși, nu se putea să nu fi auzit nimic, chiar dacă ar fi fost cufundat în cel mai adânc somn.

De altfel, bătrânul părea foarte liniștit și continua să se poarte ca și cum n-ar fi avut nimic de ascuns; ba chiar îl rugase deja pe Paris să-i dea ceva de lucru. Ce lucrare ar fi putut să-i încredințeze mai întâi bătrânului scrib? se întrebă patricianul. Tratatul pe care biblioteca lui Augustus îi cerea să-l înapoieze cât mai repede sau *Aratea* lui Germanicus, un volum foarte căutat mai ales acum când fratele autorului fusese urcat pe tronul imperial?

Sună clopoțelul ca să fie chemat copistul.

– *Ave, domine*, spuse acesta când acesta intră în cameră.

Aurelius îl privi cu toată atenția. Paconios avea plete albe care-i ajungeau până pe umeri, haine simple și curate, iar glasul era al unui om blând care văzuse multe la viața lui și-și dădea seama că nu merită să se agite pentru nimicuri. Era ceea ce se putea numi un bătrân

frumos, chiar dacă era ceva ciudat în felul în care se uita la oamenii din fața lui, fără a-i privi vreodată drept în ochi.

Patricianul îi arătă un text și scribul îl luă în mâini cu un aer de cunoscător, pipăindu-i cu grijă paginile.

– Este foarte bun papirusul acesta căruia i se spune „hârtia lui Claudius", exclamă el. Subțire și în același timp rezistent, altfel decât papirusul cu care eram obișnuiți. L-a inventat împăratul însuși, fiind un foarte bun specialist în cărți, îi explică Aurelius, profitând imediat de momentul potrivit pentru a aduce vorba despre ceea ce îl interesa să știe. Am impresia că ești un om cumsecade, Paconios, dar am îndoieli că ai spus adevărul în privința crimei aceleia. Ești singurul martor ocular, dar un martor care nu prea vrea să vorbească. Cum să nu ai bănuieli în privința unui om care declară că nu știe nimic despre o crimă comisă atât de aproape de el?

Copistul clătină din cap cu părere de rău.

– Îți jur, stăpâne, tot ceea ce îmi amintesc este că am auzit un fel de foșnet.

Împotriva oricărei logici, Aurelius era înclinat să-l creadă. Poate că Paconios fusese drogat, presupuse el în clipa următoare, dar bătrânul se grăbi să-l contrazică, arătând că nu băuse și nu mâncase nimic în orele de dinaintea licitației.

– Dacă aș cunoaște vreun alt amănunt, n-aș sta pe gânduri, *domine,* și ți l-aș spune. Eu țineam la Glaucos. Oh, știu că a făcut multe boroboațe, dar toate au fost din cauza neastâmpărului său, a poftei sale de viață. Era tânăr, simpatic și știa să asculte oamenii: este o calitate rară.

– Dacă prin acest lucru îi făcea pe cei din jur să aibă încredere în el și să i se destăinuiască, poate că s-a

întâmplat să afle în felul acesta vreun secret periculos... presupuse Aurelius.

– Este greu de crezut că s-ar fi putut petrece așa ceva, *domine*. Prietenii lui erau sclavi sau oameni simpli, din popor, iar ceea ce i se povestea erau întâmplări fără nici o importanță: mici iubiri, bârfe, certuri între servitori; adică nimic care să fi fost atât de serios încât să provoace moartea lui.

– Unii consideră că și în moartea neașteptată a lui Saturninus sunt unele lucruri nu prea clare. Tu știi ceva despre asta?

– S-a îmbolnăvit ca din senin. Fiul lui l-a rugat din tot sufletul să cheme un doctor ca să-l consulte, dar el nici n-a vrut să audă: spunea mereu că medicii sunt buni doar să omoare oamenii.

– Ce simptome avea?

– Greață, slăbiciune, crampe la stomac... îmi aduc aminte exact pentru că a suferit prima criză în timp ce ne dicta un text. Fiindcă veni vorba, ai un om care să poată dicta la perfecție?

– Ca să fiu sincer, nu am.

– Dacă vrei, îți pot recomanda unul: este un libert din casa lui Augustus. Într-o vreme era poet, dar după ce a intrat în conflict cu prefectul Seianus, a fost judecat și a încetat să mai publice. De atunci, n-a mai avut succes și trăiește acceptând ici și colo slujbe de doi bani.

– Sunt de acord, numai să fie cu adevărat bun... Spune-mi acum ce părere ai despre servitorii pe care i-am cumpărat, întrebă senatorul și, văzând că Paconios se codea, îi aduse un argument decisiv. Dacă nu vorbești tu despre asta, va trebui să ascult ce se spune pe la colțuri și ar putea fi mai rău.

– Scapola este un om cumsecade, dar cam cârpaci, se hotărî bătrânul să vorbească. De la o vreme, stăpânul

nu mai avea nevoie de un grădinar, dar ținea prea mult la el ca să-l vândă, așa că-l împrumuta pe la prieteni când aceștia aveau nevoie. Terentius, în schimb, era foarte muncitor, deși, fiind mai-mare peste servitori, prefera să se țină mai la distanță de ei. Despre Tuccia nu știu mare lucru, în afară de faptul că Saturninus era mai atent cu ea.

– Pe Delia o cunoști? întrebă, curios, Aurelius.

– Este o femeie cu totul deosebită, *domine*. Are calitățile unei patriciene, dar ceea ce pentru un om liber este o calitate, pentru un sclav devine un defect de neiertat.

– Îți mulțumesc, îl concedie stăpânul. Și trimite-mi-l, totuși, pe poetul acela al tău: să vedem, poate îl angajez.

După ce scribul ieși, Aurelius își luă tabla de *latrunculi*. Nici nu apucase bine să aranjeze piesele că în cameră năvăli Castor.

– Stăpâne, am pentru tine o veste care valorează un aureus! exclamă el agitat peste măsură.

– Cinci sesterți, nici un as mai mult, îi oferi senatorul fără să-și ridice privirea spre el.

– Zece și o să vezi că face mai mult!

Patricianul se lăsă convins și renunță să se mai târguiască. Glasul grecului era prea triumfător ca să fie vorba despre vreuna dintre păcălelile lui.

– Lupus acela pe care m-ai trimis să-l caut, fochistul...

– Ei, ce-i cu el? întrebă Aurelius.

– A murit și el, cu nici măcar doi ani în urmă: cu beregata tăiată, la fel ca Glaucos! Baia publică se află într-o *insula* din Suburra; acum este administrată de unul, Sarpedon, un ticălos spurcat care-i bate din senin pe servitori de le sună apa în cap. Patru angajați de-ai lui muncesc din greu în ceea ce el numește a fi „stabiliment

termal"; de fapt, este doar o *forica*, o latrină publică obișnuită cu vreo zece scaune de piatră înșirate în lungul unui zid. Într-o încăpere de alături este așa-zisa baie, măsurând vreo douăzeci de picioare, zidită în așa fel încât să formeze un fel de cadă. Dacă plătești un quadrans, te poți folosi de latrină și cu doi ași capeți dreptul la un spălat în grabă, îi explică, plin de dispreț, Castor.

– Nici măcar nu este ieftin pentru asemenea servicii și într-un loc ca acela, își dădu cu părerea senatorul. Dar individul acesta, Sarpedon, locuiește acolo împreună cu servitorii lui?

– Libertul și sclavii care munceau la cazan dorm într-un beci, în niște condiții mizerabile; Sarpedon, însă, are o locuință numai pentru el, deasupra, cu intrarea din stradă, dar se poate ajunge ușor în pivnița servitorilor pe o scară din lemn. Cândva, acolo stătea Lupus: corpul lui a fost găsit într-o baltă de sânge chiar în camera aceea. Beregata îi fusese tăiată dintr-o parte în alta și probabil că ucigașului nu i-a fost prea ușor să facă așa ceva, dat fiind că victima, ca fost gladiator, era în stare să se apere.

– Dacă am înțeles eu bine, Glaucos nu mai lucra la cazanul acela când fochistul a fost omorât.

– Așa este, dar el apăruse pe acolo cu puțin timp înainte, ca să se vadă cu foștii lui tovarăși de muncă. Femeia care face curățenie, una urâtă de nu se mai poate, mi-a povestit că venea deseori ca să le aducă niște haine și câte ceva de mâncare.

Aurelius dădu din cap gânditor. Stăpânul și sclavul măcelăriți la mai puțin de doi ani distanță: era, într-adevăr, o coincidență surprinzătoare...

– Dacă uciderea lui Glaucos nu a venit chiar din senin, ar fi o pierdere de vreme să mai cauți ceva în casa editorului, *domine*, fu de părere secretarul. La ce ți-a servit vizita la prăvălia lui Sosius, de exemplu? Cred că nu ți-a fost de prea mare folos să afli că Veranius, în afară de faptul că i-a citit pe Vergilius și pe Sofocle, are mai multe exemplare dintr-un pamflet alexandrin aproape necunoscut al lui Sotades despre nunta lui Ptolemeu cu Arsinoe!

– Necunoscut, zici? Poate că astăzi este așa, dar cu trei secole în urmă, cartea aceasta a provocat un scandal atât de mare încât autorul a avut mult de pătimit de pe urma lui.

– Un asasin periculos umblă liber printre noi și tu îți pierzi vremea cu chițibușuri literare! bombăni grecul.

– Familia aceea mă interesează, Castor. Așa că i-am invitat la cină pe frații Veranius, îi explică stăpânul.

– Asta înseamnă că o să fiu nevoit să fac pe doica pe lângă neisprăviții ăia! se revoltă, furios, libertul.

– Drusus nu mai este chiar un copil, are aproape șaptesprezece ani: la vârsta lui, eu purtam deja toga bărbăției.

– Da, dar logodnica lui o fi vreo mucoasă nesuferită... Ei, dar ce faci acolo, te-a apucat și pe tine patima pentru *latruculi*? exclamă Castor, arătând cu degetul spre tabla de joc de pe masă.

– Încerc să-mi imaginez atmosfera jocului, dat fiind că *mandra* este unul dintre puținele indicii pe care le-am găsit la locul crimei. Fiindcă veni vorba, ce s-o fi întâmplat cu piesele pe care le avea Glaucos?

– El nu avea nici o piesă; le împrumuta de la fetele noastre... Da, așa este, trei dintre slujnicele noastre au avut relații cu el. Poate că ele știu ceva de care noi nu avem habar.

– Din păcate, nu este așa. Le-am interogat, dar nu am putut afla nimic, în afară de faptul că n-au reușit niciodată să termine vreo partidă înainte de a fi răsturnate de Glaucos pe patul din cameră!

După ce libertul ieși din sufragerie, Aurelius renunță hotărât la tabla de joc: partida pe care o începuse cu asasinul acela necunoscut era infinit mai complicată și mai palpitantă decât orice mutare din jocul de *latrunculi*. Glaucos și Lupus, cugetă el: primul, de o delicatețe feminină, obișnuit să-și atingă scopurile prin șiretenie și luciditate; celălalt, o bestie violentă care își câștigase libertatea măcelărindu-și adversarii din arenă. Ciudată soartă avuseseră: se cunoscuseră dintr-o întâmplare – pedeapsa pe care o suferiseră din partea unui părinte ofensat – și cei doi se întâlniseră o vreme, pentru ca, în cele din urmă, să aibă parte de același sfârșit îngrozitor.

Ca să-și mai limpezească gândurile, Aurelius ieși în peristilul său ferit de ochii oricărui străin și se opri sub socul acum lipsit de frunze, respirând în tihnă aerul curat. Îi plăcea nespus acel ungher retras, în care numai el putea intra: casele celor bogați erau elegante și somptuoase desigur, dar semănau mai mult cu adevărate scene de teatru decât cu niște refugii în care un om sensibil să se poată bucura de puțină intimitate. În casele nobililor romani viața se trăia public, printre *clientes* și servitori care veneau și plecau fără încetare, înregistrând și criticând fiecare gest al stăpânului; era imposibil să te bucuri de vizita unui prieten sau a unei femei, fără ca în dimineața următoare vestea să nu devină subiect de conversație pentru curioși. În asemenea condiții, cele mai importante secrete politice și mai ales cele de alcov nu puteau fi păstrate prea mult timp: șoptite din gură în gură, scrijelite pe ziduri de mâini clevetitoare, erau oferite în

fiecare zi ca o adevărată hrană pentru amatorii de bârfe, comentate în locurile publice, repetate în gura mare la dineurile simandicoase. Locuitorii Romei nu se rușinau de așa ceva; într-adevăr, pentru un roman, locuința nu era decât o biată anexă la ceea ce era adevărata lui casă: strada, piața, Forumul. Prin urmare, întreaga Urbe.

În ce-l privea pe Aurelius, el își dorise un locșor departe de zgomote supărătoare, de certurile dintre servitori, de cererile unei întregi armate de profitori. Se bucura așadar de unul dintre rarele clipe de liniște, când observă cu coada ochiului o siluetă care se apropia din spatele lui.

Toate simțurile lui intrară numaidecât în stare de alarmă: anii petrecuți în legiuni și, mai ales, cei trăiți într-un oraș în care sabia scurtă și pumnalul puteau fi ascunse sub orice mantie îl făcuseră să fie foarte prudent. Așteptă ca intrusul să ajungă în apropierea lui, după care se întoarse fulgerător și-l înșfăcă strâns cu amândouă mâinile. Rămase încremenit când își dădu seama că nu avea în față rânjetul sălbatic al unui ucigaș, ci zâmbetul îmbietor al blondei Tuccia.

– Am venit să văd dacă nu cumva ai nevoie de ceva, stăpâne, ciripi femeia, apropiindu-se de patrician cu mișcări voluptuoase.

– Nu ți-a spus Paris că nimeni nu poate intra aici decât dacă îl chem eu? o mustră cu asprime Aurelius.

– Ba da, dar m-am gândit că... se bâlbâi Tuccia pe un ton sclifosit care avu darul să-l înfurie și mai mult pe patrician.

– Altă dată să asculți ce ți se spune! încheie discuția senatorul.

– Credeam că vă interesează să știți ceva despre Glaucos, șopti ea timid, așteptând un semn de încurajare

din partea patricianului. După licitația prin care ai avut bunătatea să ne cumperi, noi, femeile, te așteptam sub portic... spuse ea și se opri imediat ca să-l facă mai curios pe stăpân.

– Ei, și ce-i cu asta? întrebă senatorul fără chef.

– Delia n-a stat tot timpul împreună cu mine în ziua în care ne-ai cumpărat. Am văzut-o cu ochii mei ducându-se în spatele clădirii în care abia fuseseră aduși copiștii, spuse ea dintr-o suflare, așteptând să i se aducă mulțumiri pentru informația oferită.

– Te referi la momentul în care Delia s-a dus la latrină și Sofron a fost nevoit să te lase singură ca să alerge după ea? spuse patricianul lăsând-o fără replică, pentru că întorsese acuzația chiar împotriva ei. Fata își mușcă buzele: nu avusese o idee prea bună atunci când se gândise că putea să se pună bine cu senatorul povestindu-i întâmplarea aceea, dar cum ar fi putut să-și închipuie că stăpânul avea să reacționeze astfel, în loc s-o laude pentru că își denunțase tovarășa?

– Poți să pleci, o concedie Aurelius. Dacă o să am nevoie de tine, o să pun pe cineva să te cheme.

Femeia se înclină, coborându-și cu umilință pleoapele; nu suficient de repede pentru ca patricianul să nu observe sclipirea de ciudă care îi apăru în priviri. O privi cum se îndepărta spre ieșirea din peristil, cu mișcări voit lenețe: șoldurile acoperite de o pânză verde se unduiau ca inelele în permanentă mișcare ale unui șarpe.

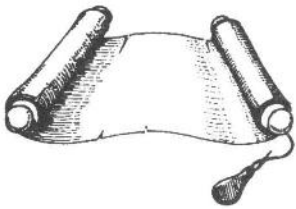

VI

A optsprezecea zi înainte de calendele lui Februarie

În seara aceea, în sufrageria de iarnă, totul era pregătit pentru vizita celor doi frați Veranius și a lui Drusus Saturninus: trei paturi tapițate fuseseră deja așezate pe laturile mesei, câte unul pentru Aurelius și Marcellus Veranius, iar ultimul în comun, pentru cei doi tineri.

Servitorii sfârșiră de întins o față de masă din in peste marmura mesei, împodobind-o după aceea cu crenguțe și bobițe de arbuști veșnic verzi. Foarte priceput, Terentius așeza într-un mod foarte frumos șervetele, îndoindu-le cu îndemânare în forma unor aripi de pescăruș, în timp ce slujnicele aduceau mereu vase cu jăratic ca să încălzească pernele de pe paturi. Pentru că printre musafiri era și o fată foarte tânără, senatorul considerase că nu era cazul să angajeze muzicanți sau balerine; pentru a-i înveseli pe oaspeți veniseră Fillis cu țitera și valetul Modestus care cânta destul de bine la flaut.

Înfășurat într-o *synthesis* cu mâneci lungi, suficient de largă ca să poată îmbrăca pe dedesubt o tunică groasă

de lână, Aurelius îi aștepta pe invitați în sufragerie, așezat lângă un vas mare de jăratic încins: era sigur că Marcellus nu avea să se așeze la masă înainte de a cerceta în lung și în lat rafturile bibliotecii, așa că încă de pe acum gusta plăcerea de a-l uimi cu raritățile pe care le poseda.

– Inelele, *domine*, îi atrase atenția Castor, întinzându-i *dactylotheca*.

Patricianul alese două bijuterii modeste ca să nu-i pună în inferioritate pe musafiri și le strecură fără plăcere pe degetele mâinii drepte, alături de marele rubin cu sigiliul familiei Aurelius pe care-l purta întotdeauna pe arătător.

– Sosesc, spuse sclavul care avea misiunea de a-i anunța pe vizitatori și Aurelius îl văzu înaintând spre el pe corpolentul colecționar, urmat de un băiat cam pirpiriu și de o tânără încântătoare, despre care nu știa că s-ar putea afla printre invitați. Nici urmă de vreo surioară mică și pricăjită.

– Marcellus Veranius, Drusus Saturninus și Verania Marcellina! anunță servitorul care făcea pe crainicul, lăsându-l literalmente pe senator cu gura căscată: logodnica tânărului Drusus era așadar o femeie în toată firea și atât de bine făcută încât atrăgea imediat atenția asupra ei! Frumoasa Verania, o făptură plină de viață, cu tenul alb, ridică înspre el doi ochi luminoși și pe chip îi înflori un zâmbet deschis.

– Salve, Publius Aurelius Statius; unde îți ții cărțile? întrebă pe neașteptate Marcellus.

În acest timp, patricianul vorbea deja cu tânărul Drusus arătându-i același respect ca și unui bărbat adevărat.

– Îmi pare rău pentru tatăl tău, îi spuse el cu tristețe.

– Totul s-a întâmplat atât de repede încât parcă nu-mi vine să cred nici acum: boala, doliul, închiderea prăvăliei...

– Îți doresc din tot sufletul s-o redeschizi cât se poate de repede.

– Nu depinde de mine, ci, mai degrabă, de tutorele meu, observă tânărul.

– O s-o deschidă, o s-o deschidă și chiar cât de curând. Trebuie să muncim pe brânci, dacă vrem să ne revenim, interveni Marcellus.

– Da, dar nu va mai fi la fel ca înainte, mai spuse tânărul, după care intră în sufragerie împreună cu logodnica sa.

Aurelius îi privi pe când se așezau pe divane; ea se simțea în largul ei în rochia lungă, albastră, care-i scotea în evidență corpul armonios, cu forme frumos conturate, el, vizibil încurcat de toga împodobită încă de *bulla* copilăriei.

– Ce voia să spună Drusus? întrebă senatorul, conducându-l pe Marcellus Veranius în minunata sa bibliotecă.

– Saturninus era un om rafinat, un iubitor de frumos, un artist, îi răspunse Marcellus. Publica niște volume perfecte, folosindu-se de pergamentul acela fin inventat de Augustus, având drept clienți în special pe niște cunoscători ca noi. În zilele noastre, știi bine că mulți cumpărători nu mai sunt atât de pretențioși; ceea ce vor ei este doar ca sulul de pergament să fie frumos lucrat, să facă o impresie bună unuia care-l vede, cu micul triunghi al titlului scris cu litere de aur. În privința calității suportului pe care se scrie sau a caligrafiei, însă, înghit orice și nu fac o tragedie din eventualele greșeli întâlnite în text. Cărțile cumpărate le folosesc în special ca obiecte de decor; așa că, atunci când văd o teacă elegantă de

culoare purpurie nici vorbă să-și mai pună întrebarea dacă paginile au fost tratate sau nu cu *cedrium* împotriva moliilor.

– Vrei să spui că ai de gând să scoți cărți de duzină care pot fi distruse de primul atac al mucegaiului? se arătă revoltat Aurelius.

– De ce nu? Un editor se poate ruina din cauza materialelor peste măsură de scumpe, cum este chiar uleiul de cedru, precum și a copiștilor valoroși care cunosc la perfecție regulile ortografice și pot lucra cu cea mai mare rapiditate sub dictare, i se destăinui cu cinism Marcellus. La Roma există, însă, o mulțime de oameni care, de bine de rău, știu să citească și să scrie; așa că nu-mi va fi greu să angajez două duzini de sclavi și să-i pun să umple o grămadă de pagini din papirusul acela egiptean făcut din fibre de plante, extrem de ieftin pe piață. Va mai fi necesar și un bun ilustrator ca să picteze ceva atrăgător pe învelișul cărții și uite că, doar cu o treime din cheltuieli, voi produce o carte de succes! afirmă Veranius, foarte mulțumit de ideile sale.

– În sute de exemplare! exclamă Publius Aurelius, strâmbând din nas.

Sulurile cărților produse în serie erau, inevitabil, pline până la refuz de greșeli, așa că nu semănau niciodată una cu alta și, pentru a le studia temeinic, era necesar că confrunți mai multe versiuni.

– De ce nu chiar mii? continuă Marcellus. Proaspeții îmbogățiți, cei care au făcut avere din comerț sau de pe urma slujbelor primite de la împărat, abia așteaptă să aibă o istorie a familiei lor din care să reiasă că obișnuitul lor bunic sclav era în realitate un prinț frigian sau egiptean. Desigur, va trebui nu numai să le ofer cartea respectivă, ci și autorul. Iar un asemenea lucru este

destul de ușor de obținut: în Urbe mișună scriitorașii de duzină care nu au din ce trăi!

– Înțeleg, făcu Aurelius, destul de nedumerit, dar nu se putea abține să nu admire, chiar fără voia sa, spiritul negustoresc al lui Marcellus. Cărți pe cât de frumoase, pe atât de proaste, oferite pe tarabe la prețuri de nimic... un asemenea gând îl făcea să se cutremure pe un om ca el, cu gusturi sofisticate! Și totuși, judecând mai atent, un asemenea editor lacom de câștig era pe deplin îndreptățit să pornească o afacere de felul acesta. Roma era avidă de cărți și cine voia să le ofere pentru toate buzunarele nu trebuia să-și facă prea multe scrupule. Singurul lucru care-l revolta pe senator în tot acest proiect era să știe că avidul colecționar din fața sa avea să-și procure în continuare cărțile, perfecte și foarte elegante, de la prăvălia din Forum a fraților Sosius.

– Un Metrodoros, un Filodemos, un Ermarcos... îi ai pe toți epicurienii din Herculanum, șoptea Marcellus în acest timp, cotrobăind prin rafturile bibliotecii. Ai și o scriere de-a lui Themistias. Te felicit, sunt puțini aceia care citesc ce au scris femeile în materie de filozofie. Uite și tratatele lui Poseidonios: ar trebui scoasă o ediție ieftină a scrierilor lui; romanele au o adevărată slăbiciune pentru asemenea literatură de popularizare a filosofiei! continuă colecționarul, punând mâna dreaptă pe teaca unui volum și desfăcând pergamentul dinăuntru, sub privirile îngrijorate ale senatorului.

– Fiindcă veni vorba, spuse Aurelius, cred că ai pamfletul pe care Sotades l-a scris cu ocazia nunții lui Ptolomeu Filadelfus cu Arsinoe. Mi-ar face plăcere să-l citesc.

– Din păcate, nu-l am nici eu; ba chiar îl caut de ceva vreme, îi răspunse Marcelus, desfăcând brațele.

Aurelius rămase destul de surprins, pentru că frații Sosius îi spuseseră în taină că îi vânduseră colecționarului nu mai puțin de trei exemplare. Oare fanaticul acela să fi fost atât de îndrăgostit de cărțile sale încât nu voia să le cedeze altcuiva?

– Văd că și tu a trebuit să-ți cumperi operele complete ale lui Claudius, exclamă zâmbind grăsanul. Toată lumea le are în ziua de azi. Este, însă, ciudat: sulurile pe care le văd aici nici măcar nu par să fie noi, adăugă el după aceea, punând deoparte un exemplar.

Într-adevăr, *Istoria etruscilor*, o scriere din tinerețe a împăratului, rămăsese mult timp necunoscută; însă, imediat după ce eruditul autor urcase pe tronul imperial, uriașul volum apăruse ca prin farmec în biblioteca tuturor romanilor.

Tânărul Drusus Saturninus, care intra tocmai în clipa aceea, văzu volumul pe masă și-l deschise, plin de curiozitate.

– Ei, dar uite că este și o dedicație! șopti, privind uluit cuvintele așternute cu cerneală roșie chiar de mâna divinului Cezar.

Tiberius Claudius Nero lui Publius Aurelius Statius,
cel mai bun și singurul elev de limba etruscă,
în ziua celei de-a douăzeci și doua aniversări.
Anul 778 de la întemeierea Romei.

Băiatul citi din nou data și, parcă neîncrezător, îl privi pe Aurelius cu alți ochi. Așadar, acel patrician excentric care era în stare să refuze invitațiile oficiale și putea fi văzut atât de rar în Senat, era prieten cu împăratul de două decenii, adică de când împăratul nu era decât ultimul și cel mai neînsemnat membru al familiei

Iulius – Claudius! Drusus strânse din buze, încercând să-și ascundă surprinderea: cândva, o asemenea informație ar fi putut deveni foarte utilă.

– Cina poate fi servită, *domine*, anunță Castor cu voce tunătoare și adăugă rânjind la urechea senatorului. Dacă făptura asta este doar o copiliță, doar Afrodita mai poate ști ce va deveni când va fi mare!

Marcellina, rămasă doar cu muzicanții, uitase imediat regulile de bună purtare într-o asemenea situație și cânta împreună cu sclavii pe ritmul dat de țiteră și de *aulos*, cu sânii impunători fremătând sub fâșia prea îngustă de pânză care ar fi trebuit să-i ascundă. Totuși, când îi văzu pe cei trei bărbați apărând în sufragerie, redeveni serioasă și se prefăcu de îndată că nici nu-i ia în seamă pe servitorii cu care râsese și glumise cu o clipă înainte.

În aceeași clipă, intră ireproșabilul Terentius aducând o fructieră superbă pe care se lăfăiau smochine cu miere și măsline dulci, urmat de ceilalți servitori care aduceau diferite salate de iarnă, pastă de ficat de gâscă și pâine proaspătă coaptă după rețeta din Picenum.

– Toate astea numai pentru noi patru? se mirară musafirii, nefiind obișnuiți cu un asemenea belșug de bucate.

– De fapt, este doar aperitivul. După aceea avem pârși fripți, pește și purcel de lapte, spuse Aurelius, în timp ce Drusus se arunca lacom asupra măslinelor, fără măcar să mai aștepte cuvenita invocație a zeilor.

Marcellina nu se lăsa mai prejos și se înfrupta metodic, fără a lăsa să-i scape nici una dintre bunătățile de pe masă. O femeie simplă și spontană, gândi senatorul privind-o cum se ghiftuia. Și, în plus, frumoasă: blondă și bine făcută. Păcat că nu avea nici urmă de grație în mișcări, iar când deschidea gura, spunea lucruri atât de

banale încât te apuca somnul... Sora lui Marcellus nu era, hotărât lucru, tipul matroanei cultivate și Aurelius avea mari îndoieli că o asemenea femeie ar fi fost ispitită să-și trăiască viața printre papirusuri prăfuite, luând parte din când în când la vreo *recitatio* poetică, drept singură distracție. Pentru o fată ca ea, plină de energie, ar fi fost mai bine să trăiască împreună cu mama ei, la țară; în afara Urbei, însă, era greu să-și mai găsească un soț, așa că fratele său fusese prevăzător, o luase în casa lui și o căsătorise cu pupilul său.

– Pe când căsătoria? întrebă Aurelius, ca să se arate interesat, măcar formal, de acest eveniment.

Fata făcu o grimasă, iar tânărul Drusus se făcu roșu ca focul. Veranius răspunse în locul lor, netezindu-și cu un gest grăbit o șuviță rebelă de păr.

– E timp destul, nu-i nici o grabă; copiii trebuie să mai crească.

Patricianul aruncă o privire piezișă către logodnică și i se păru că era coaptă de-a binelea, dar ținu pentru sine această observație, reîntorcându-se din nou la discuția despre cărți.

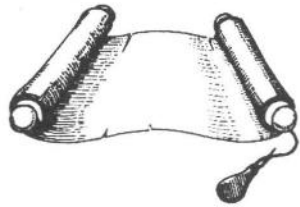

VII

A douăsprezecea zi înainte de Calendele lui februarie

– Ce pereche nepotrivită! comenta Castor la câteva zile după cina din casa lui Aurelius. Marcellina are cu patru ani mai mult decât băiatul acela și este o vârstă la care chiar și câteva luni fac diferența. Mai mult, după cât era de bine dispusă, aș putea să jur că bietul Drusus va avea o mulțime de coarne chiar înainte de a trece pragul camerei nupțiale... Parcă îmi vine să mă întreb de ce oare s-o fi vârât în beleaua asta.

– Nu-i așa de ciudat precum crezi, Castor, îi explică Publius Aurelius. La Roma, mulți bărbați nu prea tinerei se logodesc cu niște copile, așteptând ca ele să ajungă la pubertate ca să se poată căsători cu ele: contractul de logodnă este un angajament public și, în fața legii, are valoarea unei căsătorii chiar și din punct de vedere fiscal; în acest fel, șmecherii se bucură de toate drepturile unor soți, fără a trebui să înfrunte dezavantajele vieții în comun; în plus, au posibilitatea să-și modeleze viitoarea soție după cum doresc. În cazul acesta situația este

inversă, dar un asemenea lucru nu trebuie să ne mire: eu însumi, când nu aveam nici măcar douăzeci de ani, am luat în căsătorie o femeie mai în vârstă decât mine. Căsătoria urmărește să satisfacă niște interese foarte precise, iar vârsta soțului sau a soției nu este importantă.

– Mi-ar plăcea să știu dacă nunta aceasta era deja hotărâtă înainte de moartea lui Saturninus, sau dacă a fost grăsanul acela atât de isteț ca s-o pună la cale. Dar cum se face că a obținut tutela băiețașului?

– Era un văr îndepărtat al editorului și, pe deasupra, un foarte bun client al acestuia, așa că a fost numit prin testament ca administrator al averii, până la majoratul lui Drusus, îi explică patricianul.

– Moment care va fi amânat cât mai mult posibil, prezise cu răutate libertul. Marcellus o fi el înstărit, dar nu se prea grăbește să dea banii pe mâncare: *mappa* în care a înfășurat jumătate din purcelul de lapte era mai degrabă cât un cearșaf și nu cât un șervet de masă obișnuit.

– Așa este, l-am văzut și eu că profita cam mult de obiceiul care permite musafirilor să ia acasă ce rămâne din mâncare, înfășurând totul în șervetul folosit! râse Aurelius.

Conversația lor fu întreruptă de un ciocănit puternic în ușă, anunțând sosirea lui Paris. Administratorul păși în sufragerie cu un aer mai solemn decât de obicei, urmat de câțiva paznici care o târau după ei pe sclava Delia.

– Trebuie s-o pedepsești, stăpâne: am prins-o tocmai pe la Abatorul Liviei în timp ce fugea de acasă.

Aurelius nu scoase nici o vorbă și privi atent scena pe care o avea în față: patru bărbați zdraveni se căzneau să țină pe loc o fată uscățivă, dezlănțuită ca o bacantă în toiul unei petreceri de pomină. Patricianul își aduse aminte că fusese de față cândva, în Egipt, la capturarea

unei gazele: picioarele lungi ale Deliei aveau aceeași grație încordată a animalului prins, iar ochii priveau la fel, cu un aer de teamă combinată cu disperarea.

– Nu fugea, spuse mecanic senatorul. Am trimis-o eu însumi undeva ca să ducă o scrisoare.

– Cum vrei, tu ești stăpânul, bombăni intendentul, dar se vedea bine că nu era convins de ceea ce auzise. Niciodată senatorul nu era atras de vreo persoană cum-secade, se plângea în sinea sa Paris; simpatia sa era îndreptată întotdeauna doar către leneși, obraznici și zurbagii ca grecul Castor sau sclava aceea nerușinată...

– Lăsați-ne singuri, porunci Aurelius și, după ce rămase doar cu fugara, așteptă un cuvânt de mulțumire care nu veni. „Ca un catâr!", gândi senatorul. „Am scăpat-o de biciul paznicilor și nu este în stare să scoată nici măcar un cuvânt de mulțumire!".

Avea să găsească el ac de cojocul ei ca să-i scoată fumurile din cap printr-un sistem care nu dădea greș aproape niciodată și pe care-l verificase de nenumărate ori. Se așeză cu mișcări bine controlate pe un scaun comod, exact în fața fetei, și începu s-o privească din cap până în picioare, fără să scoată nici o vorbă. De obicei, o asemenea tactică îl scotea din fire pe cel din fața lui și acesta, aflat într-o situație absolut dezavantajoasă, se hotăra să deschidă primul gura, încercând să scape din acea încurcătură.

Așadar, Publius Aurelius se așeză și aștepta. Situația avea și un aspect plăcut, pentru că fata, deși avea o expresie furioasă și-și ținea buzele strânse, nu era câtuși de puțin urâtă, cu corpul acela zvelt, pielea bronzată și ochi negri, foarte mari.

Delia, rămânând indiferentă la privirile lui, își ținea capul drept și spinarea țeapănă; brațele îi erau pline de

julituri, iar picioarele învinețite și zgribulite. Era clar că nu se simțea bine, dar nu lăsa cu nici un chip să se vadă și se încăpățâna să rămână nemișcată, neluând în seamă frigul și durerea.

Patricianul rămase mult timp în așteptare, sperând că va ceda dintr-un moment în altul. Dar, nimic! „Pe toți zeii Tartarului, fata asta-i chiar căpoasă!" gândi el, hotărându-se în cele din urmă să deschidă el vorba.

– Câți ani ai?

– Douăzeci și opt, veni răspunsul ei.

Aurelius se încruntă, foarte mirat: credea că era mai tânără; dar poate că de vină pentru aerul acela rebel, de adolescentă, era părul, tăiat scurt și în neorânduială.

– Dar tu? întrebă în clipa următoare fata, pe un ton obraznic, de parcă s-ar fi adresat unuia egal cu ea.

– Te-ai născut liberă, nu-i așa? întrebă senatorul, prefăcându-se că nu observă impertinența sclavei sale.

Era deja sigur în privința răspunsului; cum s-ar fi putut justifica altfel spiritul acela rebel? Pielea ei de culoarea chihlimbarului parcă evoca deșerturi fierbinți, corturi cu umbră binefăcătoare, nomazi plini de mândrie; pentru ea, crescută într-un asemenea mediu, probabil că fusese nespus de greu să accepte o stare de sclavie.

– Greșești, îl corectă scurt Delia. Sunt fiica unei servitoare dintr-un templu din Corint. Mai există asemenea hierodule.

Patricianul știa despre ce era vorba: într-o vreme, prostituția sacră era exercitată în templele închinate Afroditei de fete care, slujind-o pe zeiță timp de câțiva ani, așteptau să fie alese și scoase de acolo de cei care frecventau asemenea locuri, urmând ca toate câștigurile pe care le obțineau după aceea să fie cedate templului.

Cu secole în urmă, hierodulele erau respectate și nimeni nu și-ar fi permis să le considere doar niște simple prostituate; dar, pe măsura trecerii anilor și a slăbirii spiritului religios, această funcție sacră devenise un adevărat comerț cu ființe umane, așa că templul Afroditei era considerat pur și simplu un bordel fără taxe fixe pentru că preoții se mulțumeau cu pomenile oferite pe loc de vizitatori.

– Tatăl meu probabil că era vreun marinar din Mauritania; în Corint vin fel de fel de oameni din toate colțurile lumii, adăugă Delia.

Deși decăzuse mult, Corintul încă mai era un mare centru comercial. Corăbiile ajungeau acolo din Marea Ionică, apoi erau transportate pe uscat ca să ajungă pe țărmul Mării Egee. Era o soluție destul de complicată, dar economisea zilele care erau necesare pentru a ocoli pe mare Peloponezul. De altfel, inginerii romani se gândeau deja la un proiect prin care istmul să fie străbătut de un canal, asemănător aceluia săpat de suveranii Ptolomei în Egipt, între Marea Mediterană și Marea Roșie...

Cufundat în aceste gânduri, Aurelius nu-și dăduse seama că fata tremura ca varga: nu era deci făcută din marmură, observă el răutăcios și se hotărî s-o lase să sufere astfel până se va hotărî să ceară ceva ca să se acopere.

– La cine ai mai servit până acum? o întrebă. Lista foștilor stăpânilor părea să fie destul de lungă, pentru că Delia nu era, cu siguranță, slujnica ascultătoare și vrednică pe care patricienii dornici de liniște în casele lor și-ar fi dorit s-o aibă prin preajmă.

– Didius Barbatus a fost primul meu stăpân; m-a luat de la templu imediat după ce m-am născut și m-a

crescut la Delos, unde era filosof. La câțiva ani după aceea, am venit la Roma și de atunci am trăit numai aici. Când Didius s-a sinucis, m-a moștenit nepotul său care, la rândul său, m-a vândut lui Saturninus. În cele din urmă m-ai cumpărat tu.

Aurelius știa cât de vestit era Barbatus, unul dintre acei moraliști intransigenți, gata mereu să țină predici oricui.

– Era un stoic, nu-i așa? întrebă îngândurat, amintindu-și că bătrânul filosof își tăiase venele în urmă cu câțiva ani în semn de protest împotriva unei acuzații nedrepte pe care i-o adresase nebunul de Caligula.

– Și eu sunt o stoică, declară fata plină de mândrie.

– Tu? întrebă, amuzat, senatorul.

– De ce n-aș fi? Sclavii gândesc și ei, îi răspunse ea pe un ton înțepat.

– Iar stoicilor le poate fi și frig, îi replică patricianul și renunță la intențiile sale, aruncând pe spinare o pătură. Nici de data aceasta, fata nu-l învrednici cu o vorbă sau un gest de mulțumire. Oricum, indiferent dacă este vorba de o filozofie anume, lasă-te de boroboațe dintr-astea pentru că s-ar putea să iei câteva bice pe spinare și eu n-am să te mai pot scăpa: intendentul nostru este foarte aspru! o amenință Aurelius, exagerând cu bună știință așa-zisa severitate a blajinului Paris.

– Asta-i meseria lui, să-i bată pe servitori, spuse ea cu ranchiună.

– Oh, să nu mă bați la cap acum cu obișnuita critică a stoicilor în privința relelor pe care le aduce sclavia; mulți dintre ipocriții ăia plini de virtuți au mai mulți servitori decât mine! răbufni Aurelius, scos din sărite. Și, de altfel, spune-mi dacă ești în stare să faci deosebirea între un sclav și un libert atunci când îi vezi mergând

pe drum? Se îmbracă la fel, mănâncă aceleași lucruri, muncesc mai mult sau mai puțin același număr de ore și, în zilele noastre, se duc la aceleași băi!

– De ce n-am face schimb atunci, propuse, batjocoritor, Delia și din nou se feri cu încăpățânare să-i spună *domine*, așa cum s-ar fi cuvenit.

Aurelius oftă, făcând un gest plictisit prin care o trimise afară pe slujnică: avea deja un tâlhar de secretar, un intendent care-și vâra nasul peste tot, un portar somnoros, un bărbier căruia îi tremurau mâinile și un grădinar care ardea de dorința de a culca la pământ orice semăna cu o plantă. Ceea ce îi mai lipsea era exact o sclavă adeptă a filosofiei stoice...

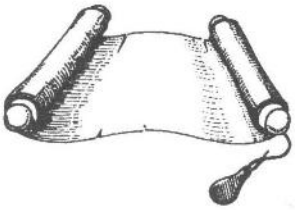

VIII

A zecea zi înainte de Calendele lui februarie

Publius Aurelius trecea pe *Argiletum*, urmărit la tot pasul de librarii care sperau să-l facă să cumpere ceva de la ei. Patricianul își continuă drumul, fără a-i lua în seamă. Curiozitatea îl împingea din nou către biroul de copiat al lui Saturninus, dar când ajunse acolo, îi fu greu să mai recunoască vechea prăvălie. Intrarea nu mai era blocată cu bârne și în interior se putea întrezări o activitate frenetică: zidarii dărâmaseră zidul din spate și acum făceau o spărtură largă în tavan, către încăperile de la etaj, acolo unde altădată era locuința editorului. Zugravul spoia cu var pereții, iar un tâmplar lua măsuri pentru mesele înguste și lungi la care urmau să stea o sumedenie de copiști. Veranius nu pierdea vremea, constată patricianul; în scurt timp, acolo, vreo sută de condeie urmau să scârțâie pe papirusul egiptean de cea mai proastă calitate.

– Habar n-am unde ați putea pune lemnul pentru scară: eu am primit doar sarcina de a supraveghea ce se întâmplă în casă! se auzi o voce care, după timbru și

sonoritate, nu putea fi a bătrânei pe care o găsise aici cu ceva vreme în urmă. Într-adevăr, era a unei fete minunate, căreia nici măcar pătura de pe umeri, purtată ca o pelerină, nu reușea să-i ascundă formele pline de grație.

– *Kiria* Domitia? încercă să ghicească Aurelius, adresându-se fetei cu un titlu care s-ar fi potrivit mai degrabă unor doamne de o anumită condiție nobilă.

– Da, confirmă fata, măgulită, și privi cu admirație la elegantul patrician: probabil că era un om de vază, se gândi fata, și totuși îi cunoștea numele...

– Văd că se lucrează intens; am impresia că se fac schimbări importante.

– Oh, da... dar mie îmi plăcea mai mult prăvălia așa cum arăta mai demult.

– Sigur, calitatea volumelor nu va fi mai bună, comentă Aurelius, măsurând din priviri spațiul strâmt în care săracii scribi se vor înghesui unul într-altul, ca niște sardele într-un borcan.

– Ca să fiu sinceră, eu nu mă pricep prea mult la cărți, ba chiar nici n-am învățat să scriu și să citesc așa cum ar fi trebuit: bunica mea spune că pentru o fată cinstită este mai bine să știe să toarcă!

– Cu toate acestea, prăvălia lui Saturninus îți plăcea și sunt sigur că i-ai cunoscut și pe copiști.

– Da, pe bătrânul Paconios, spuse într-o doară Domizia.

– Nu l-ai cunoscut și pe tânărul Glaucos? El mi-a vorbit despre tine, minți Aurelius.

– Sărmanul de el, ce moarte îngrozitoare! Bârfe peste bârfe și el a ajuns să-și facă o mulțime de dușmani: trebuia să mă asculte!

Patricianul ciuli urechile, interesat de ceea ce urma să audă.

– Îi spuneam mereu să nu se mai lase târât în tot felul de necazuri, dar Glaucos era încăpățânat ca un catâr; pentru el, femeile erau întotdeauna egale, bogate sau sărace, libere sau sclave! Și când te gândești, priceput cum era, ar fi putut câștiga bani frumoși, și-ar fi plătit eliberarea și s-ar fi însurat cu vreo fată cumsecade! continuă Domitia.

– Pun pariu că pusese ochii pe tine; trebuie să fie o mulțime de tineri care se învârt în jurul tău, așa drăguță cum ești...

Fata schiță un zâmbet, pe jumătate încurcat, pe jumătate satisfăcut, dar nu putu să nege.

– Ei, sigur că da, mi-a făcut și el curte o vreme, dar nu se ferea să-mi spună că țintește, de fapt, să ajungă la o femeie suficient de bogată ca să-l răscumpere. Și, de altfel, nici nu era genul de bărbat care îmi place mie.

– Dar care este genul tău? o întrebă Aurelius, convins că fata ar putea descrie un bărbat de patruzeci de ani, brunet, atrăgător și destul de generos ca s-o scoată din mizerie, punându-i la dispoziție măcar o căsuță pe colina Aventin.

– Ar trebui să fie un om liber, tânăr și să aibă intenții serioase în privința căsătoriei, declară Domitia și senatorul, cu toată bunăvoința sa, nu reuși cu nici un chip să se recunoască pe el însuși în acest portret.

– Mai devreme sau mai târziu, te asigur că o să-l găsești, îi ură el.

– Vorbești la fel ca bunica! izbucni Domitia, cam supărată. Dar cine să mă ia pe mine, săracă lipită pământului și fără nici cea mai mică zestre cu care să pot atrage pe cineva?

– Știi să coși, nu-i așa? Du-te și-ți cumpără o stofă frumoasă de Tir și fă-ți din ea o rochie elegantă: o să vezi că pretendenții o să se înghesuie în jurul tău! spuse

Aurelius și-i întinse douăzeci de sesterți. Ai grijă, totuși, să nu-i spui bunicii tale că eu ți-am dat banii ăștia: în cel mai bun caz, m-ar alerga prin tot orașul cu mătura!

Senatorul se întoarse pe același drum și, amintindu-și de spusele lui Castor, se îndreptă către brutăria lui Bosius, care era nu departe de răscrucea cu strada care ducea către Suburra. Cele auzite de la Domitia îl convinseseră că era cazul să afle mai multe despre fata aceea a lui Norbanus din cauza căreia fusese pedepsit Glaucos: într-adevăr, încercând cu disperare să găsească o matroană liberă, în stare să-i ofere eliberarea din sclavie, poate că tânărul copist se adresase tocmai vechii lui prietene care îi rămăsese oarecum datoare.

Ajungând la colțul străzii, senatorul se opri în fața chioșcului care avea deasupra statuia lui Mercur, apoi își continuă drumul spre *Clivius Orbius*, strada paralelă cu *Argiletum*.

Găsi cu ușurință ceea ce căuta. Prăvălia mirosea a pâine caldă și dinspre moara aflată în spate se auzea scârțâitul monoton al pietrelor rotunde care măcinau boabele de secară, de mei sau de grâu roșu. În spatele tejghelei de lemn care se afla în fața intrării, parcă strivit de două coșuri uriașe de nuiele pline cu pâini, se afla un omuleț mititel cu o beretă de lână trasă până pe sprâncene, fapt care-i dădea un aer simpatic, dacă nu chiar de-a dreptul șmecheresc.

– Ce dorești, *domine*, întrebă el, mirat că vede un nobil care-și face singur cumpărăturile.

– Păi... pâine, răspunse cu jumătate de glas senatorul.

– Da, dar ce fel de pâine? întrebă din nou brutarul: bărbatul acela atât de elegant nu putea, desigur, să ceară o pâiniță neagră așa cum cumpărau cei sărmani sau

turte subțiri din făină neagră, bune doar pentru sclavi. Avem cam o duzină de feluri; cu chimen, cu coriandru, cu busuioc, cu semințe de mărar, cu stafide... vrei pâine în formă de ciupercă sau împletită?

– Plăcintele acelea cu stafide cred că mi-ar plăcea foarte mult, răspunse Aurelius, aruncând o privire la ceata de strengari înfometați care se jucau în fața prăvăliei.

– Urgie mare, nu? De mult n-a mai fost la Roma așa de frig! continuă să sporovăiască vorbărețul brutar. Când se nivelează dealurile și se construiește peste tot, până la urmă natura tot își ia revanșa. Eu văd asta foarte bine chiar și în meseria mea: cândva, când ne mulțumeam cu un terci oarecare, toată lumea se bucura de o sănătate de fier și nimeni nu avea nevoie de doctor. Tatăl meu îmi spunea mereu: Bosius, vinde-le tot felul de bunătăți celor lacomi, dar tu mănâncă doar lucruri naturale!

– Deci, tu ești vestitul Bosius, se prefăcu a-l recunoaște patricianul. Mi-a vorbit despre tine un anume Glaucos.

– Îmi amintesc foarte bine de escrocul acela! izbucni în râs brutarul, plesnindu-se cu palmele peste coapse. Punea în pâine mai mult tărâțe, după care făina cea mai bună o vindea negustorului de peste drum. Pastilele lui negre, cu efect laxativ, erau cât pe ce să mă lase fără clienți, dar eu îl iertam întotdeauna, pentru că știa o mulțime de povestioare distractive și noaptea, când se pune pâinea la copt, simți că-ți înțepenește limba în gură dacă nu ai pe cineva cu care să mai schimbi o vorbă.

– Atunci de ce i l-ai dat lui Norbanus? întrebă Aurelius.

– Aveam nevoie de bani ca să-mi cumpăr o mașinărie din acelea care frământă aluatul și poți să economisești astfel o grămadă de timp și de muncă. Ce

prost am fost; cu mașinăria aceea nu pot schimba nici măcar o vorbă! Pe de altă parte, Norbanus mi-a făcut o ofertă foarte bună; ținea morțiș să-și educe bine copiii și nu-i trecea prin cap că va avea o mulțime de necazuri angajând un astfel de preceptor. Câte a tras cu Norbana, fata lui, sărmanul de el! Era frumoasă, să fie clar, și nu era deloc proastă, dar nu era genul de fată pe care și-ar fi dorit-o un om de modă veche. Prea îndrăzneață, nu știu dacă înțelegi ce vreau să spun, prea zvăpăiată: pe scurt, un pic cam curvișină. Bineînțeles, Glaucos îi plăcea și s-au înțeles bine, iar el i-a servit drept codoș, ajutând-o să fugă cu un negustor oriental. Tatăl ei s-a înfuriat și, ca să se răzbune, l-a trimis pe pedagog la cazanele băii!

– Ce s-a întâmplat cu familia?

– Soția și ceilalți copii stau acum la Lucania. Fata, însă, a dispărut cu iubitul ei. I-o fi plăcând să fie doar întreținuta unui bărbat, se vedea pe ea că asta o paște!

Aurelius își puse în gând să ceară ajutorul bunei sale prietene, Cinthia, hetaira cel mai bine plătită din Roma: dacă vreo fată nouă își făcuse spectaculos apariția în lumea mondenă, nimeni n-ar fi putut afla mai iute decât faimoasa curtezană la ale cărei petreceri somptuoase era invitată toată nobilimea Urbei.

Patricianul era pe punctul de a ieși din prăvălie când, venindu-i o idee neașteptată, îl mai întrebă ceva pe brutar.

– În vremea în care Glaucos lucra aici, s-a întâmplat ceva ciudat prin împrejurimi?

– Nu cred, spuse Bosius după o scurtă ezitare.

– Nici o crimă nerezolvată, nici un furt? insistă senatorul.

– Ah, ba da, sigur că da. A fost o crimă, chiar aici, în spate, lângă templul Terrei, spuse brutarul.

– A treia crimă! exclamă Aurelius, agitat. Hai, repede, povestește-mi cum s-a întâmplat!

– S-a întâmplat acum patru ani, pe când pungașul acela de Glaucos mai era încă la mine, explică brutarul, care spera că datorită acestui nou subiect de discuție îl va mai reține puțin pe musafir.

– Glaucos îl cunoștea cumva pe cel care a fost ucis?

– Sigur că da și încă foarte bine: Pontius era unul dintre *fullones* care-l servea și pe el. Mai mult, dacă-mi amintesc eu bine, fusese chiar la el cu numai câteva minute înainte ca...

– Ce? îl îndemnă patricianul, ținându-și răsuflarea.

– ...Ca nebunul acela de Amintores să-l sugrume pe nefericit cu centura, după ce descoperise că avea de-a face cu soția lui, încheie brutarul, fericit că-și amintise toate amănuntele.

Castor pregăti cearșaful uscat și-și așteptă stăpânul să iasă din bazinul cu apă rece în care se scufundase imediat după ce făcuse baia de aburi.

– Când Bosius mi-a spus de omorul acela, eram gata să pariez că victima a murit cu beregata tăiată. Credeam, într-adevăr, că mă aflu în fața unei crime asemănătoare cu celelalte două, recunoscu Aurelius pe când secretarul îi fricționa pielea cu pânza aspră.

– Dar nu era decât o simplă crimă provocată de gelozie, comentă libertul, punându-i pe umeri o mantie albă de in.

– Prin urmare, este nevoie să dai de urma fiicei lui Norbanus: n-o să-ți fie prea greu dacă a avut succes în rândul curtezanelor; mai întâi, însă, trebuie să afli de la cizmarul de pe malul celălalt al Tibrului tot ce știe despre urma aceea.

– Am și făcut asta, stăpâne. Din păcate, o să te dezamăgesc: Appius Curtius folosește ca marcă un „A" de la prenumele său.

– Iar Septimius susține că nu există nici un alt fabricant de încălțăminte la Roma al cărui nume să înceapă cu litera „C". Așadar, sunt două posibilități: fie asasinul nostru își cumpără încălțări de undeva din afara orașului, fie nenorocita aia de spirală are o altă semnificație, reflectă senatorul.

– Ești gata, *domine*? întrebă din prag frumoasa Nefer aducând cu ea sticluța cu uleiul parfumat. Aurelius se întinse pe burtă pe pătuțul din camera de baie, lăsându-se în voia masajului relaxant făcut de slujnică.

– Am încercat s-o trag de limbă pe Tuccia, așa cum mi-ai spus: lasă să se înțeleagă că a fost în relații foarte apropiate cu răposatul Saturninus, îi relată egipteanca, masându-i delicat umerii.

– Nu-i nimic neobișnuit aici; este un lucru obișnuit ca sclavele să stea în toate privințele la dispoziția stăpânilor, precizează Castor.

– Dacă-i vorba, la fel se întâmplă și cu sclavii, îi replică slujnica pe un ton care nu admitea replică.

– Poate că Tuccia nu minte, gândi cu voce tare Aurelius. Saturninus era un bărbat încă în putere, iar ea se pricepe destul de bine să prindă pe oricine în mreje: este suficient să vezi ce ocheade îi aruncă lui Paris. Delia, însă, pare mult mai puțin dispusă la așa ceva...

– Este îngrozitor de sălbatică, *domine*: nu are încredere în nimeni și se poartă de parcă nu ar avea nimic în comun cu ceilalți servitori. Intendentul a fost nevoit s-o trimită în spălătorie să se ocupe de rufe, pentru că nimeni nu voia să lucreze împreună cu ea, povesti slujnica, terminând masajul.

Patricianul se ridică alene. Degetele catifelate ale lui Nefer îi alungaseră încordarea din toți mușchii și acum se simțea limpezit la minte și odihnit.

– Castor, pregătește totul pentru o vizită la *villa* lui Saturninus din afara orașului și pune pe cineva să-l urmărească pe servitorul lui Veranius.

– Vrei să te amesteci din nou în afacerile familiei aceleia, stăpâne? Cu toate că din vizita la librărie n-ai aflat nimic nou, ridică din umeri libertul, prea puțin convins că ideea stăpânului său avea vreun rost.

În clipa aceea intrară Fillis și Iberina aducând un *subligaculum* ca să acopere șoldurile, o tunică și un halat de casă lung până la călcâie. Aurelius ridică brațele și sclavele îl îmbrăcară cu mișcări rapide și îndemânatice.

Abia ieșise din camera de baie când în drum îi apăru Paris.

– O vizită, stăpâne.

– Pe Jupiter, cine vine să mă deranjeze la ora asta? se miră Aurelius.

– Poetul pe care l-ai angajat ca să dicteze copiștilor: îl cheamă Fedrus.

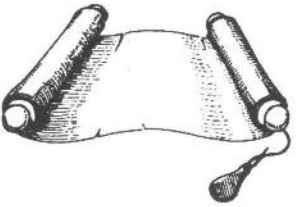

IX

A noua zi înainte de Calendele lui februarie

A doua zi, un mic alai porni la drum către locuința din afara orașului, locul în care editorul își găsise moartea.

Bine înfofolit în păturile din lectică, Aurelius întinse mâna ca să deplaseze puțin într-o parte geamurile opace, astfel încât să poată vedea cât de cât afară. Cortegiul urca acum pe povârnișurile Esquilinului, acolo unde vilele nobililor, cea mai somptuoasă dintre ele fiind a lui Mecena, făcuseră să dispară în ultima vreme căsuțele modeste și sărăcăciosul cimitir în care, până cu puțin timp înainte, oamenii aceia săraci își îngropau morții. În curând apăru în fața lor templul *Ad Spem Veterem*, al Speranței Vechi, datând de aproape cinci secole; romanii îl numeau astfel pentru a-l deosebi de un altul, ridicat cu doar două secole în urmă. Servitorii murmurară cu evlavie câteva cuvinte de rugă: Speranța rămăsese zeița foarte des invocată de bolnavi și de sclavii oprimați.

În realitate, cei care-l slujeau în momentul acela pe senator nu păreau deloc asupriți: cu excepția bătrânului

Paconios așezat comod pe un palanchin, ceilalți mergeau pe jos, în pas vioi și foarte veseli, bucuroși că făceau acea excursie neprevăzută care le dădea ocazia să întrerupă monotonia apăsătoare a zilelor de iarnă.

Șuierând voios, Scapola țopăia cu piciorul său mai scurt, iar Terentius mergea pe unde era noroiul mai mare cu aerul solemn al unuia care calcă pe cel mai prețios mozaic. Alături de rafinatul valet, tânărul său ajutor, Modestus, o necăjea pe Tuccia pentru că nu reușise să-l seducă pe Paris și se oferea să ia el locul administratorului care se dovedise a fi cu totul invulnerabil. Slujnica încerca să-l plesnească în glumă, prefăcându-se furioasă, dar se vedea foarte limpede că atenția pe care i-o acorda tânărul o măgulea peste măsură.

Sunt unele femei, reflecta Aurelius, care trăiesc doar pentru a fi admirate și prea puțin le interesează dacă admiratorii sunt tineri sau bătrâni, frumoși sau urâți. Tuccia pur și simplu nu putea admite că un singur mascul, între cincisprezece și optzeci de ani, și-ar putea permite să n-o ia în seamă. Spre deosebire de ea, veșnic revoltata Delia mergea la oarecare distanță de grup, fără să ia parte la glumele tovarășilor săi, cu un aer mereu posomorât, de parcă era furioasă pe întreg universul.

După o vreme, cu încălțările și hainele pline de noroi, micul grup se opri în fața locuinței de vară a lui Saturninus, la câteva mile depărtare de Roma, pe drumul către Prenestae: nu era chiar o *villa*, ci un fel de casă țărănească pierdută în mijlocul câmpurilor atât de puțin roditoare că abia îi puteau hrăni pe cei care le lucrau. Vechilul, anunțat de Marcellus Veranius că va primi această vizită, se grăbi să deschidă ușa și Aurelius porni să colinde pe coridoarele casei pustii.

– Cum de nu erați în *Argiletum* când a murit Saturninus? întrebă pe neașteptate patricianul.

– Stăpânul a ținut neapărat să fie adus aici, explică Terentius în numele celor care serviseră acolo. Tânărul Drusus era îngrijorat pentru starea gravă a părintelui său și a dorit ca noi să-l însoțim, chiar dacă lăsam baltă treburile din casa cealaltă.

– Era pe moarte și el știa asta, interveni Scapola pe un ton trist. Eu îl cunoșteam de mult; eram împreună cu el în Numidia când un ghicitor bătrân care deslușea tainele oamenilor citind în oasele copiilor sacrificați zeiței Tanit, i-a prezis ce-l aștepta în viitor.

Patricianul și servitorii ascultau ținându-și răsuflarea. Se vedea bine că nici unul dintre ei nu știa de această poveste.

– Clarvăzătorul i-a prezis că va muri la puțin timp după ce va vedea stând pe aceeași creangă un măcăleandru, o mierlă și o cucuvea. Saturninus nu a luat nimic în serios: cucuveaua era o pasăre de noapte și se trezește exact atunci când celelalte păsări s-au culcat demult. Spuneți, vă aduceți aminte că într-o zi stăpânului i s-a făcut rău pe când îmi dicta un text?

Paconios încuviință spusele lui Scapola dând de mai multe ori din cap.

– Da, avusese deja niște tulburări, dar se trata singur, așa cum făcea de obicei.

Grădinarul nu mai putu spune nimic din cauza emoției care-l cuprinsese.

– Hai, spune mai departe! îl îndemnă Delia, albă ca varul.

– A trimis pe cineva să mă cheme și m-a anunțat că pentru el totul se sfârșise: văzuse cu puțin timp înainte cele trei zburătoare pe o creangă a smochinului din curte. Am încercat să-l liniștesc, dar n-a fost posibil. Și-a dictat

testamentul, a dat dispoziții să fie dus în casa în care se născuse și, din momentul acela, starea lui s-a înrăutățit din ce în ce mai tare. Uitați, acela este locul în care și-a dat duhul, șopti Scapola, arătând spre un pat atât de mare, încât ocupa aproape tot spațiul unei cămăruțe fără ferestre.

– Cine îi gătea bucatele? întrebă Aurelius care, neavând niciodată superstiții, nu punea nici un preț pe profeția aceea cu păsările prevestitoare de nenorociri.

– În timpul zilei, soția vătafului, iar seara eu, cu mâinile mele: îl serveam la pat ca să nu se obosească prea mult stând la masă, răspunse Terentius. În ultimele zile mânca foarte puțin, uneori doar o fărâmă de *moretum*, brânza cu usturoi, făcută în casă din lapte de capră, dar acum nu mai reușea să mănânce nici măcar asta.

Aurelius înțelese despre ce era vorba: știa că gustul de *moretum* era atât de puternic încât ascundea oricare altă aromă. În cazul în care cineva ar fi vrut să adauge o substanță străină în mâncarea lui Saturninus, brânza aceea era alimentul ideal...

– A venit cineva să-l vadă în ultimele zile?

– Da. Marcellus Veranius pe care Saturninus avea de gând să-l facă tutorele fiului său. Desigur, a adus-o cu el și pe soră-sa, completă Tuccia pe un ton acru.

Senatorul se miră de comportarea ciudată a servitoarei: de când pusese piciorul în casa vechiului său stăpân, veselia ei de pe drum parcă se stinsese dintr-o dată, ca și cum ceva i-ar fi tulburat sufletul.

Aurelius o urmări cu privirea pe când trecea prin camerele acum pustii, privind în jur cu o nostalgie pe care n-o putea ascunde cu totul. Poate chiar acolo, între pereții aceia, începuse povestea sa de iubire cu mai vârstnicul Saturninus și în umbra tainică a acelor camere

se petrecuseră scene fierbinți de pe urma cărora femeia sperase să tragă o mulțime de foloase: o poziție privilegiată față de restul servitorilor, libertatea sau măcar atrăgătoarea condiție de *paelex*, concubina oficială a stăpânului.

Patricianul o văzu pe când intra fără să scoată nici o vorbă în camera editorului și se grăbi s-o urmeze. Tuccia ședea pe pat și mângâia pătura cu un gest aproape drăgăstos.

– Ai dormit de multe ori în patul acesta, nu-i așa? o întrebă.

– *Domine*, doar nu crezi că... zâmbi ea, recăpătându-și imediat masca mieroasă.

– Eu nu cred nimic; tu însăți ai răspândit printre servitori asemenea zvonuri, o întrerupse Aurelius care nu suporta comportarea ipocrită a slujnicei. S-ar zice că-l regreți foarte mult pe răposatul tău stăpân...

– E frumos să trăiești alături de cineva care te iubește, îi răspunse Tuccia cu o umbră de reproș. Dar poate că nici nu mă iubea prea mult dacă în testamentul său a uitat să-mi ofere libertatea! răbufni ea imediat după aceea, pe un ton jignit.

Aurelius o lăsă cu amintirile plăcute și cu speranțele trădate, îndepărtându-se fără să mai spună nimic.

Servitorii se adunaseră cu toții în jurul vechilului care tăia pentru ei pâine și brânză.

– Cine pregătește *moretum* asta a voastră? se interesă patricianul, luând și el o felie care mirosea atrăgător.

– Este sarcina soției mele, mărite senator, se grăbi omul să-i răspundă.

– Ea unde este acum?

– Poți s-o găsești în spatele casei. Ieși în curte, ocolești porticul și o să vezi imediat bucătăria. Dar așa ceva nu este pentru tine, *domine*; o să pregătim ceva mai bun, îl

asigură vechilul, gata să sacrifice pentru nobilul venit în vizită una dintre găinile pe care le păstra pentru sărbătorile Saturnaliilor.

– Mă mulțumesc pe deplin cu brânza, îl liniști patricianul și ieși în curte, unde câțiva pui scheletici scurmau prin țărână căutând ceva de ciugulit. Îngenuncheată pe pământ, lângă țarcul animalelor, Delia era ocupată să hrănească o capră flămândă cu un smoc de iarbă culeasă cine știe de unde.

Aurelius se opri ca s-o privească, surprins să vadă pentru prima dată un zâmbet pe buzele fetei. Auzind zgomot de pași în spatele său, avu o mișcare imperceptibilă a capului, după care își îndreptă din nou atenția asupra caprei, prefăcându-se că nu observase prezența stăpânului.

Câteva clipe după aceea, senatorul se întorcea de unde venise, ducând cu el o informație care îi putea fi de folos: acea *moretum* era păstrată într-o magazie deschisă, unde oricine ar fi putut pătrunde cu ușurință. Prin urmare, era posibil ca editorul să fi fost otrăvit și Glaucos să fi știut ceva despre asta, așa că sângeroasa crimă de la târgul de sclavi ar fi putut căpăta o semnificație cu totul nouă. Cât despre moartea fochistului Lupus, poate că era vorba doar de o simplă coincidență: în mahalalele Urbei, se petreceau o mulțime de asemenea crime.

Cufundat în gânduri, Aurelius trecu din nou prin curte ca să se întoarcă în casă și, fără să vrea, aruncă o privire către țarcul caprelor: nu mai era nimeni acolo. O găsi pe Delia împreună cu ceilalți, în locuința servitorilor, așezată pe un taburet în fața unei mese lungi de lemn. Îndată ce intră în încăpere, senatorul se așeză și el într-un scaun comod, printre servitorii săi, și luă de pe tava din

mijlocul mesei o felie de brânză. Vechilul care tocmai aducea un castron aburind cu o supă de varză încremeni când îl zări, iar Terentius sări în picioare gata să-și servească stăpânul. Lăsară cu toții privirile în jos, încurcați de prezența patricianului, neștiind cum trebuiau să se comporte: era pentru prima dată când vedeau un stăpân mâncând la masa servitorilor lui.

– Eu m-am servit singur, spuse Aurelius, fără a-și da seama cât de neobișnuită era scena aceea. Apoi, luând un codru de pâine, începu s-o mestece cu poftă. Servitorii rămâneau tot nemișcați, neîndrăznind să facă nici cea mai mică mișcare.

– Ce-i cu voi, nu vă este foame? întrebă, mirat, patricianul.

Încet-încet, Delia întinse mâna către tava comună și înhăță o porție zdravănă de *moretum*.

– E bună, spuse ea liniștită, însoțindu-și dumicații cu câteva înghițituri zdravene de vin din partea locului. Atunci, vechilul umplu polonicul cu supă și-l vărsă, cu mâna parcă tremurând, în castronașul din fața lui Aurelius; ca la un semnal, unul câte unul, servitorii începură și ei să mănânce.

Pe drumul de întoarcere spre oraș, începu să plouă. Din spatele perdelelor lecticii, Aurelius o vedea pe Tuccia țopăind ca să evite bălțile, scoțând țipete ascuțite ca o veveriță uriașă care trece lacomă de la o nucă la alta după îndelungatul post din timpul iernii. Terentius și Modestus se distrau văzând-o cum se ferește de ploaie așa că ridicară poalele mantiilor și slujnica alergă să se adăpostească între ei. Scapola, însă, apărat de cizmele lui uriașe de grădinar nici nu lua în seamă ploaia și mergea sprinten atât cât îi permitea piciorul beteag,

rupând în drum câte un butaș din copacii pe sub care trecea. Nubienii, cam cherchelițți după vinul tare pe care-l băuseră în locul celui obișnuit, îndulcit cu miere și botezat cu apă, nu se sinchiseau de rafalele de ploaie și răcneau cât îi ținea gura un vechi cântec african. Izolată de ceilalți și neluând parte în nici un fel la veselia generală, Delia înainta cu greutate, afundându-se în noroi cu sandalele de vară total nepotrivite pentru vremea aceea; șiroaiele de apă îi brăzdau fața, lipindu-i pe frunte șuvițele de păr scăpate de sub căciulița subțire.

Aurelius deschise o ferestruică a lecticii.

– Nu vrei să urci? o întrebă pe un ton prietenos: fata era plăpândă și o asemenea greutate n-ar fi încetinit, desigur, mersul uriașilor purtători.

– Mulțumesc, nu sunt obosită, îi răspunse ea pe un ton hotărât.

– Urcă, repetă mai sever patricianul, puțin supărat pentru că servitoarea aceea pirpirie își permitea să refuze o asemenea invitație.

– Prefer să merg pe jos, îi răspunse la fel de hotărât slujnica.

– Îți poruncesc să urci! strigă Aurelius de-a dreptul furios și le făcu semn nubienilor să se oprească.

Cu mișcări șovăitoare, fata se așeză lângă stăpânul său, ghemuindu-se la capătul cel mai îndepărtat al lecticii, la o distanță cât mai mare de el. Dintre hainele care o acopereau cu chiu cu vai nu se vedea decât fața încruntată și un braț gol, zgribulit de frig. Aurelius îi atinse delicat cu degetele sale calde încheietura cotului și o simți tresărind.

– Ce este, ți-e frică? o întrebă.

– *Timeo Danaos et dona ferentes*: mă tem de greci chiar și atunci când aduc daruri, recită ea cu un aer sfidător.

– Dar de când spălătoresele știu versuri din Vergilius? întrebă patricianul pe un ton sarcastic.

– De când senatorii mănâncă *moretum*? îi replică ea fără sfială.

Aurelius o privi plin de curiozitate. Dacă fata aceea avea de gând să-i atragă atenția, uite că reușise. Delia, în schimb, nu păru deloc dornică să mai continue conversația: întorcându-și fața în partea opusă, păru să fie absorbită de ceea ce se vedea afară, lucru de altfel total imposibil prin geamurile opace ale lecticii.

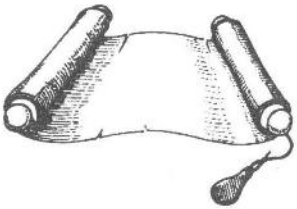

X

A șaptea zi înainte de Calendele lui februarie

La două zile după aceea, Aurelius se duse în vizită la Iulius Canus, faimosul filosof stoic și campion la jocul de *latrunculi*.

Îndată ce făcu primii pași în casa de lângă Poarta Esquilinului, se trezi înconjurat de oameni de toate felurile, de la senatorul sobru la libertul îmbogățit, de la cavalerul de curând înălțat pe această treaptă, la poetul dornic să-și creeze prietenii utile prin prezența în casa unui gânditor celebru. Și toți cei de acolo, din pasiune sau pentru a face plăcere gazdei, jucau *latrunculi*. Un servitor deosebit de frumos la înfățișare îl conduse pe senator în interiorul casei.

Se juca în trei camere ocupate aproape în întregime de mese mari pe care se aflau aliniate zeci de table de joc; stăpânul casei era așezat în fața uneia dintre ele, din marmură și având în mijloc cele șaizeci de căsuțe marcate prin pietre semiprețioase de culori diferite: malahit, calcedonie, agat, ametist, turcoaze...

Peste tot, împrăștiate pe mese, pe scaune, pe *cathedrae* căptușite cu perne, se vedeau piese de joc:

mandrae și *bellatores*, pedestrași și luptători, gata să fie aruncați în luptă cu forțele adverse conform unor strategii care mai de care mai complexe și mai viclene.

– Îl vei zdrobi pe Mag în numai câteva mutări, maestre! prezise Vibenius, elevul preferat al lui Canus, și Aurelius, auzindu-i cuvintele, se apropie.

– Cel care m-a provocat și-a luat numele de Mag, dar va avea nevoie de cu totul altceva decât vrăjitoria, ca să mă bată! declară filosoful și în jurul său se auzi un cor de exclamații aprobatoare.

– Abia aștept să văd cine este, exclamă unul dintre spectatori. Poate, ca de obicei, Pisonis care ar vrea să-și ia revanșa.

– Nu, sunt sigur că Pisonis ar apărea în văzul tuturor, îl contrazise Canus. În schimb, misteriosul meu adversar anunță că va veni mascat și nu-și va arăta fața decât dacă va ieși învingător.

– Ei, s-ar putea să fie o persoană importantă, poate un tribun sau un consul... că doar n-o fi Cezarul însuși! își dădu cu părerea un cavaler.

– Ce tot vorbești, ar fi deja prea mult dacă unul precum Claudius ar ști să joace și zaruri, spuse zeflemitor campionul. După ce bea de nu mai poate, adoarme chiar și cu zarurile în mână.

– Sărmanul de el, s-a tâmpit de tot: o fi din cauza coarnelor pe care i le pune Messalina! râse Vibenius, un tânăr sclivisit a cărui frivolitate efeminată devenise celebră în tot orașul.

Aurelius își mușcă buzele ca să tacă. Nu-i plăcea deloc să audă cum era ponegrit în felul acesta vechiul său prieten, dar era convins că, dacă intervenea în apărarea împăratului, toți acei pretinși înțelepți de salon l-ar fi bănuit de slugărnicie. În multe medii, mai

ales în cele intelectuale, a-l vorbi de rău pe Cezar devenise în ultimul timp o adevărată modă; cei care făceau aceasta sperau să-și facă o faimă de spirite libere, fără a se teme de urmări, pentru că înțeleptul Claudius, spre deosebire de predecesorii săi, era foarte tolerant cu cei care-l bârfeau.

– Bețivului ăluia bătrân o să-i plesnească repede ficatul, așa că n-o să mai fim nevoiți să lăudăm plictisitoarea lui *Istorie a etruscilor*.

– Chiar nu-ți place cartea aceea? se auzi vocea tăioasă a lui Aurelius, care nu se mai putea abține. Eu, însă, o găsesc foarte interesantă, mai ales în pasajul acela în care este vorba despre acel bunic sclav al tău care a reușit să fie adoptat de stăpânul său pentru că îi satisfăcea anumite pofte. Pe de altă parte, se știe foarte bine că unele înclinații se moștenesc.

– Sclav bunicul meu? Eu mă trag dintr-un ilustru șef de trib etrusc, se revoltă neisprăvitul, vânăt la față, dar mulți dintre cei de față deja zâmbeau cu subînțeles și-și dădeau coate: îndată ce aveau să ajungă acasă, cu siguranță s-ar fi repezit să afle din lucrarea împăratului dacă acuzația aceea era adevărată.

– Dacă aș fi în locul vostru, eu nu l-aș vorbi de rău pe divinul Cezar de față cu senatorul Publius Aurelius Statius, îi sfătui pe cei din jur un curtean cu un rânjet veninos. La palat s-ar auzi imediat totul...

– Sigur că așa se va întâmpla dacă tu însuți vei avea grijă să-i spui totul ministrului Pallantes când te duci să-i pupi mâinile implorându-l să-ți dea o pensie! îl puse la punct Aurelius.

– Haideți, dragii mei, nu vă mai certați! interveni cu blândețe Iulius. Senatorul este musafirul meu și-mi face o mare onoare că se află aici. Ce te aduce în casa mea,

Publius Aurelius? Știu că uneori petreci și tu ore plăcute în fața tablei de *latrunculi*.

– Nu pot spune, desigur, că aș putea să mă măsor cu tine, recunoscu patricianul fără prea mare convingere; i-ar fi plăcut să șteargă surâsul acela batjocoritor de pe buzele campionului. Chiar mă întreb dacă în Urbe ai putea găsi un adversar demn de tine.

– Este unul care-și spune Magul și crede că ar putea fi mai bun decât mine, dar trebuie s-o dovedească. De fapt, fără falsă modestie, cred că la Roma nimeni nu mă poate bate de când a murit Barbatus.

Aurelius deveni extrem de atent; Didius Barbatus fusese primul proprietar al Deliei.

– Îl pasiona jocul de *latrunculi*? întrebă el imediat.

– Chiar el a fost acela care m-a învățat jocul acesta pe când urmam școala lui de filosofie stoică. În casă la el toată lumea juca, prietenii, rudele, până și sclavii.

– S-ar putea ca unul dintre foștii săi servitori să te fi provocat, spuse Aurelius, gândindu-se la slujnică.

– Un sclav campion la *latrunculi*? Dar este ridicol! interveni Vibenius pe un ton disprețuitor. Fiecare mișcare presupune calcule atât de complexe, încât mintea simplă a unui sclav nu le-ar putea face față!

– Dragă prietene, nu uita că Platon însuși, la fel ca mulți alți oameni de valoare, a ajuns la un moment dat sclav, îl corectă cu blândețe Iulius Canus, în timp ce-i făcea semn chipeșului paharnic Aristides să-i mai toarne vin.

Patricianul îl privi cu multă curiozitate pe stăpânul casei, întrebându-se de ce oare un om atât de cult și de rafinat ca el simțea nevoia să aibă în jurul său o armată de lingușitori, gata să-l tămâieze chiar și pentru lucruri fără importanță.

– Barbatus era un diletant în comparație cu tine, maestre! îl lăudă iarăși unul dintre discipoli; iar campionul, în loc să-l repeadă, încuviință măgulit.

Aurelius se cam săturase de ceea ce vedea și auzea în jurul său: murmurând printre dinți un *Vale*! către Canus, îi salută pe ceilalți cu o înclinare a capului atât de mândră, încât putea părea ofensivă și se îndreptă către ieșire.

În prag fu gata să se ciocnească nas în nas cu paharnicul Aristides, care intra în fugă, fluturând un sul de papirus.

– Stăpâne, stăpâne, a mai sosit o provocare din partea Magului!

Senatorul se întoarse din drum și-și făcu loc printre oaspeții îmbulziți în jurul filosofului. După ce acesta rupse sigiliile, din papirusul răsucit căzu pe pardoseală un mic obiect rotund din lemn, cu trei dungi roșii pe el: era o *mandra*, exact la fel cu aceea găsită lângă cadavrul lui Glaucos. O coincidență, cugetă Aurelius, sau aceea era chiar semnătura asasinului?

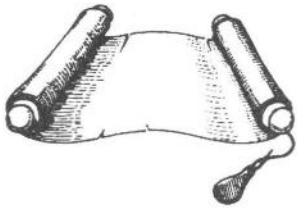

XI

A șasea zi înainte de Calendele lui februarie

A doua zi de dimineață, Aurelius medita la misterioasa piesă de la jocul de *latrunculi* când, plimbându-se gânditor în curtea din spatele casei sale, urmat la mică distanță de Paris, văzu pe neașteptate plutind pe deasupra lui silueta amenințătoare a unui monstru înaripat. Rămase încremenit de uimire timp de câteva clipe, după care deslușì prin aer un contur format din crengi și frunze, acolo unde arbuștii veșnic verzi lăsau să se vadă o porțiune din cer.

– Pe Pluton, ce s-a întâmplat cu copăceii mei?

– Scapola le-a făcut o mică tunsoare, *domine*, răspunse Paris, abia ținându-se să nu izbucnească în râs. Este specialist în arta tunderii arbuștilor, așa că știe să le dea orice formă.

– Vrei să spui că trebuie să ținem bazaconia asta în curte?

– Am fost nevoit să-i dau mână liberă în spatele casei ca să salvez grădina din față, stăpâne. A lucrat ieri toată ziua și pare foarte mulțumit de ce i-a ieșit.

– Poate să te apuce damblaua dacă vezi chestia asta pe întuneric... bombăni patricianul. Ei, dar ia uită-te aici! exclamă după aceea, aplecându-se la baza arbustului, ca să privească mai bine pământul pe care rămăseseră niște urme, toate având mai mult sau mai puțin vizibil acel ciudat semn ca o spirală. Cine calcă de obicei pe aici prin spatele casei? întrebă el intrigat.

– De regulă, numai sclavii, *domine*: grădinarul, bineînțeles, dar și cei de la magazii și de la spălătorie, îi răspunse Paris, arătând înspre anexele respective.

Aurelius examină mai atent și locul din jur; urmele se vedeau prin toată curtea, de la terasa pentru musafiri până la magaziile din fundul curții, dar nu arătau toate la fel: într-adevăr, la cele de sub arbuști, adâncimea urmei lăsate de piciorul stâng era mai pronunțată, ca și cum ar fi fost lăsate de o persoană care șchiopăta.

– Du-te și adu-mi încălțările de schimb ale lui Scapola, îi porunci administratorului.

Paris se întoarse după puțin timp cu două dintre cizmele pe care Aurelius le cumpărase de la harnicul Septimius și-i arătă stăpânului său tălpile absolut noi având imprimată în centru marca meșterului venețian, un „S" mare. Așadar, urmele acelea nu putea fi lăsate de cizmele grădinarului, se gândi Aurelius, dar asta nu-l scotea din cauză pe servitor, pentru că acesta avea cu siguranță o pereche de schimb. Cum puteau fi explicate, atunci, celelalte urme, atât de multe, încât se putea presupune că o întreagă legiune ar fi cutreierat grădina de la un capăt la altul, timp de câteva ore bune?

În sufrageria mică, poetul Fedrus și copistul Paconios lucrau la noua carte. Bătrânul umplea paginile cu mișcări elegante, având la îndemână uneltele indispensabile

oricărui copist adevărat: cuțitașul pentru ascuțitul penei, piatra ponce, buretele de șters. De pe masă nu lipsea decât discul de plumb cu care se păstra alinierea rândurilor.

– Cum merge treaba? întrebă Aurelius, aruncând o privire pe masa de lucru. Paconios scria fără să mai folosească linii de încadrare a textului, ținând pagina întinsă cu ajutorul câtorva agrafe prinse pe margini. Văd că lucrați frumos; Pomponia o să fie tare mulțumită, continuă, satisfăcut, senatorul, care se hotărâse în cele din urmă să aleagă un exemplar din Propertius pentru a-l dărui bunei sale prietene. Paconios, știi cumva dacă Glaucos aflase de prezicerea aceea nefericită pe care ghicitorul i-o făcuse lui Saturninus?

– Nu cred, *domine*; lucram împreună la aceeași carte, când stăpânul s-a îmbolnăvit și cu siguranță mi-ar fi pomenit de așa ceva.

– Dar, fiindcă veni vorba, Fedrus, tu ce scrii?

– Fabule, stăpâne, după modelul lui Esop.

– Poate că într-o zi o să mi le citești și mie, îi propuse Aurelius, interesat.

– Ia te uită ce întâmplare, am un exemplar chiar acum la mine! exclamă imediat poetul și scotoci prin desaga pe care o purta mereu după el.

De multă vreme lua cu el sulul de papirus, sperând la o asemenea ocazie: dacă fabulele sale îi plăceau acelui patrician cu dare de mână, poate că i-ar fi organizat o lectură publică de prezentare...

Aurelius luă volumul din mâinile lui Fedrus și dădu să desfășoare sulul de papirus.

– Stăpâne, am vești proaspete! îl întrerupse Castor, năvălind în sufragerie ca un uliu asupra unui cârd de miei. Poetul îl fulgeră cu o privire furioasă. Tocmai într-o asemenea clipă trebuia să vină și pacostea asta de grec!

– Ți-l amintești pe Pupillus, sclavul Fulviei Arionilla, care ne făcea concurență la târgul de sclavi? Am aflat ceva grozav despre un alt servitor din casa aceea!

– Numai asta voiai să-mi spui? Știu deja că Terentius a servit acolo.

– Atunci, înseamnă că știi totul și în ce-l privește pe Nicomed, se îmbățoșă grecul. Văd eu că nu mai ai nevoie de mine!

– Stai jos! îi porunci patricianul, făcându-i semn în același timp paharnicului, să-i umple cupa cu vin. Cine mai este și Nicomed ăsta?

– Vrei să spui, cine era: un sclav din casa lui Marcus Italicus, mort acum câteva luni. I-au tăiat și lui beregata!

– A treia crimă, constată patricianul. Și de data asta se pare că nu mai sunt îndoieli: din ce-mi spui tu, uciderea lui Nicomed seamănă ca două picături de apă cu cea a lui Glaucos... Povestește-mi mai amănunțit ce s-a întâmplat.

– Proprietarul lui Nicomed, Marcus Italicus, care se ocupa cu importuri de obiecte din piele, nu se afla la Roma în momentul acela. După cum probabil știi, prelucrarea pieilor aproape că nu se mai face în peninsulă, pentru că produsele de calitate provin toate din Orient, în timp ce marfa ieftină este adusă din Galia sau din Iberia, unde prețul mâinii de lucru este mai mic. Italicus, fiind destul de înaintat în vârstă, nu se mai simțea în stare să călătorească atât de mult și stătea aproape tot anul la Narbos Martius, lăsând-o pe soția sa, Fulvia Arionilla, să aibă grijă de afacerile din Urbe. Arionilla i-a cerut ajutorul lui Terentius, numindu-l administrator și șef peste servitori; el a fost acela care i-a dat voie lui Nicomed să iasă din casă în seara aceea fatală. În pragul ușii, tânărul a fost oprit de Pupillus, care l-a rugat cu cerul și cu pământul să nu plece.

– Să fi știut el ceva? se întrebă Aurelius.

– S-ar putea, stăpâne; dar poate că era doar o răzbunare a unui amant părăsit: între cei doi existase o legătură cu ceva timp înainte și mai vârstnicul Pupillus nu se împăca nici în ruptul capului cu faptul că iubitul său băiețaș de altădată, devenit acum flăcău în toată firea, nu voia să mai știe de el. Toți cei din casă au crezut că Nicomed avea o nouă relație și nu s-au mirat văzând că el întârzie să se întoarcă. A doua zi, însă, a fost găsit pe malul Tibrului, într-o baltă de sânge. Ținea în mână...

– O piesă de *latrunculi*! deduse Aurelius.

– Nu, un săculeț din piele. Gol, îl dezamăgi Castor.

– Fir-ar să fie, speram să fi fost altceva! Cel puțin, știi când a rămas văduvă Arionilla? întrebă senatorul destul de nemulțumit.

– La scurt timp după crimă. După ce i-a lăsat soțului ei afacerea, a construit o mică pepinieră care merge destul de bine, chiar dacă are doar câțiva muncitori.

– O pepinieră, zici? Perfect, noi avem în casă un grădinar grozav, așa că o să-i oferi bravei matroane serviciile lui! prinse Aurelius ideea din zbor, fericit în același timp că găsise modalitatea de a introduce într-o poziție strategică un informator, salvând totodată de la maltratare iubiții săi pomișori.

La scurt timp după aceea, când secretarul nu mai era de față, patricianul îl chema la el pe Terentius. Îl privi timp îndelungat, în timp ce valetul aștepta în picioare cu obișnuitul său aer concentrat: un șmecher nemaipomenit, își spunea în sinea sa Aurelius, în stare să profite de absența stăpânului ca s-o tragă pe sfoară pe soția acestuia, bătrână și neajutorată, dând iama prin banii familiei. Cine știe cât furase de la sărmanul negustor în timpul cât acesta lipsea!

– Așadar, tu trăiai în aceeași casă cu Nicomed când el a fost ucis și n-ai scos nici o vorbă despre asta, îl mustră el cu asprime.

– Nu m-ai întrebat așa ceva, *domine*. Ar fi fost deplasat ca un servitor corect să aibă inițiative de felul acesta, se justifică el.

– Așa este, un servitor corect, și am auzit că tu ești unul dintre cei mai buni: l-ai convins chiar și pe chițibușarul acela de Paris, devenind foarte repede șeful valeților. În casa lui Saturninus, servitorii se aflau sub comanda ta, iar la Marcus Italicus ai devenit chiar de neînlocuit... insinuă Aurelius.

– Într-adevăr, *kiria* Fulvia Arionilla, soția lui Marcus, avea cea mai mare încredere în mine, recunoscu Terentius cu o nuanță de orgoliu în glas.

– Dar nu s-ar putea spune chiar același lucru despre soțul ei, îi replică patricianul. Oare nu este adevărat că s-a grăbit să te vândă de îndată ce s-a întors acasă?

Valetul întinse brațele în lături cu un aer indiferent.

– Haide, Terentius, este clar că, aflând ce i s-a întâmplat lui Nicomed, ai făcut imediat legătura între cele două crime, când l-am găsit pe Glaucos fără suflare! răbufni patricianul.

– M-am gândit, într-adevăr, că amândouă crimele fuseseră comise de aceeași mână, *domine*, recunoscu valetul. Nu mi-am permis, totuși, să împărtășesc cuiva această bănuială a mea.

– Pentru că nu era treaba ta să te amesteci în așa ceva! îi spuse senatorul, ironic.

– Chiar așa, *domine*, răspunse Terentius cu un aer serios.

– Sau poate pentru că tu erai singurul care avea legături strânse cu amândouă familiile, presupuse Aurelius, pe un ton răutăcios.

– Nu este adevărat, stăpâne. Saturninus îl cunoștea bine pe Italicus de la care cumpăra pielea pentru tecile cărților, fără a mai pune la socoteală și faptul că Marcellus venea la noi ca să aleagă coperțile pentru legarea cărților. În plus, când Arionilla a cumpărat pepiniera, editorul a avut ocazia să i-l împrumute pe Scapola ca salahor.

Aurelius mârâi, semn că nu era convins de ceea ce auzea.

– Tu ești, deci, doar un valet fără pată, un servitor de încredere care nu are nimic de ascuns. Spune-mi, atunci, de unde ai învățat manierele acestea atât de rafinate cu care i-ai luat mințile intendentului. Sunt sigur că nu de la un pielar sau de la un editor... Paris susține că îți faci meseria de parcă ai fi servit chiar la masa împăratului.

– Ai vreun motiv să te plângi de mine, *domine*? Te-am supărat sau te-am dezamăgit în vreun fel? întrebă Terentius, adânc tulburat.

– Nu, pe Hercule, ești chiar de-a dreptul desăvârșit!

– Fiecare își are defectele sale, recunoscu, plin de modestie valetul.

– Pari foarte liniștit, Terentius, prea liniștit pentru cineva care și-a văzut murind într-un chip îngrozitor doi colegi și prieteni: nu ai impresia că data viitoare ți s-ar putea întâmpla și ție un asemenea lucru? întrebă Aurelius, înfuriat de autocontrolul de care dădea dovadă servitorul, care părea să fi atins acea culme a detașării de care el însuși, cu toate meditațiile lui epicureice, era încă foarte departe.

– Destinul este acela care hotărăște pentru noi toți, și Ananke, necesitatea. N-ar avea nici un rost să ne opunem voinței lor, declară cu blândețe Terentius.

„Pe toți zeii Tartarului, o fi vrând să-l aducă acum în discuție pe Parmenide? se temu senatorul pentru care existența în casa lui a celor doi sclavi filosofi erau deja prea mult.

Impasibilul valet ascundea ceva în spatele calmului său olimpian și era ceva destul de important: ca să afle despre ce era vorba, ar fi fost necesar să găsească o fisură în platoșa aceea de nepătruns.

– Terentius, știi să joci *latrunculi*? întrebă el prin surprindere.

– Nu am prea mult timp liber după ce-mi termin treaba, *domine*, așa că prefer să-l folosesc citind ceva. Oricum, cred că, dacă ar fi necesar, aș fi în stare să învăț.

– N-am nici o îndoială că ai putea-o face, bombăni Aurelius, făcând înspre orgoliosul valet un gest iritat, care însemna că putea să plece.

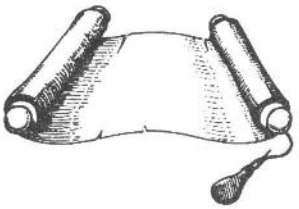

XII

A patra zi înainte de Calendele lui februarie

Senatorul Statius zăbovea pe sub porticul lui Vipsanius, prefăcându-se că privește cu atenție hărțile geografice ale întregii lumi cunoscute, pictate aici din ordinul lui Augustus, care voia în felul acesta s-o omagieze pe sora generalului Agrippa.

Casa lui Marcellus Veranius se afla prin apropiere și patricianul îi ținea sub observație ușa mare de la intrare, sperând să se întâlnească din întâmplare cu Marcellina sau cu logodnicul acesteia. Alesese ziua aceea tocmai pentru că frații Sosius își țineau licitația tradițională din fiecare lună, eveniment de la care fanaticul bibliofil nu putea cu nici un chip să lipsească: dacă nu își făcea apariția chiar vorbărețul stăpân al casei, era posibil ca măcar de la unul dintre cei doi tineri să poată afla câte ceva, iar, dacă nici aceștia nu apăreau, Aurelius se putea mulțumi să discute doar cu Arsax, cadavericul sclav part, care servea drept om bun la toate al familiei.

Patricianul ezita să apară în pragul ușii; era deja după-amiază târziu, așa că, înainte de a face o vizită,

s-ar fi cuvenit să trimită mai înainte un servitor care să-i anunțe sosirea. Când, însă, văzu că norii se îngrămădeau pe cer și primele rafale de vânt îi fluturară pe sub mantie, făcându-l să simtă frigul în oase, se hotărî să renunțe la etichetă și bătu în ușă. Îi deschise chiar Arsax, posomorât ca de obicei; în spatele lui, atriumul era mai întunecat decât înspăimântătoarele caverne ale Proserpinei. Din peristil, însă, răzbăteau până la el strigăte vesele amestecate cu hohote de râs: asta însemna că, din fericire, tinerii erau acasă.

Condus de acel cadavru viu, Aurelius îi găsi pe Drusus și pe Marcellina jucându-se în curte sub cerul acoperit de nori plumburii. Fata, fără a fi stânjenită de prezența logodnicului ei, își suflecase poalele rochiei ca o servitoare de la fermă și alerga în toate părțile, țipând fericită atunci când reușea să prindă la piept mingea de cârpă. Cât despre Drusus, el lua parte la joaca aceea afișând un aer înțelegător, de parcă se resemna să accepte această copilărie doar pentru a-i face pe plac logodnicei sale.

Aurelius îl privea cu un zâmbet în colțul gurii pe băiatul acela aflat în plin proces de creștere și de maturizare, amintindu-și de vremurile în care el însuși – la șaisprezece ani abia împliniți, dar deja având marea responsabilitate a unui *paterfamilias* – privea pieziș, cu un aer de superioritate amestecată cu invidie, la copiii de vârsta lui care-și pierdeau timpul în jocul cu nucile aruncate la țintă pe desenul în formă de lună, mâzgălit cu creta pe lespezile trotuarului. Marcellina, însă, împlinise de curând douăzeci de ani, o vârstă la care multe femei, uitând de păpuși și de jocurile copilăriei, erau deja mame; și, cu toate acestea fratele său o considera încă necoaptă pentru măritiș...

– Deranjez? întrebă patricianul și înaintă rapid până în mijlocul curții ca să arunce o privire pe jos, sperând să descopere câteva amprente: din păcate, amândoi tinerii erau încălțați cu *crepidae* de casă, a căror talpă moale nu lăsa nici o urmă.

– Ne face plăcere să vă vedem, nobile senator! exclamă fericită fata, în timp ce Drusus încerca să-și ia un aer cât mai serios, stânjenit din cauză că fusese surprins de un străin în timp ce se maimuțărea într-un joc atât de nepotrivit pentru seriozitatea unui bărbat.

– Îmi pare rău că nu putem sta de vorbă, trebuie să mă duc peste puțin timp la profesorul de limba greacă, se scuză băiatul, pitind grăbit mingea și scoțând la vedere desaga plină cu cărți.

– Nu te duci la școala publică? îl întrebă patricianul.

– Taxa este prea mare și cumnatul meu a găsit un client dispus să-mi dea lecții gratuit, în schimbul unor servicii pe care i le face el. Mă duc acolo o dată la două zile, dar, pentru că nu plătesc, nu pot să-mi aleg și orele care mi-ar conveni, spuse cu oarecare nemulțumire tânărul.

Aurelius se încruntă abia vizibil: atât de puțin mai rămânea din averea lui Saturninus, încât trebuia să facă asemenea economii? Sau Marcellus Veranius profita cu nerușinare de acea tutelă căzută din cer, lipsindu-l pe protejatul său până și de strictul necesar pentru o bună educație?

– Bine, atunci o să vin altă dată? încheie el, dând să plece.

– Senatorul nu poate pleca atât de repede; o să rămân eu cu el până se întoarce fratele meu, propuse fata.

Patricianul șovăi: prezența unui bărbat împreună cu o fată de măritat, singuri sub același acoperiș, era considerată un lucru condamnabil și scandalos; pe de altă parte, el

obișnuia de cele mai multe ori să se comporte fără să respecte convenienţele, poate chiar împotriva bunelor moravuri, fără a lua câtuși de puțin în seamă bârfele pe care le putea stârni. De data aceasta, totuși, senatorul nu prea avea chef să încalce regulile bunei cuviinţe: casa aceea era îmbâcsită și neprimitoare ca îndepărtatele pământuri hiperboreale și, mai ales, considera că nu este cazul să provoace nemulțumirile unui frate gelos pe o femeie care nu prezenta, de fapt, nici un interes pentru el; Saturninus însuși, de altfel, ar fi fost împotrivă.

Rămase, însă, foarte mirat atunci când logodnicul fu entuziasmat auzind propunerea ei. Urma să rămână de pază Arsax, se gândi Aurelius, hotărându-se până la urmă să accepte. Și totuși, deși presupusese altceva, îl văzu la scurt timp după aceea pe part trăgându-și în picioare cizmele și luând traista cu cărți, gata să-l însoțească pe Drusus la lecția de limba greacă.

– *Vale*, nobile senator; sper că o să mai vii în vizită pe la noi, spuse cu voce tare tânărul, când ajunse în vestibul. Dar de îndată ce văzu că servitorul se îndreaptă spre ieșire, se apropie rapid de patrician ca să-i șoptească la ureche:

– Tatăl meu a fost ucis! Apoi ieși în mare grabă în urma lui Arsax.

În acest timp, Marcellina, uitând de frig și de rochia prea scurtă, intrase în sufragerie și se întinsese pe patul fratelui său.

– În sfârșit, credeam că nu mai pleacă! spuse ea zâmbind și, cu un gest nepăsător, își lepădă stola fără a părea deranjată că lasă la vedere despicătura sânilor.

– Știi să joci *latrunculi*? Am putea face o partidă, propuse Aurelius văzând pe masă o tablă de joc; apoi deschise cutia cu piese, fără a mai aștepta răspunsul fetei.

– Doar n-o să-mi spui că-ți place să-ți storci creierii cu chestia asta! protestă Marcellina. Patricianul închise cutia cu piese, dar nu înainte de a arunca o privirea la *mandrae* și la *bellatores*, toate din lemn lustruit de culoare neagră, dar fără nici un semn roșu. Eu nu știu să joc decât arșice, mărturisi fata. Fratele meu joacă din când în când *latrunculi* cu Drusus, dar nu-l atrage deloc, pentru că logodnicul meu este prea meticulos și se gândește prea mult la fiecare mișcare.

Asta-i o atitudine foarte prudentă, la o vârstă atât de fragedă, se gândi Patricianul. Desigur, lui Drusus nu-i plăcea câtuși de puțin să piardă...

– Este chiar atât de serios? N-am avut această impresie atunci când am intrat!

– Se distra sau, măcar, se prefăcea că se joacă doar ca să-mi facă mie plăcere. Dar, îndată ce ai apărut tu, a devenit din nou serios: se teme întotdeauna că ar putea face o impresie proastă celor din jur și tocmai din cauza aceasta nu mă ia niciodată cu el pe unde se duce. Nu era destul că mi-au dat pe cap un copilaș, mai trebuia să fie și unul care se poartă de parcă ar fi un senator peste măsură de serios! răbufni Marcellina.

– Ca mine, vrei să spui, nu? presupuse Aurelius, izbucnind în râs.

– Oh, dar tu nu ești deloc încuiat; ba chiar te găsesc foarte atrăgător. Hai, vino lângă mine și fă-mă să mă simt bine, îl îndemnă ea, bătând cu palma în patul pe care era întinsă.

Patricianul ridică din sprâncene, întrebându-se cum ar fi trebuit să interpreteze o asemenea invitație. În acea chemare exprimată cu atâta nevinovăție, ca și în aerul degajat cu care Marcellina ședea picior peste picior, dându-și din când în când pletele pe spate, nu se putea

bănui nici cea mai mică intenție perversă. Ochii luminoși ai fetei îl priveau fix, fără subînțelesuri, cu nerăbdarea cu care o copilă așteaptă darul promis. Aurelius se uită bănuitor în jur, întrebându-se cum s-ar fi comportat într-o asemenea împrejurare un șmecher de genul lui Glaucos, gata întotdeauna să profite de orice slăbiciune a femeilor.

– Ei, ce faci, nu vii? insistă ea.

Chiar era posibil, se întrebă patricianul, ca în casa aceea să nu mai fi rămas nici urmă de servitori, o slujnică, o doică bătrână cu misiunea de a apăra virtutea acelei fete imprudente?

– Îmi face mare plăcere să stau de vorbă cu tine; când fratele meu este acasă, nu se discută decât despre lucruri cumplit de plictisitoare, continuă Marcellina. Pe la tine prin *domus* se perindă, însă, o mulțime de oameni interesanți. Sunt gata să pariez că în sala în care am cinat împreună dai și adevărate banchete, cu dansatoare, saltimbanci și toate celelalte.

– Data viitoare am să te invit, îi făgădui senatorul.

– N-are rost, Veranius ar strica atmosfera, îi replică fata cu o strâmbătură de dispreț. Să ne înțelegem, este un frate bun și ține la mine. Doar că, uneori, este cumplit de plictisitor...

Cam sătul de o asemenea conversație, Aurelius avu senzația neplăcută că vorbea cu o fetiță ținută captivă într-un trup de femeie și se întrebă cât din toate mofturile acelea copilărești ținea de o personalitate încă nematurizată și cât se datora unei străduințe intenționate, îndelung studiate, de a atrage simpatia interlocutorului.

În acel moment, simți că nu mai avea rost să rămână.

– Trebuie să plec, găsi el o scuză, prefăcându-se nemulțumit de faptul că era nevoit s-o părăsească pe

gazda sa, dar chiar atunci camera fu invadată de o lumină orbitoare.

– Pe toți zeii, fulgeră! Fata sări speriată în picioare, în timp ce o bubuitură asurzitoare făcea să tremure lămpile atârnate în tavan. Oh, nu pleca tocmai acum, mi-e frică de furtună! îl rugă ea, tremurând ca varga.

Patricianul veni lângă ea, surprins că nu găsea nimic neplăcut în această situație. Un nou fulger veni să împrăștie penumbra din casă.

– Nu-ți fie frică, spuse Aurelius cu blândețe și ea i se aruncă în brațe, ascunzându-și fața în cutele mantiei lui. După o clipă, ridică fața înspre el, cu pleoapele închise și-și apropie buzele de ale bărbatului, atingându-le cu delicatețe.

Patricianul nu mai luă în seamă scrupulele și surpriza: chiar și conștiința are niște limite, își spuse el, grăbindu-se să-i răspundă cu un sărut nici pe departe nevinovat.

În clipa aceea, ușa fu izbită de perete și Veranius năvăli în încăpere, clătinându-se sub greutatea sulurilor de pergament apărate cu îndârjire de ploaie sub borurile largi ale pălăriei, în dauna capului pe care apa șiroia ca dintr-o mică fântână. Încremenit în prag, privea acum uluit scena din fața sa.

Aurelius, care îndată ce auzise deschizându-se ușa se retrăsese la o oarecare distanță de Marcellina, încercă să-și amintească lunga listă de motivații în stare să justifice în fața părinților, soților și fraților situațiile cele mai compromițătoare. Dar să rostească în doi peri o scuză cât de cât credibilă în fața unui grăsun murat de ploaie până la piele, fără să pufnească în râs, era o treabă atât de greu de realizat, încât senatorul preferă să tacă și să-l înfrunte pe fratele ofensat cu aerul curajos al unuia care nu are nimic să-și reproșeze.

Cât despre Veranius, acesta își reveni aproape imediat din starea de uluială.

Punând fără să scoată nici o vorbă sulurile pe masă, porni înspre senator cu un aer grav.

– Este o nelămurire, eu... bâigui senatorul, dar Marcellus se repezise deja înspre el, apucându-l brusc de braț.

– Vino, Publius Aurelius, să vezi ce minunăție de cărți am găsit! Un Ieronim din Rhodos, nici nu-ți poți închipui! Și un Nicandros, practic neatins!

Patricianul bolborosi câteva cuvinte de felicitare, fără a cuteza să-l privească în față pe stăpânul casei, după care începu să se uite prin cărțile pe care le adusese acesta. Cu coada ochiului o văzu pe fată adunându-și stola de pe patul pe care șezuse și ieșind din încăpere cu un oftat dezamăgit.

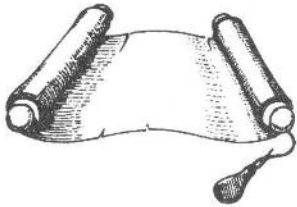

XIII

A treia zi înainte de Calendele lui februarie

În dimineața următoare, Aurelius ieșea cu pas vioi din mica palestră de pe *Clivius Pullius*, lângă porticul Liviei, unde se dusese ca să facă puțină mișcare împreună cu Castor.

– Fata aceea, fie că-și dă seama, fie că nu, este suficient de nerușinată ca să-ți dea de gândit, spuse el, în timp ce se îndrepta spre casă. Unul ca Glaucos n-ar fi stat prea mult la îndoială înainte de a sări pe ea; Marcellina se bucură de o libertate ieșită din comun și el ar fi avut nenumărate ocazii ca să se vadă cu ea în taină.

– Și ce-i cu asta? Nu uita că Nicomed era un homosexual, îi replică libertul căznindu-se să nu rămână prea în urmă. În plus, aș vrea să știu cu tot dinadinsul cum ai să poți face legătura între sora lui Veranius și unul care se îngrijește de o baie prăpădită.

– Cu siguranță, Marcellina merge și ea la o baie.

– Nu într-un asemenea loc, *domine*. Acolo nu aveau acces decât bărbații.

– Deci, ai fost deja acolo!

– Da, dar fără prea mare folos. Cei care vin acolo își țin gura și Sarpedon nici măcar nu m-a luat în seamă. În orice caz, am aflat că este la ananghie, pentru că i-ar trebui un om la cazane și n-are destui bani ca să-și cumpere un sclav; nimeni nu s-ar oferi voluntar pentru o muncă atât de grea, cu atât mai mult cu cât în fața ușii sunt puse două vase din care *fullones* își iau urina cu care pregătesc vopselele, așa că-ți poți închipui ce putoare este acolo. Imediat ce m-am întors acasă a trebuit să fac neapărat o baie. Din fericire, Tuccia era liberă și m-a ajutat ea.

– Fii atent, Castor, că s-ar putea să-ți ceară ceva în schimb, îl preveni patricianul.

– N-ai dreptate să fii așa de rău cu fata aia, *domine*: s-ar cuibări cu mare plăcere în patul tău dacă te-ai gândi s-o chemi.

– Nici nu mă gândesc, îl liniști Aurelius, cu un zâmbet. N-ai decât să mă înlocuiești tu, Castor, doar îmi ești secretar.

– Ce să-i faci, eu văd bine că o preferi pe barbara aia mică și ciufulită care nici măcar nu se uită la tine. Fii atent cu ea, s-ar putea să-ți aducă numai necazuri: pe aici nu vorbește cu nimeni, în afară de copistul cel bătrân și de valetul Modestus. Și s-ar putea să fi fost chiar ea ultima care l-a văzut viu pe Glaucos.

– Astea-s prostii, Paconios ar fi recunoscut-o.

– Exact așa cum l-a văzut și pe asasin! făcu Castor, pe un ton sarcastic. Cine poate să spună că n-a fost chiar bătrânul cel care i-a luat gâtul bietului băiat? Noi scotocim tot orașul căutând un ucigaș și în vremea asta principalul suspect stă liniștit în sufrageria casei noastre și scrie cu caligrafia lui frumoasă versuri de dragoste!

– Ia gândește-te puțin, Castor: Paconios era în lanțuri, deci, dacă el l-ar fi ucis pe Glaucos, ar fi trebuit să găsim

arma crimei în odăița aceea. Așa legat cum era, este lucru sigur că bătrânul nu putea să scape de un pumnal.

– Poate că i l-a dat vreunui complice, poate chiar Deliei. Mi se pare foarte plauzibil...

– Dar Lupus... dar Nicomed? îl contrazise imediat senatorul, nevrând cu nici un chip să ia în seamă o asemenea eventualitate, care nu-i făcea nici o plăcere. Nu, Castor. Nu ne aflăm în fața unei crime izolate, ci a unei serii de omoruri care se leagă între ele. Același asasin a ucis de mai multe ori și de fiecare dată în același fel!

– S-ar putea să fie cum zici tu, dar, dacă aș fi în locul tău, tot i-aș pune câteva întrebări Deliei: fata aia are aerul că știe să mânuiască bine un cuțit... fu de părere libertul, dându-se într-o parte, ca să-i facă loc stăpânului său să intre în casă.

Pentru că în ziua aceea avusese parte doar de discuții despre beregăți retezate, Aurelius se retrase în bibliotecă și luă sulul cu cartea lui Fedru: pe măsură ce citea, aprecia tot mai mult fabulele acestuia, cu toate că finalul lor era întotdeauna moralizator. La Roma, multora le-ar fi plăcut o asemenea carte, se gândi el, și poate că merita osteneala s-o prezinte într-o lectură publică.

– *Domine,* un mesaj de la văduva Arionilla, îl întrerupse din lectură intendentul, înmânându-i o scrisoare.

„*Fulvia Arionilla către Publius Aurelius Statius*, salutem dicit.

„*M-ar interesa să am în serviciul meu doi dintre sclavii pe care i-ai cumpărat de curând. Este vorba despre valetul Terentius, care a mai fost în proprietatea mea și grădinarul Scapola. Te las pe tine să stabilești prețul, fiind sigură că nu vei profita de slăbiciunea unei văduve fără nici un ajutor.* Vale".

– Un oarecare Pupillus așteaptă răspunsul tău.

– Adu-l aici, am să i-l dau prin viu grai.

După câteva clipe, în bibliotecă intra sclavul cu părul vopsit, care îi dăduse de furcă lui Aurelius în ziua licitației de la târgul de sclavi. Era masiv și musculos, dar ceva în comportarea sa mereu la pândă, în privirea piezișă, în prudența cu care se opri la o distanță respectuoasă de patrician, trăda o fragilitate interioară, în contrast cu vocea sa răsunătoare.

– Citesc în scrisoarea aceasta că Arionilla ar vrea să răscumpere doi dintre servitorii pe care i-am cumpărat. Din păcate, tu te-ai amestecat în licitație și din cauza aceasta prețul lor a crescut.

– *Domina* va plăti prețul fără nici o discuție, îl asigură Pupillus. De serviciile grădinarului femeia avea parte chiar aproape gratis, se gândi senatorul, așadar, în realitate, era interesată de Terentius.

– Pot să i-l cedez pe Scapola; pe valet aș prefera să-l păstrez, hotărî el, pândind cu atenție reacțiile interlocutorului său.

– Dar tocmai la el ține mai mult *domina* Fulvia! protestă Pupillus.

– O să-i spui stăpânei tale că, dacă vrea să trateze această vânzare, trebuie să vină aici ea în persoană și singură, îi replică Aurelius: avea să aibă el grijă, între patru ochi, s-o pună în gardă pe naiva matroană asupra manevrelor șiretului valet!

– Stăpâna ține prea mult la bunul său nume ca să iasă din cauză fără să fie însoțită, afirmă, dezamăgit, servitorul și dădu să iasă din cameră.

– Așteaptă puțin, Pupillus. Am auzit că erai bun prieten cu Nicomed și sunt sigur că dorești și tu ca ucigașul lui să fie pedepsit, îl opri senatorul mergând drept la țintă.

Luat prin surprindere, roșcatul nu se putu stăpâni să nu tresară și Aurelius se întrebă dacă nu cumva el, amantul respins, era chiar vinovatul pe care-l căuta.

– L-am rugat să rămână cu mine în seara aceea, dar Nicomed nu a vrut, șopti Pupillus cu o voce tremurată. Ar mai fi în viață acum, dacă Terentius nu i-a fi dat voie să iasă tocmai ca să nu mai stea cu mine!

– Nici el nu era acasă în noaptea aceea? întrebă Aurelius, contând pe dușmănia servitorului ca să afle adevărul.

– De fapt, nu știu, răspunse sincer Pupillus. Fiind șeful servitorilor, el pleca și se întorcea atunci când avea chef.

– Și, atunci, de ce Italicus s-a hotărât dintr-o dată să vândă un servitor atât de prețios? Ai putea să-mi explici?

– Nobile senator, nu mă pune în încurcătură cerându-mi să dezvălui unui străin niște secrete de familie; întreab-o despre aceste lucruri pe *domina*! protestă roșcatul, puțin iritat, dar Aurelius observă că privea în jur ca pentru a-și da seama ce putea câștiga dacă și-ar fi dat drumul la gură.

– Cât? îl întrebă senatorul prin surprindere. Știa din experiență că fiecare om avea un preț; unii – cei mai josnici – în bani puși în palmă, alții în alte moduri: faimă, satisfacerea unor ambiții, desfrâu, câteodată chiar dragoste. Hai, spune mai repede, până nu mă răzgândesc! îl grăbi el.

Pupillus șovăia, temându-se ca nu cumva să ceară prea mult ori să piardă o asemenea ocazie nesperată.

– Treizeci de sesterți! se lăcomi el, ținându-și după aceea răsuflarea și așteptând să vadă ce va face patricianul.

– Îți dau jumătate din banii aceștia și numai dacă informația face atât, promise Aurelius și Pupillus dădu din cap, satisfăcut.

– Stăpânului nu-i plăcea deloc faptul că Terentius începea să ia în mâinile lui afacerile: se gândea că *domina* se lăsa influențată și că era, ca să spun așa, cam prea apropiată de el.

Din ce în ce mai bine, se gândi Aurelius. Probabil că preacinstitul valet îl înlocuise pe stăpân chiar și în patul conjugal, nu numai la conducerea activității.

– Dar ce treabă avea prietenul tău cu toate chestiile astea?

– El a fost acela care i-a scris stăpânului pe când acesta se afla în provincie, punându-l la curent cu tot ce se petrecea în casă. Spera, desigur, să fie răsplătit pentru asta. Când era cu mine, nu ducea lipsă de bani, dar, după aceea, a început să umble pe la tot felul de femei ușoare și astfel puținii bani pe care-i primeam de la Fulvia nu-i mai ajungeau cu nici un chip.

Aurelius deveni bănuitor: dar dacă și Nicomed, la fel ca Glaucos, fusese ucis pentru că știa prea multe? Nimic mai ușor, pentru o matroană în puterea vârstei și îndrăgostită până peste urechi, decât să încerce să scape de soțul incomod și de un martor care știa prea multe.

– Cum a murit Italicus? întrebă el mult mai atent.

– A fost lovit de un car, în Iulia Narbonensis, răspunse Pupillus, și patricianul își șterse din minte acea pistă care făcea parte din mulțimea de ipoteze prin care putea ajunge la rezolvarea acestui caz atât de încâlcit.

– În momentul de față, continuă sclavul, în lipsa stăpânului și a lui Terentius, lucrurile nu merg prea bine. Eu muncesc din zori și până noaptea ca s-o ajut pe *domina*, dar vârsta începe să-și spună cuvântul și, de când a murit Nicomed, mă gândesc mereu la el, chiar mai mult decât atunci când încă mai era în viață. Parcă ieri l-a adus Italicus în casă, un sclav înspăimântat de

numai paisprezece ani, cu părul cârlionțat în dezordine și cu ochii înotând în lacrimi: îți venea să-i plângi de milă! Îmi aduc aminte cât de fericit a fost când l-am dus să-i vadă pe acrobați la *Saepta Iulia* și i-am cumpărat și niște dulciuri. Ziua munceam și seara încercam să ne distrăm puțin.

– Jucând *latrunculi*? întrebă Aurelius pe un ton aspru.

– Nici vorbă, jucam zaruri! Nu m-am priceput niciodată la jocul de *latrunculi*.

– Dar poate că Nicomed știa să joace.

– S-ar putea, era inteligent; ar fi putut învăța dacă avea chef de așa ceva, dar în ultima vreme stătea mai mult pe la bordel și nu cred că se ducea acolo ca să joace acest joc! gemu cu năduf Pupillus.

Aurelius îl privi cu înțelegere: un om patetic, destul de înaintat în vârstă, răpus de iubirea pentru un băiețandru care, pe măsură ce creștea, descoperise că era, de fapt, altfel de cum crezuse și îl părăsise de bătrânul său protector, preferând să stea mai mult prin bordeluri.

– În ce lupanar se ducea Nicomed cel mai des? Să nu-mi spui că nu știi, Pupillus; sunt sigur că l-ai urmărit de multe ori!

– Așa este, așteptam până ieșea de acolo, după care alergam cât puteam de repede acasă, ca să nu-și dea seama că-l urmărisem. Măcar de-aș fi făcut astfel și în ultima lui seară! se întristă roșcatul. Mergea la bordelul de pe Vicus Cortus, în spatele porticului lui Pompeius.

– Știi ceva despre săculețul de piele care s-a găsit în mâna lui? îl mai întrebă senatorul, dându-i cele cincisprezece monede care urmau să dispară curând ca plată pentru vreun efeb de pe Esquilin.

– Era gol, spuse Pupillus cu dezamăgire în glas. În dimineața în care l-am găsit mort, după ce-l căutasem

toată noaptea prin ploaie, m-am uitat în el: observasem că de la o vreme îl purta atârnat la gât și speram că ține în el vreun obiect de-al meu, șopti el cu ochii împăienjeniți de lacrimi.

Aurelius îl privi pe când se retrăgea cu spinarea frântă, cu părul câlțos care apărea în umbră ca niște flăcări pictate în grabă de un pictor plătit cu zgârcenie. Să fi fost el, oare, misteriosul asasin? Dacă acele crime în lanț fuseseră comise pe un fond homosexual, Pupillus, cu preferințele sale declarate în gura mare, era, cu siguranță, cel mai potrivit pentru a fi considerat vinovat.

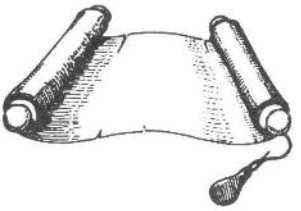

XIV

Ajunul Calendelor lui februarie

Pe la ora nouă seara, când Aurelius ajunse pe Vicus Cortus, nu-i fu deloc greu să găsească lupanarul pe care-l căuta. Chiar și fără imaginea uriașă a lui Priap, pictată pe zid în chip de firmă a localului respectiv, ar fi putu nimeri la țintă judecând după șirul lung de clienți zgribuliți care așteptau răbdători în fața intrării.

Patricianul se așeză și el la coadă, cu gândul să intre în vorbă cu ceilalți bărbați: înfășurat într-o mantie din blană de miel care-i acoperea aproape în întregime *lacerna* modestă, cu mâinile vârâte în mănuși îmblănite, se simțea perfect travestit și se temea doar ca nu cumva să-l trădeze felul prea îngrijit în care vorbea. Oricum, ca să-i îndemne pe cei din jur la sporovăială, la umăr îi atârna un mic ulcior cu vin și acum, dându-și puțin într-o parte mantia, făcea să se vadă de sub haine îmbietorul gât al vasului.

Nu fu nevoie să aștepte prea mult: prima palmă zdravănă în spinare o primi de la un bărbat chior, care părea să vadă foarte bine chiar și cu un singur ochi.

După câteva clipe, senatorul se bucura de o simpatie călduroasă din partea ultimilor cinci bărbați de la coadă, adică aceia care erau destul de aproape ca să se bucure de o duşcă bună de vin.

– Vii prima oară aici, nu-i aşa? Dacă nu le cunoşti încă pe fete, te sfătuiesc s-o alegi pe Leda, îi recomandă chiorul, apucându-l amical de braţ.

– Ce vorbeşti prostii, cum o să se ducă un flăcău aşa de chipeş la pocita aia de Leda? Nu, nu, cea mai bună este Orseides! interveni un grăsun din spate, râzând cu poftă. Oricum, înainte de a alege o fată, uită-te la scenele pictate deasupra uşii camerelor, ca să vezi la ce se pricepe mai bine fata respectivă. Aici, pentru trei aşi poţi avea tot ce-ţi doreşti... ca să nu spun că sunt destui tâmpiţi care ar fi în stare să cheltuiască o avere ca să-i facă pe plac unei curtezane mofturoase!

– Stăpânul meu merge la Arsinoe şi-i lasă cincizeci de sesterţi, interveni un sclav.

– Asta nu-i nimic, se spune despre celebra Cintia că este plătită cu opt sute pe seară! exclamă revoltat un bărbat pipernicit.

– O mie, îl corectă Aurelius care, în mod logic, n-ar fi avut cum să cunoască tarifele faimoasei curtezane.

– Da' ce-o fi având aia, ţâţe de aur? se întrebă chiorul, peste măsură de uimit.

În vremea aceasta, senatorul, ajutat de cei din jurul său, destupase ulciorul cu vin şi acesta trecea acum prin mâinile tuturor, pentru ca toţi cei de la coadă să se bucure de o înghiţitură zdravănă. După al doilea tur, însă, părerile se înmulţiră şi discuţiile degenerară într-o adevărată ceartă, atrăgând atenţia celor din fruntea cozii, mulţi dintre ei întorcând capetele: feţe mirate, zâmbitoare, puse pe glumă, dar una dintre ele îi păru cunoscută lui Aurelius.

Zărind în îngrămădeala aceea de bărbați lacomi de plăceri un profil ca de uliu pe care-l mai văzuse pe undeva, Aurelius se ascunse de îndată în spatele chiorului și privi mai atent: da, nu se înșelase, țeasta aceea pleșuvă și osoasă a lui Arsax, sclavul lui Marcellus Veranius, era inconfundabilă! Portarul cu o mutră atât de posomorâtă părea să fi ieșit chiar în clipa aceea pe ușa bordelului și, înfășurându-se în mantie, cu gluga trasă până pe frunte, se făcu imediat nevăzut pe stradă.

– Ia-o pe Leda!

– Ba alege-o pe Orseides! strigau pe întrecute clienții de la coadă și Publius Aurelius, asaltat din toate părțile, se gândi că era cazul să curme această agitație.

– Mă gândeam să aleg o femeie pe care mi-a recomandat-o un prieten, unul Nicomed.

– Atunci, înseamnă că este vorba despre Zoe: individul acela numai la ea mergea. Acum, dacă mă gândesc bine, nu l-am mai văzut cam de multișor.

– Vorbești despre cel care lucra la pielar? Dar n-ai aflat că i-au tăiat beregata? îl informă, oarecum bănuitor chiorul. Din fericire, tocmai atunci ușa se deschise și în prag apăru un munte de carne în veșminte femeiești.

– Să intre următorul! anunță ea cu o voce tunătoare.

Temându-se să nu i-o ia altul înainte, chiorul se strecură înăuntru, fără a catadicsi să mai spună ceva. În scurt timp, avea să-i vină rândul și lui Aurelius.

– O vreau pe Zoe, ceru el fără să mai stea pe gânduri.

– Este ocupată, spuse grăsana după ce aruncase o privire rapidă în spatele unei perdele soioase de unde se auzeau niște gemete fără echivoc.

– Atunci, o să aștept, spuse liniștit senatorul.

– Ia te uită, crezi că aici ești în anticamera vreunei hetaire și că poți să faci nazuri? Fetele mele n-au vreme de pierdut și dacă îți spun că Zoe...

– Sunt aici, sunt aici! strigă voioasă o femeie înaltă și bine făcută, împingându-l afară pe ultimul client care nu mai avu timp nici să-și strângă cureaua pantalonilor. Te aștept, frumosule! Face trei ași, dar n-o să-ți pară deloc rău după ei!

Distinsul patrician privi cu scârbă la podeaua camerei peste care fusese întinsă o saltea păduchioasă care servea drept decor al plăcerilor.

– Toată noaptea și nu aici! ceru el.

– Cu zece sesterți o poți ține până dimineața, dar numai dacă-mi lași o garanție, se învoi codoașa.

Cu mișcări rapide, Aurelius desprinse una dintre agrafele de aur ascunse sub mantie.

– E bună asta? întrebă el, întinzând-o proxenetei.

– Cum să nu fie bună, mărite stăpâne! exclamă ea, apreciind dintr-o privire valoarea bijuteriei. Suntem onorate că te putem servi... și tu, ai grijă, poartă-te frumos! exclamă ea, trăgându-i lui Zoe o palmă peste fund.

După câteva clipe, senatorul ieșea din lupanar trăgând-o după el pe *lupa*.

– Unde mă duci? vru să știe ea, încetinind pasul. După ce văzuse prețioasa agrafă, devenise mai bănuitoare: n-ar fi fost pentru prima oară când o prostituată era ciopârțită de vreun nenorocit amator de senzații tari.

– Unde-ai vrea să mergem? Într-un loc în care să putem sta de vorbă în liniște, răspunse fără ezitare Aurelius.

Convingându-se de-acum că încăpuse pe mâinile unui client pervers, Zoe se smulse din strânsoarea patricianului și se răsuci pe călcâie, încercând s-o ia la sănătoasa. După numai câțiva pași, însă, se prăvăli de-a berbeleacul pe pavaj, împiedicându-se în tălpile foarte

înalte pe care obișnuiau să le poarte femeile cu o asemenea meserie.

– Lasă prostiile! o avertiză Aurelius, ridicând-o de jos fără prea mare delicatețe. Prostituata își netezi cu un gest grăbit rochia, încercând să capete un aer ceva mai demn, iar în adâncul inimii se ruga fierbinte la Venus Erycina, protectoarea celor ca ea.

Câteva minute mai târziu, senatorul o împingea în fața sa pe o ulicioară întunecoasă, având grijă să meargă doar pe mijloc ca să nu devină o țintă pentru conținutul oalelor de noapte pe care romanii le deșertau fără grijă pe fereastră. Când ajunseră în fața unei uși având desenat pe ea un ciorchine de strugure, Aurelius o deschise și o împinse pe femeie înăuntru. Cântecele beților încetară imediat și muștriii o salutară zgomotos pe sărmana *lupa*, în timp ce servitoarele o priveau încruntate pe neobrăzata concurentă care îndrăznea să pună piciorul pe teritoriul lor.

– Avem fetele noastre, îl avertiză acru cârciumarul, dar apariția câtorva monede pe tejghea îl convinse să dea ciudatei perechi cea mai bună cameră pe care o avea, o cămăruță liniștită de la etaj, unde mirosurile grele de la bucătărie ajungeau mai greu și aproape că nu se mai băga de seamă că acea *caupona*, nesocotind legile date de Claudius, oferea ca specialitatea casei cârnații prăjiți condimentați cu cimbrișor și măghiran.

Zoe intră cu teamă în cameră, prelingându-se pe lângă pereți. Îl văzu cu coada ochiului pe patrician care se așeza pe *torus* fără măcar să se uite la ea și începu să tremure. Avea destul experiență ca să-și dea seama că era ceva ciudat cu bărbatul acela: pe obraji, înainte de toate, nu se vedeau obișnuitele și inevitabilele zgârieturi lăsate de bricele prost ascuțite; apoi, părul tuns elegant, cizmele

aproape noi, felul propriu-zis în care vorbea. Când, însă, patricianul își scoase mănușile, femeia fu în sfârșit sigură că încăpuse pe mâinile unui pervers: pe degetul arătător al necunoscutului sclipea un rubin veritabil, cu siguranță rod al unui jaf sângeros, ca și agrafa de aur pe care el o dăduse cu atâta ușurință codoașei. De ce, oare, tâlharul acela o adusese într-o *caupona*? Avea de gând, pesemne, s-o ucidă, dar bătrâna Zoe nu putea fi păcălită așa ușor! Uite, își dădea jos mantia de pe umeri și peste puțin timp avea să-i întoarcă spatele... acum era momentul!

Cana de lut îi zbură lui Aurelius pe deasupra capului și se sparse de perete cu un zgomot sec, în timp ce femeia începu să țipe din răsputeri.

Alarmat de zgomot, cârciumarul bătu la ușă. Senatorul înșfăcă repede găleata plină cu apă și fără să stea nici o clipă pe gânduri i-o deșertă femeii în față, apoi îi răsuci brațele la spate, astupându-i gura cu palma mâinii stângi.

– Taci din gură! îi porunci. Nu vreau să-ți fac nici un rău!

Zoe începu să suspine și Aurelius se străduí din răsputeri s-o potolească. În cele din urmă, femeia se hotărî să se așeze pe pat și sorbi din câteva înghițituri supa și vinul fierbinte pe care patricianul le comandase pentru ea.

– Patroana o să mă jupoaie de vie! se văieta femeia. Și mă rugase să mă port frumos cu tine!

– N-o să afle nimeni dacă o să-mi dai niște informații, îi făgădui Aurelius și, în cele din urmă, reuși s-o întrebe de Nicomed.

– Sigur că-l cunoșteam. Când a venit prima oară la mine, nu mai fusese niciodată cu o femeie; era împreună cu Pupillus acela încă de când era mic și era convins că era la fel cu el. „Zoe, îmi zicea, vreau să încerc și cu o

femeie, chiar dacă e să dau greș". Și, într-adevăr, n-a greșit! Așa că s-a învățat și s-a întors de nenumărate ori, până când, într-o zi, mi-a spus că s-a îndrăgostit.

– Foarte interesant, observă senatorul, devenind mai curios. Ți-a spus cum se numea fata?

Zoe scutură din cap în semn de negație.

– Nu-mi spunea decât că era frumoasă, nespus de frumoasă.

– Dar nu știi măcar dacă era o sclavă, o libertă sau chiar o romană liberă?

– Cu siguranță, liberă nu era, pentru că îi părea tare rău de asta, afirmă Zoe, încruntându-se. Deci, nu era Marcellina, se gândi patricianul. Dar cine ar fi putut fi? Delia, Tuccia sau oricare dintre miile de sclave și liberte din Roma?

– Păstra mereu o șuviță din părul ei într-o punguță de piele atârnată la gât, își aminti Zoe, întristată.

Săculețul care fusese găsit gol, își aminti Aurelius.

– Ce culoare avea părul? întrebă.

– Nu mi l-a arătat niciodată: eu eram doar o *lupa*, îți dai seama, se apără femeia.

– Și totuși, în ciuda acestei iubiri pătimașe, el continua să se culce cu tine, remarcă patricianul.

– Din nefericire, ea îi povestise că trecuse printr-un mare necaz cu ani în urmă, așa că Nicomed trebuia să aibă multă răbdare cu ea.

Aurelius dădu din cap aprobator și rămase cufundat în gânduri. O experiență dureroasă, brutală: o fată violată, poate, sau o sclavă obligată de stăpân să-i satisfacă acestuia cine știe ce plăceri bolnave...

– Ce știi despre unul care vine mereu la bordel, un bătrân înalt și slab ca un băț, cu capul complet chel? întrebă el apoi, gândindu-se la Arsax.

– Nu este clientul nostru, altfel l-aș fi ținut minte.

Aurelius rămase descumpănit: era sigur că-l văzuse ieșind din lupanar în seara aceea...

– Dacă un asemenea individ s-ar întâmpla să vină la voi, dă-mi de veste imediat și o să primești o răsplată bună, îi promise el femeii. Hai, acum, te duc înapoi.

– Păi cum, fără măcar să te culci cu mine? se miră sincer prostituata.

Senatorul zâmbi, făcându-i semn că nu era cazul. Unul din ăia ciudații, se gândi Zoe, și când îl vezi nici nu ți-ai închipui așa ceva. Oricum, păcat de un bărbat așa frumos.

– Știi ceva, dacă ai cumva niște îndoieli cam cum avea și băiatul acela, vino și întreabă de mine: poate că te-aș face să te răzgândești, se oferi, mărinimoasă, femeia.

– Să fii sigură de asta, spuse patricianul luând-o înainte.

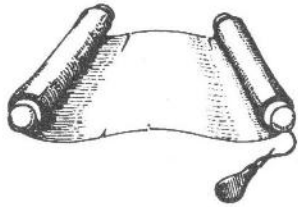

XV

Calendele lui februarie

În dimineața următoare, senatorul fu nevoit să se supună unui ritual extrem de plictisitor, acela de a-i primi pe *clientes*: familia Aurelius era de o noblețe străveche, dar, din păcate, era în pericol de a se stinge. Așa încât, patricianul, moștenind de la strămoșii săi strângători și prea puțin dispuși să aibă urmași o avere imensă, mai ales moșii, trebuia să se supună și obligațiilor tradiționale față de protejații în număr de câteva sute. Dacă la ei se adăugau sclavii care munceau în afara casei și nenumărații liberți care se bazau încă pe ajutorul său, numărul celor care se adunau în fața ușii sale pentru a-i ura sănătate și a primi pentru aceasta o *sportula* devenea imens.

Asaltat cu rugăminți din toate părțile, Aurelius abia aștepta să scape de o asemenea ceremonie, dar îmbulzeala din vestibul era încă în toi și alți oameni se călcau în picioare afară, dincolo de *fauces*. Din cauza aceasta fu cât pe ce să nu citească unul dintre nenumăratele mesaje care i se adunaseră în poala togii.

Îndată ce-și ridică ochii de pe scrisorica aceea, senatorul se ridică, încercând să-l descopere în mulțime pe acela care i-o adusese; dar cei de față, îmbrăcați cu toții în veșminte albe, păreau cu toții la fel.

– Treci în locul meu, Paris! porunci și, pe când dispărea în penumbra coridorului, din rândul protejaților se înălță un cor de proteste.

Abia când fu singur în mijlocul peristilului central, Aurelius, negru la față, citi din nou ceea ce scria în micuțul sul de papirus:

„Sub acoperișul tău se află cel care a ucis și va mai ucide din nou".

Încruntat, se așeză pe o banchetă din marmură și începu să-i analizeze, unul câte unul, pe sclavii cumpărați în acea după-amiază nefericită.

Terentius: ce știa despre el? Mai nimic, în afara faptului că o matroană demnă de tot respectul era gata să se arunce și în foc pentru a-l avea în serviciul său. Atenianul vădea, totuși, niște calități cu totul speciale pentru un servitor: priceperea sa în materie de artă, o educație perfectă și respectul față de reguli, lucru care-l încântase atât de mult pe pretențiosul Paris, distanța mândră la care se ținea față de toți ceilalți servitori, atitudinea rezervată din comportarea sa fără reproș, dar, pe undeva, și oarecum disprețuitoare... Un om rece și hotărât, așadar, pe care nu era greu să ți-l închipui cu un pumnal în mână, gata să curma viața unui dușman și să se întoarcă după aceea la îndatoririle de fiecare zi, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Paconios: de acord, aflându-se în lanțuri, n-ar fi putut să facă nevăzută arma crimei și, totuși, povestea cu somnul acela atât de adânc parcă nu prea era convingătoare. Cine îl proteja, deci, pe bătrân și de ce?

Scapola, în schimb, deși urmele încălțărilor sale îl acuzau, nu prea părea să fie un ucigaș, cu toate că, întotdeauna gata să-și folosească foarfecele de grădinar, meșterul în potrivirea crengilor ar fi putut mânui cu aceeași pricepere și un cuțit.

Urmau femeile: Tuccia, gata în orice moment să se prefacă, să lingușească și să trădeze numai ca să obțină vreun avantaj cât de mic. Cine știe dacă fusese cu adevărat amanta răposatului editor sau dacă afirmația ei nu era decât expresia unei aspirații pe care o purtase mult timp în suflet și care rămăsese întotdeauna neîmplinită... Cu o zi înainte, Paris o surprinsese în bucătărie, unde nu avea ce să caute: slujnica era aplecată deasupra unui vas cu mâncare deja pregătită și, la apariția intendentului, se grăbise să se facă nevăzută. Când intendentul îi spusese de acea întâmplare, lui Aurelius i se făcuse părul măciucă: Saturninus murise după ce suferise de niște crampe ciudate la stomac.

În sfârșit, Delia: aspra, neprietenoasa, misterioasa Delia care avea față de el o evidentă antipatie.

Patricianul simți pe neașteptate că-l trec fiorii când prin minte îi trecu un gând pe cât de neplăcut, pe atât de normal: suspecți nu puteau fi doar cei nou-veniți în casă. Vinovatul putea fi foarte bine unul dintre oamenii săi cei mai credincioși, în mâinile cărora el lăsa în fiecare zi casa, averea și chiar viața: bucătarul Hortensius, bărbierul Hazel, portarul Fabellus, uriașul Samson, valetul Modestus. Ei toți se întâlneau cu Glaucos, iar acesta i-ar fi putut cunoaște la fel de bine și pe Nicomed sau pe Lupus. Atunci, de ce nu și Paris sau Castor? își spuse patricianul, ridicând din umeri la o asemenea ipoteză absurdă. Nu, nu putea fi vorba despre vreunul dintre sclavii din jurul său, trase el concluzia și, în clipa

aceea, aruncă din întâmplare o privire către rondul în mijlocul căruia mica statuetă a lui Cupidon se înălța în peisajul de iarnă, lipsit de plantele agățătoare care îl invadau primăvara sau vara. La picioarele coloanei care susținea statueta de bronz, se distingea foarte clar urma unei tălpi purtând în mijloc acel semn ciudat în formă de spirală retezată.

Se afla încă acolo, privind încremenit urma aceea, când apăru Paris.

– L-ai trimis cumva pe Modestus cu vreo treabă în oraș, *domine*? șopti intendentul, epuizat după eforturile pe care le făcuse pentru a potoli nemulțumirea vizitatorilor. Vreau să-i dau ceva de lucru și nu l-am mai văzut de ieri după-amiază.

Aurelius avu un fel de presimțire îngrijorătoare. Ce prostie, gândi el ca trezit din somn, furios pe sine însuși pentru că se putea alarma astfel: cu siguranță, băiatul ieșise prin jurul casei la cumpărături sau se retrăsese într-un ungher secret împreună cu vreo slujnicuță nurlie.

În clipa aceea apăru și Castor, vizibil agitat.

– Camera este goală, iar patul neatins: nu s-a întors astă-noapte acasă.

– Nu pleca niciodată fără să ceară voie, spuse administratorul cu o voce tremurătoare de emoție. Cei trei se priviră muți, având în minte un singur și îngrozitor gând.

– Haideți să dăm de el! hotărî senatorul, gata să treacă la fapte.

– Pe toți zeii, este adevărat că... veni în aceeași clipă și Nefer.

– Taci din gură! Adună femeile și întreabă-le pe rând, una câte una, când l-au văzut ultima oară pe Modestus, îi porunci Aurelius. Ai grijă să vorbească fără teamă;

orice poznă ar fi făcut, nu vor fi pedepsite. Tu, Castor, sună clopotul ca să dai alarma.

După câteva clipe, mai bine de o sută de servitori se adunaseră în peristil, dar nici unul dintre ei nu avea vreo idee unde s-ar fi putut afla băiatul dispărut. Când Polidor și Timon, cei mai buni prieteni ai lui Modestus, izbucniră în plâns, printre servitori se răspândi spaima.

– Stați liniștiți, îl vom găsi, spuse Aurelius, încercând să-și ascundă îngrijorarea.

– S-ar putea ca Fabellus să-și aducă aminte dacă l-a văzut ieșind, sugeră secretarul și se repeziră cu toții în vestibul, dar nu-și puteau pune mari speranțe: incapabil să țină ochii deschiși mai mult de câteva clipe, portarul era un adevărat dezastru. Într-adevăr, îl găsiră dormind adânc, dat fiind că nici măcar sunetul clopotului de alarmă nu reușiseră să-l smulgă din brațele lui Morfeu. Înghiontit de toată lumea, portarul deschise un ochi și-l închise imediat: avea un vis ciudat cu mai mulți oameni care trăgeau de el în toate părțile.

– Trezește-te, nenorocitule! îl puse patricianul pe picioare, trăgându-l cu putere de tunică. L-ai văzut pe Modestus?

– Ațipisem și eu un pic, bolborosi servitorul.

– Ce să știe năucul acesta? izbucni Paris, înfuriat: stăpânul era prea blând; avea să aibă el grijă să-l scarmene zdravăn pe zăpăcit, dar mai târziu.

– Dar ieri a ieșit dincolo de *fauces*, gătit și parfumat! își aminti brusc Fabellus

– Pe la ce oră? întrebă senatorul.

– Pe la ora a opta, dacă nu chiar la a noua... Nu se întunecase încă.

– Împărțiți-vă în grupuri și luați la rând toate casele din cartier: trebuie să-l găsim numaidecât! porunci Aurelius, mohorât.

Dar până seara târziu, de Modestus nu se putu afla nimic.

Pe la ora a douăsprezecea, senatorul întrerupse cercetările, apoi se închise în dormitorul său, refuzând serviciile valetului care voia să-l pregătească pentru noapte. Înfășurat încă în mantie, era lungit acum pe patul moale și nu-și putea potoli îngrijorarea care-i apăsa sufletul.

Și-l aducea bine aminte pe Modestus, la fel cum îi cunoștea, unul câte unul, pe toți servitorii din *domus*, peste o sută de oameni care se ocupau cu satisfacerea tuturor nevoilor sale și îi aparțineau trup și suflet. În afara lor, necunoscuți lui, mii de sclavi lucrau pe câmp, pe corăbii sau în orașe îndepărtate și aproape necunoscute, ca să-i întrețină și să-i înmulțească averea, astfel încât el să se poată bucura din plin de cele mai rafinate plăceri ale corpului și ale minții. Aurelius își dădea bine seama cât de favorizat fusese de soartă pentru că se născuse liber, roman și stăpân, ultimul vlăstar al unui neam de învingători care-i ținea sub puterea sa pe cei învinși. Mai știa și că nu are în toate acestea nici un merit, dar, din moment ce, dreaptă sau nu, era singura lume pe care o cunoștea, păstra o fierbinte recunoștință oarbei Fortuna, care fusese atât de milostivă cu el. Alții avuseseră parte de o altă soartă: pe moșiile sale, în fiecare zi se năștea zeci de sclavi și cam toți atâția mureau. Oare câți avea? Ar fi trebuit să-l între pe Paris...

Cu toate acestea, servitorii care trăiau în aceeași casă cu el erau mult mai mult decât niște simple obiecte pe care le poseda. Patricianului îi făcea plăcere să creadă că toți oamenii aceștia țineau la el și îi răsplătea cu o blândețe indulgentă: poate că nu erau de lăudat ca niște

modele de disciplină sau de cinste fără pată, dar îi văzuse cum, în momente dificile, veneau fără ezitare în ajutorul lui. Până unde putea merge, însă, credința servitorilor? Ce știa, într-adevăr, despre ei dincolo de ceea ce îi permiteau ei să cunoască?

Se gândi din nou la Modestus, un băiat care nu împlinise nici măcar douăzeci de ani, vesel și un pic timid, pasionat de cântatul la flaut. Își aminti cum îl chemase la Roma din Picenum, unde se născuse, pentru a-i face pe plac unei bătrâne servitoare de la țară: era străbunica lui și împlinise o sută de ani, lucru neobișnuit pentru o sclavă; cu această ocazie, ea rugase pe cineva să-i scrie acelui *dominus* atotputernic pe care-l servise toată viața fără a-l vedea vreodată, cu speranța că acesta îl va lua la Roma pe strănepotul ei, pe atunci copil mic. Și Aurelius îndeplinise dorința bătrânei, luându-l pe Modestus de la munca pe câmp și aducându-l printre splendorile Urbei.

Unde putea fi acum? În ce ungher al orașului poleit cu aur și plin de otrăvuri de tot felul pe care-l iubise încă de la prima vedere, cu dăruirea totală a unui bărbat încă necunoscând ce însemna o femeie, dar căruia i se întâmplă să întâlnească o zeiță? Dar Roma, la fel ca toate femeile, era capricioasă, ușuratică, nemiloasă așa că-l înghițise în viscerele ei fierbinți și întunecoase pe acel iubit necopt și naiv.

Neputând să adoarmă, Aurelius porni cu pași furișați către camerele servitorilor. Camera în care stătea Modestus împreună cu Polidor și cu Timon era pustie: prietenii săi nu se simțiseră în stare să doarmă în prezența acelui așternut neatins și ceruseră găzduire prin alte camere.

Într-o mică nișă din perete se afla *aulos*, flautul dublu; patricianul îl atinse ușor, întrebându-se dacă va

mai cânta cineva cu el. Alături de instrument, un papirus cu o partitură formată din litere grecești mici și înghesuite care indicau tonurile, cu semne făcute de mâna tânărului pentru marcarea tempoului și cu câteva notițe pe margine. Modestus începuse să învețe tainele muzicii de îndată ce sosise în oraș, punând în această nouă îndeletnicire mai multă pasiune decât în exercițiile de gramatică și de ortografie. Uite câteva combinații de litere complet greșite, observă senatorul în timp ce parcurgea însemnările, și un acuzativ care nu avea terminația corectă: *Ad Quirini Aede*, „La templul lui Quirinus", fără „m" final așa cum ar fi trebuit...

Aurelius tresări, dându-și seama pe neașteptate că fraza aceea se referea la o destinație.

– Trezește-te, cred că știu unde s-a dus Modestus! strigă el dând buzna în camera lui Castor și, după câteva clipe, cei doi treceau prin *fauces*, fără ca Fabellus, dormind buștean, să simtă ceva.

Afară era un frig pătrunzător. În linie dreaptă, locul cu pricina nu era prea departe, dar marea metropolă, construită pe legendarele coline, era o permanentă alternare de urcușuri și coborâșuri, astfel încât urcând pe Quirinal după ce coborâseră în goană de pe Viminal, patricianul își puse întrebarea dacă divinitatea protectoare a Romei – acel Romulus Quirinus spre al cărui templu se îndreptau – n-ar fi făcut mai bine să aleagă un loc mai neted pentru a întemeia pe el Cetatea Eternă.

Ajunseră asudați în vârful dealului, și găsiră locul pe care-l căutau: construcția sacră data de trei secole; altarul, în schimb, fusese refăcut în întregime de Augustus și doar inscripția despre Lucius Papinius Cursores mai rămăsese pe frontispiciu pentru a aminti

de clădirea originală. Chiar sub acea inscripție se opriră cei doi, neștiind încotro s-o ia.

– Chiar dacă a venit aici, putea după aceea s-o ia în mai multe direcții: spre templul Salvării, pe Pincio, pe *Alta Semita*, îl avertiză secretarul.

– În spatele nostru sunt zidurile din jurul orașului și pe acolo nu se poate să fi trecut, aprecie Aurelius.

– De ce nu? Roma are mai multe porți decât ziduri! îl contrazise libertul.

Într-adevăr, de când Urbea domina lumea întreagă, puternicele fortificații înălțate în vremea lui Servius Tullius deveniseră total inutile pentru că inamicii – puținii care mai rămăseseră – se aflau prin pădurile din nord sau în îndepărtata Partia și nu la periferia orașului. Totuși, nici un om politic ambițios n-ar fi renunțat vreodată la întreruperea acelor ziduri din cărămidă roșie, devenite acum doar refugiu pentru îndrăgostiți și pentru pisici hoinare, ca să deschidă între ele un arc de marmură de toată splendoarea, purtând numele său transmis urmașilor în litere mari de aur.

– Să căutăm cel puțin în porțiunea din spatele nostru, pas cu pas, porunci senatorul, în timp ce aprindea torța pe care o luaseră cu ei și se îndreptau către bastioanele abandonate.

– Ei, voi doi, ce faceți acolo cu torța aia aprinsă? se auzi o voce din întuneric. Nu știți că este strict interzis să se facă focul în pădure?

– Pe Hercule, gardienii de noapte! bombăni Aurelius.

Corpul de *vigiles nocturni*, creat pentru a apăra Urbea de răufăcători și de piromani, avea datoria să aresteze imediat orice individ suspect.

Din instinct, patricianul își căută inelul cu sigiliu la a cărui vedere paznicii și-ar fi cerut imediat o mie de scuze.

– Pe toți zeii, l-am lăsat acasă, în dormitor! constată el, îngrijorat.

Paznicii nu știau multe și înainte de a afla cine era, l-ar fi ținut ore întregi, poate chiar zile, închis într-o celulă. În clipa aceea, Castor veni lângă el și-și petrecu foarte familiar brațul pe după gâtul lui.

– Iartă-ne, prietene, o să stingem imediat lumina! îi asigură el, făcându-le complice cu ochiul, lucru care nu-i plăcu deloc senatorului.

– Nu vreau să fac pe moralistul, dar mai înțeleg dacă ați fi niște băiețandri, dar ăla este om în toată firea și cetățean liber! constată paznicul pe un ton evident dezaprobator.

– Este major, nu? Legea nu interzice așa ceva, zâmbi Castor și se apropie de păzitorul ordinii ca să-i șoptească ceva la ureche. Prea uimit ca să mai poată spune ceva, Aurelius încercă să tragă cu urechea la ce spunea secretarul său, întrebându-se în același timp dacă n-ar fi fost de preferat să petreacă vreo câteva nopți la răcoare, în loc să se folosească de o asemenea scuză.

– Mă rog, dacă-i așa... important este să nu-ți ceară să faceți schimb! râse paznicul și se îndepărtă.

– Bună treabă! spuse grecul, întorcându-se lângă patrician.

– Ia ascultă, ce i-ai spus? întrebă Aurelius cu o expresie amenințătoare pe chip.

– Adevărul, *domine*, și anume că ești un senator potent, încercă libertul să-și liniștească stăpânul. Sigur, a trebuit să mai adaug câteva amănunte din imaginație, ca să-i explic de ce ne aflam aici, într-un loc atât de întunecos și pustiu.

– Vrei să spui că... începu Aurelius, furios, dar Castor se grăbi să-i închidă gura.

– Ce rost are să te superi, stăpâne? îl mustră alexandrinul. Din vremea lui Tiberius, nimeni n-a mai fost dat afară din Curie pentru homosexualitate pasivă!

Aurelius se luă cu mâinile de cap: parcă îi și vedea pe colegii lui senatori arătându-l cu degetul acuzator pe nerușinatul depravat în stare să păteze cu viciul lui cea mai înaltă adunare care conducea treburile Romei! Soarta lui avea să se afle de data aceasta în mâinile lui Lentulus, gemu patricianul; ipocritul acela bătrân îl urmărea de mult timp, pentru că avusese o aventură cu soția lui, așa că nu pierdea nici o ocazie să-l atace în Senat, acuzându-l că duce o viață prea comodă și rafinată, în contrast cu bărbăția primitivă a romanilor. Până acum, acuzațiile sale nu avuseseră nici un efect, dar a doua zi aveau să se răspândească în toată Urbea.

– Nenorocitule, numai o asemenea scuză erai în stare să găsești? tună senatorul, furios peste măsură, sigur acum că secretarul exact așa ceva spusese. Nu puteai să-i spui măcar că tu erai pe post de femeie? Ești un libert și, pe toți zeii, nimeni n-ar fi văzut nimic rău în asta!

Era adevărat. La Roma, nu stârnea atâta scandal sexul persoanei cu care cineva se afla în pat, ci rolul pe care-l avea în acest caz cetățeanul liber, căruia îi era interzis să fie obiectul poftelor cuiva; dacă se întâmpla astfel, el era supus disprețului public și alungat la marginea societății.

– *Domine*, ar fi fost nedrept să-mi pun în pericol reputația! se justifică grecul cu un zâmbet nevinovat. Oricum, stai liniștit, m-am ferit cu strășnicie să pronunț numele tău: le-am dat pe acela al unui coleg de-al tău.

– Bine că măcar asta ai făcut, oftă Aurelius, mai liniștit. Și cine este sărmanul om?

– Evident, Lentulus, spuse Castor, rânjind cu gura până la urechi.

Cercetarea printre ziduri, cu torța stinsă, nu era deloc lucru ușor, dar, deși paznicii plecaseră demult, Aurelius nu voia să riște ca ei să se întoarcă: de data aceasta, ar fi trebuit să spună cine era și atunci, după gluma făcută de Castor, adio matroane încântătoare și hetaire îmbietoare!

– N-are rost, *domine*. N-o să-l găsim niciodată pe o beznă ca asta, oftă grecul, așezându-se pe un bolovan căzut din zid. Mai bine am aștepta să se facă ziuă și atunci ne-am întoarce cu toți oamenii pe care-i avem.

Aurelius îi dădu dreptate. De după creasta Qurinalului se vedeau primele semne ale zorilor.

– Hai să plecăm acasă, spuse el abătut și porni să coboare panta.

Nu făcu decât câțiva pași prin pădure, pentru că se împiedică și căzu. Nu dăduse peste o piatră și nici peste o rădăcină de copac: când pipăi cu mâna, simți ceva moale și pufos, ca de stofă căptușită.

– Aprinde torța! șopti el, respirând adânc, parcă pregătindu-se să privească la ceva îngrozitor.

Înainte chiar ca pâlpâirea flăcării să lumineze locul acela, Aurelius recunoscuse deja una dintre mănușile groase pe care Paris le comanda la *digitabularius* special pentru sclavii din casa lui.

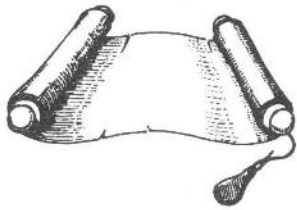

XVI

A șasea zi înainte de Nonele lui februarie

De data aceasta, sclavii nu mai plângeau: stăteau tăcuți și îndurerați, mergând în neștire prin camera în care medicul Hipparh examina trupul fără viață al tovarășului lor.

– Ai terminat? îl întrebă Aurelius pe ilustrul învățat, trăgându-l într-o parte.

– Tăietură făcută din spate cu mâna dreaptă sau din față dacă atacatorul era stângaci. Lama era foarte bine ascuțită și a despicat carnea ca și cum ar fi fost o brazdă într-un pământ muiat de ploaie, retezându-i total artera, îi explică Hipparh. A murit imediat, fără să sufere, dar sângele probabil că a țâșnit cu putere. Pentru a aplica o asemenea lovitură, cu siguranță nu era nevoie de o forță deosebită; ar fi putut s-o facă și un copil.

„Sau o femeie", se gândi cu tristețe Aurelius.

În timp ce-și aduna instrumentele, medicul îi mai șopti la ureche.

– Înainte de a muri, avusese un raport sexual. Există urme de spermă pe tunica lui.

Senatorul îi făcu semn lui Castor să se apropie și îi murmură la ureche:

– Ia-l cu tine pe Paris și vezi dacă pe undeva există vreo haină pătată. Cei doi liberți se întoarseră după o vreme cu un aer ușurat: în casă nu găsiseră nimic de felul acesta.

După ce Hipparh plecă, în marea *domus* se așternu a tăcere adâncă.

Servitorii se împrăștiară în peristil, împietriți de durere: Fillis și Nefer priveau rătăcite trupul băiatului cu care, până cu o zi înainte, râseseră și glumiseră; Fabellus șoptea cu ochii în lacrimi.

– Ah, dacă n-aș fi adormit în seara aceea...

– Așa o frumusețe de băiat! clătină din cap Hazel strângându-l la piept pe Ganimed. Timon și Polidor erau și ei cu ochii în lacrimi, iar Iberina, care sperase ca flautistul s-o ia de soție, plângea deznădăjduită.

Aurelius, aplecat deasupra sicriului, auzi din spatele său niște șoapte. „Credeți că este într-adevăr îndurerat? Pentru el nu era decât un sclav". Nici nu mai fu nevoie să-l caute din priviri pe cel care vorbise, fiind sigur că era Delia.

Toți sclavii aveau acum privirile ațintite asupra stăpânului, ca și cum ar fi așteptat de la el o hotărâre. Patricianul înaintă cu pași rari către atrium și întinse mâna dreaptă peste Lararium, altarul sacru al zeităților care ocroteau familia Aurelius.

– Cineva, în orașul acesta, spuse el, a ridicat mâna asupra unuia dintre sclavii mei, crezând că mă poate lovi nepedepsit pe mine, familia mea și oamenii din jurul meu. Eu vă jur pe Larii care apără această casă și pe onoarea mea de cetățean roman că-l voi găsi pe omul acela cu orice preț și prin orice mijloace și-l voi pedepsi

pentru crima sa. Și dacă – fie ca zeii să nu voiască aceasta – l-aș descoperi printre voi pe vinovat, îl voi judeca eu însumi, pe baza străvechiului drept de viață și de moarte al unui *paterfamilias*, lăsându-vă pe voi să executați sentința!

Castor și Paris veniră lângă el.

– Suntem alături de tine, stăpâne.

După aceea, sclavii trecură unul câte unul prin fața lui *dominus*, reînnoindu-și în felul acesta jurământul de credință față de acesta.

Aurelius îl privi pe fiecare în adâncul ochilor: care dintre ei mințea, oare?

Ceremonia funebră fu grandioasă și nici un sclav nu mai avusese parte vreodată de așa ceva: bocitoarele se întreceau în vaiete prelungi, iar Aurelius, în capul cortegiului, așeză cenușa sărmanului Modestus într-o nișă a marelui mausoleu al familiei, pe marginea drumului care purta numele neamului său. Astfel, rămășițele pământești ale băiatului fură puse alături de strămoșii consuli și senatori ai patricianului, în rând cu generații întregi de servitori credincioși până și în mormânt stăpânilor, așa cum fuseseră toată viața lor între pereții marii *domus* de pe Viminal.

Seara, senatorul îl chemă pe secretarul său în bibliotecă pentru o discuție între patru ochi.

– Ia oricâți bani vrei, Castor. Plătește, mituiește, amenință, șantajează, fă ce vrei numai găsește-mi martori care pot să-mi raporteze fiecare mișcare a lui Modestus de când a părăsit *domus* și până a fost ucis! porunci el.

Castor făcu un gest de încuviințare, dar se vedea bine că nu credea prea mult în utilitatea unor asemenea cercetări.

– Începe imediat să-i interoghezi pe oamenii din casă; vreau să știu cu de-amănuntul tot ce a făcut băiatul înainte de a pleca, la ce munci a fost pus și cu cine a stat de vorbă.

– Am făcut deja asta încă de când mai speram că-l vom găsi în viață, *domine*. În ziua în care a murit, lui Modestus îi venise rândul să ajute la pregătirea mesei. Paris îl dăduse în grija lui Terentius ca să-l instruiască și să facă din el un valet priceput: a petrecut cu el aproape toată dimineața, arătându-i cum trebuie să așeze totul pe masă. Tuccia îi ajuta, împletind din crenguțe coronițele care trebuiau atârnate pe pereți.

– Așadar, Tuccia și Terentius, cugetă patricianul.

– Dar nu numai ei, adăugă libertul după o scurtă ezitare. Modestus părea să fie foarte bine dispus după ce s-a servit masa încât a cântat mult timp din *aulos* pentru o prietenă. Ceilalți i-au auzit cântând împreună și se pare că ea chiar începuse să danseze...

– Este vorba despre Delia, nu-i așa? întrebă senatorul și Castor confirmă grav, încrețindu-și fruntea. A ieșit din casă în după-amiaza aceea?

– Da. Nimeni nu știe unde s-a dus, dar mai erau plecați și alții: de altfel, la ora aceea, cei mai mulți dintre servitori se duc să facă baie.

– Și poate că unii s-au dus chiar la Sarpedon.

– Nu cred, *domine*. Cu salariul pe care-l primesc de la tine, servitorii din casa asta își pot permite ceva mai de soi. Oricum, Delia pare să fie o persoană care ar îndrăzni să umble noaptea prin Suburra sau pe lângă zidurile orașului.

Patricianul părea năucit.

– Lupus, Glaucos, Nicomed, Modestus... Este posibil să nu putem găsi ceva care să facă legătura între nu mai puțin de patru crime?

– Oh, legături avem berechet, *domine*, spuse Castor. Problema este că sunt prea încâlcite. În plus, urmele găsite în peristil ne fac să bănuim că explicația acestui mister se află chiar aici, la noi în casă.

– Nu suntem singurii care gândesc astfel, spuse Aurelius, arătându-i secretarului sulul de papirus care-i fusese aruncat în poală.

– Cel care a scris acest mesaj prevedea, deci, că va mai fi ucis cineva, reflectă Castor, serios. Nu putem ști decât că informatorul poate fi unul dintre cei un milion și jumătate de locuitori ai Romei.

– Și totuși, în învălmășeala din ziua aceea, chiar și unul dintre sclavi putea să se travestească îmbrăcând o togă și amestecându-se printre *clientes* ca să-mi dea bilețelul acesta.

– Ce ai de gând să faci, *domine*: să-l interoghezi pe Scapola?

– Să mai așteptăm cu asta. Am impresia că urmele pe care le-am descoperit în peristil nu au fost lăsate de un șchiop, fără a mai pune la socoteală și faptul că, în ziua aceea, grădinarul se afla în pepiniera Fulviei Arionilla.

– Îți repet propunerea mea de a vorbi cu Delia: mai că aș crede că nu vrei să stai de vorbă cu ea, spuse Castor, oarecum bănuitor.

– Ai dreptate, trebuia să fac asta mai demult, fu de acord patricianul. Fiindcă veni vorba, am observat că te-ai împrietenit cu Tuccia.

– Din păcate, relațiile dintre noi suferă din cauza posibilităților mele materiale reduse, *domine*, se plânse libertul care, în realitate, era mai bogat decât un cavaler. Eu nu sunt de principiul că trebuie deschisă punga pentru ceva ce poți avea pe gratis.

– De ce ești atât de rigid? întrebă Aurelius, căruia i se părea nu numai normal, dar chiar obligatoriu, să plătească pentru favorurile pe care i le făceau iubitele sale.

– Eu am crescut în lumea ciudată a portului Alexandria, *domine*, și am fost nevoit să învăț încă din copilărie că trebuie să obțin prin alte mijloace tot ceea ce oamenii cu dare de mână cumpără datorită banilor. În plus, Tuccia, își dorește o poziție de prestigiu mai mult decât bani: interesul ei este să iasă la suprafață, să aibă o putere cât de mică; nu degeaba îi tot face ochi dulci lui Paris al nostru. Probabil că povestea cu relația pe care ar fi avut-o cu Saturninus este adevărată și mai este și altceva: își aduci aminte că Paris ți-a spus că a văzut-o făcându-și de lucru prin bucătărie? Ei, pentru că nu mă convingea deloc motivul pe care-l invoca ea ca să-și justifice prezența acolo, am controlat în amănunțime camera ei. Printre creme și farduri, era și o cutiuță de argint cu urme de pulbere verde.

Aurelius păli: sclava tocmai pregătea mâncarea pentru el când intendentul dăduse peste ea.

– Te-am speriat, nu? râse libertul. Stai liniștit, *domine*, nu era nici cucută, nici aconitină. Era doar un praf obținut din corpul uscat al unor anumite broaște pe care vracii îl vând ca afrodiziac... După părerea mea, Tuccia voia să-ți pună chestia aia în mâncare.

– Pe Jupiter, Bachus Diana și toți zeii! izbucni Aurelius, furios la culme. Este posibil să nu fiu în siguranță nici măcar între pereții casei mele? Vipera aia n-o să scape așa ușor de mine!

– Asta nu-i decât o bănuială, *domine*, nu-i poți face proces de intenții pe baza asta. Și, de altfel, nici nu înțeleg de ce te înfurii în halul acesta, când ar trebui să fii măgulit pentru așa ceva! îl ironiză libertul.

– Stai cu ochii pe ea, Castor, și dacă vezi vreodată că aș fi gata să mă dau la ea, aruncă peste mine o găleată cu apă rece! îl îndemnă stăpânul, plictisit de o asemenea discuție.

– Și ar mai fi ceva, *domine*. Nimeni din oraș nu pare să cunoască o hetairă pe nume Norbana; pe de altă parte, atunci când o iau pe calea asta, femeile obișnuiesc să-și ia un pseudonim grecesc pentru a nu strica reputația familiei din care fac parte. Din păcate, habar n-avem cum arată fata aia, pentru că descrierea brutarului Bosius era destul de vagă.

– Nici măcar Cinthia n-o cunoaște, se gândi patricianul care apelase și la faimoasa curtezană. Și totuși ea pretinde că știe totul despre orice curtezană care i-ar putea face concurență.

– Mai ai și alte ordine pentru mine, *domine*? vru să știe Castor înainte de a se retrage.

– Da. După ce s-a culcat toată lumea, ia-o pe Delia din camera ei și vino cu ea la mine.

Aurelius o aștepta pe slujnică în dormitor, în fața unei cupe de *cervesia*. Mâncase bine și pardoseala de sub tălpile sale emana o căldură plăcută, la fel ca aerul care se ridica deasupra vasului cu jăratic încins. Se afla în felul acesta în cea mai bună dispoziție sufletească pentru a înfrunta o servitoare nesupusă, fără a risca să-și piardă în scurt timp răbdarea.

– Uite-o, *domine*, spuse Castor, împingând-o înăuntru pe femeie, fără prea multe menajamente.

– Închide ușa și stai jos, îi porunci patricianul fetei care se lipise neîncrezătoare de un perete. Sclava nu se mișcă din loc nici măcar un milimetru.

– Ți-am spus să șezi! repetă sec Aurelius, impunându-și să nu se înfurie prea repede.

Cu mișcări aproape imperceptibile, Delia se așeză pe marginea unui *cathedra*. Aurelius desprinse o lampă din candelabrul de bronz atârnat de tavan și o așeză pe măsuța de lângă fată pentru a-i vedea fața mai bine.

– Ascultă, știu că nu-ți face plăcere să te afli aici și că nu te poți înțelege cu nimeni, dar, mai devreme sau mai târziu, va trebui să te adaptezi, îi spuse el fără ocolișuri. Până atunci, încearcă să mă ajuți răspunzând sincer la întrebările pe care ți le voi pune. M-ai înțeles?

Delia dădu din cap afirmativ.

– Atunci, povestește-mi mai întâi câte ceva despre vechiul tău stăpân, Barbatus, întrebă patricianul, luând discuția mai pe departe. Îl iubeai?

– Ca pe un tată.

– Probabil că ți-a părut rău de el când ai auzit că a murit...

– Eram cu el; ceilalți servitori din casă fugiseră mâncând pământul, afirmă cu mândrie Delia.

– L-ai văzut când își tăia venele? se interesă cu strângere de inimă Aurelius.

– I-am dat chiar o mână de ajutor, zâmbi femeia cu mândrie în glas.

Oh, zei ai Olimpului, gemu Aurelius, uite cine a ajuns în casa lui: o adevărată Portia în carne și oase!

– Prin urmare, spectacolul morții nu te impresionează, constată el cu uimire.

– Nu mă tem de ea, îi replică ea cu oarecare trufie.

– Didius Barbatus te-a învățat să joci *latrunculi* și ți-a dezvăluit toate tainele acestui joc, nu-i așa?

Fata recunoscu acest lucru cam fără plăcere și Aurelius îi arătă piesa găsită asupra lui Glaucos.

– Ai mai văzut vreodată așa ceva? o întrebă.

– Este o *mandra* obișnuită din lemn. Piesele lui Barbatus erau din os, îi răspunse ea cu o umbră de nostalgie în glas.

– Și, spune-mi, cum se face că un stăpân care te iubea atât de mult nu ți-a redat prin testament libertatea?

– O făcuse, dar nepoata lui i-a furat scrisoarea de eliberare, îi dezvălui fata cu o strâmbătură disprețuitoare.

– Asta este o acuzație gravă. De ce ar fi comis ea o asemenea nedreptate? întrebă Aurelius, temându-se dinainte de răspunsul care urma.

– Era limpede că prefera să mă vadă în continuare sclavă, explică Delia, fără a-i mai da și alte amănunte.

Câți ani putea să aibă atunci când au avut loc toate acestea? se întrebă Aurelius. Cel mult douăzeci, o vârstă destul de fragedă pentru a se putea opune unui stăpân libidinos și necinstit. Și Zoe îi vorbise despre iubita lui Nicomed, ca despre o femeie care trăise o experiență cutremurătoare...

– Ai încercat de multe ori să fugi de la el?

– Nu de suficiente ori din moment ce încă mai port asta! îi răspunse Delia pe un ton sarcastic, atingând zgarda pe care o avea la gât.

– De ce ai intrat în camera lui Glaucos cu puțin timp înainte ca el să fie ucis? Nu nega pentru că te-a văzut cineva.

– Cine, fața aia de gogoașă? rânji Delia pe un ton atât de fioros încât Aurelius trebui să facă eforturi pentru a rămâne în continuare serios. Hai, nobile senator, doar știi foarte bine că Tuccia ar spune orice despre mine ca să cad prost!

– Nu este singura care te acuză. Spune-mi ce ai făcut în ziua aceea și nu ți se va întâmpla nimic rău.

– Chiar dacă ți-aș spune că și acolo căutam o posibilitate de a fugi? La târgul de sclavi era o zăpăceala așa de mare, atâta îmbulzeală, iar Sofron acela cu biciul lui grozav nu părea prea isteț, așa că mă gândeam să mă amestec cumva printre cumpărători și s-o șterg fără să-și dea seama nimeni.

Aurelius stătu câteva clipe să se gândească: într-adevăr, supraveghetorul îi mărturisise că îi trebuise destul de mult timp până s-o găsească pe fată...

– Atunci, cum se face că te-ai întors? întrebă el fără să fie sigur dacă putea crede sau nu ceea ce îi spunea sclava.

– Porțile de la intrare erau păzite: înainte de a lăsa pe cineva să iasă, gărzile se asigurau că nu poartă la gât zgarda asta.

– Și Modestus? Ai un alibi pentru ziua în care a murit? întrebă Aurelius fără prea multă convingere.

– Mă plimbam prin oraș când a murit el. Singură, nu era nimeni cu mine.

– Era singurul servitor cu care erai prietenă.

– Îmi plăcea cum cânta, ridică din umeri fata.

– Mi s-a spus că știi să dansezi, mi-ar face plăcere să te văd și eu.

– Nu dansez deloc frumos! spuse Delia, aproape răstindu-se.

Patricianul oftă: cu căpoasa aia nu se putea ajunge la nici un rezultat.

– De ce ai ceva împotriva mea? o întrebă, aproape descurajat. Dacă n-aș fi eu stăpânul tău, ar fi fost altul, poate chiar unul rău. S-ar fi putut să ai o soartă mai rea decât să ajungi sclavă a lui Publius Aurelius Statius!

Fata coborî privirile în pământ și se închise într-o mutenie desăvârșită.

– Ajută-mă să aflu cine l-a ucis pe Modestus, o rugă Aurelius punându-i mâinile pe umeri.

– Nu mă atinge! izbucni ea cu ochii plini de o furie pe care nu și-o putea ascunde.

Aurelius rămase împietrit: avusese de gând să facă un gest prietenos și i se păru nedrept ca ea să-l bănuiască de intenții murdare. Se simți dintr-o dată caraghios: el, un patrician roman, un senator în fața căruia toată lumea, chiar și cei puternici, se înclinau cu respect, să se vadă tratat în felul acesta de o sclavă... În clipa următoare, toată răbdarea și gândurile bune dispărură ca zăpada sub razele soarelui.

– Cum îndrăznești să-mi dai mie ordine? strigă el, apucând-o cu putere de brațe.

– Nu sunt a ta! spuse sacadat Delia, cu respirația întretăiată din cauza furiei.

Aurelius o simți cum se zbate ca să scape din strânsoare, cu mușchii încordați de efort, chipul cu o expresie mânioasă, ochii scânteind de ură și, pe neașteptate, își dădu seama nu numai că o dorea pe femeia aceea, dar că, prin lege și obiceiuri, avea asupra ei toate drepturile. Atunci, strânsoarea deveni și mai puternică și o atrase cu forța la pieptul lui.

– Ești sclava mea, îi șuieră. Pot să fac cu tine orice vreau și nu mă poate opri nimeni!

– N-ai decât să faci ce vrei, dar să știi că după aceea mă omor, răspunse Delia cu răceală.

– Oh, zei nemuritori, te crezi matroana Lucreția? explodă Aurelius scos din sărite. La începuturile istoriei romanilor, soția lui Collatinus își pusese capăt zilelor după ce fusese violată de fiul regelui Tarquinius: în urma sacrificiului său luase naștere epoca republicană, apoi consulatul și astfel se făurise gloria Romei. Lucreția era,

totuși, o matroană, nu o sclavă; și, apoi, de la acela vremuri îndepărtate multe lucruri se schimbaseră în Urbe.

În clipele acelea Delia își ațintise privirile în adâncul ochilor lui și patricianul, dezarmat, înțelese că fata aceea nu glumea câtuși de puțin.

– Pleacă de aici! spuse el acru, având pe neașteptate senzația că dușmănia pe care i-o arăta fata începuse să-l sâcâie. Ieși afară!

Sclava nu se clinti din loc.

– Castor, ia-o de aici pe tâmpita asta! strigă el plin de mânie.

– Cum dorești, *domine*, se grăbi libertul să-i dea ascultare, apărând în prag imediat.

– Și trimite-o pe Nefer să-mi facă un masaj; simt că mă lasă nervii! adăugă el, trântind ușa.

În câteva clipe, frumoasa egipteană bătea încetișor în ușa de la dormitorul stăpânului, aducând cu ea buretele și sticluța cu uleiul ambrat. Nimeni nu observă că, în spatele unei coloane a peristilului, sclava Delia plângea în tăcere.

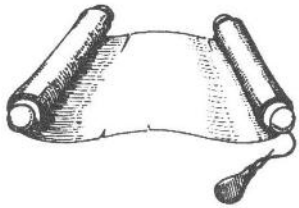

XVII

A opta zi înainte de Idele lui februarie

A doua zi, de dimineață, patricianul măsura camera cu pași mari, refăcând în minte agitata discuție cu Delia. Era limpede că reacția fetei fusese exagerată: orice altă femeie din Roma – liberă sau sclavă, nobilă sau plebee – s-ar fi ieșit cu abilitate dintr-o asemenea încurcătură folosindu-se, eventual, de o vorbă de duh. Delia însă, incapabilă să conceapă un refuz elegant, chiar însoțit de oarecare cochetărie, ajunsese pe punctul de a-l amenința că se sinucide. Ridicol, își spuse Aurelius: dar unde trăise fata aceea? Admițând chiar că ar fi trebuit să suporte avansurile insistente pe care i le făcea nepotul lui Barbatus, era posibil să fi ajuns până la douăzeci și opt de ani fără să fi învățat nimic din arta seducției, o artă care în vremurile acelea se răspândise atât de mult, încât făcuse din Ovidius poetul cel mai citit al Urbei.

Duritatea cu care reacționase sclava făcea ca în mintea patricianului să se strecoare unele gânduri negre: cum s-ar fi comportat o femeie atât de virtuoasă dacă Glaucos, libertin cum era, ar fi încercat să pună mâna

pe ea? Nu s-ar fi apărat, oare, prin orice mijloace, cu unghiile, cu dinții sau poate chiar cu un cuțit bine ascuțit?

„Mă voi omorî", îl amenințase ea cu o seară înainte și nu era doar o vorbă aruncată în vânt știind că vine din partea unei fete care fusese în stare să deschidă venele unui sinucigaș. Dar dacă, în schimb, nefericitului copist i-ar fi spus: „Am să te omor", punându-și după aceea în practică amenințarea?

Patricianul începu să cântărească în minte o asemenea idee. Până în momentul acela, bănuiala că asasinul putea să fi fost o femeie nu intrase în discuție: o serie de crime sângeroase și repetate te duce întotdeauna cu gândul la o mână bărbătească, o sete de putere îndelung reprimată care-și găsește exprimarea și se descarcă doar prin teroare și prin sânge. Și, totuși, a reteza artera de la gât cu lama bine ascuțită a unui cuțit nu era de fapt un lucru prea greu, chiar și medicul spusese acest lucru și, apoi, nu văzuse el însuși, la luptele de gladiatori, unele matroane foarte rafinate urlând cât le ținea gura: „*Iugula*!", adică „Taie-i beregata!", în cazul unui luptător rănit și bucurându-se apoi la vederea omului care-și dădea ultima suflare? Se putea ca Nicomed să fi fost lovit prin viclenie, iar pentru a tăia beregata unui bărbat legat ca Glaucos sau epuizat după o încleștare amoroasă, ca Modestus, nu era nevoie de o forță fizică deosebită, ci doar de curaj și de sânge rece, calități pe care Delia le avea din belșug.

De altfel, crimele păreau să urmeze un scenariu precis: niște tineri frumoși la înfățișare, cu o comportare de orășeni atrăgători, erau uciși prin tăierea gâtului imediat după un contact sexual. Totuși, cum se putea încadra în această schemă uciderea lui Lupus care nu

era câtuși de puțin tânăr și era greu de crezut că, fost gladiator fiind, ar fi putut avea o educație de înalt nivel? Măcar dacă s-ar fi putut cunoaște mai multe amănunte despre viața lui personală și chiar despre împrejurările în care a fost omorât... dar, în mediul primitiv și violent al Suburrei nimeni nu-i împărtășea vreunui necunoscut ceea ce îl durea. Din mozaicul acesta al crimelor, lipseau, prin urmare, niște elemente foarte importante.

– Castor, strigă el cu glas tunător.

– Aici sunt, stăpâne! apăru imediat libertul.

– Nu putem să mergem înainte fără să avem niște informații noi despre uciderea lui Lupus, spuse senatorul. Ne trebuie un spion la cazanele băii: n-ai spus tu că Sarpedon caută un alt fochist?

– Nu te uita la mine, *domine*; aș prefera să urc din nou pe eșafodul din Alexandria! declară înspăimântat Castor, amintind de momentele în care Aurelius îl salvase de răzbunarea preoților lui Amon-Ra.

– De fapt, nici nu mă gândeam la tine, îl liniști patricianul.

– Doar nu vrei să trimiți pe vreunul dintre băieții noștri să lucreze la băile acelea, nu? se revoltă Castor. În comparație cu ce-i acolo, vâslitul la galere este o adevărată vilegiatură; mai rău decât la termele lui Sarpedon este doar în minele de sulf!

Aurelius fu de acord: secretarul avea dreptate, era imposibil să-i ceri unui sclav să se sacrifice într-un asemenea mod.

– M-am hotărât. O să mă duc eu, spuse el, hotărât.

– Tu? Hohotul de râs al lui Castor răsună în toată casa aceea uriașă, ajungând până la ungherele cele mai îndepărtate de dincolo de bucătărie; răsună în peristiluri, în porticuri, în camere; fu auzit până și în grădina în

care harnicul Scapola își termina cu mișcări scurte de foarfeci ultima capodoperă.

– Ce găsești de râs în asta? întrebă Aurelius, cam deranjat de o asemenea reacție a secretarului său.

Libertul nu-i răspunse imediat, fiind zguduit în continuare de alte hohote de râs. În cele din urmă, cu lacrimi în ochi, reuși să explice de ce râsese.

– Nobilul, rafinatul, sclivisitul senator Publius Aurelius Statius să ajungă la cazanele alea? Tu, cu toate năstrușniciile tale, scârba ta de murdărie, gustul tău atât de fin, nările sensibile, pielea atât de delicată pe care doar degetele unei sclave de douăzeci de mii de sesterți o pot dezmierda; tu, cu orgoliul tău, cu aroganța de adevărat patrician roman, să vâri lemne în cazanele lui Sarpedon, în timp ce supraveghetorul îți mângâie șalele cu biciul!

– Crezi că nu aș fi în stare să fac munca unui sclav? se revoltă Aurelius, de-a dreptul supărat.

– Bineînțeles că nu, stăpâne. Tu ești foarte bun în meseria ta de aristocrat, de magistrat, de filosof sau măcar de soldat. Te tragi dintr-un neam de generali, consuli și moșieri; adică, de stăpâni. Nu am nici o îndoială că știi să faci o mulțime de lucruri, dar cu siguranță nu poți lua locul unui sclav fochist!

– O să vedem noi! exclamă Aurelius pe un ton hotărât. Du-te la Sarpedon și spune-i că ești dispus să-i împrumuți pentru o bucată de vreme un servitor pe care vrei să-l pedepsești pentru o greșeală oarecare.

– N-o să reziști nici măcar două ceasuri! îl luă în râs Castor, înveselindu-se din nou. O să fugi mâncând pământul când o să dai de primul păduche, ca să nu mai vorbim de purici, de căpușe sau de gândaci!

– Pe un aureus! strigă Aurelius care era mare amator de pariuri. Un aureus că rezist pe tot timpul zilelor de *nundinae*!

– Aș avea impresia că-ți fur banii, stăpâne, dar dacă ții cu adevărat... acceptă pariul Castor, scuipându-și în palmă pentru a pecetlui înțelegerea. Nu-mi rămâne decât să sper că servitorii de la arena de jocuri o să-mi împrumute o targă atunci când o să fiu nevoit să te car de acolo.

Aurelius îl fulgeră cu privirea.

– Ia te uită, chiar vorbești serios? încercă să se dumirească libertul, încetând dintr-o dată să mai zâmbească. Fii atent că te vâri într-o mare belea să nu-mi spui pe urmă că nu te-am prevenit!

– Am jurat să-l găsesc cu orice preț pe cel care l-a ucis pe Modestus, îi aminti patricianul. Credeai că vorbesc de pe pereți?

– Nu, vai de mine, se dezvinovăți Castor. Voi, romanii, dați o mare importanță cuvântului de onoare. Mă rog, dacă ții morțiș să faci asta, zeii să te aibă în pază. Totuși, îmi pare rău: la urma urmelor, erai un stăpân bun.

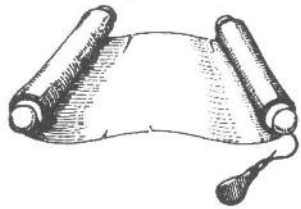

XVIII

A patra zi înainte de Idele lui februarie

– Ce bine îți stă! exclamă grecul după ce aranjă la gâtul lui Aurelius o zgardă pe care stătea scris: *„Capturează-mă – Îi aparțin lui Castor, libertul lui Publius Aurelius Statius"*. Le-am spus tuturor că vei pleca pentru câteva zile pe dealurile de la Albani ca să meditezi acolo asupra scrierilor epicurienilor. Chiar ești hotărât să nu-i spui nimic lui Paris despre ce ți-ai pus în minte?

– Ar muri de frică dacă ar ști! glumi Aurelius. Tu, ai grijă, să nu cumva să profiți ca de obicei de absența mea ca să mai șterpelești câte ceva. Din fericire, cheile de la *arca* i le-am lăsat lui Paris.

– Este o adevărată jignire, *domine*, să nu mă lași să umblu la casa de bani... dar ia să văd dacă arăți chiar ca un sclav, spuse Castor, un mare maestru în deghizări, trecând în revistă toate detaliile. Unghiile prea curate le mânjim cu niște funingine și o să arate cât se poate de murdare; mâinile, însă, sunt un adevărat dezastru, se vede de la o poștă că n-ai muncit în viața ta nici măcar

o zi așa că va trece o vreme până când o să-ți apară bătături; mantia de lână o poți păstra, pentru că, oricum, o să ți-o fure imediat careva; cu încălțările este o mare problemă, nu merg deloc astea.

Grecul ieși în grabă din încăpere și se întoarse valvârtej cu o pereche de sandale jerpelite, cu tălpile găurite.

– Bine, dar sunt doar niște sandale și afară plouă! se revoltă Aurelius.

– Și ce dacă? Ai impresia că un fochist din Suburra poartă cizmulițe de-ale senatorilor cu semiluna asta de argint? Așa, acum să aruncăm o ultimă privire... adăugă Castor, cu un aer șiret. Chestia asta o păstrez eu! spuse el, scoțând de pe degetul stăpânului său inelul cu rubin cu sigiliul familiei Aurelius. Senatorul se îngrozi: sigiliul acela avea absolut aceeași valoare ca semnătura lui și era valabil pe orice document. Ești gata, stăpâne? Ei, atunci să mergem!

Aurelius aruncă o privire fugară în jurul său, la frumoasa *domus*, la Lararium din atrium, la cărți, la statuete, la pardoseala caldă. Apoi, ieși în bezna nopții fără a se mai uita înapoi.

– Nu, nu este bine așa, îl mustră grecul. Mergi mai aplecat de spate, ține privirile în pământ; uită că ești un mare senior dacă vrei să-i păcălești pe cei din jur: uită de privirea aceea mândră, de expresia plină de cutezanță, de arcuirea disprețuitoare a buzelor. Ești sclavul Publius acum, nu uita asta!

Cei doi coborâră cu pași grăbiți *Vicus Patricius*, mergând unul lângă celălalt în direcția Suburei.

– Puțin respect, Publius, mergi mai în urma mea, așa cum se cuvine să facă un servitor respectuos! îl certă libertul care începuse să prindă gustul acestei comedii.

Ajungând în valea care despărțea Viminalul de *Carinae*, se afundară pe ulicioarele din cartierul cel mai sărac al Romei, străduțe atât de înguste, încât chiar și ziua lumina pătrundea cu greu prin încâlceala de bârne, streșini și balcoane suspendate în aer între o *insula* și alta.

– Pe acolo este baia lui Sarpedon, spuse Castor, arătând către o construcție foarte înaltă, aproape ruinată. Hermes să te aibă în paza lui!

– *Vale*! îl salută Aurelius pe libert. Apoi, fără să șovăie o clipă intră în gura lupului.

În seara următoare, patricianul zăcea sleit de puteri pe un pat mizerabil din beciul lui Sarpedon cu oasele frânte, mâinile pline de bășici care se spărseseră și acum sângerau, iar spinarea parcă îl ardea din cauza loviturilor de bici pe care le primise în timpul zilei.

– Ți-am adus puțină supă, spuse Afrodisia. Servitoarea era exact așa cum i-o descrisese Castor: pe cât de binevoitoare pe atât de urâtă.

– Hai, mănâncă! îl îndemnă ea, întinzându-i o cană plină cu o zeamă în care pluteau niște resturi de legume. Dacă nu bagi nimic în gură, o să te simți și mai rău!

Aurelius încercă să-și înfrângă scârba și sorbi câteva înghițituri din supa aceea mizerabilă.

– Nu trebuie să-i mai răspunzi așa stăpânului, pentru că s-ar putea să te bată în fiecare zi, îl sfătuia femeia în timpul acela încălzindu-și de la cana fierbinte mâinile degerate. Știu, nu era vina ta că focul de la cazanul acela era gata să se stingă; Zosimos a fost acela care a uitat să mai pună lemne, dar Zosimos nu știu pe unde era, iar stăpânul avea chef să stâlcească în bătaie pe careva. Hai, curaj, Publius, o să te obișnuiești... șopti ea, terminând ea supa din care Aurelius nu mai era în stare să mănânce. Apoi începu să-i șteargă rănile cu o

cârpă înmuiată în apă amestecată cu puțin oțet. De ce nu urli? Te-ai simți mai bine, întrebă Afrodisia, dar nu primi nici un răspuns. Trebuie să plec acum; o să mai vin când pleacă stăpânul, promise ea, fugind afară cât o țineau picioarele.

Patricianul încercă să se ghemuiască sub mantia zdrențuită cu care fusese îmbrăcat, încercând să se apere de umiditate. În pivnița aceea nu era prea frig, datorită cazanului la care focul rămânea aprins vreo patru ore pe zi și până la el nu erau decât doi pereți. Apa din bazinul de deasupra se strecura, însă, prin crăpăturile tavanului și se aduna pe pardoseala din pământ bătătorit, astfel că peste tot era noroi, chiar și în colțul în care, pe salteaua umplută cu paie, stătea întins, sleit de puteri, senatorul.

Cum putea, oare, trăi cineva în asemenea condiții, sufocându-se toată ziua în căldura îngrozitoare a cazanelor, iar noaptea zăcând pe o saltea care colcăie de gângănii? se întrebă Aurelius. Doar câțiva ani ar fi fost de ajuns pentru ca oasele să putrezească de-a dreptul. Oamenii îmbătrâneau repede în lumea subterană a termelor, aprecie patricianul, gândindu-se la cei care-i deveniseră de curând tovarăși de muncă: câți ani putea avea Afrodisia, treizeci, patruzeci sau mai puțin? Zosimos, în schimb, era mult mai tânăr și avea să mai treacă ceva timp înainte de a simți efectele acelei munci ucigătoare. Pentru Nerius, lucrurile stăteau un pic altfel: era libert și ar fi putut pleca unde ar fi vrut, dar rămânea la cazane pentru a putea plăti răscumpărarea unei sclave a lui Sarpedon, Carmiana, de la care aștepta deja un copil. De necrezut, dar acest harnic muncitor reușise, pas cu pas, să strângă banii pentru a o cumpăra pe fată și acum îi mai trebuia doar contractul de vânzare: peste câteva zile avea să o elibereze și să se însoare cu ea.

Aurelius suspină, propunându-și ca a doua zi să aducă vorba despre Lupus: nu riscase să pună prea multe întrebări de la început, gândindu-se că trebuia mai întâi să câștige încrederea tovarășilor săi de muncă.

Stătea așa, cu ochii închiși, prea obosit ca să se lase purtat pe brațele lui Morfeu, când auzi un foșnet venind dinspre ușă: cineva, crezându-l adormit, înainta tiptil înspre el, vrând probabil să-i fure mantia cu care se învelea. Se răsuci fulgerător și-l înșfăcă pe intrus cu amândouă mâinile.

– Pe toți zeii, dar ești tu, Zosimos? exclamă în timp ce sclavul se zbătea să scape.

– Fie-ți milă! gemu tânărul.

Imprudent, patricianul slăbi strânsoarea și ar fi putut plăti scump această greșeală. Tocmai când voia să se întoarcă la loc, perfidul servitor îl lovi năprasnic cu piciorul.

Aurelius simți că i se întunecă vederea de furie. Îl înhăță pe fochist de gât, după care, împingându-l cu putere în zid, îi trase câțiva pumni zdraveni. Evident, numai prin forța pumnilor puteai să fii lăsat în pace în lumea aceea împuțită și violentă.

Sclavul se ghemui urlând de durere, iar patricianul continuă să-l lovească, până când hotărî că porția de pumni pe care ticălosul o încasase era suficientă pentru a-l face să nu mai aibă chef de furat lucrurile altuia.

Când îl lăsă să plece, Zosimos o luă la fugă înjurând printre dinți.

Gata, s-a terminat ziua, se gândi Aurelius, după care se cufundă într-un somn adânc.

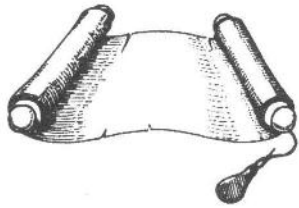

XIX

Idele lui februarie

Patricianul era gol până la brâu, cu picioarele acoperite doar de o cârpă soioasă legată peste șolduri. Sudoarea, reținută pe frunte de o panglică la fel de murdară, îi năclăia părul, coborând în valuri pe piept până sub pântece, iar spinarea îl ustura cumplit din cauza urmelor lăsate de biciul supraveghetorului.

Ușa se deschise larg și Nerius apăru în pragul beciului.

– Mă duc la stăpân ca să-mi scrie contractul de vânzare al Carmianei.

– O să lipsești mult? îl întrebă Aurelius, încetând pentru o clipă să arunce lemne în foc.

– Locuiește în afara orașului, dar cred că în două zile pot să ajung la el acasă.

– Să te apere Junona! îi ură Aurelius, ridicând o nouă legătură de lemne.

– Ia ascultă, Publius, mai zăbovi puțin libertul. Carmiana ar trebui să nască pe la sfârșitul lunii, dar, dacă mi se întâmplă ceva până atunci... în afară de tine, nu am pe nimeni căruia să i-o pot lăsa în grijă.

– În caz de ceva, o să am eu grijă de ea, îi promise Aurelius.

În clipa aceea, Sarpedon apăru în pragul ușii.

– Voi munciți aici sau stați la taclale? Tu de ce nu pleci, aștepți ca vaca să fete vițelul? Nerius ieși imedia, nu înainte de a-i arunca prietenului său o privire îngrijorată.

Rămas singur cu Aurelius, Sarpedon închise ușa, coborî încet pe scara din lemn și se opri în fața patricianului care continua să vâre sub cazan lemne și cărbuni. Îl apucă de un braț, întorcându-l brusc cu fața înspre el, și-l lovi cu putere peste gură, de mai multe ori, oprindu-se doar atunci când văzu că are gura însângerată. Abia după aceea, mulțumit de ceea ce făcuse, începu să râdă cu poftă. Aurelius simți cum un val de furie i se urcă la cap și-și încleștă pumnii încercând să se abțină: pentru mult mai puțin ar fi putut să-l trimită pe Sarpedon la minele de sare.

Așadar, Zosimos îl turnase imediat, se gândi patricianul, ștergându-și cât de cât sângele de pe față, și întrebându-se pentru a mia oară dacă merita să joace toată această chinuitoare comedie. Trăind zi de zi alături de angajații de la cazane, reușise, totuși, să afle unele amănunte despre Lupus, lucruri pe care un magistrat nu le-ar fi putut afla altfel. Fochistul era un fost gladiator care purta pe trup cicatricele nenumăratelor răni căpătate în luptele din arenă. Avea dușmani cu duiumul pentru că purtarea sa violentă îi atrăgea antipatia tovarășilor de muncă; prietenii lui erau puțini, fiind cu toții jucători împătimiți de zaruri. În seara în care fusese ucis, primise vizita unui anume Cossutius cu care se îmbătase și pierduse mult la jocul cu arșicele. Așa-zisul prieten plecase din camera lui cu puțin timp înainte ca omorul să fie descoperit și nimeni nu-i mai dăduse de urmă;

Nerius și Carmiana îl descriseseră, însă, ca fiind un bărbat înalt, blond și bine făcut.

– Publius, leneșule, du-te să mai aduci lemne! urlă Sarpedon, uitându-se la focul de sub cazan. Tu, Zosimos, treci în locul prostului ăluia! îi porunci după aceea ajutorului care făcuse pe spionul și acesta se grăbi să facă întocmai privind buzele însângerate ale lui Aurelius cu o satisfacție răutăcioasă.

Era pe înserat când vocea spartă a cârciumăresei îi chemă pe Sarpedon și pe Zosimos în cârciumă.

– Ei, voi, nu facem o partidă de zaruri în seara asta? Am pregătit deja mesele de joc!

Femeia care, cu înfățișarea ei hidoasă, era atracția cea mai mare a tavernei *Elefantul galben* aștepta chiar în stradă, cu mâinile în șolduri și cu părul ciufulit. Soțul ei, Furones, proprietarul cârciumii, o pusese să atragă la joc cât mai mulți clienți. Toate acestea pentru că, deși jocurile de noroc erau interzise, doar cei care jucau erau pedepsiți, în timp ce împotriva celor care țineau astfel de tripouri clandestine nu exista nici o lege.

– Hai că venim, venim imediat! răspunseră cei doi și ieșiră în grabă. Aurelius, mai liniștit pentru că rămăsese în sfârșit singur, termină de scos cenușa de la focul acum stins și se șterse la ochi de sudoare. Nici o suferință, nici chiar loviturile pe care le primea de la Sarpedon, nu-l apăsa mai tare decât murdăria aceea incredibilă: stăpânul nu le dădea voie sclavilor să se spele în baia sa și nici nu le lăsa suficient timp liber ca să se ducă în altă parte pentru a se îngriji de curățenia zilnică. Afrodisia și Carminia, muncind în sala de sus, reușeau cât de cât să se spele în bazin, dar bărbații erau nevoiți să meargă la o fântână, în aerul înghețat al iernii, după care trebuiau să se întoarcă în beciul acela murdar.

Patricianul își trecu degetele prin părul năclăit și zâmbi gândindu-se la surpriza cumplită pe care ar fi avut-o Hazel văzându-l într-un asemenea hal. Mâinile, pline de răni și de bășici, erau și ele murdare: funinginea se imprimase în piele și apa pe sponci de la fântână nu era suficientă ca să scoată de sub unghii – unghiile acelea pe care frumoasa Nefer le pilea cu atâta pricepere – dunga neagră care apăruse adânc sub ele.

– Aici ești, Publius? întrebă Afrodisia, intrând în pivniță. În sfârșit, am și eu o clipă doar pentru mine: Carmiana este foarte obosită în starea în care se află, așa că eu trebuie să fac și munca ei.

– Te rog să-mi povestești ce știi despre Lupus. Dintre toți, tu îl cunoșteai cel mai bine, o îndemnă patricianul.

– Prefer să mă prefac mereu că nici n-a existat. Nu mai suportam să trăiesc cu el: era un om crud, spuse sclava.

– Mai rău chiar decât Sarpedon? se miră Aurelius.

– Nu știu: să vedem cum o să se poarte Sarpedon cu Carmiana.

– De ce anume ți-e teamă?

– Sarpedon îl urăște pe Nerius, dar nu poate refuza să i-o dea pe Carmiana pentru că a semnat un contract; mă tem, însă, că ar putea găsi vreun mijloc prin care să pună mâna pe copil: din fericire, ea nu va naște prea curând.

– Cum adică? întrebă Aurelius, încruntându-se.

– Dacă acest copil s-ar naște acum, ar deveni sclavul lui Sarpedon și el ar avea dreptul să-l vândă când va dori... De aceea încerc s-o feresc pe Carmiana de o muncă prea grea și am trimis-o să se odihnească într-un loc mai ferit.

– Ești tare cumsecade, Afrodisia, recunoscu patricianul, plin de admirație.

– Toți cei care muncesc aici și-au dat seama de asta. Nimeni, însă, nu mi-a spus vreodată că aș fi și frumoasă. Cine ar putea face așa ceva? mărturisi femeia, cu un zâmbet amar.

Aurelius tăcu, stânjenit: în momentul acela, n-ar fi ajutat la nimic să protesteze și spună vreo minciună. Afrodisia... de ce oare i-au fi dat numele acela inspirat de zeița dragostei care, în cazul ei, suna ca o batjocură? Sclava pregăti puțină pâine neagră și o cană cu supă rece: de altfel, nu ardea nici un foc la cazane ca s-o poată încălzi. Cei doi coborâră în încăperea de jos și aprinseră un felinar.

– Ești un om tare ciudat, Publius, foarte diferit de ceilalți sclavi. Știi o mulțime de lucruri, dar uneori am impresia că nu le cunoști pe cele mai evidente, ca atunci când m-ai întrebat dacă Lupus era mai rău decât Sarpedon, spuse Afrodisia, ghemuindu-se pe jos ca să mănânce.

– De ce spui asta? se miră patricianul.

– Eram *verna* lui, o sclavă născută în casă. O cumpărase pe mama mea pe un preț de nimic; era urâtă ca și mine, sărmana femeie. Înainte să moară, ea mi-a spus că Lupus ... nu era sigură, dar credea că el era...

Aurelius simți că-i îngheață sângele în vine: era posibil ca bărbatul acela să fi profitat ani întregi de propria lui fiică? Da, decise el, se putea: dar chiar și casele onorabile, tinerii romani liberi nu se distrau cu servitoarele tinere, fără să ia în seamă faptul că acestea le-ar fi putut fi surori?

– Mă snopea în bătaie, mă înjura, nu mi-a dat voie nici măcar să am copii. Pe primul îl născusem viu, să știi! Dar nu a rezistat la prima noapte petrecută afară... L-am găsit a doua zi, țeapăn, la groapa de gunoi unde

Lupus îl aruncase. Al doilea s-a născut mort și poate că a fost mai bine așa.

Patricianul clătină din cap, obidit: prea multe drame, prea multe suferințe în spatele teatrului de marmură în care puternicii Romei își jucau rolurile de stăpâni ai lumii.

– Nu am mai spus niciodată cuiva aceste lucruri, Publius, dar știu că tu n-o să le povestești și altora. Chiar și așa, îmbrăcat în zdrențe, nu pari să fii unul dintre noi. Părul tău, de exemplu... negru, scurt, bine tuns... și, când ai venit aici, aveai obrazul neted al unuia care se bărbierește în fiecare zi. Stăpânul tău a fost bun cu tine; probabil că ai făcut o boacănă mare dacă te-a trimis aici, dar o să vezi tu că va veni să te ia înapoi...

Aurelius lăsă capul în jos: se simțea vinovat că o păcălea astfel pe Afrodisia și se considera nedemn să-i asculte mărturisirile.

– În palme nu ai bătături, iar degetele nu sunt strâmbe... astea sunt mâini de nobil, continuă ea luându-i mâinile între ale ei. Uite-le și pe-ale mele, sunt aspre, crăpate, murdare... și te rog să mă crezi că mi-ar fi plăcut tare mult să le îngrijesc! Știi, câteodată îmi place să visez că sunt servitoare la o familie bogată, că trăiesc într-o casă frumoasă, cu mozaicuri și cu coloane pictate și că dorm într-o cameră curată, pe o saltea fără purici. Ah, aș munci ca o nebună ca să țin totul în ordine! Iar stăpânul să mă bage într-o zi în seamă și să-mi spună: „Ești foarte harnică, Afrodisia!".

Ascultând aceste vise ale bietei femei, Aurelius simți că i se pune un nod în gât. Amărâta aia nu râvnea nici libertate, nici bogăție; pur și simplu nu era în stare să creadă că ar putea fi bogată, ci spera doar să aibă parte de un stăpân cumsecade și o muncă mai puțin istovitoare.

– Poate că într-o zi te va cumpăra cineva, încercă el s-o consoleze cumva.

– Cine să mă cumpere pe mine? În casele celor bogați, sunt căutate slujnicele frumușele. Una ca mine i-ar speria pe musafiri.

– Mai lasă gândurile astea! Dacă ai fi bine îmbrăcată și bine pieptănată... încercă să protesteze patricianul.

– Fața nu mi-o pot schimba niciodată, Publius! făcu Afrodisia pe un ton categoric și chiar în clipa aceea o voce agitată se auzi de la intrarea în beci:

– Repede, veniți, pe Carmiana au apucat-o durerile facerii!

Fusese neînchipuit de greu, dar reușiseră să se descurce. Aurelius zâmbi fericit, contemplând-o pe mama care zăcea pe salteaua de paie cu pruncul alături: era pentru prima oară în viața lui, altfel foarte plină de peripeții și de aventuri, când ajuta o mamă să-și aducă pe lume copilul.

– O să-i pun numele Publius, așa cum te cheamă pe tine, spuse Carmiana, mângâind căpșorul noului-născut și, pentru o clipă, gândul lui Aurelius zbură în altă parte. Cu douăzeci de ani în urmă, un alt copil primise același nume: faptul că se născuse într-o casă bogată, ajutat de medici și de moașe, nu fusese suficient ca să-l țină în viață.

– Grozav, uite un alt sclav mititel pentru stăpânul Sarpedon! exclamă fochistul, deschizând larg ușa.

Pe toți zeii din cer, se înfioră patricianul, uitase de bestia aia nenorocită!

– Lasă-i-l, stăpâne. Nerius o să muncească din greu ca să-i răscumpere pe amândoi! îl imploră Afrodisia, atârnându-se de tunica lui.

– Nici vorbă de așa ceva; libertul acela înfumurat are nevoie de o lecție: contractul mă obligă doar să i-o dau pe scroafa asta, nu? Purcelușul ei, însă, mi se cuvine mie și fac cu el ce vreau, spuse el amenințător, aplecându-se asupra saltelei pe care zăcea Carmiana cu copilașul alături.

– Nu-l vinde, te rog din inimă! Nerius o să-ți plătească și pentru el!

– Nici o sută de sesterți nu fac cât satisfacția asta! luându-l pe micuț împreună cu zdrențele în care era înfășurat. El te-a putut cumpăra doar pentru că a rugat un alt stăpân să intervină, iar eu a trebuit să tac, dar o să aibă o surpriză grozavă când o să se întoarcă! încheie Sarpedon și se strecură pe ușă cu copilul în brațe.

Carmiana începu să scoată urlete disperate când îl văzu îndreptându-se către groapa de gunoi și Afrodisia fu nevoită s-o țină cu forța pe loc, pentru că femeia se zbătea înnebunită de durere. Aurelius le făcu semn celor două femei să stea liniștite, ieși în tăcere și porni prin noapte pe urmele lui Sarpedon.

Omul străbătu toată Via Suburrana, apoi o luă cu pas grăbit către povârnișurile Esquilinului. În partea aceea a orașului nu exista nici o lumină, iar clădirile deveneau, treptat, din ce în ce mai rare, lăsând locul unor câmpuri necultivate pe care cei bogați le transformau în niște locuri foarte potrivite pentru plimbările cu prietenii și cu frumoasele matroane. Cât de departe i se părea acum lui Aurelius lumea aceea, care până nu demult fusese lumea lui, a senatorului Publius Aurelius Statius...

La un moment dat, patricianul sfredeli cu privirea întunericul și se îngrijoră: cufundat în gândurile lui, îi pierduse urma lui Sarpedon! Se învârti în toate direcțiile,

fără să știe încotro ar fi trebuit s-o apuce. La început, avusese de gând să-l atace pe fochist la groapa de gunoi, înainte de a lăsa acolo copilul; acum, însă, hotărî să sară pe el îndată ce-l zărea, fără a mai pierde timpul: se putea să-l scape iarăși din vedere și nu mai era cazul să întârzie.

Uite-l, își spuse, zărindu-l în cele din urmă prin întuneric și toți mușchii i se încordară, pregătit să sară asupra ticălosului, ca un prădător nocturn gata să-și înhațe prada. Dintr-o săritură fu peste el: cu muchia palmei îl lovi în gât și Sarpedon se prăbuși la pământ. Aurelius, scotoci înfrigurat printre scutecele murdare, căutând copilul, dar simți un fior pe șira spinării când își dădu seama că acesta nu era nicăieri: în cele câteva clipe în care îl pierduse din ochi, fochistul scăpase de copil!

Bruta încerca să se ridice acum și se pregătea să-l atace. Atunci, mânat de furie și uitând de rațiune, patricianul lăsă în urmă anii lungi în care, studiind scrierile înțelepților și meditând la învățătura lor se străduise să capete puterea de a-ș domina emoțiile: pumnii săi încleștați îl loviră orbește pe fochist, stâlcindu-i fața și umplând-o de sânge. Sarpedon urlă din răsputeri când Aurelius îi suci cotul și oasele i se rupseră cu un zgomot sec; în clipa în care simți degetele patricianului strângându-l de gât, fochistul ceru ajutor lui Hefaistos și tuturor zeilor Infernului care abia așteptau să-l primească.

Aurelius nu mai avu răbdare să afle dacă își ucisese adversarul; alergă nebunește către groapa de gunoi, în speranța că va ajunge acolo înaintea frigului, a brumei și a șobolanilor. Prin bezna nopții, târându-se în patru labe printre grămezile de gunoi, atingând cu mâinile câteva corpuri de copii deja morți de frig: doar în câteva

ore, gerul stinsese orice urmă de viață în bieții copii ai vreunei sărmane prostituate sau poate ai unei matroane prea ocupate cu altele ca să mai crească și un copil.

După o căutare îndelungată, dar fără nici un rezultat, patricianul se așeză pe jos, deznădăjduit, ținându-și capul în palme. Totul fusese în zadar... Nu, își spuse el dintr-o dată, auzind un scâncet venind de undeva din stânga sa. Sări în picioare și se repezi în direcția aceea: copilul Carmianei era acolo, pe un morman de gunoi și era încă în viață!

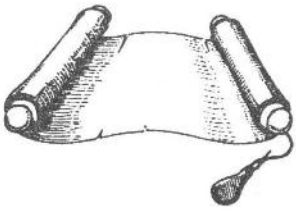

XX

A șasea zi înainte de Calendele lui martie

– Castor! Sus, trezește-te, somnorosule! spuse senatorul, năvălind în camera secretarului său ca un uliu asupra prăzii.

Din așternuturi se auzi un țipăt de surpriză și Tuccia sări din pat cu iuțeala unui șoarece care este gata să fie înhățat de ghearele unei pisici.

– Săriți, hoții! strigă din răsputeri Castor, văzând în fața sa un necunoscut cu o înfățișare cel puțin dubioasă.

– Taci, zăpăcitule; eu sunt, Aurelius!

– Zilele de *nundinae* abia au început, așa că-mi datorezi un aureus! își aminti imediat grecul, trezindu-se de-a binelea. Ei, dar ce se aude?

De douăzeci de ani, în acea *domus* de pe Viminal, nu se mai auzise un scâncet de copil: secretarul privi uluit fețișoara zbârcită a pruncului și exclamă:

– Pe Artemis, cum de l-ai făcut așa de repede?

– Hai, repede, trebuie să-l încălzim ca să nu moară înghețat!

După câteva clipe, toată casa era cuprinsă de o agitație febrilă: slujnicele legănau cu rândul copilul, se

străduiau să-i aline foamea cu lapte de capră, îngânau în cor cântece de leagăn, îl ștergeau cu grijă de sângele rămas de la naștere sau de urmele gunoiului în care-l găsise senatorul.

Abia când văzu că mica ființă era salvată, în mâinile grijulii ale femeilor, Aurelius ieși din penumbra în care rămăsese ascuns până atunci și-și arătă fața la lumina lămpilor.

– Pe pluton și pe toți zeii Tartarului, în ce hal ai ajuns! exclamă Castor în culmea uimirii.

Aurelius luă o torță, se duse în fața unei oglinzi de aramă și rămase mut în fața imaginii reflectate de metalul lustruit: în oglindă apărea o față schimonosită, cu barba lungă, părul încâlcit, buzele rănite, ochi cu o privire ca de nebun. „Sunt acasă la mine", fu singurul lui gând, înainte de a se prăbuși sleit de puteri pe patul cel mai apropiat.

Dormi tot restul nopții și a doua zi până la prânz. Apoi rămase mai bine de un ceas în *sudatorium*, bucurându-se de aburii fierbinți veniți dinspre pietrele încinse peste care sclavii turnau mereu apă. Se cufundă, apoi, în bazinul cu apă caldă, în timp ce *balneatores* îi presărau în repetate rânduri nisip pe piele și îl frecau cu o perie aspră ca să dea jos murdăria și funinginea adunate pe tot trupul după infernul de la cazane.

Curat și odihnit, Aurelius se tolăni în cele din urmă pe patul comod din sufragerie, cu spatele sprijinit de o grămadă de perne călduțe, și așteptă să-i fie servită cina.

– Stridii de Lucrinum, îi recomandă îndemânaticul *archimagirus* Hortensius, făcând semn sclavilor să aducă o tavă plină cu fructe de mare. Au fost aduse în galopul cailor direct din Sud! După aceea avem carne friptă cu mărar, după rețete din Ostia, ficat de gâscă cu smochine, ton prăjit cu ceapă fiartă în sos de vin.

Patricianul privi încântat în jurul său, mestecând tacticos o primă stridie, mare cât toate zilele, încercând să-i simtă cât mai bine gustul. Acolo, în sufrageria care avea pictate pe pereți scene ale iubirii dintre Venus și Marte, înfofolit în pături călduroase și având în față mormanul de stridii delicioase, pivnița sumbră a lui Sarpedon i se părea un coșmar din care acum se trezise. Fu suficientă sclipirea cuțitului cu care Terentius, după un anumit ceremonial, tăia friptura pentru a-l readuce la crunta realitate: jocul nu se terminase, ucigașul umbla încă liber pe străzile Urbei, netulburat de nimeni, gata să lovească din nou...

În noaptea următoare, nimeni nu reuși să lipească geană de geană: micul Publius plânse până dimineața și nu-l putură liniști nici biberoanele din ceramică pline cu lapte de capră, nici clopoțeii din fildeș pe care slujnicele îi agitau în jurul lui.

– E semn bun, stăpâne, înseamnă că pruncul acesta este plin de viață. Totuși, are nevoie de mamă, decretă medicul Hipparh, după ce examină cu mare grijă copilul.

Se lăsase seara, când Aurelius așeză copilul, care obosise de-acum de atâta plâns, pe o pernă din puf de lebădă, punându-l într-un coș de nuiele, împreună cu tetina, clopoțeii, o mulțime de scutece și hăinuțe de lână fină, precum și legături de scutece albe de in. Adăugă în coș bucata de stofă zdrențuită în care-l găsise imediat după naștere; la sfârșit, ascunse sub pernă un săculeț cu o mie de sesterți și o *bulla* de aur, din acelea pe care numai *ingenui*, copiii născuți liberi, aveau dreptul s-o poarte.

Se îmbrăcă apoi cu vechea tunică, cu mantia ponosită și cu sandalele găurite în talpă după care, astfel deghizat, îi chemă pe purtătorii lecticii. Nubienii porniră în pas

vioi ducând către Suburra ciudatele personaje: o lectică luxoasă cu perdelușele trase la ferestre având înăuntru un nou-născut și un bărbat care purta zgardă de sclav.

Ascuns după colțul unui zid, Aurelius ținea sub observație casa lui Sarpedon. Era ora închiderii și ultimii clienți ieșeau din clădirea băii publice chiar în momentul acela: servitori încovoiați de boli, bătrâni neajutorați, sclavi efeminați, deja înaintați în vârstă, obișnuiți pe când erau tineri să se bucure de o viață ușoară și fără griji, nevoiți acum să accepte o existență mizeră. Și, în mijlocul acelor prăpădiți, se zărea și un bărbat șchiop căruia, în plus, îi lipseau două degete de la mâna dreaptă...

Scapola! Aurelius tresări: era o posibilă legătură între uciderea lui Lupus și a celorlalți trei bărbați. În sfârșit! își spuse el, pregătindu-se să iasă din ascunzătoare. Tocmai în clipa aceea, ușa hardughiei lui Sarpedon se deschise larg și, împreună cu Zosimos, apăru femeia mătăhăloasă de la *caupona*. Amândoi duceau de subsuori un individ uriaș, înfășurat în cârpe, care agita în mâini două cârje de lemn. Cel înfășurat astfel în pansamente îi striga lui Zosimos înjurături turbate și-l lovea mereu în cap cu scândura care-i servea drept atelă, imobilizându-i brațul drept. Din locul în care se afla ascuns, Aurelius nu se putu abține să nu râdă fără nici un pic de milă, gustând cu satisfacție rezultatul ciocnirii sale violente cu Sarpedon pe tema copilului abandonat de acesta.

Cei trei dispărură de îndată în direcția tavernei, dar în acest timp Scapola avusese timp să se îndepărteze și, când patricianul se încumetă să-și scoată nasul afară din ascunzătoare, nu-l mai putu zări. Străbătu din câțiva

pași distanța până la clădirea băii și bătu încetișor la ușa dinspre subsol.

– Oh, zei, tu ești? exclamă Afrodisia, acoperindu-și gura cu palma. Nu trebuia să vii; Sarpedon a pus pe urmele tale jumătate din Suburra, jurând să te ardă cu fierul încins când te va prinde. I-ai rupt brațele, i-ai scos cinci dinți și aproape că l-ai sufocat!

– Să mulțumească zeilor că încă mai trăiește, îi răspunse Aurelius.

– Nu sta acolo în prag, s-ar putea să te recunoască vreunul dintre oamenii lui, îl trase înăuntru servitoarea, grăbindu-se să închidă ușa în urma lui.

– Am văzut ieșind de la baie un șchiop cu două degete lipsă la mâna dreaptă. Îl cunoști? o întrebă patricianul în timp ce cobora prin întuneric scara către beci.

– Azi a venit la noi, dar nu cred să-l mai fi văzut și altădată, îi explică femeia, sigură de-acum că sclavul acela ciudat care punea o sumedenie de întrebări se angajase să muncească la cazane cu un scop foarte precis.

– Ce știi de Carmiana?

– Nerius a răscumpărat-o; trăiesc nu departe de aici, în două cămăruțe care au în față o curte mică. Nu pot să uite de pierderea copilului. L-au căutat ore întregi pe la gropile de gunoi, dar degeaba: pe frigul acesta, parcă și câinii sunt mai înfometați, spuse ea, înfiorându-se de groază.

– Am venit ca să-mi iau rămas bun de la tine, Afrodisia. Eu am terminat cu ce aveam de făcut aici, așa că voi pleca pentru totdeauna.

Femeia îl ascultă, căznindu-se să-și ascundă tristețea.

– Cum o să te descurci cu Sarpedon? o întrebă patricianul cu îngrijorare în glas.

Servitoare ridică din umeri fără să răspundă, apropie felinarul ca să-l vadă pe prietenul său pentru ultima oară și nu vru să-și mai pună întrebări despre părul acestuia mirosind a ambră, fața perfect rasă, buza care începuse deja să se vindece.

– Da, pari să fii într-adevăr un nobil... șopti, parcă vorbind cu ea însăși. Te rog, nu pleca așa de repede; ceilalți de pe aici o să zăbovească mult timp la cârciumă. Hai să jucăm un joc! spuse ea agitată și în ochi i se putea ghici încordarea. Eu am să mă prefac că sunt slujnica unui om bogat. Tu ești stăpânul, te plimbi prin casa ta, mă vezi și-mi spui: „Uite, aici este plin de praf; ai grijă tu, Afrodisia, celelalte sclave sunt atât de îngălate!".

Aurelius strânse din buze, tulburat: jucând la perfecție un asemenea rol ciudat, sărmana fată părea să ia totul chiar prea în serios.

Slujnica, însă, băgă de seamă expresia lui nedumerită și spuse:

– Iartă-mă, m-am lăsat purtată iarăși de fanteziile mele prostești. Asta pentru că n-am mai cunoscut niciodată pe unul ca tine, atât de politicos și...

„Așa de curat", se grăbi să gândească senatorul, înainte ca ea să termine ce voia să spună.

– Ascultă, dacă fac întuneric și nu mă mai vezi, nu-i așa că m-ai putea crede frumoasă? O femeie grațioasă, elegantă; poate măcar ca servitoarea unei matroane bogate, spuse ea, suflând în clipa următoare peste flacăra lămpii. Uite, ești în stare să-ți imaginezi așa ceva? Noi nu ne-am mai afla într-o vizuină ca asta, ci într-o cameră luxoasă, cu arcade și cu coloane din marmură; peste tot în jur sunt statui, mobile de abanos și perdele vaporoase la ferestre și la uși.

– Și o măsuță din lemn de trandafir având deasupra un suport din argint pentru lampă, șopti Aurelius care începuse să-i descrie în amănunțime propria lui cameră. Patul este moale și plin de perne, pe pardoseală un mozaic de porfir, iar din tavan atârnă un candelabru din bronz cu lămpi în formă de măști. O placă din alabastru umple golul ferestrei iar plafonul este împodobit cu stucaturi...

– Pe toți zeii, cât de bine te pricepi să inventezi toate lucrurile acestea; este ca și cum tu ai fi trăit din totdeauna într-o asemenea casă, șopti, încântată, Afrodisia.

– Tu ești îmbrăcată într-o rochie străvezie, iar părul îți este prins într-o plasă din fire de argint, continuă patricianul lăsându-se purtat fără voie în vârtejul acelei închipuiri absurde.

– Tu, în schimb, ieși chiar acum din baie și pielea îți este netedă și lucește de uleiurile frumos mirositoare, continuă ea, atingându-i timid obrazul cu mâna plină de bătături.

Aurelius simți atingerea aspră a degetelor ei și se simți obligat să le considere mai netede decât acelea, îngrijite cu lapte de măgăriță, ale unei matroane din lumea bună a Romei.

– În cameră este și un alcov din lemn de terebint frumos mirositor, având întinsă pe el o plapumă brodată din lână și o mulțime de perne de mătase, încheie patricianul, după care se lăsă îmbrățișat de femeia de lângă el, întinzându-se amândoi pe salteaua de paie. Iar tu ești frumoasă, draga mea, ești nespus de frumoasă...

Aurelius închise ușa fără să facă nici un zgomot, ca să n-o trezească pe servitoarea adormită.

Străbătu piața cu pași iuți către locul în care nubienii îi păzeau cu strășnicie lectica: în spatele ferestruicilor închise, copilul dormea liniștit în scutece. Luă coșul și, purtându-l sub braț, porni spre strada despre care îi vorbise Afrodisia.

Ferestrele dinspre curte ale căsuței erau închise, dar prin crăpăturile ușii răzbătea o rază slabă de lumină. Puse coșul în prag, bătu în ușă după care alergă să se ascundă după colțul zidului. Carmiana deschise și încercă să vadă ceva prin întunericul de afară: nu se zărea nimeni. Abia în clipa următoare, când își coborî privirile, observă coșul cu copilul.

– Nerius, Nerius, s-a petrecut o adevărată minune! strigă ea din răsputeri, ridicând coșul înspre cer. Zeii s-au milostivit și ni l-au adus înapoi pe Publius!

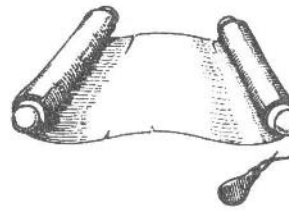

XXI

A paisprezecea zi înainte de Calendele lui martie

– Vrei să spui că Scapola ar putea să fie ucigașul? clătină din cap Castor, nevenindu-i să creadă așa ceva.

– Este singurul care poate avea legătură cu toate victimele, nu se dădu bătut Aurelius.

– Dar cu Cossutius acela cu care Lupus se îmbătase înainte de a fi ucis ce este?

– Descrierea pe care mi-au făcut-o toți cei interogați nu corespunde nici unei persoane cunoscute de noi. Totuși, acest lucru nu înseamnă mai nimic: oamenii se pot schimba foarte ușor la înfățișare.

– Blond și corpolent, ai spus? Hai să vedem cine ar putea fi? Terentius, cu siguranță nu. Poate Marcellus Veranius, tutorele tânărului Drusus: la urma urmelor, se poate să nu fi fost întotdeauna așa buhăit și plesuv. Încearcă să-ți închipui cum putea arăta cu câtva timp în urmă, cu ceva mai mult păr și cu câteva livre mai puțin...

– Cam greu de crezut că se putea transforma atât de mult în mai puțin de doi ani! obiectă Aurelius.

– Oricum, când o să dai astăzi ochii cu el, întreabă-l dacă obișnuiește să joace zaruri...

– Azi? Dar abia m-am întors! protestă senatorul care nu ardea de dorința de a-l vedea din nou pe colecționar.

– A mai venit de două ori să te caute pe când lipseai de acasă și a fost nevoie de toate insistențele noastre pentru a-l ține departe de bibliotecă. Te rog să mă scuzi acum, *domine*... se scuză grecul, vizibil grăbit.

– Pe Jupiter, mai așteaptă o clipă; nu mi-ai spus pe unde umblă grădinarul nostru!

– Probabil că este ca de obicei la pepiniera Fulviei Arionilla: deseori mai rămâne acolo ca să doarmă.

– Du-te imediat după el, ia-l de acolo și încuie-l undeva! îi porunci senatorul lui Castor, care era atent mai mult la farmecele Tucciei și-i făcea acesteia semne disperate să mai aibă puțină răbdare.

– Chiar în clipa asta vrei să mă duc, *domine*?

– Sigur că da. Ce, vrei să aștepți până își ia zborul? strigă patricianul și-l împinse afară din cameră pe nehotărâtul său secretar.

La scurt timp după aceea, își făceau apariția Drusus și cei doi Marcellus. Ăștia trei, observă Aurelius, aveau obiceiul să apară întotdeauna împreună, semănând nu unui grup de cercetași care-și spionează inamicul, ci, mai degrabă, unui cârd de gâște buimace care aleargă în toate părțile printr-o curte, la ora la care stăpânul le dă de mâncare.

– Era zăpadă pe dealurile de la Albanum? se interesă cu mare amabilitate Marcellus Veranius.

Aurelius îi răspunse fără prea mare chef și aduse vorba despre poetul pe care-l angajase ca să-i dicteze copistului Paconios.

– Fedrus, nu? Am citit câte ceva din ce a scris, niște chestii cu lupi și cu miei, după modelul lui Esop, își aminti tânărul care aspira să devină editor. Nu-i o idee rea să publicăm fabulele lui. Genul acela de poezioare place marelui public și, dacă am reuși să scoatem mai bine în evidență morala de la sfârșitul fiecărei poezii, l-am putea propune pentru lectură în școli: știi bine că se pot face niște afaceri grozave cu textele școlare!

– Ce-ai zice dacă am invita câțiva prieteni la o *recitatio*? îi ceru părerea senatorul.

Veranius nu se arătă entuziasmat de idee, temându-se de costurile unei asemenea întâlniri: pentru o lectură publică era nevoie de o sală încăpătoare, gustări și băuturi răcoritoare servite de oameni de meserie și măcar câțiva autori deja faimoși, dispuși să încropească niște laude entuziaste ale noului volum, bineînțeles, contra unei recompense corespunzătoare... Senatorul Publius Aurelius Statius, un om atât de strălucitor și de cunoscut, nu era oare cea mai indicată persoană pentru a organiza o asemenea recepție, își dădu cu părerea colecționarul. Desigur, plătind toate cheltuielile...

Marcellina asculta și se vedea limpede că se plictisea. Probabil că fusese mustruluită serios înainte de această vizită, pentru că ședea foarte cuviincios pe un scaun din sufragerie, atentă să nu-și arate cumva picioarele. Dedicat ca întotdeauna îndeplinirii cu brio a îndatoririlor sale de gazdă perfectă, patricianul încercă să dea conversației o tentă cât mai spumoasă, dar de fiecare dată când i se adresa fetei ca s-o facă să se simtă cât mai bine, era fulgerat cu privirea de tânărul Drusus Saturninus, care nu-și putea ascunde enervarea pricinuită de asemenea insistențe. Abia atunci când senatorul le propuse oaspeților săi s-o asculte pe Fillis cântând la țiteră, Marcellina păru să se mai învioreze.

– Oh, da, cheam-o și pe ea și pe sclavul acela care cântă așa de bine la flaut!

Palid ca un cadavru, Veranius își ridică brusc privirile de pe sulul de papirus al lui Fedrus la care se uita.

– În clipa aceasta nu este acasă, găsi cu cale să mintă patricianul, cuprins de o inspirație neașteptată.

– Dar credeam că a murit! se miră Drusus. Așa cel puțin mi-a spus Scapola, servitorul acela bătrân al tatălui meu, atunci când ne-am întâlnit ultima oară.

– Mort? repetă Marcellina, întorcându-se cu o expresie nedumerită către fratele său, parcă așteptând ca acesta să-i spună că se înșelase.

– A fost ucis. Aș fi preferat să nu vă tulbur cu o asemenea veste tristă, lămuri lucrurile Aurelius, privindu-l cu coada ochiului pe colecționar, cu speranța că va surprinde vreun gest grăitor al acestuia; dar Veranius, fără să se arate interesat de ceea ce auzea, citea din nou sulul de papirus.

– Dacă voi vreți să rămâneți la cină, o să poruncesc servitorilor s-o conducă pe Marcellina în lectică, propuse patricianul, hotărât să mai scurteze chinul fetei. Ar putea trece pe *Clivius Cuprius* pentru o vizită pe la prăvăliile parfumierilor. Asta doar dacă ești și tu de acord, îl întrebă îndatoritor pe colecționar.

– Oh, Marcellus, dă-mi voie, te rog mult! exclamă fata, plină de entuziasm.

– Având în vedere cât de mult costă slujnicele, am obișnuit-o pe Marcellina să umble singură încă de mică prin Urbe. Sora mea se bucură de o libertate mai mare decât a multor alte fete de familie bună, afirmă Veranius.

– Chiar prea multă: ar trebui să ne mai gândim puțin și la reputația ei, bombăni logodnicul, negru la față și hotărându-se fără nici un chef s-o însoțească el însuși.

– Cina pentru trei persoane, Castor, își anunță Aurelius secretarul.

– Doar bărbați? vru să știe libertul.

– Da, du-te să le chemi pe dansatoarele lui Gades, îi porunci patricianul cu un glas răsunător, special ca să se facă bine auzit de tânărul Drusus Saturninus.

Faimoasele balerine iberice, atât de pricepute să se unduiască voluptuos pe ritmul dat de castaniete, erau considerate extrem de ispititoare, dar prețul uriaș al unei reprezentații pe care o dădeau făcea ca destul de puțini să aibă privilegiul de a le admira. Cu greu și-ar fi permis un tânăr să lase să-i scape o asemenea ocazie nesperată: într-adevăr, Drusus renunță imediat s-o mai conducă pe Marcellina.

– Trimite-le să servească la masă pe cele mai frumoase sclave ca să putem afla dacă Marcellus tresare cu adevărat doar la vederea unei cărți frumoase... îi șopti senatorul lui Castor, îndată ce fata ieși din sufragerie și plecă la plimbare.

Veranius dispăruse din nou în bibliotecă. Aurelius nu se supără pentru că avea de gând să profite de aceasta ca să vorbească între patru ochi cu tânărul Saturninus.

– Poți vorbi deschis acum. De ce ești așa de sigur că tatăl tău a fost ucis? îl întrebă fără ocolișuri, intrând de-a dreptul în subiect.

– Era un bărbat încă în putere și, deși trecuse de cincizeci de ani, avea încă energia unuia de douăzeci. Apoi, pe nepusă masă, s-a simțit rău... din câte știu eu, nici o boală de stomac nu duce atât de repede la moarte, decât doar dacă nu ne gândim la vreo otravă!

– Bănuiești pe cineva? întrebă Aurelius, imaginându-și deja răspunsul pe care avea să-l primească.

Tânărul îi răspunse puțin iritat.

– *Cui prodest*? Cui îi poate folosi? Cine ar putea râvni să pună mâna pe moștenirea mea? Cine vrea să mă împiedice să îmbrac toga bărbăției? Cine amână de fiecare dată căsătoria mea cu Marcellina? Am crescut de-acum, dar Veranius se face că nu vede asta, poate și pentru că se teme că i-aș putea cere socoteala. Așa că depind în continuare de el și merg peste tot în hainele astea caraghioase! încheie el, atingând *bulla* de copil cu un gest exasperat.

– Ai vreo dovadă în privința vinovăției cumnatului tău? îl întrebă patricianul cu precauție.

– Dacă aș avea, n-aș sta acum să-l acuz în șoaptă, ci le-aș striga în gura mare în Forum, în fața tuturor locuitorilor Romei. Trebuie să mă ajuți, Aurelius, ai rămas singura mea nădejde: ca magistrat, poți cere să se deschidă imediat o anchetă oficială.

– Nu avem prea multe probe... ezită patricianul.

– Ajută-mă, atunci, să fiu primit în audiență de Claudius; nu-ți este greu să faci asta, îl cunoști de atâția ani, insistă Drusus, amintindu-și dedicația împăratului de pe *Istoria etruscilor*.

– Tocmai pentru sunt prieten cu el, nu-i cer niciodată vreun favor, nici pentru mine, nici pentru altcineva! i-o reteză brusc senatorul.

– Dacă n-o să mă ajuți tu, o să ajung de unul singur la Caesar! amenință tânărul, spumegând de furie.

În clipa aceea, discuția lor fu întreruptă de Veranius care intra victorios ținând în mână un exemplar din *Chorografia* lui Pomponius Mela.

– De unde ai făcut rost de minunea asta, Aurelius? Autorul abia a scris-o; o să-i pun cât de curând pe scribi să-mi facă și mie o copie!

Senatorul mormăi câteva cuvinte de refuz: cu ocazia ultimei vizite, colecționarul îi mai luase câteva exemplare prețioase, uitând, bineînțeles, să i le mai aducă înapoi.

– Hai, că atunci o să ți-l public și eu pe Fedrus! îl rugă editorul, mângâind minunatul papirus cu gestul acela plin de senzualitate cu care alții ar fi mângâiat pielea catifelată a unei femei frumoase.

– Bine, așa să fie. Ai chef de o partidă de arșice înainte de masă? propuse senatorul. Într-adevăr, mulți romani dădeau cu zarurile înainte de masa pregătită.

– Mai bine o partidă de *latrunculi*, dacă vrei. Zarurile nu prea mă tentează, câștigi doar dacă ai noroc, refuză invitația colecționarul, făcând și mai puțin probabilă o eventuală identificare a sa în persoana misteriosului cunoscut al fochistului Lupus.

La scurt timp după aceea, tolăniți pe sofalele moi, cei trei se bucurau de spectacolul pe care-l ofereau dansatoarele. Sau, mai bine spus, doi dintre ei, pentru că Marcellus își ridica privirile doar din când în când asupra lor, fiind absorbit de examinarea minuțioasă a unui pergament străvechi. Un interes total arătă, însă, băiatul. Aurelius privi o vreme eforturile pe care el le făcea pentru a părea indiferent în timp ce, de fapt, le mânca din ochi pe frumoasele dansatoare care roiau în jurul lui cu mișcări ațâțătoare. Era primul spectacol de acest fel la care asista Saturninus, se gândi senatorul, dar se putea presupune cu ușurință că nu avea să fie nici pe departe ultimul. Atunci când, în clipele următoare, slujnicele aduseră lighenașele cu apă frumos mirositoare, pentru ca mesenii să-și spele degetele, patricianul surprinse privirea oarecum familiară pe care o schimbă timp de o clipă tânărul cu Tuccia: era semn al unei alianțe, poate al unei vechi complicități...

– Ei, tu, fato, ia vino puțin încoace! spuse Marcellus în clipa aceea, trăgând-o de mână pe frumoasa maseuză egipteancă venită să-i aducă bolul cu apă și șervetul. Tânăra își ridică fruntea și plasa din fir de aur care-i ținea adunat părul străluci în lumina torțelor.

„Gata, am reușit", gândi patricianul, Nefer l-a prins în mrejele ei.

– Vii din Egipt, nu-i așa? Ia uită-te aici, nu-i așa că ăsta este într-adevăr pergament saitic? o întrebă bibliofilul, arătându-i sulul de papirus.

Aurelius își înălță privirile în tavan. Chiar era posibil ca fanaticul acela să fie atât de prins de pasiunea lui pentru cărți, încât să nu aibă nici o senzație fizică, nici frig, nici foame, nici măcar un impuls erotic? Îl privi țintă pe Marcellus Veranius cufundat din nou în examinarea cărții și se încruntă: se îndoia de sinceritatea celor care credeau că pot trăi doar pentru satisfacțiile spiritului, punându-le pe cele ale trupului pe planul al doilea, ca și cum una din cele două componente ale vieții putea fi separată de cealaltă fără a risca niște dezechilibre periculoase. Sentimentele, emoțiile, nevoile afective și sexuale nu puteau fi eliminate, ci doar disciplinate și supuse unui control sever, pentru a nu deveni mai puternice decât rațiunea: exact la așa ceva servea studierea filosofiei. Cine ar fi încercat să le îndepărteze cu totul, le-ar fi văzut reapărând, atât de schimonosite și de agresive în noua și surprinzătoarea lor intensitate, încât ar fi fost în stare să doboare cu ușurință fragilele bariere ale dreptului și ale moralei.

Îndată ce musafirii plecară, Aurelius se întoarse în vestibul, purtând în mână o torță care dădea o lumină

puternică și îngenunche ca să observe cu atenție pardoseala. Dăduse dispoziții ca peste tot să fie împrăștiat rumeguș, așa cum se făcea de obicei pentru a face curățenie, asigurându-se de asemenea ca invitații săi să păşească la oarecare distanță unul de celălalt, astfel încât urmele lor să nu se poată amesteca. Aplecat acum peste mozaic, studia urmele cizmelor pe care cei doi Marcellus le descălțaseră în atrium ca să le înlocuiască, așa cum era obiceiul, cu niște *crepidae* comode din stofă.

– Cine a mai văzut vreodată un senator stând într-o asemenea poziție caraghioasă? îl mustră Castor, apărând pe neașteptate dintr-un ungher. Dacă nu te grăbești să te ridici, nu știu dacă mai pot rezista să nu-ți ard un șut în dos!

– În loc să faci pe spiritualul, mai bine vino și ajută-mă: tocmai studiam urmele lăsate de tălpile oaspeților.

– Mamă, ce idee măreață, *domine*, numai ție putea să-ți treacă prin minte așa ceva, îl lăudă servitorul cu o ironie bine mascată. Păcat, totuși, că amprentele astea sunt absolut netede. De altfel, nu ai norocul să te întâlnești prea des cu niște urme care să fie împodobite cu cârlionțul acela...

– Unde ai văzut tu așa ceva? întrebă patricianul, în timp ce Castor tăcea mâlc în așteptarea bacșișului obișnuit.

– La câțiva pași de zidul nostru împrejmuitor este un șantier și zidarii abia au descărcat un transport de nisip, continuă grecul, îndată ce vârî în buzunar monedele primite. I-am pus pe nubieni să stea chiar acolo pentru ca Marcellina să fie nevoită să calce pe nisip înainte de a se urca în lectică.

– Și urmele lăsate de tălpile ei...

– Purtau semnul unui cârlionț perfect vizibil, exact ca acela pe care tu îl cauți degeaba aici, prin rumegușul acesta! încheie Castor, triumfător.

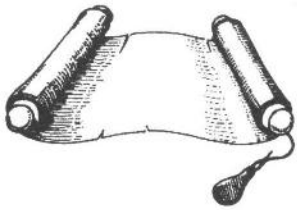

XXII

A treisprezecea zi înainte de Calendele lui martie

După entuziasmul pe care i-l provocase la început descoperirea făcută de secretar, Aurelius își dăduse seama că indiciul acela nu era chiar așa de important, dat fiind că ar fi putut exista o mulțime de pantofi cu o asemenea marcă pe talpă, așa că Marcellina nu putea fi acuzată doar pe baza acelor urme descoperite de Castor. Așa încât, pentru moment, patricianul se hotărâse să urmeze o altă pistă, încercând să afle cât mai multe despre ciudata boală a editorului Saturninus: deși nu credea în prevestiri și în descântece, avea de gând să verifice printr-o metodă foarte ingenioasă povestea aceea de necrezut a lui Scapola cu cele trei păsărele mesagere ale morții care apăruseră în smochinul din curte.

Așa că, a doua zi, la ora a șasea, patricianul porni către biroul scribilor având la el un săculeț cu grăunțe, câteva bucățele de carne crudă și fiind gata să dea dovadă de o nesfârșită răbdare. La puțin timp după aceea, intra în vechea prăvălie a editorului de pe

Argiletum, salutându-i cu amabilitate pe zugravii care lucrau de zor.

Curticica din spatele clădirii era ticsită de bârne și de cărămizi, iar lângă gard se vedea smochinul încă lipsit de podoaba lui de frunze; Aurelius presără sub el grăunțele, după care atârnă de crengi și cele câteva bucățele de carne ca momeală. După aceea, se așeză pe jos, înfășurat într-o mantie călduroasă de blană și aștept răbdător.

Mierla sosi aproape imediat și, la scurt timp își făcu apariția și măcăleandrul. Senatorul, încrezător în șansele sale de reușită, aștepta acum cucuveaua. Poate că pasărea își avea într-adevăr cuibul pe undeva prin jur, chiar dacă prezența în plină zi și în centrul Urbei a unei păsări care anunța numai rele era oarecum improbabilă: locuitorii din cartier ar fi alungat-o imediat, temându-se cu toții că ea le-ar fi cobit cu siguranță ceva nefast... Aurelius dorea să îndepărteze această variantă chiar înainte de a pune un asemenea fenomen în legătură cu intenția criminală de a-l înspăimânta pe bietul editor. Cealaltă ipoteză – a unei prevestiri funeste – nici măcar nu putea fi luată în seamă de bravul patrician care, ca un adevărat epicureu, nu credea în minuni ale zeilor, evenimente fantastice și apariții supranaturale de orice fel ar fi fost ele.

Stând nemișcat la pândă în curte, într-o poziție destul de incomodă, Aurelius începuse să dârdâie de frig, ținând ochii mereu ațintiți spre cer în speranța că va vedea apărând răpitoarea: chiar dacă pasărea ar fi fost atrasă de momeală, neobișnuita sa apariție înainte de moartea lui Saturninus tot ar fi trebuit considerată drept pur întâmplătoare.

Ca să-i mai treacă de urât, patricianul reflecta la ciudatele personaje care locuiau în casa mohorâtă de pe

Via Flaminia: pe de o parte Drusus, arzând de nerăbdare să se însoare și să-și capete partea de moștenire; pe de altă parte Veranius care nu avea câtuși de puțin intenția de a grăbi lucrurile. Între cei doi, o fată frumoasă, poate naivă, dar plină de entuziasm care părea să nu fie prea interesată de faptul că misterul avea să fie dezlegat sau nu. Pe fundal, un tată mort în condiții destul de suspecte și șase sclavi părând să dețină niște secrete sumbre, fără a-l mai pune la socoteală pe portarul Arsax care, cu înfățișarea sa fantomatică, părea să arunce și el o umbră îngrijorătoare asupra tuturor celor întâmplate. Tocmai în dorința de a vedea cât mai limpede toate aceste lucruri, patricianul îi poruncise lui Paris să facă o cercetare amănunțită asupra averii răposatului editor pentru a stabili cât din ea mai rămăsese intactă și cât fusese risipită de Veranius pe papirusuri vechi și cărți rare.

Pe când Aurelius trecea în revistă toate aceste amănunte, lumina începuse să scadă: pânda aceea dura deja de trei ore, fără nici un rezultat palpabil, așa că patricianul se dădu bătut văzând că toată strategia lui dăduse greș. Cucuveaua, admițând că ea ar fi existat, nu obișnuia să iasă din ascunzătoare în timpul zilei, nici măcar pentru a-și potoli foamea; așadar, dacă în după-amiaza aceea fatidică ea își făcuse apariția în smochin, probabil că fusese adusă acolo de cineva care cunoștea profeția respectivă.

Meseriașii plecaseră de o bună bucată de timp atunci când Aurelius se hotărî să pună capăt acelei așteptări zadarnice și porni pe drumul de întoarcere spre casă.

– *Ave domine*, îl salută un glas cristalin.

– *Ave, kiria* Domitia! se înclină, zâmbind, senatorul.

– Voiam să-ți mulțumesc, *domine*: cu banii pe care mi i-ai dat am cumpărat o stofă minunată și acum îmi

fac din ea o rochie frumoasă, exclamă fata cu ochi strălucitori. Pot să ți-o arăt chiar acum cât timp nu este bunica acasă, îl îmbie fata și Aurelius o urmă pe scara din lemn care urca pe lângă zidul exterior al *insulei*.

Din fericire, nu fu nevoit să urce prea mult pentru că locuința se afla la primul etaj. În primele clipe, senatorul se temuse că va trebui să se cațere pe scara aceea șubredă care se bâțâia în toate părțile până la etajul al cincilea, ultimul, acolo unde iarna intra apa ploilor, iar vara oamenii mureau de cald ce era. Când ajunse în fața ușii, Domitia șovăi o clipă, parcă temându-se de ceva.

– Ești un om de onoare, nu-i așa? Vreau să spun că sper să nu te gândești la altceva...

Patricianul care chiar se gândea la așa ceva, ba chiar destul de intens, negă imediat.

Stofa cu pricina, de un galben intens, era întinsă pe singurul pat pe care bunica și nepoata erau nevoite să doarmă împreună, cămăruța fiind atât de strâmtă, încât un alt pat n-ar mai fi avut loc. O masă și două taburete șchioape completau acel mobilier sărăcăcios.

– Rochia o să fie foarte drăguță, dar acum îți trebuie și un colier pe măsură, spuse Aurelius, deschizând din nou punga: fata aceea, se gândea el, frumușică foc cum era, ar fi făcut mai bine să ducă o viață ușuratică, în loc să-și caute un bărbat la fel de nevoiaș ca ea, alături de care frumusețea ei s-ar fi ofilit înainte de vreme din cauza grijilor zilnice și a nașterilor repetate; dar Domitia părea să prefere perspectiva unei bătrâneți timpurii, în mijlocul unei ciurde de copii gălăgioși, vieții comode, dar singuratice, a curtezanelor bogate.

– Mai știi ceva despre tânărul acela de la biroul de copiști? îl întrebă ea pe patrician, lăsând privirile în jos ca să nu se observe cât de mult îl interesa răspunsul lui.

– Se simte bine, o informă laconic Aurelius.

Asta era, Domitia pusese ochii pe Drusus Saturninus: probabil că se cunoșteau încă din copilărie, cu mult înainte ca el să se fi logodit cu Marcellina. Cu siguranță, băiețașul acela nu era chiar atât de naiv cum voia să pară, se gândi Aurelius, amintindu-și de înverșunarea cu care își acuza cumnatul, de cererea insistentă de a vorbi cu împăratul, precum și de privirea plină de înțelesuri schimbată cu Tuccia. Se mai adăuga acum și interesul vizibil pe care frumoasa sa vecină i-l arăta. Toate aceste indicii îl făceau să creadă că Drusus avea niște planuri foarte precise, în ciuda sforțărilor lui de a se ascunde în spatele acelui aer naiv, de copil nevoit să mai poarte încă la gât *bulla* copilăriei...

– Vrei să mănânci ceva? Am puțină plăcintă, îi propuse Domitia. Patricianul se grăbi să refuze, temându-se că ar putea s-o supere pe bunica aceea atât de severă. Când era pe punctul de a pleca și punea piciorul pe platforma scării, privirea i se opri asupra perdelei decolorate care ascundea, ca pe o cămară, o nișă din peretele camerei. Patricianul rămase cu ochii ațintiți într-acolo, nevenindu-i a crede: perdeaua aceea se mișca fără să fi fost atinsă de nimeni!

Domitia râse văzându-l atât de surprins.

– Ah, nu te speria, nu-i decât o pasăre, îi dezvălui ea secretul, după care trase în lături perdeaua lăsând la vedere, bine ascunsă sub o învelitoare neagră, o cucuvea. Te rog să nu spui nimănui că ținem așa ceva în casă: vecinii sunt superstițioși. Ne ajută să scăpăm de șobolani. În *insula* asta sunt o mulțime, dar noi, datorită acestei păsări vrednice, n-am mai văzut de mult vreunul! Noaptea trebuie, totuși, să-i mai dăm drumul să zboare puțin, fără ca vecinii să observe ceva...

Dacă pasărea aceea de pradă exista cu adevărat, atunci fusese vorba, într-adevăr, de o coincidență tragică, se gândi Aurelius, dar imediat își schimbă părerea: după spusele lui Scapola, încă mai era lumină atunci când Saturninus văzuse pasărea. Având asemenea îndoieli, o întrebă pe fată:

– Este posibil ca, acum aproape două luni, cucuveaua asta a ta să fi fost liberă pe afară și în timpul zilei?

– Acum două luni? căzu pe gânduri Domitia. Nu știu, m-a rugat o prietenă să i-o dau și ei cu împrumut ca să scape de șoarecii din curte.

– Și cui i-ai dat-o? se interesă Aurelius.

– Tucciei, sclava familiei Saturninus, răspunse fata cu un zâmbet nevinovat.

– Vreau să-l mai întreb pe Scapola ceva despre prevestirea aceea nenorocită. O să-l fac să-mi spună ce căuta în baia lui Sarpedon și să-mi arate pantofii aceia care au pe talpă semnul în formă de spirală. Trimite-l numaidecât la mine! porunci patricianul.

– Asta-i cam greu de făcut, *domine*, se codi Castor.

– Nu l-ai închis cum ți-am spus?

– Mai înainte de asta ar fi trebuit să-l găsesc, stăpâne. Din păcate, la pepiniera Fulviei Arionilla nu era nici urmă de el.

– Pe toți zeii Tartarului, să nu-mi spui că l-am scăpat din mână! Acum are la dispoziție tot balamucul acesta al metropolei ca să se ascundă și bineînțeles că n-o să putem scotoci prin toate ungherele! bombăni Aurelius, nemulțumit. Du-te, atunci, și adu-l la mine pe Hipparh, dar mișcă-te mai repede! adăugă el, ca și cum prezența medicului ar fi fost neapărat necesară pentru a-l face pe Febus Apollo să oprească în loc carul de foc al soarelui.

– Ești cumva bolnav? întrebă libertul, plin de speranță: dacă stăpânul era nevoit să stea câteva zile la pat, toți servitorii din *domus* puteau avea câteva clipe de repaus.

– Nici vorbă, mă simt foarte bine, dar îmi trebuie neapărat o informație. Dacă Hipparh face mofturi și se codește să vină, adu-i aminte de vasele cu smochine pe care le șterpelește mereu de la mine, crezând că eu sunt atât de prost ca să nu-l văd!

– Cum dorești, *domine*, se resemnă grecul: avea să-l sfătuiască pe doctor să-i prescrie senatorului o infuzie calmantă în loc de meditații epicuriene...

În peristil, secretarul dădu nas în nas cu Paris care alerga la chemarea răstită a stăpânului.

– Ai grijă să nu-l contrazici, astăzi este cam prost dispus, îl preveni și cei doi se puseră de acord din priviri.

– Ce ai aflat despre averea lui Saturninus? îl întrebă patricianul pe intendent, de îndată ce acesta își făcu apariția.

– N-a mai rămas mare lucru din ea, *domine*, îi răspunse Paris. Afacerea mergea de mult timp în pierdere și acum Marcellus se dă de ceasul morții să-i plătească pe creditori și să pună întreprinderea din nou pe picioare: dacă poate pune în aplicare ideea cu cărțile ieftine, s-ar putea să iasă din nou la suprafață!

– Vrei să spui că nu câștigă nimic din tutela asupra lui Drusus?

– Să câștige? Cheltuiește de la el! Totuși, ține mult la sora sa și vrea s-o vadă bine aranjată. De aceea așteaptă vremuri mai bune ca să le poată da permisiunea de a se căsători.

– Atunci, lucrurile se schimbă; aveam dreptate să mă îndoiesc de Drusus! fu de acord Aurelius. Aș avea, însă, nevoie de confirmarea din partea medicului...

– Uite-l, *domine*, sosește chiar acum.

– Nu pleca, Paris; mai am o treabă pentru tine, spuse Aurelius, șovăind o clipă înainte de a continua.

Prea simplu, se gândea el în timpul acesta, prea ușor pentru un om ca el să-și realizeze visul și să se simtă în același timp bun și generos. În cele din urmă, se hotărî.

– Du-te la băile din Suburra și cumpără o sclavă pe nume Afrodisia. Stăpânul ei este la ananghie cu banii, așa că o să ți-o lase la un preț de nimic: târguiește-te și tu un pic, dar nu-ți face nici o grijă în privința prețului.

Administratorul făcu o grimasă de nemulțumire: avea să fie o altă femeie capricioasă pe care trebuia s-o țină sub supraveghere, se gândea el cu năduf. Alte invidii, certuri, mofturi...

– Înainte de a o aduce în casă, treci pe la terme și pune-o să se aranjeze cât mai bine. După aceea, găsește-i niște haine elegante și dă-i ceva ușor de lucru, cum ar fi lustruitul argintăriei. Este important în primul rând s-o ții departe de mine; pentru moment, nu vreau să dau ochii cu ea, m-ai înțeles?

Imediat ce Paris plecă, Hipparh își făcu apariția în atrium, ținându-și în brațe trusa cu instrumentele chirurgicale.

– Unde este muribundul? întrebă el cu glas moale.

– Nu-i nimeni bolnav. Trebuie doar să-ți pun câteva întrebări.

– Dar Castor mi-a spus... protestă Hipparh, iar patricianul făcu un gest vag care voia să însemne că nu trebuia să pună prea mare preț de vorbele secretarului său.

După ce ascultă ceea ce îi povesti Aurelius, medicul tăcu preț de câteva clipe, ca să se gândească la cele auzite. Simptomele pe care i le descrisese senatorul erau

destul de vagi și, pentru a putea pune un diagnostic mai exact, ar fi trebuit să-l consulte pe bolnav, dar, din păcate, acesta murise de mai bine de două luni.

– Ești chiar sigur că boala s-a instalat pe neașteptate? întrebă Hipparh.

– Așa mi-au spus cei de acolo: tocmai de aceea se poate bănui o otrăvire, poate printr-o bucățică din brânza aceea cu usturoi, îi explică Aurelius, bătând din picior de nerăbdare. Ei, ce părere ai?

– Nobile senator Statius! răbufni medicul, scos din sărite. Sunt de acord că serviciile mele sunt scumpe și că tu plătești fără nici o obiecție, dar aceasta nu-ți dă dreptul să ai asemenea pretenții care mi se par exagerate! Mă aduci aici de urgență, mă iei de lângă bolnavii pe care îi îngrijeam, obligându-mă să-i las de izbeliște; și asta pentru ce? Nu am la dispoziție corpul delict, brânza aceea, nu am bolnavul, nu am nici măcar cadavrul lui: cum ai vrea, pe toți zeii, să-ți spun de ce a murit nefericitul acela?

– Credeam că, datorită reputației tale, ai putea să-mi oferi o explicație, cât de mică ar fi fost... Asta înseamnă că ar trebui să-i cer ajutorul lui Basilius din Halicarnas, îl potoli patricianul, atingând cu bună știință coarda sensibilă a reputației profesionale la care Hipparh ținea extrem de mult. Într-adevăr, auzind numele rivalului său, medicul deveni mult mai cooperant.

– S-ar putea să fie, totuși, vorba despre otravă, recunoscu el ceva mai îmbunat, dar nu mi se pare probabil, mai ales dacă avem în vedere că, atunci când s-a simțit rău prima oară, Saturninus nu gustase încă din brânza aceea cu usturoi.

– În privința aceasta, toți membrii familiei au declarat același lucru.

– Editorul slăbise cumva cam mult în ultimul timp? Pentru că, dacă ar fi fost așa, s-ar putea să fi contractat o boală – rară din fericire – care duce la o astfel de moarte, dar după o perioadă mult mai lungă decât aceea despre care vorbești. Asta dacă nu cumva sărmanul om, după cum spuneai foarte speriat de doctori, nu suferea de mai mult timp, încercând să ascundă simptomele, pentru a nu fi nevoit să accepte îngrijiri medicale: maladia la care mă gândesc evoluează lent și nu-și arată imediat efectele grave. Poate că Saturninus a luptat din răsputeri și de unul singur cu boala și, până la urmă, nu a reușit s-o învingă; dar, atunci când a văzut cele trei păsări prevestitoare de rele, a încetat să se mai apere și s-a resemnat să-și aștepte moartea.

– Prin urmare, apariția păsărilor în pom i-a grăbit sfârșitul, fără, însă, a-l provoca în mod direct... trase concluzia Aurelius.

– Când spiritul se dă bătut, corpul nu mai rezistă mult timp, confirmă Hipparh.

– Îți mulțumesc pentru că ai venit; sper că nu te-am deranjat prea mult, se scuză patricianul.

– Pentru nimic: aveam doar vreo douăzeci de pacienți, dintre care unul cu o fistulă urâtă și un altul cu trei oase rupte. Mai erau și două femei gata să nască, dar probabil că acum copiii se află deja la sânul mamelor! îi răspunse sarcastic medicul, vârându-și în buzunar plata pentru serviciile făcute.

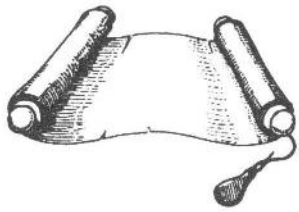

XXIII

A douăsprezecea zi înainte de Calendele lui martie

– Ai trimis să mă cheme, *domine*? spuse Tuccia, intrând în camera lui Aurelius, cu chipul strălucind de bucurie: în sfârșit, clipa atât de mult așteptată sosise...

– Ți-a trebuit mult timp ca să ajungi până aici! bombăni patricianul fără măcar să observe că femeia își îmbrăcase cea mai bună rochie pe care o avea și se fardase cu mare grijă. Trebuia să discutăm ceva între patru ochi.

– Asta așteptam de mult timp, *domine,* ciripi sclava, interpretând într-un alt sens cuvintele senatorului.

– Susții că ai fost în relații, să zicem, afectuoase cu răposatul tău stăpân, Saturninus. Bănuiesc că relația aceasta a durat destul de mult timp, o luă pe departe Aurelius.

Privirea rușinată îndreptată în jos erau ca un răspuns afirmativ.

– Saturninus îmbătrânea din zi în zi și nu mai era prea sănătos, dar nu voia să recunoască aceasta: era surprins neplăcut de ceea ce el considera o slăbiciune

și, în primul rând, nu voia să se dea pe mâna medicilor. Pariez că, atunci când se simțea rău, te chema în ajutor pe tine, fără ca nimeni să afle ceva. Pe de altă parte, era de la sine înțeles ca atunci când era la ananghie să ceară ajutor de la o femeie la care ținea, afirmă, caustic, senatorul, iar Tuccia încuviința cu un zâmbet prefăcut.

– Dar tu erai încă tânără și nu peste mult timp el urma să moară, spuse Aurelius, schimbând tonul pe neașteptate. Era o mare pacoste: chiar dacă te-ar fi eliberat prin testament – și tu, pe bună dreptate, te îndoiai că va face aceasta – ai fi coborât la o libertate nu prea ispititoare, fără să mai ai parte de acele mici privilegii, de favorurile cu care erai deja obișnuită. Era normal ca, într-o asemenea situație, să-ți pui toate speranțele în viitorul *dominus*, un băiat frumos și zdravăn. Dacă reușeai să-l înlocuiești pe bătrânul editor cu fiul său încă adolescent, nu numai că ți-ai fi păstrat poziția avantajoasă, dar chiar ai fi consolidat-o: la vârsta sa crudă, tânărul Drusus era mult mai ușor de influențat decât un bărbat matur. Cu siguranță, Saturninus ți-a dezvăluit profeția care-i fusese făcută.

Sclava se făcu albă la față ca varul și începu să dea semne de neliniște. Discuția aceea tainică dintre ea și stăpân nu lua chiar direcția pe care și-o dorise.

– Nu știam de prevestirea aceea, jur!

– Dacă-i așa, de ce ai rugat-o pe Domitia să-ți împrumute cucuveaua?

– Șobolanii... bâigui slujnica, dându-și seama că fusese descoperită.

– Șobolanii nu umblă prin birourile de copiat: dacă nu s-ar împrăștia din belșug otravă împotriva lor, toate manuscrisele ar fi roase într-o clipă, o contrazise cu

răceală senatorul, în timp ce servitoarea înghițea în sec, năucită.

– Bănuiesc că l-ai adus în patul tău pe băiețașul acela cu puțin timp înainte de a grăbi moartea tatălui său. Dar, din păcate, după aceea, Drusus a fost pus sub tutelă și, mai mult, logodit cu o fată de toată frumusețea. Mare ghinion, sigur că da! Bineînțeles, mai rămânea tutorele și sunt sigur că ai încercat să-l îmbrobodești și pe el, dar nu ți-a mers: pe Marcellus nu-l prea interesează femeile, nu-i așa?

Buzele Tucciei tremurau ca și cum ar fi fost gata să izbucnească în plâns.

– Ei, ce ai de spus? o întrebă Aurelius, fără să-i dea nici o clipă de răgaz.

– Ce să spun? Când am venit aici, credeam că tu, că eu... bolborosi sclava. După aceea, dădu frâu liber încordării pe care și-o stăpânise prea mult timp și izbucni. De ce nu-ți sunt pe plac? Am pielea albă ca laptele, dar tu o preferi pe urâta aceea sălbatică și oacheșă care nici măcar nu se uită la tine! Eu te-aș fi servit, ți-aș fi fost supusă, te-aș fi iubit!

– Așa cum l-ai iubit pe bătrânul tău stăpân? râse patricianul. Îmi pare rău, dar eu sunt sănătos tun și nu-i de ajuns o biată cucuvea ca să dispar.

– Nu mă vrei, nu m-ai vrut niciodată, șuieră printre dinți Tuccia, arătându-și de data aceasta toată obida pe care o purta în adâncul sufletului. Licitația aceea era un prilej bun pentru mine ca s-o duc mai bine, mă plăceau mulți dintre cei de acolo; tu, însă, m-ai cumpărat doar pentru plăcerea servitorilor tăi și mă obligi acum să trăiesc într-o casă în care nu pot însemna nimic, cu un idiot de administrator care se înroșește la față chiar și atunci când îmi spune ceva, cu un secretar șmecher

gata să profite de mine fără să-mi ofere nimic în schimb și cu o egipteancă intrigantă care mă urmărește peste tot cu privirile ei pline de fiere!

Asistând la explozia aceea nervoasă, patricianul o privi pe Tuccia cu alți ochi. Pentru prima oară, femeia din fața lui, searbădă și plictisitoare, reușea să-i atragă atenția asupra ei, slobozindu-și năduful ca pe o armă involuntară... Sclava tăcu dintr-o dată, dându-și seama că putea compromite totul: nu putea vorbi în felul acesta cu stăpânul, trebuia să se arate umilă și ascultătoare.

– Am încercat în toate felurile să te fac să mă bagi de seamă, dar nici măcar nu m-ai observat. Poate că nu sunt îndeajuns de frumoasă pentru un nobil senator? întrebă ea de data aceasta pe un ton galeș, după care se căzni să scoată la iveală și o lacrimă în colțul ochilor.

– Așa este, ai dreptate, îi replică el cu răceală în glas. Și este cu atât mai bine s-o știi de pe acum: n-o să te poți strecura niciodată în patul meu, Tuccia. Ipocrizia ta mă enervează, mofturile mă plictisesc, iar laudele mă jignesc. Mulțumește-te cu sclavii mei, sunt sigur că ei te vor aprecia așa cum meriți!

Privirea plină de ură a slujnicei se opri pentru o clipă pe pumnalul care stătea întotdeauna pe măsuța de lângă patul lui Aurelius. Patricianul surprinse imediat tresărirea pupilelor ei și grimasa ei de furie, dar nici nu clinti.

– N-o să faci asta, spuse el liniștit. Îți lipsește curajul și, de altfel, nici nu ți-ar folosi la nimic.

– Atunci, vinde-mă! strigă Tuccia cu o ultimă tresărire de orgoliu. Nu vreau să mai trăiesc în casa ta!

– O să mai vorbim despre așa ceva, atunci când toată povestea asta se va lămuri, cu condiția ca tu să nu-mi ascunzi ceva mai grav, promise Aurelius.

Sclava se retrase până la ușă, pământie la față.

– Crezi că ești din cale-afară de isteț, nu? Te lași, însă, dus de nas de cățeaua aia de Delia. Ea a fost aceea care i-a ucis pe Glaucos și pe Modestus, știm cu toții asta: nu l-a omorât și pe stăpânul ei în urmă cu câțiva ani? Este o vrăjitoare, *domine*, în stare să facă niște vrăji îngrozitoare. A făcut-o și cu tine, sunt sigură! Fură lucruri de pe la alții ca să le folosească la descântecele ei și intră în bibliotecă atunci când crede că n-o vede nimeni: uită-te în camera ei, dacă nu mă crezi! spuse Tuccia plină de venin, după care ieși în grabă din încăpere sughițând de plâns.

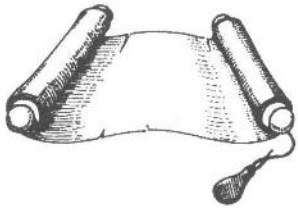

XXIV

A unsprezecea zi înainte de Calendele lui martie

În dimineața următoare, Aurelius îi scoase cu un motiv oarecare pe servitori din locuințele lor și intră în cămăruța Deliei fără să spună nimănui ce avea de gând. Scotoci în toate ungherele până ce reuși să descopere, pe fundul unui cufăr în care fata își ținea hainele, unul dintre numeroasele suluri de papirus din marea enciclopedie a lui Poseidonios, al doilea volum din cele dedicate studiului oceanului. Vipera aceea de Tuccia spusese, așadar, adevărul, se gândi patricianul, oarecum dezamăgit. Era ciudat, însă, că Delia furase tocmai o carte pe care ar fi fost foarte greu s-o vândă separat de celelalte... Aurelius cugetă câteva clipe la acest amănunt, după care se hotărî să păstreze secretul acestei descoperiri ca să observe după aceea dacă fata va încerca să mai șterpelească și celelalte volume ale lucrării. Puse la loc în cufăr sulul de papirus și-l chemă pe Castor.

– Ai ajuns, deci, la convingerea că editorul a murit de boală, comenta grecul la scurt timp după aceea. Tânărul Drusus este, totuși, sigur că lucrurile stau cu

totul altfel și spune peste tot pe unde merge că va ajunge cu acest caz până la Claudius!

Aurelius făcu un gest plictisit.

– Nu-i decât un băiețandru care crede că a devenit bărbat doar pentru că s-a culcat cu o slujnică.

– Cu Tuccia, nu? Oricum, povestea aia cu apariția cucuvelei mă îngrijorează destul de mult. Mă întreb dacă nu o să încerce să scape și de mine în același mod, îi mărturisi libertul cu teamă în glas.

– Ai mai aflat ceva despre Scapola?

– Nu, pare să fi dispărut fără urmă. Totuși, cred că Fulvia Arionilla s-ar putea să știe câte ceva despre el...

– N-a mai apărut pe aici cu toate că era atât de interesată să-l cumpere pe Terentius... Ei, dar ia stai, *villa* mea de pe Ianicul nu are grădina lăsată în paragină cam de mult timp? Uite că ar fi momentul să facem o vizită la o pepinieră a unei matroane respectabile!

– Îmbracă-te cât mai frumos, *domine*; cucoanele de viță veche ale Urbei sunt foarte sensibile la aparențe! îl sfătui libertul cu un zâmbet șiret.

Când ieși pe ușa casei, Aurelius era, într-adevăr, peste măsură de elegant: tunică albă cu laticlavă, cizmulițe senatoriale, inelul cu sigiliu pe degetul arătător, mantie de lână cu broderii bogate. Sperând s-o impresioneze cât mai puternic pe matroană, patricianul se hotărâse să renunțe la pelerina călduroasă cu mâneci lungi, care făcea parte din costumația tradițională a unui senator, așa că acum dârdâia de frig cu brațul dezgolit care ieșea dintre cutele togii prea puțin comode.

Femeia locuia în dreptul colinei Aventin, pe malul drept al Tibrului, nu departe de locul în care existaseră cândva, în urmă cu un secol, grădinile lui Damasippos, misitul de case la care apela Cicero atunci când voia să

mai cumpere ceva. Casa, mare dar nu luxoasă, se afla pe la jumătatea distanței dintre cele mai noi locuințe apărute în cartierul acela încă puțin locuit și domeniile întinse ale bogătașilor, aceștia din urmă fiind mereu gata să cumpere chiar cu prețuri exorbitante terenuri pentru a le amenaja în parcuri private: cu siguranță, văduva moștenise de la răposatul soț acea proprietate și constatase în scurt timp că valoarea ei creștea neîncetat, cu toate că, fiind la mică distanță de fluviul care se revărsa aproape în fiecare an, o asemenea eventualitate îi putea speria pe eventualii cumpărători. Pe de altă parte, chiar apele învolburate ale Tibrului garantau supraviețuirea micii pepiniere care nu era nici pe departe atât de rentabilă încât să justifice costurile uriașe ale unui racord la apeductul public al orașului...

„Nu-i rău deloc!", gândea Aurelius privind din lectică plantele bine cunoscute din grădină: leandri, arbuști de mirt, păducel, laur cu frunză cerată și, bineînțeles, toate acele plante veșnic verzi după care se dădeau în vânt toți romanii. În fundul grădinii, bine apărate de frigul iernii, se puteau vedea șirurile de plante exotice aduse din teritoriile pe care Roma le cucerise de-a lungul timpului: papirușii, cireșii, trandafiri de Persepolis, piersici cu fructele nespus de dulci și de parfumate.

– Cheam-o pe stăpâna ta, Pupillus, îi porunci el servitorului cu părul roșu, de îndată ce coborî din litieră.

– *Domina, domina*! începu roșcatul să strige cât îl ținea gura. Locuința Arionillei era modestă și nu arăta suficient de bine ca să poată primi vizita neanunțată a unui personaj atât de ilustru.

Stăpâna întârzia să-și facă apariția. Dorind să arate cât mai bine, se străduia, desigur, să justifice printr-o înfățișare cât mai tinerească interesul pe care i-l purta lui Terentius:

cu distincția sa de înaltă clasă, valetul era exact tipul de bărbat care putea face curte cu succes unei femei în vârstă pentru a pune mâna pe o viitoare moștenire, se gândea patricianul, plimbându-se nervos încoace și încolo pe alee, printre copăceii pitici care deveniseră tot mai căutați de când era la modă să ai în peristil câteva tufe.

– Nobile senator Statius! se auzi o voce melodioasă.

Aurelius rămase fără glas. Femeia care apăruse în fața lui putea avea cel mult treizeci și cinci de ani, prea puțin pentru a fi văduva unui bărbat mort la o vârstă de peste șaptezeci de ani; era foarte plăcută la vedere: micuță de statură, talia subțire, gât delicat, toate acestea dându-i aerul de fragilitate aeriană a statuetelor alungite din sticlă suflată pe care egiptenii le foloseau pentru a păstra în ele balsamuri prețioase.

Mai întâi fusese Marcellina, acum Arionilla: pentru a doua oară se lăsase înșelat de o apreciere greșită a vârstei celor două femei, se gândi, amuzat, Aurelius.

– Este ceva care nu vă place, nobile senator? întrebă matroana, aplecându-și șăgalnic capul într-o parte.

– Nu, nimic, doar că mă așteptam să văd o cu totul altă persoană, mărturisi Aurelius.

Nu-și putea explica nici el de ce, dar și-o închipuise întotdeauna pe văduva aceasta ca pe o femeie planturoasă, cu voce stridentă și cu o claie de păr creț pe cap. Pletele Fulviei Arionilla erau netede și lucioase, adunate la ceafă într-un conci elegant de la care cobora pe spate o șuviță de păr atât de lungă, încât Aurelius avu impresia că era una dintre acele meșe indiene care se vindeau pe sub Porticurile lui Filippos, într-o latură a templului lui Hercule Musagetul, un alt nume sub care era venerat Apollo, protectorul Muzelor.

– Dezamăgit, cumva? zâmbi femeia.

– Nici vorbă, plin de admirație, răspunse cu sinceritate patricianul.

– Intră, camera de primire este pe aici, îl conduse ea, călcând atât de lin încât părea că abia atinge pardoseala.

– Aștept de mult să-mi faci o vizită. Nu ți-a transmis Pupillus invitația? o întrebă senatorul.

– Ba da, dar am preferat să nu-i dau curs. Nu sunt genul de femeie căreia să-i placă să fie chemată de un bărbat, răspunse Fulvia Arionilla, îndulcind cu o nuanță ironică o frază care ar fi putut suna aspru.

Aurelius trebui să-i dea dreptate, așa că încasă lovitura fără să clipească: iată, în sfârșit, o femeie capabilă să pună la respect tupeul unui bărbat, folosindu-se numai de arma surâsului.

– Așa că ai așteptat să vin eu să te caut.

– Așa este și normal: o matroană care se respectă nu se poate duce singură, acasă la un bărbat despre care se știe că este un mare crai! glumi ea, poruncindu-i lui Pupillus să-i toarne musafirului ceva cald de băut.

– În ce privește cumpărarea lui Terentius, va trebui din păcate să mai aștepți o vreme: este implicat într-o întâmplare destul de ciudată, îi explică senatorul, după care îi povesti despre sfârșitul misterios al sclavilor săi... Așa încât, cu toată părerea mea de rău, sunt nevoit să amân această tranzacție până când lucrurile se vor limpezi.

– Nefericiții aceia au fost uciși exact ca unul dintre servitorii mei, gândi ea cu voce tare, profund tulburată.

– Așa este, Nicomed. Ce ai aflat despre el? întrebă Aurelius.

– Nu prea multe. Trăise o vreme cu Pupillus, după obiceiul grecilor, dar după aceea se cam plictisise de el.

– Știi măcar dacă vreunul dintre servitorii tăi ar fi avut posibilitatea, fizic vorbind, să comită această crimă?

– N-am nici cea mai vagă idee. Erau cu toții plecați la ora aceea.

Da, reflectă Aurelius: asasinul lovea întotdeauna spre seară, când toată populația Romei, bogați sau săraci, oameni liberi sau sclavi, se întorceau pe la casele lor venind de la terme după baia zilnică...

– Spune-mi ce știi despre Scapola; îl căutăm peste tot.

– Saturninus mi l-a împrumutat atunci când am înființat pepiniera, pentru că nu aveam decât doi sclavi, în afară de Pupillus și Nicomed. Cândva îl mai aveam și pe Terentius care făcea și pe administratorul.

– Dar îți era și prieten, adăugă Aurelius, pronunțând cu grijă acest ultim cuvânt ca să nu dea naștere unor subînțelesuri nedorite.

– Într-adevăr, un prieten de nădejde. Soțul meu l-a cumpărat în Grecia, în timpul unei călătorii de afaceri.

– Probabil că a dat pe el o adevărată avere: nu se găsesc așa ușor servitori atât de pricepuți în administrarea unei case, remarcă patricianul, întrebându-se în sinea lui cum fusese posibil ca un negustor de piei, cu siguranță nu prea bogat, să-și permită să cumpere un sclav atât de valoros.

– Cât despre Scapola, Saturninus îl ținea pe lângă el doar pentru că îi salvase cândva viața sacrificându-și propriul picior, așa că era bucuros să mi-l împrumute. Am fost întotdeauna mulțumită de el, iar când secretarul tău a venit și mi-a propus să-l cumpăr am fost imediat de acord.

Prin urmare, șmecherul acela de Castor o cunoștea pe Arionilla – se gândi plin de furie Aurelius – și-l

pusese cu bună știință în încurcătură, știind foarte bine că nu era vorba câtuși de puțin despre o femeie în vârstă!

– Nu știu pe unde ar putea fi acum: în ultima după-amiază în care a lucrat la mine, a plecat pe la ora a șaptea, promițându-mi că va veni din nou a doua zi, dar de atunci nu l-am mai văzut, spuse femeia, fără să mai adauge altceva, semn că ea considera închisă discuția pe această temă.

Aurelius ezită câteva clipe, înainte de a se hotărî să plece. Găsea că Fulvia era foarte atrăgătoare și spera într-o invitația la cină, știind foarte bine că plăcerea de a mânca și a bea atrăgea după sine și alte plăceri, mai intime. Șovăiala patricianului nu-i scăpă matroanei care, fiind o femeie cu experiență, își dăduse imediat seama că trezise interesul musafirului său. Cu toate acestea, nu făcu nici o invitație.

– Te rog să nu uiți de tranzacția cu privire la Terentius! îi aminti totuși patricianului atunci când acesta se afla deja pe picior de plecare. Chiar ești convinsă că vrei să-l cumperi din nou? S-ar putea să te coste destul de mult, o preveni senatorul fără să dea amănunte.

– Am cu ce să plătesc, spuse ea fără ezitare.

– Mă tem că nu: cer pe el cincisprezece mii de sesterți, exageră Aurelius cu bună știință.

Fulvia tresări, surprinsă neplăcut, dar își domină imediat nemulțumirea, mascându-l sub un zâmbet de complezență.

– Este un preț extrem de ridicat, nobile senator. Știi foarte bine că nu valorează chiar atât.

– Mulțumește-te atunci cu ce poți avea: Terentius are stofă ca să servească într-o *domus* mare, dar tu duci o viață retrasă și nu ai nevoie de un valet chiar atât de valoros. Îți pot oferi altul la un preț mult mai mic și ți-l

dau pe deasupra și pe Scapola, propuse senatorul, afișând o naivitate dezarmantă.

– Nu, pe el îl vreau! insistă Fulvia Arionilla.

– Îmi închipui că ai niște motive personale foarte puternice, insinuă senatorul pe un ton mieros.

– Destul de personale ca să nu intereseze pe alții! îl puse la punct văduva, înroșindu-se până în vârful urechilor.

– Prețul este cel pe care ți l-am spus. *Vale*! desfăcu brațele patricianul și dădu să plece.

– Așteaptă! îl opri Fulvia și Aurelius se opri, plin de speranță, gata să mai rămână.

Femeia îl ajunse din urmă și se apropie de el suficient de mult ca să-l atingă ușor cu marginea tunicii.

– Sper din toată inima că noi doi am putea găsi o posibilitate de a ne pune de acord, șopti ea pe un ton suav, după care închise ușa în spatele musafirului, nu înainte de a-i arunca o privire plină de promisiuni.

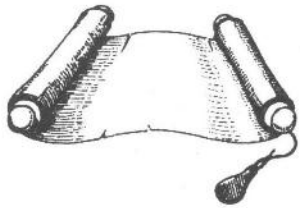

XXV

A zecea zi înainte de Calendele lui martie

– Paris, ai început să verifici una câte una încălțările servitorilor?

– Da, *domine*, am făcut-o de trei ori una după alta, îi explică, răbdător, administratorul. Sunt vreo cincizeci de perechi care poartă marca lui Septimius; la câteva dintre cizmele mai vechi este imprimat un „A", la altele o cruce sau o linie, dar cele mai multe nu poartă nici un alt semn.

Aurelius oftă, făcându-i semn intendentului că poate pleca. Bunul Paris nu se mișcă din loc.

– Trebuie să-ți vorbesc, stăpâne. Este vorba despre niște lucruri foarte grave, spuse el, respectuos, dar, în același timp, și hotărât. În casa asta nu mai este de trăit: servitorii se privesc chiorâș unul pe altul și nu-și mai controlează nici cele mai mici gesturi. Ieri, de pildă, Timon a fost cât pe ce să sară asupra lui Hortensius, care înainta înspre el cu cuțitul de tăiat friptura în mână; Fillis se teme să doarmă singură și s-a mutat cu tot calabalâcul în camera unei alte slujnice; Ganimedes se

ceartă în fiecare zi cu Agathon, acuzându-l că vrea să-i ia gâtul ca să aibă el parte de favorurile lui Hazel; până și Fabellus, care nu-i în stare să facă rău nici măcar unei muște doarme cu ditamai cuțitul sub pernă!

– Moartea lui Modestus i-a tulburat pe toți și nimeni nu se mai simte în siguranță, recunoscu Aurelius. Eu însumi mă surprind de multe ori privindu-vă bănuitor pe voi, servitorii, întrebându-mă care ar putea fi vinovatul. Ar trebui, cu toate acestea, să ne simțim mai uniți și solidari.

– Tocmai asta încerc să-ți explic, *domine*. Noi ne străduim să trecem peste aceste momente urâte fără să punem în pericol armonia din casă, dar nu putem reuși cu nici un chip dacă se găsește mereu cineva care să semene zâzanie printre oameni.

Patricianul ridică dintr-o sprânceană, chiar dacă avea impresia că știe dinainte de voia să spună Paris.

– De mai multă vreme servitorii mi-au reclamat că le dispar unele obiecte și ieri Nefer a venit în fuga mare la mine, disperată pentru că nu mai găsea colierul de perle pe care i l-ai dăruit tu. L-am găsit în camera Deliei, împreună cu o carte de-a ta, spuse Paris arătându-i volumul lui Poseidonios.

Prin urmare, Delia nu se mulțumea doar cu cărți, ci ajunsese să comită și furturi propriu-zise.

– Așa nu se mai poate trăi, stăpâne. Sălbatica aia își face mendrele și ceilalți oameni din casă nu mai suportă asta. Chiar și cei mai îngăduitori încep să fie nemulțumiți de atmosfera asta atât de încordată. Ca șef al slujbașilor tăi, trebuie să insist: pune-te la adăpost!

– Ce vrei să spui, Paris? se încruntă Aurelius.

– Știu că este contrar principiilor tale, *domine*, dar trebuie neapărat s-o pedepsești pentru că, altfel, servitorii își vor pierde încrederea în tine.

Aurelius își strânse buzele într-o grimasă de nemulțumire: asta însemna umilința pedepsei, șfichiuitul biciului pe umerii aceia mândri, gura frumoasă care scoate gemete și vaiete...

– În casa asta, sclavii n-o să fie bătuți niciodată, Paris. Știi bine că întotdeauna ne-am ferit să folosim asemenea procedee: biciul stă degeaba, atârnat în cui de atâta timp, încât curelele din care este împletit au început să se scorojească. Vreau să trăiesc înconjurat de niște servitori credincioși, nu de niște dușmani înverșunați gata să mă trădeze din răzbunare!

– Dar chiar sclavii tăi îți cer asta, *domine*. Nici unul dintre cei de aici nu a avut vreodată comportamentul Deliei: nu vorbește, nu s-a împrietenit cu nimeni.

Senatorul se gândi să nu ia lucrurile acestea prea în serios, dar intendentul i-o luă înainte, adunându-și tot curajul de care avea nevoie ca să spună în sfârșit ceea ce îi stătea pe limbă de atâta timp.

– Vrei să știi adevărul, stăpâne? Dacă Delia a îndrăznit să pună mâna pe lucrurile acelea, este pentru că știe că tu o protejezi!

– Dar eu niciodată nu am... încercă să se împotrivească Aurelius.

– Cum să nu, *domine*, de ce nu recunoști? Nu iei în seamă greșelile ei, minți ca s-o ferești de pedeapsă, accepți să fii tratat de ea ca de la egal la egal... ia gândește-te ce cred ceilalți!

Patricianul tăcu, încercând să reflecteze la toate acestea. Nu-i făcea nici o plăcere, dar trebuia să recunoască până la urmă că era ceva adevărat în ceea ce afirma intendentul său.

– Tu ești stăpânul și voința ta este lege, cu asta suntem cu toții de acord. Dar servitorii tăi te-au iubit întotdeauna

tocmai pentru că ai fost drept cu ei. Ești *paterfamilias* și nu poți permite ca o, să spunem, simpatie personală să aibă vreun efect asupra îndatoririlor tale. Mi-ai dat mereu mână liberă în privința servitorilor, *domine*. Eu sunt acela care crede acum că Delia trebuie pedepsită exemplar, pentru a demonstra că în casa asta nu se folosesc două greutăți și două măsuri. Și trebuie să fie limpede pentru toți că decizia asta vine de la tine, sublinie intendentul. Pot s-o pedepsesc?

Patricianul încuviință cu un gest, fără să scoată nici un cuvânt. Pe când administratorul se retrăgea cu o plecăciune, surprins el însuși de curajul cu care îi vorbise lui *dominus*, Aurelius își prinse capul în palme, lăsându-se cuprins de o adâncă îngrijorare: ajunsese, oare, să nu-și mai poată cunoaște slăbiciunile? Luase apărarea Deliei, o lăsase să facă tot ce voia, nevrând să știe că purtarea ei era o adevărată insultă pentru ceilalți servitori, o sfidare a efortului comun de a trăi și a munci în liniște. Credea că știe ce-l făcuse s-o protejeze astfel: având în jur atâția lingușitori, mai mult oameni liberi decât sclavi, admirase curajul acelei femei, mândria ei, încăpățânarea cu care-și apăra independența. Încercă să se convingă pe el însuși că nu atracția pe care ea o exercita asupra lui determinase o asemenea indulgență exagerată. Totuși, imediat după aceea, și-o aminti pe Delia în timp ce se zbătea în brațele lui, parcă simți căldura corpului ei și fiorul de dorință pe care i-l trezeau mișcările de apărare ale sclavei... și își dădu seama că începea să se răzgândească.

Omul înțelept, își repetă el în gând, ca și cum ar fi spus o lecție învățată pe de rost, nu trebuie să se lase niciodată în voia pasiunilor: dorința trebuie dominată, la fel ca durerea, până când acela care a învățat să nu

mai depindă de nevoile omenești ajunge la o detașare totală de ea. Un *sapiens* este singurul om cu adevărat liber pentru că nu este nici măcar sclavul lui însuși: se bucură de plăceri, dar nu simte că acestea i-ar fi indispensabile; iubește viața, dar moartea nu-l înspăimântă. Dintr-o dată, i se păru că figura lui Epicur, imortalizată în marmură, îl privea țintă cu un fel de reproș mut, ca și cum ar fi vrut să-i atragă atenția că drumul către înțelepciune era, încă, dezamăgitor de lung.

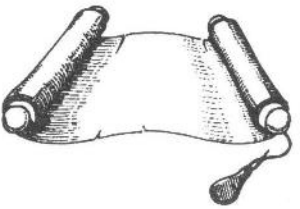

XXVI

A noua zi înainte de Calendele lui martie

– Nu faci prea mari progrese, stăpâne, aprecie Castor, nu fără o nuanță de ironie în glas. Într-o anchetă în care nu există decât trei sau patru suspecți, metodele tale au destul de puține șanse de reușită.

– Și totuși, îi replică Aurelius, sunt sigur că și de data aceasta, pentru a găsi făptașul, va trebui să descoperim ce mobil a avut. Cui îi folosesc aceste crime? Lucrul acesta nu l-am clarificat până acum, pentru că nu știm cu precizie ce aveau în comun victimele.

– Lupus, Nicomed, Glaucos, Modestus... reflectă grecul. Hai să vedem. Nu erau cu toții sclavi, dat fiind că Lupus reușise încă de tânăr să obțină eliberarea, datorită victoriilor din arenă. Un gladiator necioplit, așadar, în timp ce toți ceilalți erau niște băieți destul de bine educați. *Latrunculi* jucau Glaucos și Modestus, dar nu și Nicomed sau Lupus. Trei dintre ei erau subțirei la trup, cu părul blond și creț; Lupus, însă, era corpolent și avea părul negru, lung și zbârlit. Cât despre vârstă, Glaucos împlinise douăzeci și patru de ani, Modestus și Nicomed doar nouăsprezece.

– Lupus, în schimb, avea aproape șaizeci: nu, nu putem găsi nici o legătură între ei! trase concluzia, abătut, senatorul. Nu fuseseră văzuți niciodată împreună, nu erau de vârste apropiate, nu făceau aceleași munci. Pe scurt, nu există nimic care să-i lege între ei, decât, poate, Scapola, acest dispărut care, pe de altă parte, s-ar fi putut afla în băile acelea doar din simplă întâmplare!

– Poate că grădinarul nu era singurul care-i cunoștea pe toți. Am aflat prea puține lucruri despre Terentius, de exemplu, astfel încât am putea presupune că ar fi avut cândva vreo legătură cu fochistul din Suburra. Ar trebui să mai afli câte ceva și despre frumoasa Arionilla... îi sugeră grecul.

– De când te interesează cucoanele în vârstă, Castor? îl luă peste picior patricianul, în timp ce libertul rânjea sarcastic.

– *Domine*, aici este o adevărată enigmă. Nici unul dintre cei uciși nu pare să aibă vreo legătură cu toți ceilalți.

– Ceva îmi spune că n-o să avansăm prea departe doar cu ajutorul logicii; ar trebui să facem apel la psihologie, să ne punem în pielea asasinului, ca să înțelegem cum își alege victimele.

– Singura caracteristică pe care o au acestea în comun este sexul: cu toții erau bărbați, trase concluzia Castor.

– La fel ca două treimi din populația Romei, îi replică Publius Aurelius.

– S-ar putea ca aceste crime să aibă o motivație legată de homosexualitate, stăpâne: cu excepția lui Lupus, ceilalți erau niște tineri care nu păreau adevărați bărbați, ci aveau ceva feminin în comportament, remarcă secretarul.

– Vorbești de o brută perversă, gata să le taie beregata tuturor tinerilor care nu-i cedează. De ce această brută n-ar putea fi o femeie? obiectă senatorul.

– Nici gând, *domine*. De fapt, este greu ca o femeie să întâmpine refuzuri, decât doar dacă nu este de-a dreptul slută. Cei mai mulți dintre bărbați nu prea fac nazuri, așa cum face un patrician cam mofturos pe care-l cunosc eu, îi explică grecul.

– Singurul homosexual amestecat în toată treaba asta este Pupillus, dar, de fapt, ar putea fi și alții. Ce știm, de exemplu, despre viața personală a lui Marcellus Veranius? se întrebă Aurelius.

– Prea puțin, aproape nimic, fu de acord Castor. Cu condiția ca el să aibă o viață personală: aș putea să jur că nu are altă iubire decât cea pentru cărți!

– Așa este, cărțile, reflectă, distrat, senatorul. Păcat că nu am reușit să găsesc nici măcar un singur exemplar din pamfletul acela al lui Sotades pe care colecționarul a spus că nu-l are. În biblioteca lui Augustus nu era și nici măcar în cea a lui Asinius Pollion. Mi-ar fi plăcut tare mult să-l citesc.

– Dacă ai să te împotmolești în dezbateri filologice, stăpâne, asasinul o să aibă timp să ne omoare pe toți! îl readuse la realitate Castor.

– Ai încercat să-l urmărești pe Arsax? Bătrânul acela are un aer suspect, poate că din cauza staturii sau a cheliei.

– Am făcut deja asta, *domine*. Orizontul preocupărilor lui este destul de limitat: casă, piață, terme. Iese singur doar în zilele de *nundinae*.

– Cum își petrece seara liberă? vru să știe Aurelius.

Grecul bâigui, încurcat.

– Nu știu... L-am scăpat din vedere timp de o clipă și parcă s-a topit.

Patricianul ridică din sprâncene, nedumerit. Nimeni nu putuse scăpa vreodată de sub supravegherea lui Castor.

– Parții sunt renumiți pentru viclenia lor fără margini, stăpâne. Nu este o întâmplare faptul că sunt singurii care mai rezistă în Roma... explică secretarul. Ei, acum îmi dau seama: nu în seara unei zile de *nundinae* l-ai văzut la bordel? Uite că s-a dezlegat misterul!

– Cu excepția faptului că acolo nimeni nu-l cunoaște, interveni patricianul. Să vorbim mai degrabă despre Marcellina: urmele acelea corespund cu tălpile de la încălțările ei.

– Ar trebui să pui pe cineva s-o urmărească și pe ea, dar ne-ar trebui o femeie pe care să n-o fi văzut niciodată. Mă gândesc la servitoarea aceea a lui Sarpedon, *domine* ... Și, pentru că discutăm despre ea, tare mult aș vrea să știu ce ți-a venit s-o cumperi: printre toate frumusețile astea ale noastre, ea pare o mârțoagă printre trandafiri!

– Ia încearcă să mănânci un trandafir atunci când crăpi de foame! îl repezi Aurelius, fără să mai adauge nimic altceva.

– Mă rog, de fapt și Paris este destul nedumerit; l-am auzit, cred că alaltăieri, cum te făcea în toate felurile... dar, nu-i așa, poți să ai prea multă încredere într-un intendent? Spune peste tot că tu i-ai dat ordin s-o biciuiască pe Delia.

Aurelius nu scoase nici o vorbă.

– Doar n-o să-mi spui că este adevărat? se înfurie libertul, privindu-l pe omul acela alături de care trăia de cincisprezece ani ca și cum era un simplu străin. Pe toți zeii Olimpului! Printre toți banditii împuțiți de pe lumea asta, printre toți oamenii de nimic, printre toți jefuitorii nemiloși, tu ești cel mai...

– Hai, ajunge, Castor! încercă să-l potolească patricianul.

Dar libertul nu luă în seamă ordinul și continuă cu și mai multă înverșunare.

– Oh, poți porunci să fiu și eu biciuit, dar tot n-o să mă împiedici să spun tot ce gândesc! Nu a vrut să te primească în patul ei și acum vrei s-o pedepsești pentru asta, nu? Mare ticălos și fecior de curvă ești!

Pentru o clipă, Aurelius se gândi să-i dea explicații vechiului său prieten, dar faptul că o insultase, de altfel meritat, pe nobila sa mamă și disprețul nemăsurat al grecului îl făcu să se răzgândească: cum își permitea servitorul acela obraznic să-i vorbească astfel lui, senatorului Publius Aurelius Statius?

– Crezi că sunt obligat să-ți dau ție socoteală de hotărârile mele? îl puse la punct patricianul.

– Sigur că nu; voința ta este lege, *stăpâne*! exclamă Castor, subliniind intenționat ultimul cuvânt.

„N-ai decât să te duci în Tartar!" îl înjură patricianul în sinea lui, în timp ce secretarul ieșea din *tablinum* trântind cu furie ușa.

La lăsarea nopții, vreo sută de servitori se adunaseră în atriumul din spatele casei așteptând cu nerăbdare un eveniment cum nu mai avusese loc până atunci.

– Este adevărat ce am auzit? rânji un sclav. Delia o să fie biciuită în seara asta?

– Era și timpul! interveni Fillis. Vrăjitoarea aia o merita mai de mult timp!

Expresia cea mai mulțumită, bucuria cea mai intensă, se așternuseră pe fața triumfătoare a Tucciei: cățeaua, parcă scheuna de mulțumire după ce mușcase cu atâta furie.

– În felul acesta o să vedem și noi dacă este bine făcută, se bucură huiduma de Samson. Aia nu s-a îndurat să se arate dezbrăcată în fața nimănui!

– Dar eu aș pune pariu că stăpânul a văzut-o pe îndelete... insinuă, răutăcioasă, Iberina.

Închis în camera sa, Aurelius privea pe furiș cum Delia era împinsă cu forța către o coloană, însoțită de chicotelile disprețuitoare ale servitorilor.

– *Domine*, îl auzi pe Paris care îl chema și, în timp ce se îndrepta spre peristil se întâlni cu Castor care îl privi ca pe o insectă demnă de toată scârba.

– Pot să mă retrag sau stăpânul îmi poruncește să asist și eu la spectacol? întrebă cu răceală grecul și în timp ce se îndrepta spre camera lui, patricianul îl auzi mormăind printre dinți.

– Copoi împuțit ce ești!

Aurelius fu cât pe ce să se ia după el și să-i aplice o corecție, dar se hotărî în ultimul moment să-și facă apariția în atrium printre cele două grupuri de servitori care se dăduseră în lături ca să-i facă loc. Un valet grijuliu îi aduse un jilț în dreptul coloanei și patricianul privi cam surprins în jur. Văzu semne ale unei curiozități libidinoase în privirile cu care bărbații priveau spatele gol al Deliei și auzi murmurele femeilor care gustau din plin satisfacția pentru umilința tovarășei lor. Era, oare, posibil ca, asemenea josnicului Zosimos de la cazane, servitorii săi să fie fericiți dacă unul de-al lor era bătut? Poate că, dacă așa era, pretinsa armonie din casă nu era altceva decât o mască falsă în spatele căreia se ascundeau invidii, răzbunări perfide, o ură atât de mare, încât pentru a potoli toate acestea nu puteau fi de ajuns trădări și insulte, ci fusese nevoie de un cuțit însângerat.

Care dintre aceia care se pretindeau prieteni ai lui Modestus putea să fi ținut în mână pumnalul? Polidor, Timon, Iberina sau misteriosul și tăcutul Terentius? Sau poate că blândul Fabellus, efeminatul Hazel, lacomul Hortensius, puternicul Samson, frumoasa Nefer?

– Paris! porunci el la un moment dat, arătând cu degetul înspre bici.

– Eu? bolborosi alb la față delicatul intendent care era gata să leșine chiar dacă vedea o singură picătură de sânge.

– Dar cine? Nu ești tu șeful servitorilor? îi porunci cu asprime Aurelius, răzbunându-se în felul acesta pe acuzațiile scrupulosului său administrator la adresa Deliei.

Palid ca un mort, Paris atinse cu vârful degetelor mânerul biciului, trăgând imediat mâna, de parcă s-ar fi fript. Intendentul nu-i putea face prea mult rău fetei aceleia, se gândi Aurelius în timp ce intra în bibliotecă, lăsând ușa larg deschisă și Delia ar fi fost scutită măcar de umilința de a-l vedea pe el asistând la o asemenea scenă.

Cu capul aplecat deasupra cărții lui Poseidonios pe care i-o adusese Paris, auzi biciul șuierând și așteptă un strigăt de durere, dar acesta nu veni. Biciul șuieră din nou în aer și din nou doar murmurul dezamăgit al celor de față însoți această nouă lovitură. În clipa aceea, privirea îi căzu pe eticheta de la capătul sulului de papirus și patricianul tresări: volumul nu era același pe care-l găsise cu câteva zile înainte ascuns în camera fetei, ci următorul! Căută în teaca papirusului și găsi și cartea aceea la locul ei: fata o citise și, după aceea, o înapoiase; nu era, deci, o hoață și probabil că altcineva o acuzase intenționat, cu bună știință.

– Oprește-te! strigă el, repezindu-se printre sclavii adunați în atrium la timp pentru a opri mâna șovăitoare a lui Paris înainte de a lovi din nou. Plecați cu toții de aici!

Intendentul se clătină pe picioare, își duse mâinile la burtă, apoi își astupă gura cu palma și dispăru în fugă în direcția latrinelor. Servitorii plecare în tăcere, unul câte unul, dezamăgiți: nu fuseseră strigăte de durere, hohote de plâns, ce biciuire fusese aceea, atât de puțin distractivă?

Rămas singur cu sclava, patricianul se apropie de coloană și, cu un pumnal, tăie frânghia cu care fusese legată fata. Avu nevoie de mult curaj ca s-o privească și, când făcu aceasta, nu descoperi de fața ei nici o expresie, ci doar o mască împietrită și indiferentă.

– Mă duc să-ți aduc o alifie, înghiți el în sec și alergă spre dulăpiorul cu leacuri, întorcându-se curând după aceea cu un ulei calmant cu care îi unse rănile. Atinse ușor cu degetele urmele stacojii și pielea i se înfioră la contactul cu pielea ei bronzată. Delia nu scoase nici o vorbă.

– Cred că am făcut o greșeală, spuse patricianul. Nu-i așa că nu tu ai furat colierul lui Nefer?

– Este cam târziu să mă întrebi asta, nobile senator, îi răspunse ea cu răceală. Apoi, strângându-și pe lângă trup tunica zdrențuită se îndepărtă cu fruntea sus, pășind pe coridor cu o mândrie regească.

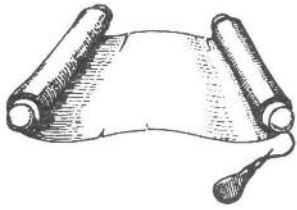

XXVII

A șaptea zi înainte de Calendele lui martie

Aurelius amânase mult timp întâlnirea aceea, dar acum sosise momentul în care ea nu mai putea fi evitată.

Afrodisia era aplecată asupra unei mese din magazie. Părul, tuns scurt de Hazel și frecționat în fiecare zi cu o infuzie de semințe de in și cu ulei de ghimber, devenea din ce în ce mai lucios: atunci când avea să crească, îl putea strânge la ceafă cu ajutorul unei rețele din fir de argint sau al unei agrafe din jad. Patricianul observă că femeia își ducea din când în când mâna la păr, fericită că-l simțea neted și plăcut la pipăit.

Îngâna un cântecel. Pe masa din fața ei se aflau piesele unui serviciu scump din argint: cupe, căni, boluri frumos cizelate. Cu o cârpă umedă, Afrodisia ștergea cu grijă suprafața unei cupe care prinsese o patină maronie și se oprea din când în când, fiindcă nu părea mulțumită de rezultatul muncii ei. Apoi începea din nou să frece metalul pătat, până ce îl făcea din ce în ce mai lucios.

– Ești foarte vrednică, spuse Aurelius când ajunse în spatele ei.

Servitoarea se opri, simțind că inima îi bătea nebunește: își închipuise de nenumărate ori o asemenea scenă, o trăise de atâtea ori în imaginație! Se întoarse încet, parcă nesigură pe picioare, și fără să îndrăznească măcar să ridice privirea către stăpân, făcu în fața acestuia o plecăciune adâncă.

– *Domine*... șopti ea, emoționată.

Abia după aceea ridică privirea și tresări atunci când îl văzu pe falnicul patrician din fața ei. Făcu un gest instinctiv care părea să fie plin de afecțiune, dar se abținu, conștientă fiind de prăpastia care îi despărțea.

– Ce este Afrodisia? întrebă el cu o voce plină de blândețe.

– Nimic, răspunse femeia cu glas tremurător. Semeni cu o persoană pe care am cunoscut-o cândva.

– Poate că era vreo rudă de-a mea.

Sclava clătină din cap.

– Nu, era un sclav.

– Prezintă-mi-l și mie; s-ar putea să am nevoie cândva de o sosie.

– Nu știu pe unde o mai fi.

– Bine, atunci nu mai are nici o importanță, îi răspunse patricianul cu un gest liniștitor. Am o treabă pentru tine: vreau ca timp de câteva zile să urmărești o femeie, fără ca ea să te observe și, după aceea să-i spui secretarului meu tot ce a făcut persoana aceea. Crezi că poți face asta?

Afrodisia dădu din cap aprobator, fără să scoată nici un sunet, după care Aurelius dădu să plece.

– Stăpâne! îl chemă servitoarea, învingându-și teama.

– Da, ce este?

– Sclavul acela despre care îți vorbeam... am vrut întotdeauna să-i mulțumesc! spuse ea pe nerăsuflate și

începu din nou să frece cu toate puterile argintăria de pe masă.

În Forum, romanii, cu mic cu mare, urmăreau cu admirație fulgii care pluteau prin aer înainte de a se topi pe lespezile umede ale pavajului.

– Zăpadă la Roma și aproape că suntem în martie! se miră un bărbat privind cu surprindere spectacolul din fața sa.

– Asta-i o minune de-a zeilor! exclamă o femeie privind uimită înspre cer.

– Da de unde minune? bombăni un trecător. Prin locurile astea, dacă nu încetează ninsoarea asta o să dea pe dinafară Tibrul! Credeți cumva că domnii cei mari își fac vreo grijă din asta? Ei locuiesc pe dealuri, nu ca noi, pe malul râului! se încruntă omul, privind cu îngrijorare nivelul apei care creștea din oră în oră.

Cu capul bine adăpostit de gluga mantiei, Aurelius traversă piața, se îndreptă către statuia lui Vertumnus, pe *Vicus Tuscus* și intră în prăvălia fraților Sosius: era sigur că acolo îl putea găsi pe Marcellus Veranius, care trecea pe acolo în fiecare dimineață.

În prăvălie era o înghesuială cumplită, de parcă Roma întreagă ar fi simțit dintr-o dată nevoia să citească măcar o carte. De fapt, ninsoarea îi făcea pe mulți romani să caute adăpost pe unde se nimerea și, pentru că bazilicile erau închise în ziua aceea, nu le mai rămânea alt refugiu decât *thermopilia* și librăriile; așa se făcea că mulți curioși se călcau în picioare printre rafturile cu papirusuri, desfășurând la întâmplare câte un sul și întrebându-i pe vânzători despre niște volume care nu puteau fi găsite pe nicăieri, gata să renunțe la cumpărarea unei cărți, plângându-se de un defect la

tăierea marginilor, de o îndoitură inacceptabilă a papirusurilor sau de o pată abia vizibilă pe teaca protectoare.

Aurelius își făcu loc prin mulțime, îndreptându-se direct către laboratorul din capătul prăvăliei, acolo unde Marcellus Veranius stătea aplecat asupra unuia dintre noile texte juridice alexandrine care avea pergamentul lipit pe margini: volumele ajunse într-o asemenea stare trebuiau întâi dezlipite și, după aceea, desfășurate.

Colecționarul examina cu grijă calitatea cernelii, grosimea pergamentului, imperfecțiunile operațiunilor de corectare a textului.

– *Ave*, Marcellus Veranius! îl salută Aurelius. Ai descoperit ceva nou?

– Din păcate, nimic interesant, se plânse Marcellus. Iarna, navigația este întreruptă și pe o vreme ca asta papirusurile din Orient nu ajung la noi nici măcar pe uscat. Trebuie să așteptăm venirea primăverii ca să ne bucurăm de vreo surpriză plăcută.

– Am văzut că lucrările de la noul birou de copiat sunt aproape terminate. Presupun că o să deschideți în curând.

– Așa este și chiar voiam să te întreb dacă n-am putea ține acolo lectura publică a scrierilor lui Fedrus; ar fi mai bine decât la tine acasă sau în vreo sală publică: ar putea fi ca o deschidere festivă a biroului.

– De ce nu? La început, mă gândisem la *Atheneum*-ul lui Augustus, dar ideea unei *recitatio,* pentru a inaugura noua prăvălie mi se pare foarte bună.

– Iar eu am să-ți fac o reducere la chirie! anunță bibliofilul, ducându-și generozitatea la limita maximă. Desigur, de gustări și de băuturi va trebui să te ocupi

tu. Cred că poți să lași totul pe seama lui Terentius; el a mai organizat astfel de festivități și pentru Saturninus.

– Într-adevăr, este un valet excelent, se declară de acord patricianul.

– Indiscutabil! Și are chiar și o cultură destul de frumoasă. La urma urmelor, mare păcat că și-a pierdut libertatea.

Aurelius ciuli urechile.

– Dar ce, n-a fost întotdeauna sclav?

– Cum, nu știi? se miră Marcellus. Era un grec liber, dintr-o familie bună: se numea Filippos înainte de procesul acela. Când l-a cumpărat, Italicus i-a schimbat numele, în onoarea faimosului autor de comedii pe care-l admira atâta.

– Dar de ce a fost acuzat? întrebă Aurelius care parcă simți un fior alergându-i pe șira spinării.

– De crimă, bineînțeles, îl lămuri Veranius, cu un zâmbet amabil.

– Castor! strigă patricianul de îndată ce se întoarse acasă.

– Aici sunt, *domine*. Cauți ceva? Ai nevoie de cravașă, de bici sau poate preferi nuiaua? îi răspunse, sarcastic, grecul.

– Hai, termină cu prostiile, vino să auzi ceva nostim! încercă să-l îmbuneze Aurelius, hotărât să facă pace cu năbădăiosul său secretar.

– În cazul acesta, asasinul despre care se vorbea în scrisorica aceea ar putea fi Terentius, comentă libertul, după ce-l ascultase cu atenție.

– Da, îi dădu dreptate patricianul. Pe când era foarte tânăr, Terentius l-a ucis din răzbunare pe bogatul atenian care îi sedusese soția. Nu avea nici o dovadă asupra

vinovăției victimei, dar s-a apărat atât de bine, încât i-a impresionat pe judecători și aceștia i-au comutat pedeapsa cu moartea în sclavie pe viață.

– Sunt în stare să pun pariu că i-a tăiat gâtul atenianului!

– L-a strâns de gât cu mâinile goale, dar asta nu schimbă nimic. Îl așteptase timp de două zile în fața casei și l-a ucis cu sânge rece, fiind limpede că premeditase totul.

Castor fu cuprins de groază.

– Și când te gândești că eu dorm chiar într-o cameră vecină cu a lui... mă și mir cum de mai sunt încă în viață!

– Descoperirea asta pune într-o lumină nouă întreaga afacere: avem, în sfârșit, un bărbat gelos, nu ne mai rămâne decât s-o găsim pe femeia în cauză. Ba chiar cred că n-o să avem prea mult de căutat: gândește-te că Arionilla se mulțumea cu Nicomed în lipsa lui Terentius; și, de altfel, dacă-mi aduc eu bine aminte, în aceeași perioadă în care Fulvia se mărita cu comerciantul Italicus, fiica lui Norbanus fugea tot cu un negustor... s-ar putea să fie vorba despre aceeași persoană!

– Nu corespunde vârsta, *domine*. Oricât de atrăgătoare ar fi, Arionilla trebuie să fie trecută de treizeci și cinci de ani, în timp ce fata lui Norbanus era mult mai tânără. În orice caz, ca să fim mai siguri, n-avem decât să-l întrebăm pe Scapola, acum că l-am găsit.

– Dar nu mi-ai spus asta! rămase surprins patricianul. Și unde este acum?

– În mâinile unor *vigiles nocturni*, în cazarma lor de pe malul celălalt al Tibrului. A fost arestat chiar în seara în care a dispărut, dar abia astăzi a reușit să ne trimită un bilet.

– Hai să mergem imediat acolo! sări în picioare Aurelius, chemându-i după aceea pe nubieni.

Purtătorii lecticii coborâră fără nici o dificultate pe *Vicus Patricius*, pe *Argiletum* se mișcară mai greu, în Forul lui Augustus aproape că se opriseră, iar la intrarea pe *Vicus Iugarius* litiera se opri definitiv în mijlocul unei îngrămădeli cumplite, având în față un șir interminabil de cărucioare trase cu mâna.

– N-avem ce face, *domine*; nu mai putem face nici un pas!

– Să ne întoarcem și să încercăm prin altă parte, propuse Aurelius, peste măsură de furios.

– Să ne întoarcem, zici? Cum crezi că am mai putea face asta? întrebă Castor, arătându-i coada nesfârșită care se formase în urma lor.

– Pe toți zeii, circulația asta este îngrozitoare! Bine măcar că încă din vremea lui Julius Caesar autoritățile au avut inspirația să interzică trecerea în timpul zilei a carelor trase de boi, altfel astăzi în Roma nu te-ai mai fi putut descurca, se plânse Aurelius.

– Nu ne mai rămâne decât să mergem pe jos, propuse libertul.

Senatorul fu de aceeași părere, deși nu era prea ispitit de o asemenea idee. În graba plecării, își aruncase pe umeri prima mantie care-i căzuse în mână, o *paenula* scurtă, fără mâneci, și nu se gândise nici măcar să-și schimbe *solae* de casă cu niște încălțări ca lumea pentru vremea de afară.

Așa încât, îndată ce coborî din litieră, călcă în șuvoiul de apă murdară care se scurgea la marginea trotuarului către gurile de canal; când ajunseră la Forul Olitorius, era ud la picioare, iar pulparele îi erau pline de noroi,

fără a mai pune la socoteală genunchii dezgoliți și învinețiți de frig, care căpătau treptat o culoare purpurie de parcă ar fi stat mult timp îngenuncheat pe pavaj cerând îndurare unui zeu cam tare de urechi.

Castor, însă, obișnuit să meargă întotdeauna pe jos, era mai bine încălțat și mergea sprinten cu cizmele lui din piele, privindu-l cu o satisfacție răutăcioasă pe stăpânul său care se chinuia cum putea. Un servitor mai grijuliu s-ar fi oferit cu siguranță să-i ofere cizmele sale, se gândea Aurelius, blestemând în sinea lui nenorocita lui mândrie care-l împiedica să-i poruncească libertului să facă imediat schimb de încălțări.

Cei doi o luară pe podul Emilius, ajunseră în fugă pe malul celălalt al Tibrului și intrară pe Via Tiberina. Cazarma din cartierul acela era foarte aproape, pe Via Aurelia Veche. Evident, Scapola fusese arestat îndată ce ieșise din casa Fulviei Arionilla, aflată chiar în cartierul acela periferic în care noaptea mișunau vagabonzii și tâlharii.

Surprins în timp ce aducea stricăciuni grave patrimoniului public – aceasta era acuzația – grădinarului nu i se dăduse voia să ia legătura cu nimeni și doar dintr-o întâmplare, printr-un cerșetor eliberat chiar în dimineața aceea, el reușise să trimită la *domus* a lui Publius Aurelius cererea urgentă de ajutor.

– Uite, acolo este, *domine*! exclamă Castor, arătând înspre sediul celei de-a șaptea unități de paznici; era locul ales de împărat pentru a instala acolo corpul de supraveghere, care trebuia să-i țină sub observație pe răufăcători, dar, mai ales, să descopere focarele de incendiu de pe urma cărora Urbea avea mai multe pagube decât din partea barbarilor de la frontiere.

Aurelius intră în sediul detașamentului de pază cu pasul sigur și aroganța unui senator obișnuit să nu aștepte în nici o împrejurare vreun refuz din partea cuiva.

– Treci la coadă! strigă santinela, împingându-l înapoi și abia atunci patricianul observă că zeci și zeci de solicitanți stăteau la rând înaintea lui.

– Sunt un magistrat de rang înalt! strigă el cu glas tunător.

– Și eu sunt Claudius Caesar în carne și oase! îl luă în râs agentul de poliție, privind batjocoritor la încălțămintea plină de noroi a patricianului.

– Nobilul care mă însoțește este cu adevărat Publius Aurelius Statius, senator al Romei, încercă să intervină Castor.

– Da, da, treci la coadă, senatorule de doi bani și nu-ți mai face griji că o să ajungi târziu la ședința Curiei! i-o reteză scurt polițistul.

– Îmi dai voie, *domine*? spuse secretarul, scoțându-i stăpânului său punga de sub tunică.

Două monede trecură dintr-o mână în alta, după care Aurelius trecu în fruntea cozii lungi.

După câteva clipe, cei doi se aflau în fața comandantului Cecilianus, un bărbat prudent care, înainte de a-l da afară pe vizitatorul nepoftit, vru mai întâi să știe cu exactitate cine era acesta. De altfel, Roma era plină de iscoadele guvernanților care obișnuiau să se amestece printre plebei ca să-i țină sub observație pe niște funcționari amărâți ca el, fără a mai pune la socoteală noul obicei răspândit printre cei bogați de a colinda orașul, travestiți în zdrențele unor sărăntoci: nu se spunea, oare, că până și împărăteasa Valeria Messalina ieșea câteodată din palat ca să-și facă poftele printre cei mai de jos cetățeni ai Romei?

Inelul cu rubine de pe degetul arătător al patricianului și sigiliul familiei Aurelius fură suficiente ca să-l convingă.

– Nenorocitule, cum ai putut să te porți așa cu un nobil senator, prieten cu iubitul nostru suveran? O să plătești scump pentru asta! se răți Cecilianus la paznicul care-l făcuse să aștepte și-l luase în derâdere pe puternicul magistrat.

Prăpăditul, dându-și seama că o încurcase, simțea că moare de spaimă: un om cinstit, se gândea el, își riscă viața în fiecare zi ca să stingă flăcările, să împiedice incendii, să aresteze infractori periculoși, apoi este destul să calce pe bătături vreun mare mahăr, ca a doua zi să se trezească mutat disciplinar în vreun avanpost rătăcit prin Sardinia.

– Omul nu și-a făcut decât datoria, îi luă apărarea Aurelius.

– Ei, atunci, de data asta o să-l iert, bombăni comandantul, dornic să-i facă pe plac patricianului orice i-ar fi cerut acesta. Adu-l aici pe Scapola acela, hai, repede! îi ordonă el agentului, care se grăbi să facă întocmai, scoțând un oftat de ușurare.

– Despre ce este vorba, mai exact? întrebă patricianul.

– Pagube aduse avutului public și insulte aduse unui membru al detașamentului: sclavul tău a fost găsit, beat turtă, în timp ce tăia, cu o foarfecă bine ascuțită, câteva tufișuri din parcul care înconjoară clădirea *Naumachia* lui Augustus. Oprit de agentul Mummius Verus, i-a răspuns prin cuvinte injurioase la adresa soției, mamei și surorii acestui apărător al ordinii, adăugând și unele aprecieri jignitoare despre înclinațiile sexuale pe care le-ar fi avut gardianul respectiv, îl lămuri Cecilianus.

– Nu s-ar putea aranja totul printr-o amendă?

– În ce privește paguba, sigur, acest lucru este posibil; restul depinde de slujbașul insultat: dacă el insistă să deschidă un proces public...

Aurelius dădu de înțeles că pricepea cum stăteau lucrurile, dar rămânea puțin neliniștit. Lipsiți de posibilitatea unei dezbateri politice prin urcarea pe tron a unui împărat atotputernic, certăreții romani își descărcau energiile în arena judiciară, ajungând în tribunale chiar și pentru niște fleacuri: unii își reclamau vecinii pentru că lăsau să curgă prea multă apă în ghivecele de flori de pe pervazurile ferestrelor, unii își disputau ani întregi o fâșie de pământ nu mai lată de șase picioare, iar alții își acuzau vreun coleg că era delapidator după ce găseau în casa de bani o lipsă de câțiva sesterți prăpădiți. Numărul proceselor era atât de mare, încât nu mai era posibil să fie judecate în spațiile tribunalelor care deveniseră insuficiente. Două bazilici fuseseră deja amenajate ca săli de judecată și în Urbe aproape că existau mai mulți avocați decât meșteri și negustori.

– Aș putea să discut cu gardianul respectiv? Poate că ar fi de acord să-și retragă plângerea, propuse patricianul ca o cale de împăcare.

– Este de serviciu chiar acum, îl poți găsi la etajul de dedesubt.

Mummius avea aerul unui om care-și lua foarte în serios meseria. Mândru nevoie mare de tunica peste care își îmbrăcase o platoșă ușoară de piele, îl examină pe Aurelius cu o privire bănuitoare: uite-l și pe ăsta, gândea el, cât de convins este că prin banii și relațiile lui suspuse se poate obține orice! Lasă că o să primească el o lecție pe care să n-o poată uita curând...

– Nici nu mă gândesc! refuză el hotărât, de îndată ce senatorul îi propuse să găsească o cale de împăcare.

– Oh, zei ai Olimpului, grădinarul meu a tăiat câteva biete crenguțe ici și acolo! încercă Aurelius să minimalizeze lucrurile.

– Este o chestiune de principiu! deveni și mai sever agentul.

– Ascultă, îmi dau seama că voi sunteți doar șapte mii față de un oraș care numără un milion și jumătate de locuitori și aveți de furcă zdravăn cu ei; dar față de toate cadavrele pe care apele Tibrului le scot la mal în fiecare dimineață, crezi că este cazul să fii atât de aspru față de soția unui grădinar care, pe deasupra, nici nu este prea întreg la minte?

– Dacă autoritatea pe care o reprezintă un simplu paznic de noapte începe să nu mai fie respectată, se ajunge foarte ușor la un funcționar al municipalității, la pretor, la consul și, în cele din urmă, chiar la Caesar, obiectă Mummius, sigur pe drepturile lui.

– Bine, dar eu trebuie să aflu cine a omorât patru oameni, tăindu-le beregata! răbufni patricianul, ieșindu-și din sărite. Sunt în urmărirea unui ucigaș nemilos și tu mi-l ții închis pe martorul principal doar pentru că și-a permis să se îndoiască de seriozitatea mamei și surorii tale?

– Un ucigaș? ciuli urechea Mummius: era visul vieții lui să ancheteze o crimă. Când intrase în corpul acela al gardienilor spera să aibă de-a face cu vreun caz misterios și să-l rezolve datorită inteligenței sale, dându-l pe vinovat pe mâna justiției. De ani și ani de zile nu vedea, însă, decât *insulae* în flăcări și încăierări între bețivani.

Simțindu-l interesat, Aurelius îi descrise pe larg situația.

– Cum se face că încă nu l-ați găsit pe Cossutius acela? se încruntă gardianul, gândindu-se la jucătorul de zaruri care fusese văzut pe când ieșea din spelunca lui Lupus.

– Îl căutăm de multă vreme, dar parcă s-a evaporat, recunoscu patricianul.

– Pentru că sunteți niște simpli amatori: aici este nevoie de un profesionist adevărat! afirmă el, cu ochii strălucind de entuziasm.

După câteva clipe, Scapola ieșea din închisoare, în timp ce Mummius, ca un adevărat participant la anchetă, dădea ordin oamenilor săi să cerceteze fiecare palmă de teren din Suburra.

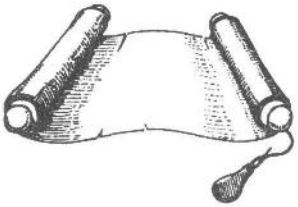

XXVIII

A cincea zi înainte de Calendele lui martie

Trecuseră două zile și Aurelius era destul de îngrijorat: mult așteptatul interogatoriu al lui Scapola nu dăduse rezultatele la care se așteptase. Grădinarul jura că nu știa nimic despre Lupus și despre ceilalți, iar despre vizita la băile lui Sarpedon spunea că fusese acolo doar pentru că termele modeste la care mergea de obicei erau închise pentru modernizare. În seara arestării, ieșind de la pepiniera Fulviei, se oprise într-o *popina* și băuse câteva pahare în plus.

Aflându-se în starea aceea, văzuse o tufă de dafin încă netunsă în parcul public și îi venise în minte să dea municipalității un exemplu despre priceperea sa în *ars topiaria*. Abia se apucase de treabă ca să transforme arbustul crescut aiurea în imaginea unui leu cu labele din față ridicate ca pentru atac, când paznicul intervenise ca să-l oprească, fără nici un pic de respect pentru efortul său creator. Surprins în flagrant, Scapola exagerase cu protestele și fusese pus în lanțuri.

Aurelius era tentat să-l creadă, gândindu-se mai ales la faptul că avea un picior mai scurt: era greu de crezut că un bărbat șchiop ar fi putut intra în cocioaba copiștilor fără nici un zgomot, astfel încât Paconios să nu audă nimic...

– Unde ai ascuns cizmele acelea cu semn pe tălpi, pe care le căutăm de atâta timp? Sunt sigur că tu ai lăsat urmele din grădină. De altfel, erau de adâncimi diferite, așa cum se întâmplă când omul își sprijină greutatea pe un singur picior, îl dojeni cu asprime patricianul.

Grădinarul negă totul cu încăpățânare.

– Nu am decât o pereche de pantofi, în afară de cei pe care mi i-ai cumpărat tu. Poți să-i întrebi și pe ceilalți!

Din ce în ce mai dezamăgit, Aurelius se văzu nevoit să cedeze în cele din urmă: dacă Scapola spunea adevărul, trebuia să ia totul de la capăt. Urma să pornească de la Terentius care în momentul acela era principalul suspect. Nu ar fi ajutat la nimic să-i ia un nou interogatoriu; valetul nu era omul care să se lase impresionat și nici să se lase învins de frică. Cunoscându-i, însă, punctul slab – gelozia – poate că acum ar fi reușit să creeze o breșă în indiferența lui înverșunată, o fisură de care să se poată folosi pentru a-l obliga să-și dezvăluie secretele...

În timp ce se plimba gânditor pe coridoarele din *domus*, Aurelius îl observă prin gemuletul unei uși pe bătrânul Paconios care scria de zor după dictare. Lectorul nu se zărea și nu putea fi vorba, ca de obicei, despre Fedrus, fiindcă glasul vibrant care recita versurile de dragoste ale lui Propertius avea un timbru feminin inconfundabil.

Devenind curios, senatorul aruncă o privire în încăpere pentru a descoperi, spre marea lui uimire, o altă ipostază a Deliei, senină și plină de grație.

– ...*Quod si pretendens animo vestita cubaris*... „Dacă tu, îndărătnico, ai sta culcată pe pat și îmbrăcată..." – recita sclava punând tot sufletul în aceste versuri.

– ...*Scissa veste, meas experiere manus*... „Smulgându-ți de pe tine hainele, vei simți pe trup mâinile mele" – continuă Aurelius dând năvală în cameră.

Fata se întoarse fulgerător înspre el, îl văzu și se înroși până în vârful urechilor. Îndată după aceea, pe față îi apăru din nou expresia încruntată pe care senatorul i-o cunoștea atât de bine; în clipa următoare se ridică, făcu o plecăciune grăbită și dispăru imediat în atrium. Așadar, era adevărat, se gândi patricianul: Delia și Paconios erau prieteni sau chiar complici. Poate că în ziua aceea bătrânul o văzuse chiar pe ea intrând în cămăruța cu pricina și poate că el însuși îi dăduse cuțitul.

– Iartă-mă, *domine*, dacă am făcut-o pe sclava ta să-și piardă timpul cu mine. Fedrus este tare ocupat cu pregătirile pentru *recitatio* și o vreme nu va avea timp să-mi dicteze.

– N-are importanță, lucrează mai departe, poți să copiezi direct de pe text. Poate că va dura mai mult, dar nu este nici o grabă, punându-i în mână sulul pe care Delia îl lăsase pe masă.

Mâna scribului tremură ușor când muie pana în cerneală, apoi se opri deasupra foii de pergament, șovăind.

– Continuă! îi porunci Aurelius, nedumerit de ezitarea bătrânului: de ce ezita, oare, copistul? Paconios ridică ochii înspre el, îndreptându-și ca de obicei privirea către un punct îndepărtat din spatele celui cu care vorbea.

Cuprins de o bănuială, patricianul privi pagina deja terminată de scrib: scrisul era foarte elegant, aproape

perfect, dar mai erau și câteva ace care marcau marginea paginii... de ce, oare, un copist atât de bun avea neapărat nevoie de un lector ca să-și facă treaba?

Aurelius se încruntă. Bănuiala sa nu avea nici un temei, dar avea de gând să clarifice lucrurile imediat. Improviză un distih din două versuri, compunându-le la repezeală, îi dictă scribului totul, punându-i în același timp sub ochi și textul pe care trebuia să-l copieze.

Nebănuind nimic, bătrânul începu să aștearnă pe papirus versul nou creat, când patricianul îi luă cu blândețe pana dintre degete.

– Stai puțin, spuse el cu glas scăzut, trecându-i o mână prin dreptul ochilor care tresăriră abia perceptibil. Atunci, atinse părul alb al bătrânului într-o mângâiere stângace.

– Ești orb, Paconios, nu-i așa?

Ochii copistului se umplură de lacrimi.

– Nu de tot, *domine*. Mai pot distinge luminile și umbrele.

– Și asta explică de ce nu l-ai putut recunoaște pe asasin.

– Trebuia să păstrez ascunsă starea asta a mea, *domine*: crezi că doar din milă cineva ar mai fi cumpărat un copist a cărui vedere este aproape stinsă? Aș fi ajuns să cerșesc pe stradă, în timp ce știam încă să scriu la perfecție: am făcut acest lucru atâția ani, încât nici nu prea am nevoie să văd ca să țin rândurile absolut drepte! De altfel, mă descurc încă destul de bine, merg drept și nu mă împiedic aproape niciodată.

– De ce nu mi-ai spus? Aș fi chemat doctorul să te consulte.

– Mi-era frică să nu fiu iarăși vândut, îi mărturisi bătrânul. Când m-ai întrebat despre moartea lui Glaucos

m-am simțit tare rușinat fiindcă știam că era imposibil să mă crezi că n-am văzut nimic.

– Nici măcar o umbră? întrebă Aurelius devenind mai atent.

– Nu, stăpâne, n-am auzit decât un foșnet ușor.

Prin urmare, ucigașul lovea din spate, cu mâna dreaptă, reflectă Aurelius, nu din față pentru că Paconios ar fi deslușit o siluetă mai întunecată în lumina care venea dinspre ferestruică.

– Delia știa de beteșugul acesta al tău, nu?

– Da, așa cum știa și Glaucos. Dar să n-o pedepsești, stăpâne, a tăcut ca să mă protejeze pe mine. Acum, însă, cred că n-o să mă mai lași să copiez textul acesta.

– Crezi că poți? Dacă nu, să nu-ți faci nici o grijă: o să poți trăi liniștit în casa mea, respectat așa cum meriți.

– Munca asta este viața mea, *domine*.

– Bun, atunci apucă-te de treabă. Ceea ce faci aici este cel mai frumos volum de Propertius care există în Roma! spuse Aurelius, bătându-l încurajator cu mâna pe umăr. O s-o caut pe Delia și ea o să citească în locul tău, îi promise patricianul, gândindu-se plin de admirație la fata aceea care, nici măcar ca să îndepărteze bănuiala că ea ar fi ucigașa, nu-l trădase secretul bătrânului ei prieten.

Dar pe unde putea fi acum sclava care fugise mâncând pământul, de parcă ar fi fost fugărită de Cerber?

O găsi în spălătorie, urcată pe o scară, sortând hainele murdare din niște coșuri de nuiele clădite unul peste altul lângă perete. Ca să se poată mișca mai ușor, își ridicase poalele tunicii, prinzându-le la brâu, și, cu mișcări rapide ale mâinilor punea separat ștergarele, cearșafurile și perdelele.

Îndată ce-l văzu intrând, Delia se grăbi să-și acopere picioarele cu poalele tunicii.

– Te rog să continui cu dictatul. De acum înainte, asta o să-ți fie munca, îi spuse Aurelius. Nu mi-aș fi putut închipui că Paconios este orb, adăugă el pe un ton mai scăzut.

– Sunt multe lucrurile pe care nu le cunoști, Publius Aurelius Statius, răspunse Delia cu glas aspru, coborând de pe scară.

Senatorul tresări. Venise s-o caute vrând să-i laude atașamentul față de scrib, simțindu-se vinovat pentru că o acuzase de intenții necurate, pe când ea încerca doar să-și ajute prietenul aflat la nevoie. Avusese chiar de gând să-i ceară iertare și să-i ofere un fel de armistițiu în relațiile dintre ei. În schimb, sclava aceea nerușinată era pe cale să-i facă morală!

– Da, și care ar fi aceste lucruri? întrebă el cam iritat.

– Pe tine însuți în primul rând.

Aurelius strânse nervos din buze în timp ce privea grămezile de rufe murdare, întrebându-se cât timp i-ar fi trebuit fetei ca să curețe urmele de sânge de pe haina lui Modestus.

– Te-ai întrebat, de exemplu, de ce-l cauți cu atâta înverșunare pe ucigașul servitorului tău? Sigur că da, țineai la el, nu mă îndoiesc de asta, dar adevăratul motiv nu este acesta... De fapt, ucigașul ți-a rănit orgoliul, ucigând un sclav de-al tău. La fel de mult te-ai supăra dacă ți-ar da cineva foc la casă sau ți-ar fura una dintre statuile din faimoasa ta colecție. Nu îngădui să te sfideze cineva, să pună mâna pe ceva care-ți aparține, să comită vreo faptă rea între zidurile acestei *domus* moștenite de la strămoși: aceasta, și nu moartea unui biet servitor, este insulta pe care marele și puternicul senator Statius

nu o poate suporta! îi spuse slujnica în față, dintr-o răsuflare.

– Nu-i adevărat! sări în sus Aurelius, indignat. În ochii mei, viața nu poate fi comparată cu nimic. Modestus era o ființă umană!

– Făcând parte din averea ta, precizează sec Delia.

– Eu îi respect pe sclavii mei, protestă patricianul și adăugă imediat. Te-am respectat și pe tine, dacă-ți aduci aminte.

– Oh, îți mulțumesc din suflet, nobile senator! îi replică sarcastic Delia. Dar nu te gândeai la mine în clipele acela; nu te interesează deloc ce aș putea dori eu, nu vrei decât să te pui pe tine la încercare. Ai nevoie să-ți apreciezi *ataraxia* ta de epicureu, demonstrând că știi să te stăpânești și să ieși netulburat din orice situație; cu toate acestea, ceea ce te prefaci că posezi este o virtute foarte rar întâlnită și am impresia că nu ai ajuns la niște rezultate deosebite în încercarea de te comporta în acest fel!

Aurelius simți în clipa aceea că i se urcă tot sângele la cap și răbufni plin de furie.

– Cum îndrăznești să-mi dai mie lecții de filozofie, tu, o sclavă pricăjită pe care toți o ocolesc? încercă el s-o pună la punct.

Delia nu se lăsă mai prejos.

– Sclavă? Sunt mai liberă decât tine, cu toate că port zgarda asta la gât. Nu dau doi bani pe trufia ta de roman obișnuit dintotdeauna să cumpere, să corupă, să-și impună propria voință prin avantajul de a avea putere și bani. O să te miri că există și lucruri care nu sunt de vânzare: de exemplu, eu!

– Dar cine crezi că te-ar cumpăra? îi replică Aurelius scos din sărite.

– Ce-ți spuneam eu? Ești robul mâniei tale și nu ești în stare să-ți controlezi pornirile! îl luă ea în râs, pe un ton disprețuitor.

Patricianul o privi țintă, negru la față, nefiind sigur dacă în clipa următoare avea s-o sărute sau s-o strângă de gât. Alese imediat.

– Ai dreptate. Mai mult chiar, cred că am să renunț cu totul la încercarea de a-mi domina instinctele animalice și am să încep chiar de acum! exclamă el, atrăgând-o înspre el. Delia nu se împotrivi, ca și cum își pierduse toată energia în strădania ei de a se apăra.

– În lege există o prevedere, *ius osculi*, îi explică, ironic, senatorul. Conform unei vechi tradiții din *mos maiorum*, *paterfamilias* are dreptul să le sărute pe gură pe toate femeile din casă pentru a controla dacă nu cumva au băut vin! adăugă el. Și o sărută.

Când își desprinse buzele de ale ei, pe chipul fetei apăruse umbra unei satisfacții prost mascate. Atunci, senatorul îi dădu drumul din strânsoare și ieși, spunându-i:

– Nu uita să pui la loc cărțile din bibliotecă atunci când le iei cu împrumut!

Stând în picioare în peristil, Aurelius și Castor schimbară o privire de înțelegere.

– Ești gata? îl întrebă patricianul pe secretarul său cu care pusese la cale o mică scenetă avându-l ca țintă pe distantul Terentius.

Valetul se afla în sufrageria mare și-i învăța pe servitorii mai tineri cum trebuiau să aducă la masă bucatele, exact așa cum făcuse cu Modestus în după-amiaza în care acesta murise.

– Nu așa, Polidor, ține umerii drepți și nu te apleca prea mult pentru că poți răsturna ceea ce aduci pe tavă.

Tu, Timon, ar trebui să-ți mai scurtezi părul: este prea creț și cei de la masă ar putea să găsească vreun fir de păr în mâncare!

Vocea lui era calmă și corecta cu o răbdare infinită greșelile pe care le făceau noii valeți. Aurelius se opri câteva clipe să-l privească, remarcând cât de bine se simțea înconjurat de băiețandrii aceia: Terentius – ba nu, Filippos – era atenian, se gândea senatorul, și, la greci, relațiile dintre adolescenți și bărbații maturi nu numai că erau permise, ci chiar dorite. Poate că nu avusese dreptate atunci când abandonase prea ușor pista unui omor pe fond homosexual.

În Urbe mai fuseseră și alte serii de omoruri comise cu cruzime, se gândi Aurelius. Totuși, până în momentul acela, victimele fuseseră întotdeauna de sex feminin: femei de moravuri ușoare, în general, sau, oricum, ușor de abordat pentru cei care căutau să intre în legătură cu ele. De data aceasta, însă, cei uciși erau cu toții tineri, cu o înfățișare atrăgătoare și sclavi. Dar exista, oare, vreo diferență între o femeie și un sclav, în ochii unui roman de modă veche, educat în atmosfera guvernată de *mos maiorum*? Cei care trăiau într-un asemenea spirit le considerau pe aceste ființe ca fiind doar niște obiecte erotice, lipsite de posibilitatea de a alege, creaturi inferioare nevoite să se supună voinței lor: nu întâmplător, cuvântul *virtus* avea aceeași rădăcină ca „virilitate" și mulți dintre romanii iluștri, prezentați ca niște exemple de corectitudine, cu Brutus, ucigașul de tirani, în frunte, acordaseră o atenție insistentă ambelor sexe.

Cu toate acestea, își spuse Aurelius, ceva nu funcționa cum trebuie într-un asemenea raționament. Grecii ca Terentius erau atrași în special de tineri aflați înainte de vârsta bărbăției și nici una dintre iubirile pentru acești

efebi nu reușise vreodată să treacă de momentul apariției primelor tuleie pe obrazul acelor băiețandri. Din contră, Nicomed, Glaucos și Modestus trecuseră cu toții de perioada adolescenței, fără a mai pune la socoteală faptul că Lupus ajunsese chiar în pragul bătrâneții și era destul de greu să-și închipuie cineva că un atenian rafinat și-ar fi putut pierde mințile de dragul unui fost gladiator... Și, apoi, cel puțin după spusele lui Pupillus, Terentius era atras mai mult de grațiile frumoasei Arionilla decât de cele ale unor *amasii* și o asemenea variantă dovedea, dacă nu nevinovăția valetului, măcar bunul său gust. Pista efebilor mai putea, așadar, să aștepte: avea să-și îndrepte atenția mai degrabă asupra văduvei, se hotărî senatorul, pornind la punerea în aplicare a planului stabilit cu secretarul său.

Se duse, așadar, lângă ușa larg deschisă a sufrageriei și-i făcu semn lui Castor să înceapă.

– Aici ai de gând s-o primești, *domine*? întrebă libertul suficient de tare ca să poată fi bine auzit din camera de alături.

– Nu, mi-ar plăcea un locșor mai liniștit, mai retras. Fulvia Arionilla ține foarte mult la bunul său nume, răspunse patricianul, în timp ce Castor trăgea cu urechea la ușa lui Terentius.

– Ei, acum ce facem? întrebă secretarul, după ce se îndepărtară suficient de mult ca să nu mai poată fi auziți: flegmaticul valet nu dăduse nici un semn că ar avea vreo reacție.

– Acesta nu este decât prologul, o să continui tu mica scenetă la noapte, împreună cu Paris. În scurt timp vom trece la spectacolul propriu-zis, dar ca să-l putem prezenta trebuie s-o includ în distribuție fără voia ei pe

actrița principală, pe primadonă... Pregătește-mi lectica, mă duc la Fulvia Arionilla!

– Am înțeles, spuse Castor, pornind să execute porunca stăpânului său. Când acesta strigă, grecul ajunsese lângă bazinul de marmură.

– Stai pe loc, nu te mișca! îi ordonă Aurelius, alergând către libertul său care înțepenise pe alee, cu un picior suspendat în aer.

Fără să scoată nici o vorbă, îi arătă urmele lăsate de secretar pe nisip, toate purtând semnul acela ca un cârlionț.

– Pe zeii Tartarului! exclamă uluit grecul. Asta înseamnă că eu l-am ucis pe Glaucos!

– Ia dă-mi cizmele! Hai, mai repede! porunci senatorul și cei doi se aplecară să studieze mai bine tălpile încălțărilor noi făcute de Septimius, purtând în mijlocul tălpii marca acestuia. Aurelius își puse în picior o cizmă și apăsă cu ea pe nisip: pe nisip se imprimase doar jumătate din „S"-ul mare, acolo unde greutatea corpului apăsa mai tare; acolo unde talpa era scobită, cealaltă jumătate a desenului nu lăsa nici un semn.

– Pe Hermes, ceea ce credeam noi că este un cârlionț nu era decât jumătatea unui „S" de la Septimius! Mă miram eu de ce apar în casa noastră atâtea urme: sunt cel puțin cincizeci de sclavi de-ai noștri care poartă cizme fabricate de Septimius! izbucni în râs Castor.

– Și mii de alți clienți de-ai lui în toată Roma. Așa că iată-ne lipsiți de cel mai important indiciu... gemu Aurelius, profund dezamăgit.

– Nu te descuraja, stăpâne, îl îmbărbătă grecul. Îl avem totuși pe Terentius: o să vezi că planul nostru o să dea rezultate!

În seara aceea, cam la ora a unsprezecea, marea *domus* se pregătea să se cufunde într-un somn profund.

Îndată ce luase cina, stăpânul se închisese în biroul său, vrând să mai citească o vreme la lumina dată de lumânările parfumate, până când căldura făcea să cadă două sau trei dintre cuiele înfipte în cilindrul de ceară, marcând în felul acesta orele nopții. Câțiva servitori mai zăboveau cu treburi la lumina torțelor fixate în pereții peristilului, așteptând să ajungă și ei în camerele lor.

Sclavele merseseră toate la culcare: în camerele lor nu se puteau vedea decât cufărul pentru hainele de peste zi și câte două paturi din lemn, cu saltele călduroase de lână; fetele mai tinere, tolănite leneș sub pături își făceau confidențe care a doua zi se puteau regăsi în inscripțiile scrijelite pe zidul exterior, oferite de bârfitoare privirilor indiscrete ale trecătorilor.

Terentius se retrăsese de puțin timp în camera lui aflată perete în perete cu cea a lui Castor. Obosit de munca de peste zi, tocmai stingea lampa când i se păru că deslușește numele său rostit printre fosnetele slabe care veneau din camera alăturată. Ridicându-se fără nici un zgomot, își lipi urechea de perete. Nu se înșelase: Castor și Paris, oamenii de încredere ai stăpânului, stăteau de vorbă în șoaptă, despre ceva care-l interesa foarte mult pe el.

– Și, zi așa, Castor, s-ar zice că noul valet ne-ar putea părăsi cât de curând...

– Vorbește mai încet, Paris. Terentius doarme chiar aici, alături...

– Stai liniștit, a stins deja lampa. Dar știi sigur că Arionilla aceea va găsi destui bani ca să-l cumpere?

– Ei, stăpânul nu vrea bani: Fulvia îi place tare mult și, pentru că nu găsește alt mijloc ca s-o...

– Ei, nu mai spune!

– În cele din urmă, șmecherul nostru de stăpân i-a propus un troc: femeia acceptă să-i cedeze, iar Aurelius i-l dă în schimb pe Terentius.

– Mamă, ce târg murdar; sunt sigur că Fulvia nici n-a vrut să audă de așa ceva!

– Ba, cum să nu. S-ar părea că ar fi dispusă la orice de dragul lui Terentius. Senatorul i-a dat întâlnire poimâine, la asfințitul soarelui, în *villa* lui de pe Ianicul.

– Cine știe ce-ar fi în stare să facă Terentius dacă ar afla!

– Crezi chiar că i-ar conveni să protesteze? Arionilla are de gând să-l elibereze și n-ar fi primul sclav care-și datorează libertatea unei stăpâne care s-a îndrăgostit de el...

– Mă rog, la urma urmelor, s-ar putea spune că este un mare norocos!

Terentius își dezlipi urechea de perete și pumnii i se încleștară: trebuia să-l împiedice pe ticălosul acela cu orice preț.

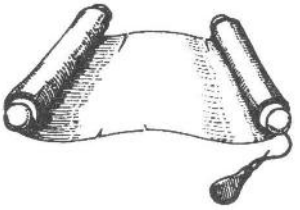

XXIX

A patra zi înainte de Calendele lui martie

– Crezi că un om atât de sigur pe el cum este valetul nostru ar putea cădea într-o cursă atât de naivă? îl întrebă a doua zi secretarul pe patrician.

– Dacă i-am atins coarda sensibilă, da și o să ne dăm curând seama de asta, o să vezi. Terentius se arată prea stăpân pe sine ca să nu ascundă vreo slăbiciune secretă.

– Într-adevăr, imediat ce s-a sculat, i-a cerut voie administratorului să plece câteva ore ca să-și viziteze un prieten care este bolnav și are febră mare. Este limpede că vrea să stea de vorbă cu Fulvia. Desigur, Paris nu l-a lăsat să plece, sub motiv că este nevoie de el pentru pregătirea lansării lui Fedrus: ar putea să plece abia după asfințit, îndată ce se va sfârși *recitatio*.

– Perfect, Castor! se bucură Aurelius.

– Ai grijă, stăpâne, cu unul ca el nu-i de glumit. A ucis deja un om, dacă nu chiar patru sau cinci! îl puse în gardă libertul.

– *Domine, domine*, la ușa de la intrare sunt niște gardieni! îi întrerupse Paris, speriat nevoie mare și

întrebându-se în sinea lui ce isprăvi o mai fi făcut năstrușnicul lui stăpân ca să vină oamenii aceia să-l caute acasă.

– *Ave*, nobile senator Statius! îl salută Mummius, ridicând brațul în salutul regulamentar.

– *Ave*, îi răspunse în același fel Publius Aurelius, dar mult mai puțin solemn.

– Mă aflu aici ca să-ți dau raportul. Cercetăm peste tot și încep să apară primele rezultate: eu am spus întotdeauna că un bun polițist trebuie, într-adevăr, să-și pună creierul la contribuție, dar înainte de toate picioarele, spuse el arătând înspre ale sale care, chiar și încălțate cu *caligae* se dovedeau a fi greu încercate.

– Bun, și ce ai să-mi spui? se interesă Aurelius.

– În trecut n-am găsit nici urmă de vreo crimă nerezolvată care să se asemene cu cele pe care mi le-ai descris. Au mai fost cazuri de victime cu beregata tăiată, este adevărat, dar era vorba doar despre femei.

Prin urmare, asasinul nu începuse de mai mult timp să ucidă, reflectă patricianul: ce-ar fi putut provoca furia aceasta grozavă a lui?

– Și, apoi, mai este și altceva, continuă gardianul, cu ochii strălucind de o satisfacție imensă. Noaptea trecută, am arestat pe un anume Cossutius pe când se afla în taverna lui Furones, la masa de joc, folosind o pereche de zaruri măsluite!

– Grozav! se bucură Aurelius: avea să afle în sfârșit cine se ascundea sub acel nume fals!

– Acum se afla în cazarmă, împreună cu doi indivizi suspecți care îi serveau drept ajutoare.

– Vin imediat cu tine! sări în picioare Aurelius și în numai câteva clipe lectica pornea înspre cartierul de dincolo de Tibru.

În atriumul cazărmii gardienilor, cârciumăreasa de la *Elefantul galben* protesta în gura mare, cu mâinile în șolduri, gata să se ia la bătaie cu oricine ar fi contrazis-o.

– Vreau să-l văd la Mamertinum pe ticălosul acela; este pentru a doua oară când Furones îl prinde că trișează!

Mummius trecu pe lângă ea fără s-o ia în seamă și-l conduse pe Aurelius în beci. Acolo era mare îmbulzeală, treizeci sau patruzeci de persoane înghesuiți într-o celulă, cu toții așteptând să fie cercetați și trimiși în judecată: o mulțime de borfași, pești, șuți, beți care ridicară capetele, îngrijorați, atunci când patricianul ajunse în fața lor, fiecare temându-se că el era acela pe care puternicul magistrat urma să-l cerceteze.

– Uite-l acolo! spuse Mummius arătând spre un bărbat cu părul blond care ședea rezemat de perete, strângându-și la piept genunchii cu brațele vânjoase.

Aurelius rămase mut de uimire la vederea acelui individ. Convins fiind că ar fi putut exista vreo legătură între misteriosul jucător de zaruri și unul dintre suspecți, sperase că ajungea astfel la o rezolvare a cazului; în schimb, uriașul care stătea cu genunchii la gură în celula aceea îi era complet necunoscut: prin urmare, Cossutius exista cu adevărat și nici unul dintre bărbații implicați în celelalte crime nu-și luase un nume fals.

– Iar aceia sunt complicii lui. Ridicați-vă în picioare, jigodiilor! le porunci paznicul, făcând să șuiere prin aer cravașa pe care o ținea în mână.

Atunci când cei doi se ridicară, Aurelius îi recunoscu pe Zosimos și pe Nerius.

– Tu ești cel care era cu fochistul Lupus în seara în care a fost ucis? îl întrebă Mummius pe uriaș și acesta

protestă cu toată hotărârea, în timp ce patricianul asista la această scenă din spatele unei coloane.

– Lupus? Nu l-am văzut în viața mea! negă cu tărie Cossutius.

– Este în zadar, *domine*. Tâlharii ăștia se acoperă unul pe altul, știind foarte bine că în Suburra cine vorbește riscă să ajungă mort în Tibru, afirmă gardianul.

– Du-i sus pe cei doi și închide-i separat, Mummius. Eu îl vreau pe acesta! spuse Aurelius, arătând înspre Zosimos care fu înhățat de păr și târât într-o celulă goală.

Înainte de a intra acolo, senatorul așteptă ca paznicii să plece. Apoi, după ce închise ușa în urma sa, lumină cu torța ungherul în care tânărul fochist pipăia pe jos, de-a lungul peretelui, ca pentru a căuta o ascunzătoare.

Sclavul strânse pleoapele, orbit de lumină, încercând să vadă cine era în spatele torței.

– Deci, Zosimos, să vedem ce știi despre uciderea celui care ți-a fost stăpân.

Prizonierul, care declarase că se numește Caius, tresări, mirat de faptul că gardienii îi știau adevăratul nume.

– Nimic, nobile stăpân, nu știu absolut nimic: eu nu sunt decât un sărman sclav!

– Așa este, ești un sclav. În schimb, Cossutius și Nerius sunt liberți și, prin lege, nu pot fi supușii torturii; prin urmare, dat fiind că ești singurul sclav pe care îl avem la dispoziție, nu mai rămâne decât să te cercetăm pe tine. O să ne străduim un pic și o să inventăm vreo acuzație: s-au găsit asupra ta câteva mii de sesterți, cu siguranță furați, îl anunță Aurelius lăsând să i se vadă fața în lumina torței.

Zosimos se holbă înspăimântat la el: magistratul semăna leit cu un bărbat care fusese bătut măr din cauza

lui. Aurelius îi aruncă o privire înghețată și nu mai fu nevoie să scoată vreo vorbă, fiindcă sclavul înțelese că nu mai avea scăpare.

– Nu, nu, nu-i nevoie să mă torturați, vă spun totul! Cossutius a fost cel care l-a omorât! declară el, sperând că judecătorii ar putea fi indulgenți cu un acuzat dispus să colaboreze cu ei. L-am văzut când ieșea pe stradă cu palmele și cu brațele mânjite de sânge.

Cine ar fi putut lua de bună o mărturie care venea în asemenea condiții? Zosimos ar fi fost în stare să declare orice, numai să nu ajungă în mâinile călăului, se gândi patricianul ridicându-l de guler pe sclavul care tremura din toate încheieturile.

– Eu n-am treabă cu asta, nobile magistrat, și am mulți prieteni care-ți pot confirma spusele mele.

– Niște mincinoși la fel ca tine, gata să mintă pentru câțiva gologani!

– Cossutius este ucigașul, îți spun eu, insistă Zosimos. Eu și prietenii mei ne-am petrecut seara jucând zaruri pe trotuarul din fața cârciumii și suntem siguri că nimeni altcineva n-a intrat sau ieșit din camera fochistului!

– Chiar ai văzut că avea mâinile pline de sânge? Fii atent, știi foarte bine ce pățește un sclav care face o mărturie mincinoasă!

– De fapt era întuneric beznă, recunoscu în cele din urmă prizonierul. Dar spune-mi ce ai nevoie să declar și sunt gata să spun totul sub jurământ!

Aurelius privi fața plină de sudoare a nefericitului sclav și simți o dorință arzătoare să-l ia la palme. Dacă ar fi cedat unei asemenea tentații mărunte n-ar fi fost în concordanță cu morala epicuriană, dar i-ar fi dat, cu siguranță, o mare satisfacție... Așa că ridică pumnul și

dădu să-l pocnească pe sclav. Zosimos începu să urle, cu brațele ridicate ca să-și apere fața. N-are rost să-mi murdăresc mâinile, hotărî patricianul, Zosimos o va lua zdravăn pe cocoașă de la gardieni și, după aceea, și mai tare îl vor bumbăci oamenii lui Sarpedon, când și dacă se va mai întoarce acolo.

La scurt timp după aceea, Aurelius se găsea la etajul de deasupra, acolo unde Cossutius, luat în primire de un Mummius nerăbdător și hotărât să rezolve cazul, susținea în continuare că nu era vinovat de nimic, în ciuda tratamentului, blând spus nedelicat, pe care i-l aplica polițistul. Blondul oferea, într-adevăr, un alibi decisiv pentru două dintre crime: drept martori stăteau chiar gardienii care îl închiseseră în cazarmă pentru practicarea ilegală a jocurilor de noroc. Aurelius îl lăsă în mâinile apărătorilor ordinii și se duse singur în camera în care fusese închis Nerius.

Îndată ce-l văzu intrând, libertul îl rugă, disperat.

– Ascultă-mă, te rog, nobile senator! spuse el înghenunchind. Îți jur că nu am habar de isprăvile lui Cossutius. Din casa mea dispăruseră o mie de sesterți și bănuiam că Zosimos îi furase; de aceea l-am urmărit la *Elefantul galben*. *Vigiles* au găsit banii la el, dar nu vor să mi-i dea înapoi. Nu pot să creadă că un sărăntoc ca mine ar putea avea o asemenea sumă.

– Eu te cred, îl liniști patricianul și Narius tresări când îi auzi vocea. Cu mare încetineală ridică privirea către omul care se afla în fața lui și-l îngrozea cu puterea lui.

– Ești Publius, nu-i așa? șopti el, parcă temându-se că l-a recunoscut.

– Sunt Publius Aurelius Statius, magistratul care face ancheta asupra morții lui Lupus, îi spuse patricianul pe

un ton atât de rece, încât Nerius nu mai fu atât de sigur că scăpase de necazuri. Tovarășul tău susține că în seara crimei l-a văzut pe Cossutius ieșind din camera fochistului cu mâinile pătate de sânge. Susții și tu asta?

Libertul șovăi. Zosimos avea un alibi; el, din contră, în seara aceea era singur, Carmiana fiind plecată s-o ajute pe Afrodisia care aștepta să nască: dacă ar fi spus adevărul, el ar fi rămas singurul suspect de crimă. Așa că era suficient să confirme spusele fochistului ca să se salveze.

– Da, se bâlbâi el, cuprins de îndoieli. Nu-i plăcea faptul că un om putea fi condamnat datorită minciunii lui, dar Carmiana și copilul aveau nevoie de el. Ce s-ar fi ales de ei dacă nu se mai întorcea acasă?

– Jură pe capul micului Publius! îl îndemnă dintr-o dată Aurelius.

– De unde știi că... vru să protesteze Nerius, dar imediat se întrerupse, uluit. Pe toți zeii din cer, tu mi l-ai adus înapoi, nu poate fi altfel! strigă el, cu glasul întretăiat de emoție.

Începând din clipa aceea, nu mai vru să știe dacă în fața lui se afla un servitor oarecare sau un senator atotputernic: omul care îi adusese fiul înapoi avea tot dreptul să știe adevărul.

– Am mințit, spuse el fără să mai stea pe gânduri. Când Cossutius a ieșit din camera lui Lupus, fochistul încă mai era în viață. L-am auzit cu urechile mele cum îi blestema pe pungașii ăia care-l făcuseră să piardă la zaruri.

Aurelius confirmă, posomorât: nu mai rămânea acum decât o singură și îngrozitoare explicație.

– Poți să pleci, nu mai am nevoie de tine, spuse el, ferindu-se dintr-un motiv numai de el știut să întâlnească privirea libertului: cum putea să-i explice acestui om

că mâncaseră amândoi aceeași pâine, îi ascultase destăinuirile, se prefăcuse că duce aceeași viață mizerabilă ca și el, când, în realitate, îl aștepta o casă frumoasă, o mulțime de servitori, cufere pline cu aur?

– Mi-ai salvat fiul, l-ai bătut zdravăn pe Sarpedon, ai cumpărat-o pe Afrodisia. Ai cu siguranță vreun motiv serios ca să nu recunoști, dar știu că tu ai fost! Zeii să te binecuvânteze și să vă aibă în cereasca lor pază pe tine și pe copilul care-ți poartă numele! exclamă Nerius, cuprinzându-i genunchii cu brațele.

Atunci, nici Aurelius nu-și mai putu stăpâni emoția care-l cuprinsese. Aplecându-se către libertul îngenuncheat la picioarele lui îl ajută să se ridice și-l îmbrățișă. Se bătură pe spate unul pe altul și râseră fericiți de întâlnire.

– Da' știu că l-ai altoit ca lumea pe animalul acela! îl lăuda Nerius. Cred că și-a revenit cu greu.

– Și Publius este un copil frumos! exclamă patricianul, bucuros că-și găsise în sfârșit un prieten adevărat. Adu-l din când în când la mine în *domus*, pe colina Viminalului: sclavele mele abia așteaptă să-l alinte!

Domus, sclavele mele... Nerius care se pregătea să-l bată din nou cu palma pe spate încremeni pe neașteptate: cel cu care stătea de vorbă de la egal la egal era un om de vază în Roma.

– O să vin, nobile stăpân, răspunse cu respect și Aurelius înțelese, cu un sentiment de amărăciune, că, din momentul acela, Nerius avea să fie pentru el un protejat care îi va fi credincios ori un *clientes* drag... dar un prieten, niciodată.

După ce se încheie discuția aceea emoționantă cu Nerius, patricianul se întoarse la Mummius și la Cecilianus care îl așteptau împreună cu cârciumăreasa.

– Lăsați-l pe libert să plece și dați-i înapoi banii pe care i-ați găsit la Zosimos, hotărî el. În ce privește crima, nici unul dintre cei trei nu este vinovat: cazul lui Lupus va fi închis ca având autor necunoscut.

– Ia stați puțin! interveni bătăioasa cârciumăreasă. Doar nu vrei să-l elibereze și pe trișorul acela de Cossutius!

– Va fi acuzat de practicare a jocurilor de noroc, iar Zosimos de furt, îi răspunse senatorul.

– Și banii mei? continuă să protesteze femeia.

– Se confiscă. Să mulțumești zeilor din Olimp că la Roma legea îi pedepsește doar pe cei care joacă, nu și pe cei care organizează jocurile, așa cum ar fi normal! o puse la punct cu asprime Mummius.

– Grozavă păcăleală! Dar să fie atent să nu-l mai văd pe vagabondul ăla prin cârciumă pe la mine că-i fac de petrecanie cu mâna mea! Pe cuvântul Norbanei!

– Cum ai spus? exclamă patricianul, parcă nevenindu-i să creadă. Doar n-oi fi fata lui Norbanus, cea care a fugit împreună cu negustorul frigian?

– Da de unde negustor? Furones m-a păcălit cum nu se putea mai rău: eu credeam că fug în Bithynia cu un oriental bogat și când acolo fuga mea s-a sfârșit la doi pași de casă, când m-am pricopsit cu un soț bătrân și bețivan. A fost numai din cauza mincinosului ăluia de Glaucos: Furones îl plătea ca să-mi povestească o sumedenie de baliverne despre așa-zisele lui bogății și eu am căzut în plasă ca o biată idioată! Are chiar și un elefant, îmi spunea ticălosul acela, și într-adevăr m-am pomenit să fac pe cârciumăreasa în *caupona* aia jegoasă!

– L-ai mai văzut de atunci pe Glaucos?

– O singură dată, în fața băilor, și atunci l-am fugărit ca să-l tai cu un cuțit de măcelar. Dacă l-aș fi prins, i-aș fi luat gâtul nenorocitului! răbufni cu ciudă femeia.

Patricianul sări din loc și veni în fața ei cu un aer amenințător.

– Unde te aflai cu trei zile înainte de Idele lui ianuarie? Nu cumva la târgul de sclavi?

– Sigur că da, nobile senator! îi răspunse femeia, sarcastic. Tocmai aveam de gând să-mi cumpăr o slujnică, două sau trei coafeze și un sclav care să-mi facă vânt cu un evantai din pene de păun! după care făcu și un gest obscen. Unde voiai să fiu dacă nu în văgăuna aia de se cheamă *Elefantul galben*, la fel ca în fiecare seară, ca să le torn bețivanilor în căni vin îndoit cu apă și să le dau peste mâini când mă pipăie peste tot? Visez eu degeaba acum la sclavi: mai bine aș fi rămas acasă la tata! se plânse femeia, strâmbându-se plină de scârbă.

Probabil că sunt zeci de clienți care ar putea confirma prezența ei în *caupona*, oftă Aurelius: așa se făcea că și misterioasa Norbana ieșea acum din discuție.

La scurt timp după aceea, patricianul părăsea cazarma, nu înainte de a-l recomanda pe bravul Mummius pentru o avansare în grad. Într-adevăr, datorită felului conștiincios în care polițistul își făcuse meseria, el învățase multe lucruri, chiar dacă nu aflase ceea ce și-ar fi dorit.

Știa acum cine îl ucisese pe Lupus.

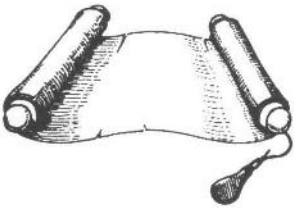

XXX

A treia zi înainte de Calendele lui martie

În *domus* pregătirile pentru lectura publică de a doua zi erau în toi. Fuseseră întocmite deja o mulțime de *codicilli* pentru invitați și sclavii le duseseră în tot orașul la toate personajele de o anumită importanță, retori, grămătici, cercetători și oameni care își petreceau mai tot timpul în biblioteci. Cea mai elegantă dintre invitații, scrisă cu măiestrie de Paconios, ajunsese chiar și pe colina Palatinului la împăratul Claudius.

– Stăpâne, stăpâne... încercară să-l oprească liberții.

Patricianul trecu prin peristil fără să ia în seamă chemările lor și se închise în biroul său, dând ordin strict să nu fie deranjat de nimeni. Apoi sună clopoțelul ca s-o cheme pe Afrodisia.

Se lăsase deja seara, când sclava își făcu apariția și sălița de la intrare era luminată doar de o lampă mică atârnată de perete, alături de bustul lui Epicur. Femeia păși fără să facă nici un zgomot; după ce făcu o plecăciune respectuoasă în fața stăpânului, rămas în picioare, așteptă să audă porunca lui.

– Hai să jucăm un joc, Afrodisia, spuse Aurelius, stingând lampa. Uită de camera asta îmbrăcată în marmură și imaginează-ți în locul ei o încăpere murdară dintr-un beci. Apoi, prefă-te că vorbești cu un sclav oarecare și nu cu senatorul Statius.

Fata închise ochii și începu să tremure toată. Îi venea să plângă, dar nu reușea.

– Ești cu Publius acum, continuă bărbatul. Ai încredere în el, aceeași încredere pe care o aveai și atunci când îi dezvăluiai secretele tale.

Sclava încuviință în tăcere și rămase nemișcată: visul se sfârșise. Oh, zei, cât de frumos era să trăiești printre atâtea lucruri minunate. Frescele de pe pereți cu poveștile de iubire ale zeilor, așa cum puteai vedea doar în temple; grădina, vestejită acum, care primăvara avea să înflorească în jurul bazinului de marmură și a micii statui a lui Cupidon; mobilele sculptate din lemn frumos mirositor; mozaicurile atât de prețioase, că ea nici nu îndrăznea să calce pe ele; stofele moi, dulapurile pline de minunății, bijuteriile, apa curentă peste tot, hainele imaculate, togile albe; și în fiecare zi la masă pâine caldă, abia scoasă din cuptor.

– Publius te ascultă, spuse Aurelius, iar tu îi povestești despre noaptea aceea îngrozitoare când erai gata să naști și știai deja că stăpânul tău urma să arunce copilul, așa cum făcuse și cu primul.

Ochii Afrodisiei se umplură de lacrimi.

– Începe durerile și Lupus este și el pe-aproape, învăluit în aburii vinului: prietenul lui, care venise ca în fiecare seară ca să bea și să joace zaruri, abia plecase, continuă senatorul cu glas domol. Durerea parcă îți sfâșie măruntaiele, dar tu nu vrei să aduci pe lume o ființă care era dinainte sortită morții. În bucătărie cuțitul este

la îndemână, iar Lupus este întins pe masă și sforăie, cu gâtul dezgolit. Trebuie să te miști repede, copilul este pe cale să se nască: țâșnești de pe scara interioară, lovești și sângele țâșnește peste tot ca dintr-o fântână, mânjindu-ți tunica. Arunci departe de tine cuțitul, te repezi jos în beci și începi să strigi. Carmiana te găsește sleită de puteri pe pat și încearcă să te ajute, dar nu se mai poate face nimic: copilul se naște mort, iar sângele tău se amestecă fără să vrei cu cel al bărbatului pe care l-ai ucis.

Sclava începu să vorbească rar, cu greutate, încercând să învingă tristețea care o copleșea.

– N-am putut salva în felul acesta copilul, dar aș face la fel și acum. Nu mai puteam îndura bătăile pe care le primeam de la Lupus, bețiile, poftele lui scârboase. N-am fost liniștită decât foarte puțin timp pentru că totul a început din nou, de data aceasta cu Sarpedon; dar, după aceea, ca printr-o minune a zeilor, tocmai atunci când mă gândeam că nu voi mai avea parte în tot restul vieții mele decât de violență și mizerie, au venit aceste zile pe care le-am trăit în casa ta: în fiecare noapte mă trezeam pe neașteptate, întrebându-mă dacă nu cumva era un vis; în fiecare dimineață mă miram că mă aflu tot aici și nu în beciul din Suburra. Cu degetele mele trudite de muncă îți lustruiam inelele, încântată de sclipirea lor, și le încercam și eu pe ascuns, cu mare teamă să nu fiu prinsă de cineva. Cel mai mult îmi plăcea acela cu mâinile de coral împreunate deasupra unei plăcuțe de aur: și mie îmi întinsese cineva o mână, ajutându-mă să mă înalț din Tartar în Olimp. Aș vrea să știi cât de fericită am fost aici, în fiecare clipă, și acum nu-mi mai pasă dacă mă așteaptă călăul, pentru că am trăit și eu, în sfârșit, clipe frumoase.

– Călăul? De ce? Sclavul Publius este singurul care știe adevărul, dar nimeni nu poate ști pe unde a dispărut omul acesta... Aici este casa ta: aici ești în siguranță, nimeni nu te mai poate atinge, spuse Aurelius cu blândețe în glas și aprinse din nou lampa.

Ochii pictați ai lui Epicur părură să strălucească timp de o clipă și în lumina flăcării fantomele dispărură în neant. În birou nu se mai aflau acum decât un puternic senator roman și sclava sa.

Afrodisia îl văzu pe Aurelius întorcându-se cu spatele la ea, spatele acela pe care ea îl oblojise cu oțet furat din cârciumă atunci când sângera din cauza loviturilor de bici. Atunci când se întoarse din nou către ea, patricianul ținea în mână o cutiuță.

– Asta o să-ți amintească de Publius, îi spuse el, strecurându-i pe deget inelul cu mâinile de coral. Se așeză apoi la birou și se prefăcu adâncit în lectură.

Femeia se îndreptă cu spatele către ușă, fără a-și lua ochii de la el.

– Afrodisia! o chemă el din nou. Vezi că pe masă și pe birou s-a așternut un strat de praf. De acum înainte să ai tu grijă să-l ștergi, porunci el, ținându-și capul aplecat peste papirusul pe care-l citea, dar ea își dădu seama că patricianul zâmbea.

– Da, stăpâne, așa am să fac! răspunse femeia cu ochii în lacrimi, zâmbindu-i și ea.

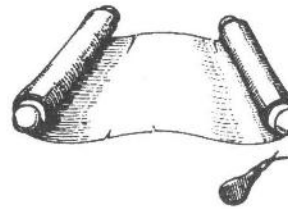

XXXI

Ajunul Calendelor lui martie

Sala încăpătoare a librăriei fusese aranjată ca un *auditorium* și peste tot era afișat la vedere programul acelei seri.

– N-o să vină nimeni! spunea mereu Fedrus, cu glas plângăreț luându-se cu mâinile de cap.

– Ei, hai, nu te mai frământa atât! îl îmbărbătă Aurelius, pe un ton liniștitor. Tânărul Drusus, așezat într-un colț, părea de-a dreptul revoltat: nimeni nu catadicsise să-i ceară o părere în privința organizării acelei nemaipomenite *recitatio*; și când te gândești că el era adevăratul editor și nu neapărat încrezutul ăla de Marcellus.

– Am pus prea multe scaune, bombănea în acest timp Veranius, trăgându-l de mânecă pe patrician. Cu băncile și cu cele câteva *cathedrae* din primele rânduri o să fie cel puțin o sută de locuri și știi bine cât de mult a scăzut importanța acestor *recitationes* la care ia parte tot mai puțină lume: ar fi fost mai bine să folosim o sală mai mică, poate că s-ar fi umplut.

Marcellina interveni și ea, plină de optimism.

– Nu te mai gândi la asta, o să fie un mare succes, o să vezi!

Fata era deosebit de frumoasă în seara aceea, cu o stolă de lână verde împrumutată de la o slujnică a lui Aurelius și cizmulițe maro de la același Septimius, care aproviziona toată familia cu încălțăminte la prețuri mai mici.

– Sunt foarte emoționată, nobile senator! mărturisi ea cu un zâmbet.

Mulțumit, patricianul remarcă pe chipul fetei o cochetărie care-i ședea bine: starea aceea de așteptare înviora privirea ei care, de obicei, era cam indiferentă, făcând-o să strălucească acum de un interes plin de viață. Bineînțeles, festivitatea și nu perspectiva unei lecturi interesante era aceea care o atrăgea pe fată, dar fratele său, colecționarul, incapabil să conceapă așa ceva, încerca în zadar să-i trezească interesul pentru o discuție despre carte. De fapt, după câteva comentarii de circumstanță, Marcellina ceru permisiunea de a se duce la servitorii ocupați să umple vasele pentru jăratic cu conuri care miroseau plăcut a rășină. Veranius ar fi trebuit să se resemneze, se gândi Aurelius: sora sa nu avea să ajungă niciodată o intelectuală.

Patricianul privi în jurul său și atenția îi fu atrasă de Terentius, preocupat de dirijarea grupului de sclavi care urmau să servească la masă. Sobru ca întotdeauna, valetul părea total absorbit de munca sa, ca și cum n-ar fi avut altceva în minte decât să umple vasele mari cu vin și să aranjeze pe masă *mappae* pentru fiecare invitat. Va cădea oare în cursă? se întrebă Aurelius, privindu-l cu coada ochiului, fără să poată crede, cel puțin deocamdată, că omul acela, în aparență atât de liniștit, ar avea pe conștiință

o crimă, chiar o serie întreagă. Pentru moment, însă, Terentius părea să fie interesat doar de cutele bine aranjate ale feţelor de masă, de cupele din argint şi de vasele din ceramică: când se mânca, trebuia să fie cu ochii în patru, pentru că întotdeauna exista câte un şmecher care, după ce bea dintr-o cană, în loc s-o pună la loc pe masă, o strecura discret sub tunică.

– Eşti gata, Fedrus? întrebă senatorul apărând în pragul încăperii din spatele prăvăliei, acolo unde poetul îşi încălzea vocea şi făcea gargară cu apa de gură adusă de Hipparh: de trei zile nu mai mâncase decât praz, pentru ca timbrul vocii să devină cât mai catifelat, dar acum, când lectura stătea să înceapă, se temea ca nu cumva emoţia să-i joace vreo festă, lăsându-l fără glas tocmai când îi era lumea mai dragă.

Paconios era aşezat pe o *cathedra* din primul rând, un loc neobişnuit pentru un sclav. Fedrus însuşi dorise ca el să stea acolo, pentru că scribul aproape orb fusese acela care copiase cu caligrafia lui minunată primul exemplar al noii cărţi. Cât despre Aurelius, el consimţise cu plăcere, gândindu-se cu mulţumire că vreunul dintre bogătaşii Romei era nevoit să se mulţumească şi cu un jilţ oarecare pentru a-i ceda locul bătrânului sclav.

– Uite-i, vin! strigă Timon, privind afară.

Invitaţii începeau să sosească, mult mai mulţi decât se crezuse, astfel încât s-ar fi putut crede că romanii fuseseră invadaţi pe neaşteptate de o pasiune arzătoare pentru fabulele în versuri. Doar dacă nu cumva, desigur, la mijloc nu era ştirea că gustările erau pregătite de cel mai bun bucătar al Urbei, chiar un *archimagirus* din casa senatorului Statius, acel Hortensius după ale cărui mâncăruri le venea apă în gură până şi celor mai pretenţioşi mâncăi din oraş.

În scurt timp, sala se umplu, dar lumea continua să vină, mulțumindu-se cu un locșor în picioare, pe lângă pereți sau chiar stând pe jos în spațiile rămase libere. Printre chipurile bine bărbierite ale concetățenilor săi, Aurelius întrezări și o barbă lungă de filosof: așadar, și jucătorii de *latrunculi* se interesau de poezie, reflectă Aurelius, surprins să-l recunoască printre spectatori pe Iulius Canus.

Și iată că, exact în clipa în care agitatul Fedrus voia să intre în scenă, dinspre public se auzi un murmur de uimire și mulțimea se despărți pentru a lăsa să treacă un mic alai. O fetiță cu părul cârlionțat și negru ca abanosul, adunat la spate într-o coadă de cal, înainta însoțită de doi pedagogi și de un mic grup de slujnice elegant îmbrăcate.

– Pe toți zeii Olimpului, fiica împăratului! înghiți în sec Fedrus, simțind că este gata să cadă din picioare.

– *Ave*, Octavia Claudia! o întâmpină zâmbind patricianul, înălțând înspre fetiță brațul în salutul roman obișnuit. Este o mare onoare să te avem în mijlocul nostru.

– Caesarul își cere iertare, senator Statius, că treburi urgente de stat nu i-au permis să fie prezent aici. Cândva, Fedrus a fost un libert de-al său și dorește ca noua sa carte să fie primită cât mai bine de public, anunță unul dintre pedagogi. Mica Octavia, însă, a dorit să participe la această serată; chiar eu i-am citit câteva fabule ale poetului nostru și acum abia așteaptă să le audă și pe celelalte!

Publicul rămăsese mut de uimire: în prezența fiicei lui Tiberius Claudius Caesar, nici măcar Marcellus cuteză să deschidă gura.

– Fii binevenită în librăria mea, nobilă Octavia! se auzi un glas calm, accentuând voit pe acel *mea* și tânărul Drusus Saturninus înaintă câțiva pași ca s-o conducă

pe micuța, dar augusta musafiră la jilțul din mijloc, chiar în fața poetului. Apoi, după ce o ajută să-și rezeme pe un taburet picioruşele care nu ajungeau să atingă podeaua, tânărul se așează degajat alături de ea, ca un adevărat stăpân al casei ce era. Aurelius luă loc în latura cealaltă și lectura putu să înceapă.

Aplauzele nesfârșite de la sfârșit confirmară că acea *recitatio* fusese cel mai mare succes al anului. Octavia, care se distrase foarte bine, vru să-l cunoască pe autor și-i spuse cu drăgălășenie:

– Toate poeziile sunt frumoase, maestre Fedrus, dar cel mai mult mi-a plăcut *Vulpea și strugurii*!

Încântat de laudele primite, Fedrus îi oferi în dar, cu mâini tremurătoare, primul exemplar al cărții, caligrafiat de Paconios.

– Ce litere frumoase, par adevărate desene... remarcă micuța Octavia, întorcându-se către bătrânul copist. Tu le-ai făcut? Ce păcat că încă nu știu să citesc!

Lui Paconios nu-i venea să-și creadă urechilor când auzi vocea aceea de copil lăudându-l: ar fi râs dacă, atunci când era el însuși un copil, i s-ar fi prevestit că, după o lungă viață monotonă, fără nici o recunoaștere a muncii sale de neîntrecut maestru, va primi la șaptezeci de ani, de-acum bătrân și aproape orb, asemenea aprecieri din partea fiicei unui împărat!

Ilustra copilă fu luată repede de lângă el de Drusus care, mândru nevoie mare, se străduí s-o distreze cu o mulțime de glume potrivite cu vârsta ei și cu dulciurile îmbietoare pregătite de Hortensius. Mai prozaic, Veranius era foarte ocupat să adune comenzile care veneau cu nemiluita din toate părțile, în timp ce, după ce o salutase așa cum se cuvenea pe mica prințesă,

Marcelina considerase mai nimerit să dea o mână de ajutor valeților, de teamă ca nu cumva să facă o impresie proastă, ea, o necunoscătoare într-ale poeziei, dacă ar fi fost nevoită să-și dea cu părerea despre opera prezentată.

– Te interesează fabulele, Canus? întrebă Aurelius, observându-l pe filosof care se plimba printre spectatori.

– Nu, ca să fiu cinstit, nu prea. Totuși, dacă jumătate din Roma și-a dat întâlnire aici, sunt sigur că pe undeva ar trebui să se afle și el.

– Cine? întrebă patricianul cu gândul în altă parte.

– Cum cine, adversarul meu, blestematul acela de Mag despre care nu reușesc să aflu mai nimic! exclamă maestrul, îngrijorat, rotindu-și privirile peste tot în speranța că l-ar putea descoperi pe misteriosul personaj care-l sfida. Totuși, senatorul nu putu să nu remarce că privirea filosofului aprecia mai degrabă înfățișarea plăcută a lui Timon, decât cele, serioase și concentrate ale posibililor săi concurenți la jocul de *latrunculi*.

– Ah, Publius Aurelius, mi-aș dori să văd multe petreceri ca aceasta... oftă Verania Marcellina, apucându-l prietenește de braț.

– Vino, draga mea, nu vezi că senatorul este ocupat? o chemă fratele ei, spre marea ușurare a patricianului care în seara aceea se gândea la cu totul altceva.

Masa, de fapt, era pe terminate și, după ce o condusese până la ieșire pe prințesa Octavia, Aurelius se opri în prag și-și îndreptă privirile spre cer: soarele timid al iernii era pe cale să apună. Era momentul să se pregătească, se gândi el, trăgând cu coada ochiului la masa de serviciu. Terentius, profitând de învoirea acordată de Paris, se făcuse nevăzut.

Imediat, senatorul se înfășură în mantie, îi chemă pe nubieni și le făcu semn să se îndrepte în cea mai mare viteză către cartierul de pe malul celălalt al Tibrului.

Parcul vilei de pe Ianicul era sălbatic și neîngrijit. Fostul proprietar, un om de afaceri promițător, avusese ghinionul să se amestece fără să vrea în planurile Valeriei Messalina și ale puternicului său aliat, ministrul Narcisus. Ruinat în scurtă vreme, fusese nevoit să-și cedeze la un preț de nimic toate proprietățile, făcând să crească și mai mult averea libertului imperial, și era nevoit acum să-și câștige existența vânzând năut prăjit la o tarabă din fața amfiteatrului lui Statilius Taurus.

Aurelius reușise să profite de această ocazie fără a-și atrage antipatia ministrului, folosindu-se la vremea aceea de o idee a lui Castor. Știind cât era de superstițios era Narcisus, secretarul său răspândise o mulțime de zvonuri false despre câteva fantome ale unor condamnați la moarte și îngropați fără să aibă în gură obolul pentru a-l plăti pe Caron care-i trecea Styxul; aceste spirite bântuiau prin parcul din jurul casei. Teama de fantome făcuse ca prețul să scadă foarte mult și Narcisus îi cedase *villa* fără tocmeală patricianului, fiind surprins după aceea că nu putea descoperi pe fața noului proprietar semnele devastatoare ale nopților nedormite sau ale somnului chinuit de coșmaruri.

Acea măreață locuință din apropierea orașului făcea parte dintre proprietățile lui Aurelius, dar restaurarea clădirii încă nu fusese terminată: iedera și alte plante agățătoare invadaseră aleile și multe animale sălbatice își făcuseră culcuș în tufele neîngrijite, atrase de acel loc potrivit pentru ele într-o Urbe care transforma dezordinea luxuriantă a naturii în formele geometrice artificiale obținute prin *ars topiaria*.

De fapt, senatorului îi plăcea acest loc așa cum arăta el acum și nu folosea decât câteva camere ca să se refugieze acolo de unul singur sau, cel mult, în compania vreunei matroane al cărei soț ar fi putut afla de niște întâlniri mai puțin discrete. „*Nisi caste, saltim caute*", afirma unul dintre cele mai înțelepte dictoane latine: dacă nu ai chef să te comporți într-o manieră castă, măcar fă-o cu discreție! Într-adevăr, locul acela, fiind departe de toate străzile intens circulate era foarte nimerit pentru întâlnirile galante cu niște femei care nu erau dispuse să-și pună în pericol bunul nume și, din același motiv, putea fi folosit foarte bine ca o capcană pentru niște amanți geloși.

Aurelius intră cu nonșalanță în casă, perfect stăpân pe sine.

Femeia îl aștepta într-un salonaș zugrăvit în roșu, în care niște sclavi invizibili aduseseră încă din ajun vase cu jăratic, amestecând printre cărbunii încinși petale uscate ale unor trandafiri foarte parfumați pe care senatorul îi comanda din îndepărtata Armenie.

– *Ave*, Fulvia Arionilla! o salută patricianul, întrebându-se dacă Terentius, plecat de la petrecere înaintea lui, nu stătea ascuns pe undeva prin umbră, gata să lovească.

– *Ave*, nobile senator! îi răspunse Fulvia, fără a mai afișa stăpânirea completă de sine de atunci când îl primise în casa sa: se afla acum pe un teritoriu străin și, acceptând să vină acolo, se lăsase cu totul în mâinile lui Aurelius. Doar dacă, desigur, nu avea vreo posibilitate de a comunica într-un fel oarecare cu iubitul său. Imposibil, se gândi patricianul: Paris îl păndise pe Terentius zi și noapte ca să fie sigur că nu expedia mesaje de felul acesta.

– Aș fi fost gata să jur că un bărbat ca tine nu ar putea recurge la un șantaj pentru a avea o femeie, îl apostrofă cu răceală frumoasa matroană.

Aurelius fu satisfăcut de laudă și primi ofensa fără să clipească: trebuia să tragă de timp, așteptându-l pe Terentius să sosească.

– Tu obții întotdeauna ceea ce dorești, nu-i așa? adăugă ea pe un ton răutăcios.

– Aproape întotdeauna, o corectă patricianul și în sinea lui se întreba dacă valetul se va hotărî până la urmă să-și facă apariția. În ciuda pregătirilor, să fi dat greș planul? Poate că, pentru a declanșa atacul, valetul aștepta momentul cel mai prielnic, acela în care, prins în mrejele frumoasei văduve, ar fi fost incapabil să reacționeze...

Aurelius se hotărî să se apropie de Fulvia și, cu un gest experimentat, desfăcu nodul care-i ținea strâns părul înmiresmat. Pletele femeii, netede și lucioase, se revărsară de îndată peste umeri, ca un șuvoi de apă întunecată la culoare rupând pe neașteptate un dig. Patricianul își trecu degetele prin părul femeii, adulmecându-i parfumul fin, în timp ce trăgea cu coada ochiului la oglinda mare pe care o așezase în dreptul singurei uși prin care se putea intra în salon: dar nici urmă de Terentius.

Pe măsură ce timpul trecea, Aurelius începea să spere că prietenul bolnav al valetului exista cu adevărat și că Terentius nu va apărea o bună bucată vreme. Mantia Fulviei alunecase acum pe jos și gâtul delicat se ivea din despicătura tunicii cu o curbă elegantă pe care patricianul o atinse cu buzele, furios în același timp că trebuia să stea mereu cu ochii în oglinda aceea: ce idee prostească putuse avea să dea cu piciorul unei

asemenea seri plăcute doar pentru a întinde o cursă unui ucigaș nenorocit! Cât despre Fulvia, departe de a se feri de mângâierea bărbatului, părea să accepte cu seninătate asemenea momente, lăsându-se în voia simțurilor fără a opune nici cea mai mică rezistență.

N-o să mai vină Terentius, se convinse pe sine însuși Aurelius și o conduse pe femeie înspre divan, aruncând în treacăt o ultimă privire către oglindă.

În momentul acela îl zări, în spatele ușii: nu-i recunoscu fața, ascunsă în întunericul de pe coridor, ci doar sclipirea lamei de oțel în care se reflecta minuscula flacără a lămpii. O depuse cu grijă pe femeie pe pat, prefăcându-se că se apleacă deasupra ei.

Când atacatorul ajunse în spatele lui, Aurelius era pregătit să riposteze. Se răsuci fulgerător și-și încleștă mâna dreaptă pe încheietura mâinii care ținea cuțitul, împingându-l departe de el, timp în care cu muchia celeilalte palme îl lovea pe valet la baza gâtului, cu tehnica aceea pe care i-o arătase cu mulți ani înainte un bătrân luptător oriental.

Terentius nu era, însă, greoi ca Sarpedon și reuși să facă o săritură înapoi ca să se ferească: tinerețea petrecută prin palestrele gimnaziilor îi creaseră o sprinteneală pe care anii de inactivitate și sedentarism nu reușiseră s-o facă uitată. În timp ce Aurelius îl făcea să scape cuțitul printr-o răsucire fulgerătoare a brațului, valetul scăpă din strânsoare și luă o poziție amenințătoare, gata de luptă.

În acest timp, Fulvia urla fără întrerupere, încercând să se acopere cum putea mai bine. Este de necrezut cum femeile, chiar și în cele mai critice momente, caută întotdeauna măcar o zdreanță oarecare ca să se acopere, se surprinse gândind Aurelius, în timp ce adversarul său pornea la atac.

– Credeam că modul tău preferat de a ucide este prin strangulare, Filippos din Atena! îl luă în râs patricianul, făcând o săritură spre mijlocul camerei, la adăpost de loviturile valetului.

– O să te omor și pe tine la fel ca pe celălalt! șuieră printre dinți sclavul.

– Și ca pe Glaucos, pe Nicomed și pe Modestus! îl completă Aurelius.

Terentius nu avea cum să-i dea prea mult de furcă, își spunea el: orbit de gelozie, era lipsit de proverbialul său control de sine și nu putea face față în nici un fel unui rival care își stăpânea la perfecție nervii. Tocmai pe aceasta contase patricianul când îl adusese în starea aceea de exasperare.

– De ce le-ai tăiat beregata celor trei sclavi? Poate că frumoasa noastră Fulvia le dăduse și lor o întâlnire! îl zgândări el, știind foarte bine că nu era așa: femeia aceea nu ar fi cedat niciodată unui băiețandru aiurit ca Modestus sau unui sclav atât de șiret ca Glaucos.

– Habar n-am de crimele alea; pe tine vreau să te ucid, senatorule!

– Hai să fim serioși, știi bine că Fulvia a acceptat să vină aici doar ca să te poată cumpăra! îi replică Aurelius, sperând în sinea sa că acest lucru era doar în parte adevărat.

– Ai fi profitat de dragostea pe care mi-o purta ca să-ți satisfaci poftele tale murdare! urlă Terentius, înfuriat la culme.

– Din fericire, ai ajuns la timp! îi aminti patricianul, încercând să aducă la adevărata ei dimensiune acea întâmplare tragi-comică. Hai să stăm și să judecăm ca două persoane civilizate; la urma urmelor, nu s-a întâmplat nimic.

– Ba erai cât pe ce s-o violezi? urlă din nou valetul și Aurelius nu-l contrazise, apreciind că un asemenea cuvânt era cu totul exagerat.

În cele din urmă, fiind mai puternic decât furia oarbă care amorțea reflexele adversarului său, patricianul reuși să-l biruie, imobilizându-l cu umerii la pământ.

– Ei, acum, Filippos din Atena, o să-mi spui de ce i-ai omorât pe Glaucos și pe ceilalți! îl somă el, răsucindu-i brațul la spate.

– Nu el a fost! strigă Fulvia. Îți jur că era cu mine în noaptea în care a fost ucis Nicomed: nu s-a mișcat nici o clipă din patul meu!

– Chiar și în după-amiaza în care a murit Modestus? întrebă senatorul, neîncrezător.

– Da. Venea în fiecare zi, încă de pe când trăia soțul meu! mărturisi ea, disperată. La moartea lui Italicus, am încercat să-l răscumpăr, dar editorul n-a vrut să mi-l cedeze. După aceea a urmat licitația și tu l-ai învins pe Pupillus: nu puteam oferi un preț mai mare, dădusem tot ce aveam ca să pot trăi în sfârșit alături de el!

– Dar este sclav! obiectă Aurelius cu o strâmbătură nedumerită.

– L-aș fi eliberat înainte de a mă căsători cu el! Și, de fapt, nu a fost întotdeauna sclav: provine dintr-o familie foarte veche și strămoșii lui dețineau funcții publice în Elada, când ai tăi nu erau decât o mână de bandiți înrolați de Romulus! susținu Fulvia, fiind sigură că o asemenea precizare perfidă va avea darul să rănească orgoliul nemăsurat al patricianului roman.

– Și Glaucos? Pentru crima aceea Terentius nu are nici un alibi! preciză senatorul care, între o lovitură de teatru și alta, trăgea deja unele concluzii. Arionilla nu putea să mintă ca să acopere o crimă atât de crudă: din

dragoste pentru valet, oricât de puternic ar fi fost acest sentiment, nu putea să nesocotească importanța unei asemenea fapte.

– N-are rost, Fulvia, exclamă teatral Terentius. Am pierdut totul, visele noastre, speranța de a trăi nedespărțiți.

– Nu-i adevărat! protestă ea cu hotărâre. Dacă te condamnă, eu rămân alături de tine.

– N-o lua în seamă, senatorule. O voiai? Poftim, acum este a ta. N-ai decât s-o aperi de alții, chiar și de ea însăși, iar eu o să fiu răstignit pentru faptele mele! spuse bărbatul cu o emfază tragică în glas.

– Termină cu tâmpeniile astea! își ieși din fire Aurelius, înălțându-și privirile către cer la auzul acestor declarații teatrale. Acum, dacă ați terminat cu poveștile voastre de dragoste și de moarte, aș vrea să trag concluziile acestei situații. Deci, tu susții că nu ai omorât pe nimeni, spuse el, slăbind strânsoarea brațelor care îl ținea nemișcat pe Terentius.

– Cu mult timp în urmă, la Atena...

– Bine, bine, asta a fost demult și nu mă mai interesează, i-o reteză scurt patricianul. Dar în privința celorlalte crime, nu știu decât ce a spus iubita ta și nu este prea mult.

– Probabil că Pupillus m-a văzut intrând la Fulvia, în seara în care a murit Modestus. Și Scapola era lângă mine atunci când a fost omorât Glaucos, îi aminti sclavul.

Pe când cei doi se îmbrățișau plângând, patricianul medita. Dacă Fulvia și Terentius erau într-adevăr nevinovați, atunci rămâneau destul de puține variante: un alt bărbat chinuit de gelozie ca mohorâtul valet sau un depravat nemilos. Sau, poate, și lui Aurelius parcă nu-i

venea să creadă asta, o femeie gata să facă totul pentru a-și salva pudoarea. Totuși, nu neapărat o cetățeană a Romei: dacă o romană amenințată de un sclav ar fi reacționat ucigându-l, tribunalul ar fi obligat-o să-i ridice acestuia o statuie, dar nu ar fi condamnat-o la moarte. Și, de altfel, după cum spunea prostituata Zoe, femeia pe care o iubea Nicomed nu era câtuși de puțin liberă. O sclavă, prin urmare, poate chiar Tuccia, dar cine și-o putea închipui pe blonda aceea șmecheră gata să-și apere prin lovituri de pumnal tocmai virtutea pe care și-o sacrifica atât de ușor în schimbul unor avantaje mărunte?

Mai rămânea un singur nume, cel mai greu de pronunțat, tocmai pentru că persoana care-l purta se potrivea perfect cu acest rol: Delia. Abia atunci când cei doi amanți se întoarseră mirați către el își dădu seama că pronunțase cu voce tare numele acela.

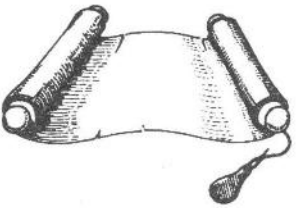

XXXII

Calendele lui martie

A doua zi de dimineață, Castor veni după Delia în atriumul de serviciu, așteptând momentul potrivit ca să poată vorbi cu ea între patru ochi. Fata avea nevoie de ajutor, gândea libertul, nu trebuia lăsată singură în lupta inegală cu un adversar mult mai puternic decât ea.

– Fantastic, draga mea, nemaipomenit... șopti el venind pe furiș în spatele ei. Îl fierbi puțin câte puțin: l-ai făcut să aibă remușcări pentru povestea aia cu biciuitul și ți-ai permis tu, o sclavă oarecare să-i trântești ușa în nas unui bărbat obișnuit să vadă căzându-i la picioare cele mai frumoase matroane ale Romei!

Fata se încruntă, nedumerită: grecul acela avea un punct de vedere cu totul neobișnuit.

– Acum este momentul să-i dai lovitura de grație, continuă libertul. Nimeni nu-l cunoaște mai bine decât mine și pot să te asigur că aceasta este ocazia cea mai potrivită. Dacă știi să dai bine cu zarul, poți să obții tot ce vrei: bani, privilegii, chiar și libertatea la care ții atât de mult. Nu întinde, totuși, coarda prea mult, pentru că

rişti să cazi în extrema cealaltă. Ascultă-l pe prietenul tău Castor, data viitoare trebuie să-i cazi în braţe!

Delia lăsă să-i scape un zâmbet fugar şi clătină din cap.

– Pe toţi zeii Olimpului, unde naiba vrei să ajungi? protestă grecul. N-o să poţi găsi niciodată un stăpân mai bun ca ăsta!

– Eu nu-mi doresc să am stăpâni, încercă fata să-i explice.

– De ce nu? Uită-te la mine; ca sclav, o duceam foarte bine, mă bucuram de aceleaşi avantaje pe care le am şi acum, dar cu mult mai puţine obligaţii... pe de altă parte, după mulţi ani în care am fost prieten cu Aurelius, nu-i puteam refuza satisfacţia de a mă elibera!

– N-are nici un rost, i-o reteză fata. Oricum, îţi mulţumesc pentru sfaturi.

Ce căpoasă, oftă Castor: şi când te gândeşti că, dacă ştia cum să se poarte, l-ar fi dus de nas pe stăpân cum ar fi vrut! Aşa stând lucrurile, dat fiind că fata nu avea de gând să colaboreze, trebuia să se gândească el la toate... până când avea să găsească o soluţie prin care să fie bine pentru toţi.

– Delia începe să-mi devină simpatică, *domine*, îi spuse Castor ceva mai târziu patricianului. Şi sunt absolut convins că nu are nici o legătură cu crimele acelea.

– S-ar putea, admise Aurelius. Şi totuşi, în spatele poveştii ăsteia trebuie să se afle o femeie. Nu neapărat cu rol de vinovat, să ne înţelegem; mai degrabă ca factor determinant, în stare să pună la treabă nebunia asasinului.

– Fiindcă veni vorba, ai observat cât de atent se purta Marcellina cu Timon la *recitatio*? L-a mângâiat chiar pe păr.

– Care este blond și ondulat, la fel ca acela al lui Glaucos, al lui Nicomed și al lui Modestus! sări în sus patricianul. Uite o altă posibilă legătură între victime. Acum, când l-am exclus pe Lupus, o să găsim mai multe asemenea puncte comune: dacă stăm să ne gândim, cele trei victime semănau destul de bine între ele.

– Cred că știu la ce te gândești: că sora lui Veranius ar fi atrasă de un anumit gen de bărbat... sugeră grecul.

– Da. Poate că este mai desfrânată decât bănuim sau este atât de naivă, încât nu-și dă seama cât de provocatoare ar putea fi comportarea ei. Și cineva din preajma ei se simte dator s-o protejeze, presupuse patricianul.

– Doar nu vrei să spui că Marcellus Veranius a eliminat trei persoane pentru a apăra bunul nume al familiei!

– Nu, nici un roman nu s-ar gândi să-l ucidă pe cel care i-ar seduce sora; în cazul în care îl dă în judecată, o face doar ca să obțină de la el cât mai mulți bani ca despăgubiri morale. Nu mai suntem în vremea Virginiei, când părinții își ucideau fiicele ca să le salveze onoarea; astăzi, însă, un bun roman trebuie să știe să-și poarte coarnele cu o indiferență princiară.

– Dacă zici tu, îl crezu Castor pe cuvânt, amintindu-și felul în care, în timpul dezastruoasei sale căsătorii cu Flaminia, descurcărețul său stăpân făcuse din aventurile soției subiectul favorit de bârfă al întregii Urbe.

– Asta, însă, se întâmplă doar în cazul unui bărbat matur, dotat deja cu o doză suficientă de cinism, vru să precizeze Aurelius. După toate probabilitățile, un bărbat foarte tânăr ar acționa într-o manieră mai instinctuală.

– Te gândești la Drusus? Într-adevăr, băiatul are o doză bună de orgoliu și chiar de agresivitate, după cum o demonstrează acuzațiile pe care i le aduce lui Marcellus

și insistența cu care cere să se însoare cât mai repede. Ba chiar, sunt în stare să pun pariu că și-a luat deja un acont de la viitoarea soție!

– Nu cred, îl contrazise Aurelius. Una este să te culci cu o sclavă supusă poftelor stăpânului și alta este să ai de-a face cu o cetățeană liberă, majoră și apărată de o rudă care o iubește. În plus, viitorul mire arată cu totul altfel decât victimele noastre: păr neted, mic de statură, iar despre caracter nu se poate spune că ar fi calm și blând... și, apoi, ca să spun drept, am impresia că nici nu prea corespunde așteptărilor logodnicei lui. La *recitatio* lui Fedrus părea, de fapt, preocupat doar de a o distra pe fiica împăratului. Cine poate ști dacă este un adolescent timid sau mai degrabă un arivist precoce care urmărește să se vâre pe sub pielea celor puternici...

– Și dacă Drusus ar fi avut de la început intenții onorabile cu Verania Marcellina, pentru a descoperi după aceea că fata se mai distra și cu alții?

– Ar fi fost o jignire cumplită pentru amorul propriu al băiețașului aceluia... Bun, poate că am găsit astfel un posibil mobil! exclamă Aurelius.

– În cazul acesta, nu-ți mai rămâne decât să nu respingi avansurile fetei și să aștepți ca Drusus să-ți ia beregata, îl sfătui ironic libertul.

– Eu? Nu mă văd în stare să joc un asemenea rol; tu ai fi mult mai potrivit! îi răspunse cu aceeași monedă stăpânul.

– Nu-i pot face o asemenea figură lui Drusus, după ce s-a întâmplat cu Tuccia, se eschivă cu abilitate secretarul.

– Tuccia este o sclavă și o sclavă nu-și poate refuza stăpânul.

– Câte unele o mai fac, am impresia, remarcă grecul, răsucind cuțitul în rană. Aurelius tăcu, încercând din răsputeri să-și alunge din minte bănuielile care-l chinuiau. O femeie capabilă să-i reziste unui stăpân atotputernic ar fi ezitat să spele în sânge insulta venită din partea unui simplu sclav? Prea multe erau amănuntele care-l făceau să se îndoiască de slujnică: nu avea alibi pentru nici una dintre crime; mai mult, lucrând în spălătorie, ar fi avut posibilitatea să-și spele de pe haine urmele lăsate de sângele lui Modestus; în sfârșit, era singura pe care Paconios ar fi refuzat s-o denunțe și știa chiar să joace *latrunculi*.

– De ce, oare, ar trebui să fie implicată o femeie în toată povestea asta, stăpâne? Varianta cu un homosexual nu te convinge?

– Nu-l avem decât pe Pupillus... nu, dacă stau să mă gândesc acum, mai este și Iulius Canus: n-am văzut nici o femeie umblând prin casa lui. Campionului îi place să aibă în jur numai valeți frumoși, merge la târg ca să admire niște băiețași sirieni, iar cel mai bun elev al său este un efeb cunoscut, spuse Aurelius, hotărât să meargă pe toate pistele posibile. Trebuie să-l țin sub supraveghere și pe el, pe lângă Drusus și Marcellina. Între timp, tu nu-l scăpa din ochi pe Arsax: sunt sigur că bătrânul acela ascunde ceva!

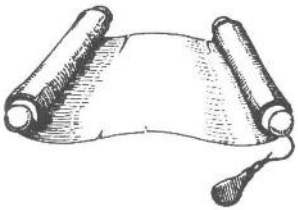

XXXIII

A șasea zi înainte de Nonele lui martie

A doua zi, senatorul dormi până târziu. Îndată ce se trezi, întinse mașinal mâna către măsuța de lângă pat, căutându-și inelul cu sigiliu. Pentru că nu reuși să dea de el, sări din pat, trezindu-se de-a binelea: cu siguranță, rubinul căzuse pe jos în timpul nopții, se gândi el, aplecându-se să privească pe pardoseală. Căutarea fu întreruptă brusc de ecoul unei discuții agitate care avea loc în atrium.

– Ce se întâmplă? îl întrebă pe Castor atunci când ajunse în peristil.

– Îți spun eu că nu este aici! urla Paris. Este imposibil ca în casa asta să fie cineva de teapa ta!

– Chiar el mi-a spus că locuiește pe *Vicus Patricius*, protestă o voce de femeie și Publius Aurelius recunoscu timbrul strident al lui Zoe.

Patricianul se trase în spatele draperiei și privi cum Paris încerca s-o scoată afară pe femeie. Părul despletit îi dădea acelei *lupa* aspectul unei Gorgone înspăimântătoare, iar în urma luptei, toga maronie de prostituată alunecase de

pe ea, oferind vederii și atingerii timidului administrator o mare parte din corpul dezgolit. Dacă la aceasta se adăuga și faptul că Zoe își pierduse în luptă una dintre sandalele cu talpa groasă și cu cealaltă încerca să-și altoiască adversarul la glezne, este lesne de înțeles de ce spectacolul era demn de cel mai bun teatru de pantomimă.

– Paris, mai abține-te și tu! îl mustră Castor, folosindu-se de ocazia aceea de mult așteptată pentru a-și mai bate joc puțin de timidul său rival. Aurelius se distra atât de bine, încât se hotărî să iasă de după draperie abia când văzu că intendentul era pe cale să fie învins.

– Nobile senator, femeia asta... dădu să spună Paris.

– Uite-l, el este! strigă *lupa* triumfătoare.

Luat pe neașteptate, administratorul îl privi mustrător pe Aurelius. Stăpânul nu mai este același, se gândea el dezamăgit: cândva nici o femeie nu i se părea suficient de elegantă și de frumoasă, iar acum își făcea mendrele cu servitoare de doi bani și cu matracucile alea din lupanare.

– Pe Hercule, chiar ești senator? exclamă Zoe fluierând de uimire. Mamă, și ce casă ai: aici ar încăpea tot Forumul lui Augustus! Ia spune, îmi dai un păhărel?

Patricianul o invită să se așeze în sufragerie și bătu din palme ca s-o cheme pe Fillis, care apăru imediat, aducând o amforă plină cu vin dulce.

– Ia te uită, știi câți bani ți-ar aduce o fată ca asta într-un bordel de lux? își dădu cu părerea Zoe privind-o pe frumoasa sclavă cu ochi de cunoscătoare. Dacă vrei, pot să vorbesc eu cu codoașa de acolo.

– Nu-i de vânzare, i-o reteză Aurelius. Cum se face că ești aici, ai vreo veste despre bătrânul acela plesuv?

– Ieri dădea târcoale pe străduța noastră, dar nu venise la noi; a dispărut, însă, pe ușa de lângă lupanar: aș putea jura că nu era un client!

Aurelius își aminti de ușița aflată lângă intrarea în bordel. Prin urmare, Arsax putea foarte bine să fi ieșit de acolo atunci când el îl zărise pe trepte.

– Bravo! O treabă bună! îi mulțumi el și-i întinse douăzeci de sesterți, după care adăugă: Nu pleca imediat, am nevoie de părerea ta. Nimeni nu i se părea mai indicat decât o prostituată să-i dea niște lămuriri asupra unei crime pe fond homosexual. În meseria ta ai văzut și bune și rele și probabil că ai întâlnit și bărbați cărora le plac anumite jocuri violente. De unde știi când se termină plăcerea și începe pericolul? O prostituată se dezobișnuiește foarte curând să nu se mai înroșească, dar auzind ce spunea patricianul, Zoe simți, nici nu mai știa de când nu i se mai întâmplase așa ceva, că obrajii îi iau foc: nu îl suspectase ea de intenții criminale chiar pe bogătașul acela în ziua în care venise s-o caute la bordel?

– Mă rog, unii clienți trebuie bătuți măr ca să se poată excita. Altora le place să bată ei, dar codoașa nu le dă voie: pentru asemenea servicii trebuie să te duci la case care sunt specializate în așa ceva, începu ea să-i explice, și în vremea aceasta se întreba din ce categorie făcea parte boierul acesta ciudat care, închis împreună cu ea într-o cameră frumoasă, o plătise doar ca să-i pună câteva întrebări. În orice caz, când ajunge în situații dintr-astea, o *lupa* trebuie mai ales să se prefacă speriată, pentru că tocmai asta îl stimulează cel mai mult pe un asemenea bărbat...

Pe corpurile victimelor, reflectă Aurelius, nu se găsiseră semne de violență, cu excepția rănii adânci de la gât. Asasinul nu-și făcea o plăcere din a-și îngrozi victimele și nici din a le tortura pe îndelete.

– Mai sunt și din ăia cărora le place să vadă femeia când o face cu altul, continua Zoe cu o neîndoielnică

pricepere. Ipoteza unui bărbat căruia să-i placă așa ceva nu fusese încă luată în considerație, se gândi senatorul: pe tunica lui Modestus fuseseră găsite urme de spermă, dar nimic nu dovedea că era de la el. Poate că ucigașul omora tineri care nu se puteau apăra pentru ca, după aceea, rămas singur, să-și poată admira opera de măcelar.

– S-a întâmplat mai demult ca un nebun să-mi înfigă cuțitul în gât: nu reușea să facă nimic și dădea vina pe mine... povesti Zoe. De ce nu putea fi vorba despre un impotent măcinat de invidie față de performanțele altor bărbați? presupuse Aurelius și gândul îi zbură imediat la ametitul de Marcellus.

Inutil, își spuse el în cele din urmă. Maniacul, dacă asasinul era un asemenea om, putea fi unul dintre nenumărații bărbați care umblau nestingheriți prin oraș: normali în aparență, dar supuși din când în când unor crize imprevizibile de nebunie. Doar găsind motivul care declanșa nevoia lui imperioasă de a ucide acest om putea fi descoperit.

– Paris, condu-o pe prietena noastră până afară, porunci senatorul după ce-i dădu prostituatei încă un bacșiș gras.

– Care prietenă? Aha, înțeleg... făcu intendentul, strâmbându-se în culmea indignării, arătându-și pe față dezaprobarea.

– Apoi trimite-l aici pe Castor și cheamă-i pe nubieni; poate că de data asta reușesc să pun mâna pe Arsax, continuă senatorul fără să ia în seamă reacția lui Paris.

Întors în camera sa, se apucă din nou să-și caute inelul și-l găsi de îndată sub pat.

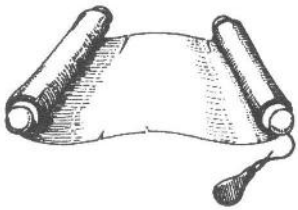

XXXIV

A cincea zi înainte de Nonele lui martie

– Aveai dreptate, *domine*, îi comunică secretarul la întoarcerea din misiune. Arsax a sosit în Vicus Cortus la ora a unsprezecea și s-a strecurat imediat în clădirea lipită de bordel. Profitând de o încăierare între bețivii din fața lupanarului, am dat buzna în clădirea aceea împreună cu nubienii... și ghici ce am găsit?

– Nu mă mai fierbe atât! sări în picioare patricianul.

– O adunare, o frăție secretă. Opt erau, îi raportă credinciosul secretar.

O sectă clandestină ca acelea care se înmulțeau precum ciupercile în fiecare zi la Roma, se gândi senatorul: ritualuri obscene, ceremonii sângeroase, asasinate rituale... sau era vorba despre un complot pentru a-l înlocui pe Claudius cu vreun împărat marionetă gata să îndeplinească dorințele oligarhiei republicane care uneltea încă din umbră pentru a-și recăpăta privilegiile pierdute?

– Sunt victime? întrebă îngrijorat Aurelius. Dacă era vorba despre un complot, conspiratorii luaseră cu

siguranță mulți ostatici; în cazul unor fanatici religioși, se putea întâmpla chiar mai rău...

– Ce victime? nu înțeleg ce vrei să spui, căscă ochii libertul.

– Pe toți zeii, ce fel de loc era acela, te hotărăști odată să-mi explici?

– Un cerc al amatorilor de *latrunculi*, stăpâne, și se jucau nu mai puțin de patru partide!

Patricianul se lăsă să cadă pe scaun, dezamăgit. Pentru o clipă avusese iluzia că-și va putea încheia ancheta fără a crea prea multe complicații, atribuind seria aceea de crime îngrozitoare unei confrerii sângeroase aflată departe de lumea sa și de oamenii din rândul cărora făceau cu toții parte.

– Ce nu te mulțumește, *domine*? Nu căutai un jucător de *latrunculii*? Acum îl ai, ți l-am adus acasă! spuse Castor, făcând semn purtătorilor nubieni să-l introducă pe Arsax.

– Lăsați-ne singuri, le porunci tuturor Aurelius, pregătindu-se să asculte mărturisirilor pe care le aștepta din partea cadavericului portar. Și tu, ce mai aștepți? îl întrebă el pe grec, văzându-l că nu se mișcă din loc.

– Decontarea cheltuielilor, *domine*: îți dai seama că nubienii nu puteau aștepta atâtea ore la bordel fără să consume...

Pufnind nemulțumit, patricianul își deschise punga, după care își îndreptă atenția către posomorâtul servitor al lui Marcellus.

– Prin urmare, joci *latrunculi* și ca să poți face asta trebuie să te duci pe ascuns într-un loc de taină, începu el, privindu-l pe Arsax cu asprime, având de gând să-l sperie cumva.

Bătrânul nu păru prea impresionat: sta țeapăn pe picioare, foarte înalt, ținându-și strânsă la piept mantia

neagră cu degetele osoase care se subțiau transformându-se în niște adevărate gheare încovoiate ca ale unui vultur.

– N-am făcut nimic rău, răspunse el cu o voce atât de lugubră încât părea să vină din văgăunile fără fund de pe lumea cealaltă.

Aurelius aruncă o privire asupra tablelor de joc pe care Castor le confiscase în timpul descinderii: piesele, vechi și tocite, erau toate din lemn cioplit grosolan, fără nici un fel de semne pe ele.

– Unde te aflai în ziua în care stăpânul tău și sora lui s-au dus la târgul de sclavi?

– Mi-am petrecut toată ziua spălându-mi rufele și cârpind mantia pe care o purta de obicei *kiria*. Îmi amintesc acest lucru pentru că stăpânul s-a întors foarte nervos de acolo: era furios pe asasinul care-l ucisese pe copist înainte de vânzarea acestuia.

Comportament tipic pentru un zgârcit ca Marcellus, își spuse patricianul.

– Ce ai făcut, însă, în ziua de dinaintea Calendelor lui februarie? întrebă apoi, referindu-se la ziua în care nefericitul Modestus ieșise din casă fluierând vesel, ca să nu se mai întoarcă niciodată.

– Era în ajun de *nundinae*, așa că probabil l-am însoțit pe stăpânul cel tânăr la profesorul de greacă, răspunse bătrânul fără să se grăbească. Nu, acum îmi amintesc: lecția fusese amânată, așa că mi-am primit după-amiaza liberă și m-am dus, ca de obicei, să joc.

Prin urmare, Drusus fusese liber în ziua aceea, deduse patricianul.

– Dar când a fost omorât Nicomed unde te aflai?

Arsax se încruntă.

– Vorbești despre sclavul văduvei care a fost găsit cu gâtul tăiat? Eram la un conac din afara orașului ca

s-o vizitez pe mama stăpânului, bolnavă de malarie: de nouă ani *domina* trăiește singură, din momentul în care Veranius și-a adus sora ca să trăiască împreună cu el în oraș. Proprietățile familiei aduceau un venit foarte mic, așa că Marcellus a hotărât să-i vândă pe toți ceilalți sclavi și de atunci, când stăpâna cea bătrână are nevoie de ajutor, mă duc eu acolo.

Poate că individul acesta este într-adevăr în afară de orice bănuială, se gândi Aurelius, murmurând câteva cuvinte de scuză pentru tratamentul cam brutal la care fusese supus. Și totuși, dacă lucrurile stăteau așa, cum se explica tot acest secret, toate precauțiile pe care și le luase bătrânul ca să ajungă la acel beci prăpădit doar pentru a juca *latrunculi*.

– Eu sunt obișnuit cu bumbăceala, *domine*, păru să-i citească jucătorul gândurile. Am fost capturat acum douăzeci de ani și am trecut prin multe. Voi îi tolerați pe germani pentru că sunt sălbatici și aveți un motiv să-i cuceriți, sub pretextul că vreți să-i civilizați; dar, la noi, imperiile existau înainte ca Urbea să fi fost întemeiată. N-ați reușit niciodată să ne învingeți, suntem ca un spin în calea voastră, un pericol permanent; puterea Romei nu poate trece dincolo de granițele noastre. Așa că, de fiecare dată când capturați pe vreunul dintre ai noștri, îl faceți să plătească scump pentru toate acestea.

Publius Aurelius îi dădu dreptate. Toți cuceritorii romani, în frunte cu Caesar și cu Marcus Antonius, speraseră să-l imite pe Alexandru cel Mare, extinzând dominația Romei asupra teritoriilor nesfârșite ale străvechiului imperiu persan. Tributul de sânge plătit în aceste nenumărate campanii fusese foarte mare și mulți generali își văzuseră risipindu-se pe podișurile Orientului visele de glorie, dacă nu-și pierduseră chiar

viața, ca faimosul Crassus al cărui cap retezat îi servise regelui Orodes ca decor pentru o scenă din *Bacantele* lui Euripide...

– În Partia, mă trăgeam dintr-o familie înstărită; caravanele noastre plecau una după alta pe drumul mătăsii unde, în cel mai fericit caz, ajungeau după patru ani de mers. Ce sărbătoare era când una dintre expediții reușea să se întoarcă! Eram bogat și puternic, dar războiul a făcut ca totul să se sfârșească...

Patricianul încuviință, plin de înțelegere: nu-i plăcea războiul, deși, la fel ca toți cei ca el, fusese vreme îndelungată soldat. Ar fi îmbrăcat din nou platoșa și coiful dacă Roma i-ar fi cerut-o, dar spera din toată inima că se va încheia un tratat de pace care să-i permită să cunoască scrierile din țara aceea de basm de unde veneau trandafirii, șahul și studiul astrelor...

– Magi! exclamă el la îndemnul unei intuiții neașteptate. Așa se numeau astronomii caldeeni: misteriosul „Magus" ești tu!

– Da, recunoscu Arsax. Nu voiam să se știe, pentru că Iulius Canus nu ar accepta nici în ruptul capului să aibă ca adversar un străin. Pentru mine, însă, partida asta este foarte importantă. Când am fost luat în captivitate, n-am vrut să mă dau bătut: petrecem ceasuri întregi punând la cale planuri de evadare pe care n-aș fi reușit niciodată să le pun în aplicare. Apoi, cu timpul, mi-am mutat planurile pe tabla de joc și libertatea s-a transformat în cea a pieselor care trebuiau să ajungă la țintă fără a se lăsa capturate. Încă de mic eram foarte priceput în rezolvarea unor asemenea probleme și cunoșteam bine jocul roman de *latrunculi*. Am început să studiez tactici noi, folosindu-mă de șiretlicurile pe care le știam din țara mea. Jocul a devenit pentru mine o obsesie, o rațiune de

a trăi: voiam ca într-o bună zi să zdrobesc pe tabla de joc Roma aceea care mă învinsese pe câmpul de luptă. Ziua aceea trebuia să fie mâine, dar...

– Doar nu vrei să renunți la partidă!

– Sunt sigur că aș pierde. Năvala oamenilor tăi, brutalitatea lor m-au făcut să înțeleg că nu sunt altceva decât un sclav încăpățânat. Canus este un mare filosof și o să mă acopăr de ridicol în fața lui.

– Nu se știe, se îndoi Aurelius care, cunoscând înfumurarea campionului, trecuse imediat de partea lui Arsax.

– Parcă-l aud deja râzând batjocoritor pe trântorul acela bogat atunci când va vedea tabla mea de joc ponosită. Aveam una mai bună, dar am pierdut o piesă și m-am hotărât s-o folosesc pe asta ca să-l înfrunt.

Aurelius deveni mai atent. Cu mișcări încete, scoase dintr-o casetă piesa care se rostogolise la picioarele lui Glaucos și i-o arătă sclavului.

– Uită-te bine: ar putea fi cea pe care ai pierdut-o? întrebă el ținându-și răsuflarea de emoție.

– Da, este aceeași: o *mandra* de tip foarte vechi, cu trei dungi roșii, la fel ca acelea pe care i le-am trimis lui Canus. Totuși, n-aș putea jura că este a mea; în oraș sunt multe piese de felul acesta!

– Ascultă, Arsax: îți mai aduci aminte exact când ai observat dispariția acestei piese?

– Nu știu precis, *domine*; să fie cam două luni sau chiar mai puțin. Aveam prostul obicei să port la mine piesele, într-o cută a mantiei, și poate că una mi-a căzut pe stradă.

Două luni; cu puțin timp înainte ca bietul copist să fie ucis; prin urmare, această nouă pistă părea să ducă drept la casa lui Marcellus. Pe de altă parte, însuși Canus

avusese acces la piesele lui Arsax, ca să nu mai vorbim despre discipolii săi. Și poate că *mandra* aceea nu era decât un alt indiciu, vag și el, bun doar ca să complice lucrurile, la fel ca urma acea ca un cârlionț.

– Pot să plec acum? întrebă Arsax.

– Așteaptă puțin! îl opri Aurelius. Iulius va juca în primul tur pe tabla lui de joc cu incrustații prețioase, nu-i așa? Bun, pentru turul al doilea, când tu vei fi acela care va alege tabla de joc, o să-i oferim ceva mai bun! spuse el ieșind din încăpere.

La scurt timp după aceea, patricianul se întorcea din sala în care se aflau colecțiile sale de piese antice, ținând în mâini un obiect înfășurat în mătase. Dădu la o parte învelitoarea și pe masă apăru cea mai frumoasă tablă de șah care fusese văzută vreodată în Urbe.

– Îi aparținea lui Mithridates, regele Pontului. Lucullus a adus-o la Roma ca pradă de război și eu am cumpărat-o la licitația prin care ultimii moștenitori lichidau bunurile rămase după moartea generalului.

– Aur și lapislazuli, pietrele sacre ale Orientului... șopti Arsax, mângâind cu delicatețe piesele.

– Joacă tu cu ele: o să-ți aducă noroc!

– Parcă mi-e frică să nu le stric, șovăi sclavul, iar ochii săi afundați în orbite îi străluceau de dorință.

– Să ții un asemenea obiect ascuns într-un dulap este ca și cum ai fi de acord cu castitatea unei femei frumoase, zâmbi patricianul, oferindu-i fără nici o ezitare tabla regală de joc.

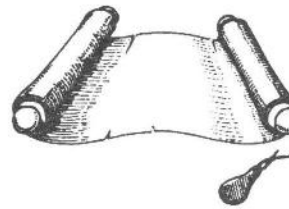

XXXV

A patra zi înainte de Nonele lui martie

În dimineața următoare, Aurelius și Castor discutau despre rezultatele pe care le avea Afrodisia după ce o urmăriseră pe Marcellina.

– Așadar, dacă am înțeles eu bine, sora lui Veranius se duce în fiecare zi la terme și aproape întotdeauna singură, lucru destul de neobișnuit pentru o fată de familie bună... remarcă patricianul.

– Casa lui Veranius nu are cazan pentru baie, așa că Marcellina trebuie să meargă undeva ca să se spele, mai ales acum, iarna. De altfel, de obicei se duce la băile pentru femei care sunt mult mai ieftine.

– Ce altceva a mai descoperit Afrodisia?

– Fata vorbește deseori cu celelalte cliente, mai ales cu servitoarele, printre care se simte mult mai în largul ei. Acum, dacă ar fi să ne luăm după ce spun ele, Marcellina nu este nici pe departe o novice în domeniul experiențelor sexuale...

– S-ar putea să fie doar o lăudăroșenie, ca să nu fie considerată mai prejos de sclavele acelea care deseori își încep foarte devreme viața sexuală.

– Sau s-a hârjonit într-adevăr cu câțiva tineri pe care-i cunoaștem și noi: Glaucos, Nicomed și Modestus, de exemplu. Păcat că ei nu mai trăiesc ca să ne poată confirma asta. În orice caz, mai este și un alt amănunt interesant: așa cum presupuneai tu, logodnicul ei oficial nu se bucură de favorurile fetei, care îl consideră ceva mai răsărit decât un copil și de fiecare dată i-a respins categoric avansurile...

– Prin urmare, ipoteza noastră nu este lipsită de sens. Drusus este un tânăr destul de complexat, trăind ani de zile în umbra unui tată care nici măcar nu-și dădea osteneala să-i ascundă relația lui cu Tuccia. Așa că nu degeaba, îndată ce a avut ocazia, s-a grăbit să-i ia locul. În consecință... Ei, dar ce se întâmplă acolo?

Într-adevăr, dinspre atriumul de serviciu se auzeau strigăte, hohote de râs, urale. Ieșind din peristil, Aurelius se trezi înconjurat de servitorii care năvăliseră asupra lui Arsax și voiau să-l poarte triumfal pe umeri.

– Iulius Canus este în genunchi, Roma are un nou campion! anunță Paris care asistase la joc.

Cei doi se luptaseră pe viață și pe moarte. În timpul primei runde, disputată pe tabla filosofului, maestrul ieșise învingător, străpungând toate sistemele de apărare ale Magului și stârnind entuziasmul discipolilor săi. În partida a doua, era rândul partului să aleagă tabla de joc și în sala aceea plină de lume se auzise un murmur de surprindere când bătrânul scosese din desaga lui ponosită comoara fabuloasă a lui Mithridates. Nobilul Iulius fusese pus imediat în dificultate, pierzând la câteva puncte diferență. Și mai palpitantă fusese partida decisivă: după numai câteva clipe de la începerea jocului, Arsax îi blocase pe *bellatores* adverși în căsuțele lor printr-o serie de atacuri geniale, culminând cu o

mișcare extrem de inteligentă pe care nimeni nu o cunoscuse până atunci. Lui Canus nu-i mai rămăsese altceva de făcut decât să-și plece fruntea când a văzut că învingătorul său se dovedea a fi doar un part umil, sclav acum al puterii romane.

– Astăzi, Urbea stăpână a lumii sărbătorește un prizonier al său, chiar dacă numai la tabla de joc! le spuse bătrânul servitorilor. Dar lăsați-mă acum să-i mulțumesc senatorului.

– Vino să bem pentru victoria ta! îl strigă Aurelius și-l împinse către ușa biroului său.

– Lapislazuli mi-a purtat noroc, *domine*, spuse Arsax, întinzându-i tabla de joc.

Patricianul admiră încă o dată lucrătura extrem de fină a acelor *bellatores* care-i aparținuseră lui Mithridates, o capodoperă în care arabescul filigranului de aur strălucea pe lapisul negru ca niște ochi mici și răutăcioși.

– Nu mă simt în stare să pun din nou sub cheie o asemenea operă de artă. Piese ca acestea merită să fie atinse doar de degetele unui mare campion: păstrează-le tu! îi spuse el bătrânului.

– *Domine*, ca să-ți pot plăti o asemenea minunăție nu mi-ar ajunge nici douăzeci de ani de muncă... încercă să refuze sclavul.

– Exact timpul care ți-a trebuit ca să te pregătești pentru partida de astăzi, îl liniști Aurelius. Cu asta poți să-ți redobândești libertatea și să trăiești fără griji tot restul zilelor pe care le mai ai.

– Dar n-aș putea s-o vând niciodată! protestă Arsax, fericit. Dă-mi voie să-ți ofer și eu singurul dar pe care ți-l pot face: vreau să te învăț mutarea cu care l-am învins pe Canus. Este faimoasa „lovitură a șarpelui" pe care

înțelepții poporului meu și-o transmit din tată în fiu. Dar trebuie să-mi promiți că o vei folosi doar o singură dată, numai împotriva unui adversar pe care o să-l consideri demn de tine.

– Așa am să fac, îți jur pe marele Rampsinitos căruia i s-a permis să iasă din Infern pentru că a învins într-o partidă de zaruri! declară, râzând, Aurelius și cei doi se aplecară asupra pătrățelelor frumos colorate.

După numai câteva ore, urmând indicațiile Afrodisiei, patricianul colindă prin trei terme diferite, găsind-o în cele din urmă pe Marcellina într-o modestă baie de pe *Vicus Cuprius* unde se duceau mai ales negustorese, servitoare și cusătorese.

În micul stabiliment se afla și un bazin pentru bărbați, așa că puteau avea acces și familii; atmosfera era aceea prietenească a unor terme de cartier, unde cei mai mulți dintre clienți se cunoșteau, de bine de rău, între ei; sosirea unui patrician în lectică, cu un alai impresionant de slujnice și *balneatores* după el făcu senzație printre cei de față: din șoaptele clienților se putea deja ghici că acel eveniment neobișnuit avea să fie comentat timp de săptămâni întregi.

Sclavii, foarte eleganți în chitonul lor grecesc, nu erau alții decât Timon și Polidor, deveniți băieși datorită înfățișării lor impunătoare. Aurelius îi luase intenționat cu el, gândindu-se să-i lase singuri cu Marcellina, în speranța că, scăpată de rigorile etichetei, fata putea să se poarte fără nici o opreliște.

Nefer avea grijă să n-o scape din ochi: fiind o femeie experimentată și prevăzătoare, egipteanca era capabilă să descifreze micile, dar extrem de importantele semnale din universul feminin, observând astfel o mulțime de

amănunte care puteau scăpa unei priviri superficiale de bărbat.

Așa cum era de așteptat, sora lui Veranius acceptă cu plăcere să beneficieze de serviciile maseuzei și ale celor doi *balneatores*, în timp ce senatorul se strecura afară, sub pretextul unor treburi urgente.

La scurt timp după aceea, Aurelius trecea cu pas grăbit prin Forum, îndreptându-se către bazilica Emilia. Ajungând pe Via Sacra, privirile îi fură atrase de o pereche de cercei care străluceau pe raftul uneia dintre prăvăliile bijutierilor. Dorind să ceară iertare în felul acesta Arionillei pentru scena urâtă pe care o pusese la cale, patricianul tocmai voia să-i cumpere când auzi în spatele său un cor de vaiete, amestecate cu uruitul pe pavaj al zecilor de cărucioare trase cu mâna.

Abia avu timp să sară pe trotuar ca să nu fie doborât de mulțimea care înainte de-a lungul străzii.

Așa cum toată lumea se temea, Tibrul trecuse peste cota de pericol, inundând parterul caselor de pe mal și acum mulțimea celor rămași fără adăpost se revărsa pe străzi, încercând să salveze de la înec ceea ce se putea încărca în cărucioare sau putea fi dus pe umeri. În dezastrul acela, mulți locuitori pierduseră deja totul; alții, nevoiți să iasă în mare grabă din camerele aflate la parterul mizerabilelor *insulae*, găseau la întoarcere totul distrus sau jefuit de hoți.

– Nobile senator Statius! se agață de el unul dintre disperații aceia. Sunt un *clientes* de-al tău de zece ani, am nevastă și trei copii, nu mă poți lăsa așa, în stradă! În casa ta o fi vreo cămăruță în care să putem sta câteva zile, până se retrag apele.

Deși nu-i prea plăcea să vadă străini umblându-i prin casă, patricianul nu-l putu refuza pe omul acela

năpăstuit. Din fericire, cu un an în urmă fusese prevăzător și poruncise să se mai adauge un etaj la clădirea în care stăteau sclavii, astfel că acum avea câteva cămăruțe libere pentru cazuri ca acesta.

Așa că, generos și gata să înțeleagă durerile altora, intră în *fauces* ale elegantei sale *domus*, urmat de sărmanii sinistrați. În clipa următoare, însă, se dădu un pas înapoi, speriat de ceea ce vedea. Atriumul era plin de saci, boccele, pături, vase de bucătărie și mărunțișuri de tot felul; pe mozaicul frumos decorat care forma un chenar pentru *compluvium* nu mai puteai arunca nici măcar un ac din cauza bagajelor înșirate peste tot și a gloatei de femei despletite și de copii care se smiorcăiau. Senatorul rămase încremenit în spatele unei coloane privind spectacolul acela al deznădejdii, până când îl zări pe Paris, care încerca să ajungă până la el strecurându-se prin toată hărmălaia aceea.

– Pe toți zeii! Ce fac aici toți oamenii ăștia?

– Sunt *clientes* de-ai tăi care locuiau lângă râu, stăpâne: au rămas fără case și au alergat să-ți ceară ajutor, îi explică administratorul care nu mai știa ce să facă.

– Zei ai Olimpului, dar nu-i putem găzdui pe toți! gemu senatorul, speriat, în timp ce, cu coada ochiului, vedea cum măsuța lui de onix, atât de dragă lui, era în pericol să ajungă pe jos, lovită de un vlăjgan, iar prețiosul vas ritual adus din Corint pentru altarul zeilor protectori ai casei se clătina amenințând să se prăbușească sub tirul concentrat al copiilor care îl foloseau drept țintă pentru aruncările lor cu nuci.

Castor se apropie și tuși discret ca să-și semnaleze prezența.

– Aș vrea să-ți dau un sfat, *domine*. Casa ta de pe Ianicul este destul de mare ca să intre în ea toți nefericiții

ăștia; dacă ai renunța pentru o vreme să te întâlnești acolo cu niște cucoane care se tem pentru reputația lor, problema ar fi rezolvată cu succes.

– Du-i pe Ianicul, oftă Aurelius, resemnat, gândindu-se că după ce toată mulțimea aceea de oameni avea să plece, casa trebuia reparată din temelii.

Administratorul luă comanda operațiunilor. În scurt timp, la ordinele lui precise, oamenii, deja nerăbdători, fură numărați, împărțiți pe grupuri și trimiși la noua destinație. După două ore, în atriumul aproape distrus nu mai rămăseseră decât vreo zece oameni, dar, în schimb, dispăruseră cu totul nu numai pernele de lână, dar și câteva platouri de ceramică pe care se așezau ofrandele aduse la altarul zeilor casei. Paris se străduia să-i ia de acolo și pe cei rămași în urmă, ajutându-i să-și care boccelele și împingându-i blând, dar ferm către ieșire.

– Fii atent! strigă la el un copilaș când din mâinile pline de bagaje ale intendentului cădea o cutie veche. Prea târziu, însă: o mulțime de *mandrae* se răspândiră pe jos, spre marea disperare a micului lor proprietar.

– Jocul meu de *latrunculi*; cum o să fac acum ca să-mi găsesc toate piesele? se plângea, amărât, copilul.

– Uite, o să-ți cumperi altele, interveni Aurelius, întinzându-i o monedă.

– Nu se mai fac piese ca ale mele! îl refuză băiatul cu toată energia. Uite, aici sunt doar trei dungi roșii, iar cele care se vând acum în oraș au toată marginea pictată!

– Dar de unde le ai? vru să afle senatorul, devenind brusc interesat și îngenunchind pe pardoseală ca să caute piesele care semănau perfect cu cele ale lui Glaucos.

– Unchiul meu le-a primit mai demult de la patronul lui.

– Și știi cumva cine era patronul unchiului tău? întrebă patricianul, devenind și mai atent.

– Iulius Canus! se lăudă micul jucător.

Între timp, Paris pusese la treabă o armată întreagă de servitoare înarmate cu bureți, cenușă și rumeguș ca să redea strălucirea dinainte a atriumului. Pagube erau destule; doar măsuța de onix, prea grea ca să se răstoarne, scăpase ca prin minune nevătămată.

– Am salvat covorul oriental pentru că l-am făcut sul în mare grabă, dar pernele și draperiile nu mai există, declară cu tristețe Paris care ținea mai mult decât stăpânul său la ordinea și luxul din *domus*.

– Avem prin lăzile din magazii destule stofe și, oricum, nu mi-ar displăcea să mai văd în jurul meu și ceva nou, îl consolă Aurelius. Înlocuiește totul și nu te mai gândi la pagube. Nefer s-a întors de la terme?

– S-a închis în camera ei, *domine*; ți-o trimit imediat.

După numai câteva clipe, întins pe o sofa din bibliotecă, patricianul asculta raportul sclavei sale de încredere.

– Marcellina s-a arătat a fi o femeie cumsecade și absolut deloc complicată, spuse egipteanca pe un ton plin de siguranță. A fost foarte fericită că i se face un masaj, dat fiind că nu-și poate permite să meargă la palestră și nici la o coafeză; într-adevăr, are părul decolorat neuniform, semn că și-l vopsește singură.

– Grozav, Nefer, ai observat o sumedenie de lucruri! o lăudă stăpânul.

– E bine făcută la trup, continuă slujnica, dar cred că are tendința să se îngrașe puțin. Îi place să arate bine, chiar dacă nu are prea mulți bani; picioarele au pielea netedă, fără păr, unghiile de la mâini și de la picioare

sunt pilite cu grijă, buzele vopsite cu mare îndemânare. Se bucură nespus să aibă la dispoziție creme, farduri și bijuterii, așa că a trebuit să-i promit că o să-i fac găuri în urechi pentru cercei din aceia lungi.

– S-a dezbrăcat de față cu sclavii? întrebă Aurelius, curios să afle mai ales acest lucru: servitorilor *balneatores* le poruncise să iasă din sala de masaje numai dacă li se cerea aceasta.

– Fără nici o problemă și vreau să-ți spun că Timon și Polidor o mâncau din priviri! De altfel, chiar și matroanele care se rușinează să-și arate fie și numai o gleznă unui cetățean liber se dezbracă fără nici o jenă în fața servitorilor.

Nimic neobișnuit, se gândi senatorul: obișnuiți încă din copilărie cu prezența în număr mare a unor sclavi disciplinați, romanii îi considerau mai degrabă niște obiecte de mobilier, decât oameni în adevăratul sens al cuvântului. Totuși, acele simple „instrumente" aveau ochi ca să vadă, minți ca să gândească și trupuri care aveau aceleași reacții precum acelea ale unor oameni liberi. Era, prin urmare, foarte ușor de presupus că vreun servitor isteț – unul ca Glaucos, de exemplu – să ia comportamentul ceva mai ușuratic al unei *domina* drept un semn de încurajare; era, însă, puțin probabil să meargă mai departe, decât doar în cazul unei invitații făcute pe șleau, pentru că un singur cuvânt al stăpânei ar fi fost suficient ca să-l trimită la ocnă.

Tocmai aceasta era problema care-l obseda pe patrician: cetățeni liberi ca Veranius, Drusus, Marcellina sau chiar Fulvia aveau la dispoziție un sistem de legi care să-i apere de obrăznicia unui sclav; un sclav nu avea de partea sa decât un cuțit zdravăn, bine ascuțit...

– Ce părere ai despre Delia? o întrebă el dintr-o dată pe egipteancă.

Nefer strânse din buze.

– Pe aia n-o interesează câtuși de puțin cum arată. Părul îi este întotdeauna nepieptănat, își roade unghiile și nu folosește niciodată farduri. Are un mers complet lipsit de grație și pielea ei mată, de culoarea oului de rață, este o adevărată catastrofă.

Aurelius rămase descumpănit. Așa o vedeau, deci, ceilalți pe Delia cu pielea ei de culoarea chihlimbarului, ochii mari și fără nici urmă de rimel și mișcările acelea de felină care-i atrăgeau întotdeauna privirea?

– Tot timpul liber și-l petrece în cameră, citind, și nu rabdă pe nimeni în preajma ei. Timon a încercat să-i facă puțină curte, dar s-a ales cu obrazul zgâriat zdravăn, adăugă slujnica.

– Nici o preferință, nici o atracție față de cineva? insistă patricianul.

– Aș putea să jur că este atrasă de cineva, dar nu de un sclav, afirmă grăbit egipteanca și Aurelius preferă să renunțe la alte întrebări văzând cât de tare se încruntase frumoasa lui sclavă.

După ce Nefer plecă, patricianul îl chemă la el pe secretar.

– Am muncit ca un catâr, stăpâne, dar a meritat osteneala! Poți să-l scoți definitiv pe Terentius de pe lista suspecților: Scapola este sigur că nu l-a scăpat nici o clipă din ochi la târgul de sclavi. Cu siguranță, Arionilla nu mințea când jura că era în pat cu ea atunci când au fost comise crimele!

Aurelius ațintì asupra libertului o privire inchizitorială: de unde știa Castor ce spusese Fulvia?

– Ți se pare că aș fi tipul de om care te-ar putea lăsa singur să înfrunți un criminal periculos? îi mărturisi în

cele din urmă grecul. Eram și eu acolo, gata să intervin, cu sabia trasă din teacă.

– Ia ascultă, Castor, n-am nevoie de dădacă, îl repezi Aurelius, de-a dreptul enervat.

– Am vorbit și cu unul dintre servitorii lui Canus, continuă secretarul ca să-l îmbuneze. Aveai dreptate, filosoful are și el niște favoriți și nu-și dă nici o osteneală ca să ascundă asta; în plus, nu se știe unde a fost în după-amiaza în care a fost ucis Modestus. Așa că avem un nou suspect pe lângă Marcellus, Marcellina și Drusus.

– Le-ai uitat pe Delia și pe Tuccia, îi aminti patricianul.

– Poți s-o elimini și pe aceasta din urmă, *domine*. Două servitoare pretind că ar fi observat-o la terme în seara aceea. Și, de fapt, o vezi pe Tuccia în stare să ia gâtul cuiva? Mai ușor i-ar fi să-i pună niște otravă în supă!

– Veranius? vru să știe senatorul, continuând să-și urmeze raționamentele.

– I-am verificat viața de la un capăt la altul, fără să găsesc nimic: nu are prietene curtezane, nu se duce la bordel și dacă face curte vreunei femei este doar ca să ia de la ea un manuscris rar.

– Și dacă s-ar folosi de sora lui ca să-i cucerească pe băieții frumușei? își exprimă Aurelius o bănuială. Victimele erau niște bărbați atrăgători și chiar tu mi-ai spus că Glaucos îi punea pe jar pe homosexuali. De Nicomed știm deja, iar în ce-l privește pe Modestus, deși nu avea asemenea înclinații, i se făcuseră de multe ori propuneri indecente...

Castor tăcea, prea puțin convins de spusele stăpânului său.

– Ia gândește-te un pic, nu renunță senatorul. Veranius o trimite în recunoaștere pe Marcellina care,

prin farmecul ei, îl atrage în cursă pe cel ales; acesta obține de la ea promisiunea unei întâlniri și se duce acolo plin de speranță, crezând că fata îi va cădea în brațe; în schimb, la momentul potrivit, se trezește cu fratele ei: dacă este de acord, bine, dacă nu, pac!

– Baliverne! N-ar avea nevoie de o asemenea manevră ca să aibă parte de favorurile unui sclav!

– Dar nici Canus, dacă-i vorba pe așa, îi replică Aurelius.

– Oricum, după câte văd eu, colecționarul nostru de manuscrise nu le acordă bărbaților o atenție mai mare decât femeilor.

– Poate că greșim pe toată linia, Castor. Noi considerăm că aceste crime îi folosesc cuiva, încercăm, mai bine zis, să-i atribuim asasinului niște motive raționale, ca și cum am avea de-a face cu un om normal. În loc de asta, noi căutăm de fapt un nebun, un maniac periculos care se conduce după o logică aparte, numai a sa; ca să-l demascăm ar trebui să facem un efort și să gândim cu capul lui. Prezența acelei piese, de exemplu, s-ar putea să aibă o anumită semnificație pentru o minte rătăcită: o amenințare sau, măcar, un avertisment, poate semnătura unuia care urmărește să se răzbune.

– Doar dacă nu este vorba despre o simplă coincidență, *domine*. Într-adevăr, un ucigaș nebun se poate ascunde în spatele unor aparențe foarte normale: gândește-te că în dimineața aceasta, în timp ce Hazel îmi potrivea barba, am simțit că mă trec fiori de groază când l-am văzut apropiindu-se de gâtul meu cu *novacula* bine ascuțită. Și dacă ar fi chiar el? mi-am spus și, din instinct, am sărit de pe scaun, răsturnând și găleata cu apă. Așa că am renunțat să-mi mai îngrijesc

barba și, dacă n-o să-l descoperim cât mai repede pe vinovat, o să semăn până la urmă cu un țap.

– Un brici, de ce oare nu m-am gândit mai demult? se întrebă, agitat, Aurelius. Arma cu care au fost uciși sclavii putea fi foarte bine o *novacula* sau chiar și un bisturiu: este greu de crezut că un cuțit obișnuit ar putea provoca răni atât de adânci și de fine ca acelea!

– Să vedem, atunci, cine folosește așa ceva, îi preluă Castor ideea. Marcellus are o bărbuță mică de tot și sunt gata să pun pariu că și-o potrivește singur cu foarfecele, ca să nu dea bani la un bărbier. Drusus mai are încă de așteptat până să îmbrace toga bărbăției și să-și sacrifice tuleiele pe altarul zeilor. Canus, la fel ca toți filosofii, nu se bărbierește. Paconios are o barbă lungă și albă, ca senatorul acela pe care galii lui Brennus l-au confundat cu o statuie: ăștia patru sunt, deci, scoși din discuție. Terentius are întotdeauna obrajii perfect curați încât parcă-ți vine să crezi că se bărbierește de două ori pe zi, dar el are un alibi puternic, așa că trebuie să căutăm în altă parte. Ar mai rămâne bătrânul Arsax căci și el are obrajii netezi ca oul.

– Asemenea unui milion de locuitori ai acestui oraș: știi și tu foarte bine că, de secole, romanii au obrajii fără nici urmă de barbă, cu excepția filosofilor și a unor tipi excentrici, precizează Aurelius, privind cu înțeles la bărbuța secretarului său, în clipa aceea, bine tunsă. În plus, nimeni nu ține un brici în casă: practic este imposibil ca un bărbat să se radă singur, așa că merg cu toții la bărbier...

– Totuși, ucigașul s-ar putea să trăiască într-o *domus* care are un bărbier permanent, presupuse Castor, devenind pe neașteptate foarte serios. În Urbe sunt aproape două mii de asemenea case și în fiecare dintre

ele trăiesc sute de persoane. Din păcate, nici una dintre ele nu este amestecată în crimele despre care vorbim, prin urmare există o sigură locuință de acest fel care poate fi luată în considerație, cea a lui Iulius Canus.

– Nu, mai există, totuși, și alta, îl corectă Aurelius, întunecându-se la față. A noastră.

Castor îl privi, gânditor.

– Stăpâne, și dacă nebunul acela s-ar afla printre noi?

În clipa aceea, pe ușă intră Paris cu o expresie foarte stânjenită.

– Iartă-mă, *domine*, dar în toată zăpăceala aia am uitat să-ți spun că a trecut pe aici custodele de la biblioteca lui Asinius Polion. Voia să știe dacă ți-a plăcut cartea pe care ai luat-o cu împrumut cu câtva timp în urmă.

– Ciudat, de luni de zile n-am mai luat vreo carte nouă!

– De fapt, stăpâne, am avut clar impresia că funcționarul acela scornise un motiv ca s-o poată întâlni pe sclava pe care o trimiți ca să ia sulurile de papirus. A și întrebat de ea.

– Delia, sigur că da! răbufni Aurelius. Prin urmare, fata nu se mai mulțumește să-i șterpelească din cărți, acum le împrumută în numele său de la biblioteca publică!

– Da, *domine*: custodele era mirat că n-a mai văzut-o din ajunul Calendelor lui februarie.

– Este ziua în care a fost ucis Modestus! Și biblioteca este deschisă numai după-amiaza! exclamă patricianul: iată, deci, unde se afla Delia în ziua crimei. Tăcuse, desigur, ca să-și poată continua strategia de a citi cărți din bibliotecă. Aurelius se simți dintr-o dată mai bine dispus; furia pentru acest nou șiretlic al sclavei dispăruse ca prin farmec, alungată de ușurarea pe care o simțea

acum când putea s-o elimine pe fată de pe lista suspecților.

– Cheamă-l aici pe Hazel! îi porunci el lui Paris, străduindu-se să nu zâmbească.

În câteva clipe dichisitul bărbier asiro-fenician își făcu apariția, pradă unei nervozități evidente.

– N-ai putea să-l trimiți pe tânărul Agaton să lucreze în altă parte, *domine*? Ganimed este foarte gelos și-mi face mereu scene.

Aurelius oftă adânc: nu numai bărbierul, ci și mulți romani pretinși austeri își alegeau ca iubiți niște băiețandri vicioși, cu un comportament insuportabil, dar îi preferau pe aceștia în locul femeilor care, emancipându-se destul de mult, începuseră să aibă prea multe pretenții. Cam bădărani, romanii, obișnuiți să-și exercite virilitatea asupra unui cârd de femei supuse și ascultătoare, nu erau întotdeauna în stare să țină piept acestor matroane de tip complet nou și considerau că este mai ușor și mulțumitor să apeleze la serviciile unor băiețași orientali blânzi și mieroși.

– O să încerc să-ți îndeplinesc dorința, acceptă patricianul. Până atunci, spune-i Deliei să-ți pregătească instrumentele.

Acum, când era sigur de nevinovăția fetei, Aurelius considera că venise momentul să clarifice lucrurile, lămurindu-se înainte de toate dacă era o adevărată stoică sau dacă nu cumva se folosea de acea fațadă rigidă doar pentru a-și bate joc de bărbații din jurul ei: primul dintre toți aceștia era prea puțin respectatul său stăpân.

Sclava stătea aplecată deasupra unui lighenaș cu apă și ținea în mână un brici pe care îl ștergea cu o cârpă. Aurelius intră în cameră fără să facă nici un zgomot și

veni în spatele ei. Văzu cum degetele fetei se încleștară pe mânerul briciului atunci când îi cuprinse talia cu brațele, atrăgând-o înspre el și se întrebă cât de mult putea risca: dacă își lăsa expus gâtul, ar fi fost suficient de rapid ca să se ferească?

Delia, încruntată, cu toți mușchii încordați la maximum, cu degetele încleștate pe armă, respiră adânc și se întoarse. Lipit de trupul femeii, patricianul își simți inima bătând nebunește în așteptarea prelungită a loviturii.

Sclava desfăcu degetele și briciul căzu pe jos. Aurelius simți că trupul ei începea să se relaxeze și lăsă să-i scape un suspin de ușurare. Se aplecă și culese arma de pe pardoseală.

– De ce n-ai folosit-o? întrebă.

– Viața ta nu-mi aparține, așa cum a mea nu-ți aparține ție, îi răspunse Delia cu fruntea îmbrobonată de sudoare.

– Totuși, ai fost ispitită s-o faci, afirmă patricianul.

– Da, recunoscu fata.

Aurelius lăsă ochii în jos. Știa că nu teama de a ucide, nici frica de pedeapsă nu o făcuseră să renunțe la ceea avea de gând, ci doar convingerea că era o faptă nedreaptă: cineva poate dispune doar de ceva ce posedă; prin urmare, de propria viață, nu de a altcuiva. Cât de mult semănau, el și femeia aceea, în aspirația niciodată împlinită de a ajunge la detașarea înțelepților de slăbiciunile omenești! Căile pe care le aleseseră pentru a atinge acel țel îndepărtat erau diferite: ea mergea pe drumul anevoios al stoicilor, el pe acela mai lesnicios al epicurienilor care considerau că fericirea este cel din urmă scop al existenței... Amândoi, însă, se regăseau singuri cu ei înșiși în fața oricărei alegeri, lipsiți de o tablă a legilor după care să se conducă și fără nici un

zeu îndurător care să se pogoare din cer ca să le spună, o dată pentru totdeauna, ce era binele și ce era răul.

– Te rog să mă ierți, spuse el și cuvintele sunară ciudat pe buzele unui patrician orgolios. Delia merita respectul lui și avea dreptul să trăiască așa cum credea mai bine. Nu avea s-o mai atace niciodată, își jură el, după care dădu să plece.

– Așteaptă! îl opri ea. Ești un jucător, nu-i așa? Doar un jucător împătimit s-ar fi apropiat atât de mult de briciul acela. Îți propun să jucăm o partidă.

– Pe ce miză jucăm? întrebă Aurelius, afișând o indiferență pe care n-o simțea de fapt în adâncul sufletului.

– Sunt o sclavă, nu mă am decât pe mine însămi, răspunse slujnica pe un ton sec.

– Alege tu jocul, acceptă patricianul, ascunzându-și emoția.

– *Latrunculi*, bineînțeles, spuse ea îndepărtându-și o șuviță de păr de pe fruntea asudată. Dacă înving eu, îmi redai libertatea.

Pentru Aurelius, partida aceea fu cea mai lungă și mai grea pe care o jucase vreodată. Delia era șireată, calculată, îndârjită. Juca bine, mai bine decât el, și încă de la primele mutări, patricianul înțelese că n-o va putea încolți. Pe măsură ce trecea timpul și vedea tot mai bine că era în dezavantaj, bărbatul simți cum crește în el ispita de a se folosi de mișcarea prin care Magul devenise campionul Romei. Ar fi fost incorect și josnic, se gândea el privind buzele frumoase ale femeii, strânse în efortul depus pentru a se concentra, dar el o dorea și altfel n-ar mai fi putut s-o aibă. Trimițându-și în Tartar toate ezitările, făcu mișcarea decisivă.

În ochii Deliei apăru o sclipire șireată, în timp ce mișca încet înainte o *mandra*, privindu-și adversarul cu un surâs ciudat. Lui Aurelius parcă nu-i venea să creadă: fata parase fără întârziere „lovitura șarpelui" de parcă ar fi prevăzut-o încă de la începutul partidei. Patricianul deja pierduse.

În mod inexplicabil, însă, din clipa aceea jocul Deliei deveni mai confuz, mai puțin vioi, ca și cum femeia și-ar fi epuizat toate resursele gândirii pentru a se apăra atât de strălucit. Cu fruntea încruntată de îngrijorare, începuse să nu-și mai poată ține trează atenția și nervii începeau să-i cedeze: poate că însuși gândul acelei libertăți pe care și-o dorea de atâta timp îi înmuia reflexele, slăbindu-le și întârziindu-le.

Intrând în panică, sclava începu să facă greșeli după greșeli, până când, în mod inevitabil, fu învinsă.

– Am pierdut. Soarta a decis în locul meu, spuse ea în cele din urmă, resemnată.

Patricianul se simți ca un vierme: Delia luptase pentru a obține ceea ce iubea cel mai mult pe lume, în timp ce el se coborâse până la a învinge fără glorie, doar pentru a-și satisface un capriciu.

– Nu-i drept. Am trișat, mărturisi el, într-o tresărire de mândrie. Sclava îl privi uluită, apoi se retrase încet și ieși fără să mai scoată nici un cuvânt.

Aurelius se simți dintr-o dată obosit și sleit de puteri: jocul cu Delia se terminase, definitiv. Acum trebuia să se ocupe de asasin.

– Aduceți-l aici pe Terentius, porunci el, dând la o parte tabla de joc pe care nu mai suporta s-o vadă în fața lui.

Așteptând ca stăpânul să-i decidă soarta, valetul fusese încuiat în camera lui, fără nici o speranță de a mai trăi după ce atacase cu cuțitul în mână un magistrat roman.

Nu era prima oară când îndrepta o armă către un personaj important: la Atena, însă, acționase din orgoliu, rece, atingându-și neabătut scopul. În casa de pe Ianicul, totuși, nu se gândise decât la Fulvia, care, din dragoste pentru el, era gata să se vândă unui șantajist. Alergase acolo ca să împiedice acest lucru și reușise, dar pentru cât timp? Acum, când îl aștepta tortura, poate chiar ștreangul, ea nu mai avea pe nimeni care s-o apere.

Intră în biroul patricianului cu fruntea sus. Privindu-l pe stăpânul casei așezat la masă, i se păru că se vede pe sine însuși la Atena, cu mult timp în urmă: aceeași aroganță poruncitoare, aceeași convingere interioară că avea dreptul să ia tot ceea ce dorea. Zece ani de sclavie îl schimbaseră profund și acum era fericit că nu mai semăna cu omul în mâinile căruia se afla soarta sa. Nu avea să-i dea satisfacția de a-l implora, nici de a-i cere iertare: Aurelius era stăpân pe viața lui și nu pe demnitatea lui.

– Asta-i sentința, bănuiesc, spuse el rece, atunci când senatorul îi întinse sulul de papirus. Un *paterfamilias* nu avea nevoie de nici un tribunal ca să judece și să condamne un sclav al său. Aurelius dădu din cap, aprobator.

– Este condamnarea la moarte? întrebă Terentius, cu o voce indiferentă.

– Citește.

– Cu un calm nefiresc, sclavul Terentius, numit cândva Filippos din Atena, desfășură foaia de papirus.

„Publius Aurelius Statius către Fulvia Arionilla, salutem dicit. *Știu că ai de gând să te recăsătorești. Te rog să primești drept cadou de nuntă pe aducătorul acestui mesaj. Alături ai actul de donație*".

Terentius rămase o vreme nemișcat și capul i se învârtea.

– *Domine*, spuse el în șoaptă: stăpânul, care l-ar fi putut trimite în ghearele morții, i-l reda acum Fulviei... și el încercase să-l ucidă!

– Da, te ascult, spuse patricianul fără să-l privească.

– Știu la cine se ducea Nicomed în seara aceea, murmură sclavul. Nu voiam să-ți spun, dar acum ți-o datorez. Mi se destăinuise și-mi ceruse sfatul, pentru că situația lui semăna foarte mult cu a mea: iubea o femeie liberă.

– Verania Marcellina, îl completă senatorul, fără a se arăta mirat.

– Știai deja? se miră valetul.

– Nu eram sigur. Oricum, îți mulțumesc.

– Filippos din Atena este cel care trebuie să-ți mulțumească, *kirie*, spuse emoționat Terentius și ieși făcând o plecăciune adâncă.

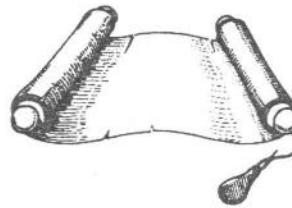

XXXVI

Nonele lui martie

Era dimineață devreme când Castor năvăli în camera stăpânului său.

– Trezește-te, *domine*. Timon a primit un bilet de la o femeie necunoscută care îi dă întâlnire mâine pe înserate la templul Junonei Regina de pe colina Aventinului!

Aurelius dădu la o parte plapuma, sări din pat și-și clăti în grabă fața în ligheanul de toaletă. La scurt timp după aceea, trecea cu pași largi prin sufragerie, peste măsură de agitat. Templul se afla, de fapt, în apropiere de Via di Porta Trigemina, chiar la poalele zidurilor Serviene: Modestus fusese și el atras într-un asemenea loc sacru, fiind după aceea ucis pe treptele clădirii.

– Crezi că mesajul vine într-adevăr de la Marcellina? întrebă Castor. Totuși, *lupa* și-a spus limpede că femeia pe care o iubea Nicomed nu era liberă...

– Poate că prin asta înțelegea statutul ei de logodnică a unui alt bărbat, îi răspunse Aurelius. Ea este, sunt sigur: a petrecut destul timp cu Timon la *recitatio*, apoi

l-a întâlnit iarăși la terme, iar tânărul nostru valet are toate trăsăturile caracteristice ale celorlalte victime. Oricum, mâine o să putem verifica. Hai să facem un plan ca s-o prindem; Timon ne va servi drept momeală!

Dar senatorul nu ținuse seama de reacția valetului a cărui fire nu era câtuși de puțin eroică.

– Nici nu mă gândesc! refuză acesta cu îndârjire. Nu am nici un chef să-mi sfârșesc viața la fel ca Modestus!

– Noi o să fim la câțiva pași de tine, gata să-ți sărim în ajutor, încercă Aurelius să-l convingă, dar nici promisiunea că va fi răsplătit regește, nici amenințarea cu pedepse aspre nu reușiră să-i schimbe servitorului hotărârea.

– Ești un laș! îl apostrofă Castor cu o strâmbătură de dispreț. Renunți la un asemenea prilej de a-l răzbuna pe prietenul tău.

– Ia ascultă, dragă curajosule și mândrule secretar, se înfurie Timon. Modestus a murit și eu nu mai pot să-l scot din Erebus, așa că n-o să joc rolul râmei din cârligul undiței. Dacă aș fi vrut să-mi pun pielea la bătaie, m-aș fi făcut gladiator și nu valet. Pe Aventin să te duci tu dacă ești așa de viteaz!

– Este clar, nu putem rata ocazia asta, Castor: cineva trebuie să se ducă la întâlnire! îl înghesui Aurelius, așteptând ca grecul să se ofere singur.

– Este mare păcat că eu port barbă, *domine*; n-aș putea trece drept Timon, nici măcar dacă mi-aș dori din tot sufletul, dădu înapoi vicleanul libert.

– Am înțeles, asta înseamnă că mă voi duce tot eu, ca de obicei, decise Aurelius, bombănind.

– Poate că n-o să-ți placă să-ți amintesc, stăpâne, dar ai împlinit patruzeci și doi de ani, mai mult decât

dublu față de cei ai tânărului nostru. Deși faci tot ce poți ca să nu-ți arăți vârsta, diferența se poate vedea destul de ușor, obiectă pe bună dreptate grecul.

– La ora aceea, va fi aproape întuneric și, pe un asemenea frig, toată lumea umblă cu capul plecat și cu glugile trase bine pe frunte. Marcellina va cădea în plasă, o să vezi: când își va da seama că a fost înșelată, va fi deja în mâinile noastre...

– Dacă nu-ți taie ție beregata mai întâi!

– Pericolul nu este ea, ci bărbatul care probabil că acționează din spatele ei. În orice caz, tu și nubienii veți fi pe aproape, gata să interveniți la nevoie.

– Ai de gând să stai liniștit așteptând să se repeadă careva la tine cu un brici în mână? se îngrozi Castor, clătinând energic din cap. Este un risc inutil, *domine*.

– Samson se va îngriji să-mi acopere spatele, spuse Aurelius, arătând înspre puternicul sclav care, cumpărat cu ani în urmă pentru că se pricepea bine la masaje, fusese repede retrogradat la rangul de hamal din cauza modului nu prea delicat în care lucra. Pentru ca omul să nu se simtă prea umilit, Aurelius îl mai folosea câteodată ca gardă de corp, un rol mai potrivit pentru statura și manierele sale.

– Poți să te bazezi pe mine, stăpâne! îl asigură uriașul, bătându-se mândru cu pumnul în piept.

– Și vă rog pe toți: păstrați într-un secret absolut această expediție, le porunci Aurelius. Nu știm încă sigur dacă vinovatul nu se află chiar aici, printre noi...

Micul grup se puse în mișcare cu mult timp înainte ca să poată pregăti pe îndelete capcana. Templul se afla chiar în vârful colinei, la mică distanță de *Armilustrium*, locul în care, la sfârșitul lunii octombrie se celebra

sacrificiul anual în cinstea zeului Marte. De la înălțimea aceea se distingeau, dincolo de ziduri, Via Porta Trigemina și Tibrul: era puțin probabil ca vreunul dintre vinovați să poată fugi în direcția aceea, dar Aurelius așeză și acolo doi nubieni ascunși într-o nișă care servea cândva ca platformă pentru baliste. Castor se duse cu ceilalți purtători nubieni în pădurice din jurul templului, în timp ce Samson, ascuns într-un tufiș des, ținea sub observație drumeagul care ducea spre templu.

Pe la ora a noua, patricianul se așeză în mijlocul templului, cu capul aplecat și cu gluga trasă bine peste frunte. Era încredințat că asasinul asistase la toate întâlnirile Marcellinei cu victimele sale, înainte de a le ucide: era, așadar, necesar s-o facă imediat pe fată să tacă și să se îndrepte cu ea către ziduri, obligându-l astfel pe atacator să iasă în loc descoperit. Atunci, oamenii săi ar fi închis cercul în jurul criminalului și acesta n-ar mai fi avut cale de scăpare.

Stând nemișcat în locul pe care și-l alesese, temându-se să nu fie recunoscut dacă ar fi ridicat capul, Aurelius fremăta de nerăbdare. Probabil că trecuseră doar câteva clipe de când aștepta, dar încordarea făcea ca așteptarea să i se pară nesfârșită.

Dintr-o dată auzi un foșnet în spatele său. „Acum!" își spuse și se pregăti să sară în picioare.

Mișcarea fulgerătoare prin care trebuia s-o imobilizeze pe femeie se opri în clipa următoare: în fața lui, Castor îl privea cu un rânjet sarcastic.

– Stăm aici de un ceas și jumătate, stăpâne, și n-a apărut nimeni, exclamă el, în timp ce nubienii se apropiau și ei în fugă, suflându-și în pumni ca să se mai încălzească.

– Nu-i nimic de făcut, ne întoarcem acasă, oftă patricianul din cale-afară de dezamăgit.

– Dar Samson unde este, nu-i cu voi? întrebă Castor, privind îngrijorat în jur.

– Pe toți zeii! strigă Aurelius și o luă la fugă înspre locul în care-l lăsase de pază pe uriașul sclav.

Îl găsiră sub un pomișor, cu trupul său imens ghemuit ca acela al unui copil și cu mantia tăiată la nivelul gâtului. Începură toți zece să urle de furie.

– Vai de mine, capul meu... gemu namila, trezit de strigătele celorlalți. Apoi se ridică în picioare, verifică dacă era întreg și începu să-și frece cucuiul uriaș din ceafă.

Mai liniștit, Aurelius se grăbi să cerceteze pământul de sub pomișor: nu se vedea nici o piesă de *latrunculi* pe jos, dar, în schimb, pe pământul ud apăreau mai mult urme, toate marcate cu obișnuita jumătate de „S", de la Septimius. Cele mari îi aparțineau cu siguranță lui Samson; celelalte, ceva mai mici, trebuiau să fie ale asasinului.

În timp ce senatorul examina în continuare locul atacului, Castor îngenunche lângă el.

– Ai dreptate, sunt urmele unui bărbat, recunoscu el. Nici o femeie, nici măcar Marcellina care este destul de voinică, nu poate avea o talpă atât de lată.

Aurelius se ridicase și acum îl certa pe Samson.

– Tu ești acela care trebuia să mă apere, nu? Grozav paznic, n-am ce zice, ticălosul ăla putea să sară pe mine și să mă termine într-o clipită! mârâi senatorul, amenințându-l pe hamal că-l va trimite la cazanele lui Sarpedon.

– Dacă n-ai murit este pentru că ucigașul te-a recunoscut la timp, interveni Castor. Trebuie să mulțumești zeilor că îți arăți cei patruzeci de ani pe care îi ai.

– Și uite-așa am ajuns din nou ca la început! răbufni, înciudat, patricianul.

Dar nu era chiar așa. Când se întoarseră acasă, Paris le spuse că Veranius fusese acolo cu câteva minute în urmă ca s-o conducă acasă pe Marcellina. Într-adevăr, fata petrecuse toată după-amiaza în *domus* de pe Viminal, pentru ca Nefer să-i facă găuri în urechi. Prin urmare, nu numai că era imposibil să se afle în același timp și pe colina Aventinului, dar apăreau și îndoieli serioase asupra faptului că ea ar fi fost autoarea mesajului primit de Timon.

În felul acesta, Aurelius elimină și ultima femeie de pe lista posibililor vinovați. Nu mai rămâneau acum decât trei nume: Canus, Drusus și Marcellus.

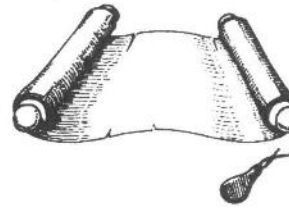

XXXVII

A opta zi înainte de Idele lui martie

Când Aurelius se prezentă în fața ușii campionului de șah, fu uimit să constate că nu se mai auzea larma aceea veselă, care domnea de obicei în casa filosofului.

Maestrul nu se simțea bine, îi spuse portarul, și nu primea pe nimeni. Imediat, însă, vocea stăpânului îl contrazise.

– Cine este, vreunul dintre discipolii mei? întrebă el cu nerăbdare.

– Publius Aurelius Statius, anunță sclavul, introducându-l pe senator în sufrageria în care Iulius Canus, întins între o mulțime de perne, contempla umilit faimoasa tablă de joc

– Ești singur? îl întrebă, mirat, senatorul.

– După cum vezi! Admiratorilor nu le trebuie mult ca să se facă nevăzuți: o partidă pierdută, un refuz venit de la palat și în jurul tău se face un gol total... Ai face mai bine să pleci, Publius Aurelius; n-ar trebui să fii văzut pe aici în momentele în care eu am căzut în dizgrație.

Patricianul zâmbi și se așeză pe un scaun.

– Este chiar minunat: în sfârșit, putem sta de vorbă puțin fără să avem în jur toată șleahta aia de tâmpiți.

– Ah, sunt cuvinte demne de un aristocrat care nu vrea să se amestece cu lingăii. Mai devreme sau mai târziu, Aurelius, și tu va trebui să te dai bine pe lângă cineva.

– Cum să nu: pe lângă femeile frumoase! preciză patricianul.

– Te invidiez, nobile Statius; tu n-ai nevoie de nimeni. Uită-te însă cum am ajuns eu: trișez, nu vezi? Mă prefac că mă simt rău ca să nu mă viziteze nimeni și în felul acesta nu mă simt amărât pentru că le aștept în zadar. Blestematul acela de Mag mi-a răpit somnul și liniștea. Era un sclav, știi, și a spus asta răspicat, în fața tuturor, îndată după ce a câștigat partida decisivă. Închipuie-ți ce față a făcut Vibenius!

– N-am băgat de seamă că Vibenius avea și o față în afară de fese, glumi patricianul și un asemenea comentariu răutăcios asupra vechiului său discipol păru să-i facă plăcere.

– Am înțeles, te-a învins un sclav, dar de ce ești atât de amărât din cauza asta? Ești un stoic și ai susținut întotdeauna că sclavii sunt și ei oameni ca și ceilalți.

– Vai de mine, senatorule, sunt în același timp și un cetățean roman obișnuit să învingă: Urbea n-a ținut seama niciodată de rănile pe care le provoacă o înfrângere.

– Așa este: Heraclea, Cannes, Teutoburgos... de fiecare dată când și-au pierdut legiunile într-o înfrângere, se părea că întregul Olimp ar fi trebuit să se prăbușească!

De altfel, romanii știau totul, în afară de a ști să piardă. Cu multe secole înainte, înspăimântați de elefanții

Epirului, fuseseră cât pe ce să se lase cuprinși de panică, iar în fața lui Hanibal numai falsele profeții ale preoților îi salvaseră dintr-o situație disperată. Însuși Augustus nu s-a consolat niciodată după înfrângerea suferită din partea barbarului Arminius, așa încât chiar pe patul morții mai pomenea încă de legiunile pierdute de Varus în luptă.

– N-o să mai joc niciodată, declară filosoful, mohorât.

– Asta ar fi o prostie. Pyrhos și-a cântat victoria prea devreme și, până la urmă, Cartagina a fost distrusă. Chiar și acvilele legiunilor pe care Varus le-a pierdut la Teutoburg, au fost după o vreme recuperate, îi aduse aminte patricianul.

– *Domine*, medicul ți-a pregătit tizana, anunță în clipa aceea Aristides, favoritul stăpânului, făcându-i loc unui omuleț slab și bărbos; Aurelius îl recunoscu imediat pe Basilios din Halicarnas, cel mai temut rival al lui Hipparh în lumea medicală a Romei.

– Bea-l imediat sau, dacă nu, o să-ți pui în pericol sănătatea! îl sfătui învățatul, privind cu un ochi experimentat pleoapele pacientului. Sunt specialist în boli de digestie și te asigur că nu-ți vor trece crampele astea până când nu te vei liniști.

Și Saturninus, își aminti Aurelius, avuses crampe la stomac înainte de a muri.

– Ar fi fost bine dacă prietenul meu editor ți-ar fi cerut sfatul! exclamă patricianul cu un aer îndurerat.

– Vorbești despre Saturninus de pe *Argiletum*? De fapt, l-am consultat, dar în mare secret, pentru că a avut întotdeauna obiceiul să nu-i sufere pe medici.

Aurelius sări în picioare.

– Atunci, înseamnă că știi ceva despre boala lui ciudată!

– Rară, nu ciudată. Nu cred că-i întinez memoria, acum că este mort, dezvăluindu-ți că, încă de când l-am consultat prima oară, nu mai era nimic de făcut. M-am văzut nevoit să-i spun că pentru boala de care suferea el nu exista nici un leac și că era doar o chestiune de timp...

Prin urmare, Saturninus știa, reflectă patricianul, căzând pe gânduri: nu exista nici o otravă, nici o mână criminală în spatele morții editorului; bravul Hipparh încercase în zadar să dea un diagnostic de la distanță.

– Să stau liniștit, bine spune Basilios! Înfrângerea asta m-a doborât și vestea că împăratul Claudius nu vrea să aprobe pensionarea unor protejați de-ai mei a făcut restul! se văicărea în clipa aceea Iulius Canus. Probabil că acum Magul râde de mine pe înfundate!

Senatorul stătea ca pe ghimpi și nu mai avea chef să piardă prea mult timp ca să-l concoleze pe filosof.

– Ascultă, Iulius: acum câtva timp, tu ai dat unui *clientes* de-al tău o tablă de *latrunculi* cu piese care aveau trei dungi roșii pe margine.

– Îmi amintesc de ele, recunoscu Canus. Nu se mai fac asemenea piese de mulți ani.

– Mai există azi în circulație?

– Nu cred; le făcea un meșter care a murit de ceva vreme. Piesa pe care mi-a trimis-o Magul era, însă, de același tip.

– Unde te aflai ieri după-amiază? îl întrebă patricianul pe neașteptate.

– Aici, cu Aristides, desigur, răspunse Canus, mirat de o asemenea întrebare. Aurelius ridică din sprâncene: iubitul servitor al lui Iulius ar fi spus întocmai ceea ce i-ar fi cerut stăpânul lui.

– Dar în ajunul Idelor lui februarie?

– Ce-i asta, Statius, un interogatoriu? se îmbățoșă filosoful. Nu sunt obligat să-ți răspund decât doar dacă vii din însărcinarea Senatului.

– Nu am nici o procură, Canus, dar, dacă refuzi să colaborezi, voi deschide o anchetă asupra morții misterioase a câtorva sclavi. Erau cu toții tineri și frumoși ca efebul tău și, mai ales, jucau și ei *latrunculi*: am motive să mă gândesc la ceva rău, nu crezi? De altfel, mi-ai spus ceva mai devreme că poziția ta la curtea împăratului nu mai este prea solidă, iar frumușelul Aristides s-ar putea să-ți fie credincios, dar nu este decât un sclav care poate fi arestat și torturat. Nu cred că pielea lui delicată ar rezista prea mult timp la loviturile de bici; de aceea, dacă ești cu adevărat străin de toată treaba asta, ar fi de preferat să-mi răspunzi fără să mai bați câmpii!

– Cum zici tu, oricum, în curând o să se afle peste tot. În ziua aceea eram la Narcisus, la palat, ca să intervin pentru acei *clientes* ai mei. Țărănoiul acela înfumurat m-a lăsat să aștept trei ore în anticameră.

Ministrul împăratului în persoană... un alibi de fier, fu nevoit să recunoască Aurelius: dispărea de pe listă și Iulius Canus!

– Nu-ți mai spun cât m-a durut să mă umilească într-un asemenea hal! Eu, cetățean roman dintr-o familie de vază, să ajung să mă rog de un sclav arogant care mai are încă pe obraz urma palmei de la eliberare! Ca și cum n-ar fi fost destul, n-am reușit să obțin nimic, așa că și *clientes* și discipolii au dispărut și m-au lăsat baltă. Nu mai am acum nici cu cine să mai joc o partidă de *latrunculi*, gemu filosoful, ajuns la disperare.

– Stăpâne, o vizită pentru tine, anunță în clipa aceea portarul.

– Cine a spus că este? întrebă Canus, plin de speranță.

– Nu mi-a spus, *domine*, dar mi-a spus să-ți dau piesa asta ca prezentare, spuse sclavul, întinzându-i o *mandra* pe a cărei margine se puteau distinge clar cele trei fatidice dungi roșii.

Maestrul zâmbi, în timp ce Arsax își făcea apariția în sufrageria elegantă, înfășurat ca de obicei în mantia sa urâtă, plină de petice.

– Am aflat că te plictisești. Dacă vrei să joci o partidă, Magul îți stă la dispoziție, spuse bătrânul, scoțând de sub cutele mantiei tabla de șah a lui Mithridates.

Ochii lui Canus se iluminară pe dată și maestrul aruncă de pe al păturile, punând fericit mâna pe piese.

După câteva ore, senatorul era așezat în sufragerie având-l în față pe tânărul Drusus.

– N-o să se deschidă nici o anchetă, îi explică el din nou, jucându-se nervos cu o pană ascuțită. Tatăl tău nu a fost ucis: era bolnav, probabil, de mai mult timp.

– Aș fi aflat! protestă băiatul.

– Așa mă gândesc și eu, spuse Aurelius, neputând să creadă că tânărul era într-adevăr străin de toată povestea.

– Îmi dau seama că nu ai de gând să mă ajuți; va trebui să cer o audiență la Messalina cu ajutorul micuței Octavia: în loc să-mi dai o mână de ajutor, vrei să mă convingi că în nici un caz Marcellus Veranius nu-mi toacă acum moștenirea, spuse tânărul, bosumflat.

– După cum a aflat administratorul meu, situația financiară a familiei tale era critică încă înainte ca tatăl tău să moară; de aceea s-a gândit ca tu să te logodești cu Marcellina.

– Minți! Veranius mi-a luat casa, servitorii și prăvălia; în plus, își permite să-mi comande de parcă aș fi un copil! exclamă Drusus, palid la față de furie.

– Dar ce altceva ești? puse lucrurile la punct Aurelius, pe un ton ușor disprețuitor. Tânărul acela, hotărât să aibă totul și în cel mai scurt timp, exagera cu pretențiile: dacă trei bieți sclavi ar fi stat în calea planurilor sale, n-ar fi stat să se gândească de două ori înainte de a scăpa de ei... la șaptesprezece ani, tinerii nu prea stau să se gândească la gesturile fără cale de întoarcere, înainte de a le comite.

– Eu sunt bărbat și ticălosul ăla de Marcellus o să-și dea seama curând de asta! protestă Drusus, amenințător, în timp ce prin priviri îi fulgera o viclenie plină de răutate.

– Ai grijă să nu te crezi mai puternic decât ești, îl avertiză Aurelius. Marcellina nu este Tuccia, ar fi trebuit să-ți dai seama până acum.

– Ce vrei să spui? întrebă tânărul, pălind la față. De unde putea ști Statius că Marcellina respinsese până atunci toate încercările lui de a se apropia prea mult de ea?

– Să nu-ți pară așa de rău, poate că este spre norocul tău: cine face dragoste cu ea, n-are parte de o viață prea lungă, comentă Aurelius, cu amărăciune.

Drusus era alb ca varul la față, vizibil jignit.

– Fii atent la ce spui, Publius Aurelius! Vorbești despre viitoarea soție a unui cetățean roman!

– Tatăl tău a semnat foaia de zestre acum un an și jumătate. De atunci, trei sclavi care aveau relații intime cu logodnica ta au murit cu beregata tăiată și, în seara în care a fost ucis, unul dintre ei se ducea în mod sigur chiar la ea.

– Habar n-am unde vrei să ajungi cu presupunerile astea absurde, încercă tânărul să braveze, sforțându-se

din răsputeri să zâmbească. Doar nu ai de gând să susții că Marcellina este o ucigașă în serie!

– Ea nu, dar cu siguranță cineva care îi este foarte apropiat, cineva care nu-i suportă micile aventuri.

– Cumnatul meu? întrebă Drusus, înmărmurit. Știu că este un escroc și un profitor, dar nu cred că este un om violent. De altfel, este imposibil să știi ce ascund oamenii în adâncul sufletului...

– De fapt, nu mă refeream la el, tinere Drusus, ci la tine, precizâ liniștit patricianul.

– Nu poți vorbi serios, nobile senator: când a murit Nicomed, nu aveam nici șaisprezece ani! se apără cu îndârjire băiatul.

– Aha, deci știi de el, zâmbi Aurelius, prefăcându-se mirat. Și știai, desigur, și de Glacos sau de Modestus. Mă mir că un tânăr așa de mândru cum ești tu ai închis ochii întotdeauna asupra aventurilor logodnicei tale, cu atât mai mult cu cât ea se ferea cu strășnicie să te facă părtaș la ele.

– Gata, ajunge! strigă tânărul, ridicându-se în picioare.

– Sau poate că nu i-ai închis deloc, tinere Drusus? continuă Aurelius, batjocoritor. Puteai să rupi contractul acela în orice clipă, acuzând-o pe Marcellina de adulter, dar după aceea ai fi făcut pe orgoliosul, dar fără nici o lețcaie. Altfel, trebuia să reziști doar până la nuntă, iar apoi ți-ar fi fost ușor să-i pui sub nas soției tale vreun sclav atrăgător și să aștepți ca sărmana de ea să muște momeala: dacă o prindeai asupra faptului, tribunalul ți-ar fi dat dreptul să intri în posesia zestrei; totuși, ca să faci asta, era necesar să amâni scandalul, prefăcându-te că nu ai habar de nimic. Sunt sigur că știi ce i s-a întâmplat șmecherului care avusese aceeași idee ca tine și, până la urmă, nu i s-a aprobat divorțul: judecătorii au

stabilit că el știa dinainte cum aveau să meargă lucrurile, căsătorindu-se cu o astfel de femeie! Atunci, cum ai rezolvat tu problema împăcării dintre onorabilitatea familiei tale și nevoile financiare, prea istețul meu Drusus? Poate venind de petrecanie, unul câte unul, amanților Marcellinei, astfel încât nimeni să nu mai poată afla de zburdălniciile ei.

– Refuz să mai ascult asemenea acuzații, Aurelius! izbucni tânărul, pământiu la față. Ești cinic, pervers, degenerat și crezi că toți ceilalți sunt la fel ca tine! urlă el, năpustindu-se către ușă, cu fața schimonosită de furie.

– Nu cumva ai întins cam mult coarda? comentă nedumerit Castor care ascultase toată discuția din camera alăturată. În fond, nu-i decât un băiețandru.

– Dar și principalul nostru suspect. Arsax mi-a spus că și-a pierdut o piesă de la jocul său înainte ca Glaucos să moară, iar în Roma asemenea piese sunt foarte greu de găsit: Drusus Saturninus putea să i-o fi luat pe furiș.

– La fel de bine putea să facă asta și Marcellus!

– Totuși, băiatul acesta își cunoaște foarte bine interesele, mult mai bine decât viitorul cumnat. Aș fi în stare să jur că era la curent cu boala tatălui său, dar insistă să nege, pentru că speră să-l poată da în judecată pe Veranius: de fapt, în felul acesta, Marcellina ar intra în posesia întregii averi a familiei.

– Măi să fie! se miră grecul.

– Dar nu numai atât: dacă este un netrebnic așa cum îl cred eu, mă aștept să o lase gravidă pe logodnică pentru a o lua cât mai iute de soție, înainte ca aventurile ei să devină publice și el să nu mai poată pune mâna pe zestre.

– Discuția cu el va fi, cu siguranță, un îndemn pentru el... N-o să renunți niciodată la patima asta de a te juca mereu cu viața altora, nu-i așa, stăpâne? Și te joci chiar și cu a ta, dacă stau să judec după scena cu briciul!

– Da de unde știi tu asta? exclamă Aurelius, puțin nervos.

– Mă aflam după perdeaua dinspre debara, *domine*. Când te-am auzit dându-i ordinul acela lui Hazel, am dedus că erai pe cale să-ți pui în aplicare o nouă idee trăsnită și m-am simțit dator să încerc să te apăr.

– Ia să nu mă mai iscodești atâta, măi Castor! spuse patricianul furios, cu o voce tunătoare. Cum se poate ca, de fiecare dată când sunt singur cu o femeie, tu să te afli ascuns prin apropiere? Îți interzic, ai înțeles, îți interzic cu desăvârșire să-ți mai vâri nasul în afacerile mele personale!

– Viața unui patrician roman este publică, *domine*: te poți feri de privirile mulțimii și poate și de acelea ale Cezarului, dar nu și de ochii propriilor tăi servitori, îi aminti secretarul.

– Prin urmare, ești la curent cu ceea au spus Delia și Drusus, făcu Aurelius, resemnat. Crezi că sunt sinceri?

– Sclava da, stăpâne; am motivele mele ca să cred asta. În ziua în care a murit Modestus, am controlat eu însumi rufele murdare și n-am găsit nici o haină femeiască pătată sau proaspăt spălată; și totuși, asasinul trebuie să se fi pătat de sânge... îi dezvălui libertul.

– De ce nu mi-ai spus asta mai demult, măgar ce ești? strigă la el patricianul, cuprins de un nou acces de furie.

– Nu te-ar fi putut convinge, *domine*, ești prea încăpățânat, îi răspunse grecul cu aerul unuia care, după cincisprezece ani petrecuți alături de stăpânul său, știe totul despre el. Delia este în afară de orice bănuială,

poți să mă crezi pe cuvânt. În privința lui Drusus, însă, am și eu multe îndoieli.

– Hipparh susține că Modestus a avut un contact sexual cu puțin timp înainte de a muri. Știind cât de cumsecade era bietul băiat, putem exclude posibilitatea ca femeia să nu fi fost de acord, prin urmare este limpede că Marcellina își făcea de cap și cuiva, fratelui sau logodnicului, nu-i plăcea asta. Dintre cei doi, cel mai suspect este Drusus. Veranius, în schimb, manifestă multă indulgență față de sora sa și nu se arată a fi gelos pe ea.

– Greșiți amândoi, tânărul Drusus n-are nimic de-a face cu crimele; Veranius este acela care ar avea un motiv serios pentru a ucide! se auzi pe neașteptate o voce.

Două capete se întoarseră în același timp către draperia care se dăduse la o parte, lăsând să se vadă fața Tucciei pe care nu se mai vedea obișnuitul zâmbet mieros.

– Ah, iscoadă nenorocită, trăgeai cu urechea! strigă Castor, înfuriat. Aurelius îi făcu semn să se potolească: slujnica nu era, desigur, o persoană de încredere, dar, câteodată, tocmai în spatele unor bârfe meschine se putea ascunde adevărul...

Tuccia se așează pe *sella*, cu spinarea țeapănă și cu expresia hotărâtă a unuia care este hotărât, oricare ar fi prețul, să deșerte tot sacul cu informații.

– În noaptea în care a murit Saturninus, Marcellina era în casă cu noi, împreună cu fratele ei, spuse slujnica. Ploua tare de tot și eu, ducându-mă să închid ferestrele, am auzit niște zgomote ciudate în camera lui Glaucos. Am bătut la ușă, dar nu mi-a răspuns nimeni. Eram sigură că era cu cineva; într-adevăr, la puțin timp după

aceea, în timp ce din pură întâmplare mă oprisem pe coridorul acela...

– Adică stăteai special acolo ca să vezi cine ieșea din camera lui Glaucos... traduse grecul.

– ...a ieșit o femeie, cu fața și cu trupul ascunse cu o pătură, încheie sclava.

– Putea fi Delia, obiectă Aurelius.

– Dacă ar fi fost așa, mi-ar fi făcut mare plăcere să ți-o spun, *domine*, spuse printre dinți Tuccia. Din păcate, femeia pe care am zărit-o la lumina lămpilor avea un mers cu totul altfel.

– Așa că tu te-ai grăbit să-l anunți pe stăpânul cel tânăr, trase concluzia Castor.

– Nu, Drusus nu știe nimic despre povestea asta, minți fără rușine servitoarea, apărându-l cu îndârjire pe tânărul care însemna acum ultima ei speranță.

– Ce legătură are Veranius cu toate astea? vru să știe patricianul.

– Ceva mai târziu, continuă Tuccia, Marcellina a făcut o criză de nervi și toată lumea a pus-o pe seama morții editorului... eu, însă, care o văzusem în camera lui Glaucos, m-am gândit imediat că era posibil ca tocmai această întâlnire cu el s-o fi tulburat atât de mult. A putut s-o mai liniștească puțin doar fratele ei.

– Ai văzut prin gaura cheii ce se întâmpla? se interesă Castor. Cu tine nu poți fi sigur nici măcar dacă te închizi în latrină.

– Recunosc cinstit că am aruncat o privire înăuntru. Cei doi erau strâns îmbrățișați și ea suspina pe umărul fratelui ei, care încerca fără nici un rezultat s-o consoleze. Vă asigur că în mângâierile lor nu era nimic frățesc: se purtau ca și cum erau amanți de multă vreme.

– Tâmpenii! sări în sus libertul, indignat. Doar nu vrei să ne povestești acum că Veranius este îndrăgostit de sora lui!

– Fii atentă, Tuccia! o avertiză Aurelius. Te-am prins de mai multe ori cu minciuni și sunt sigur că tu ai fost aceea care a ascuns în camera Deliei colierul furat. Dacă de data asta te prind că inventezi din nou, o să fac în așa fel încât să ajungi în Vicus Cortus, într-un bordel ținut de o cunoștință de-a mea, unde o să-ți foarte greu să mai seduci vreun băiat de familie bună!

Sclava nu dădu semne că ar fi înspăimântată.

– Ți-am spus pe față ce impresie am avut, *domine*, și nu eram obligată să fac asta. Știu că am făcut ceva pentru care ar trebui să fiu iertată și sper că tot ce ți-am spus ar putea servi ca să-mi plătesc datoria.

– Sunt doar niște aiureli ale unei femei veninoase, stăpâne! exclamă Castor de îndată ce sclava ieși din încăpere. Tuccia dă frâu liber imaginației ca să-l îndepărteze pe Drusus de frumoasa lui logodnică și să-l aducă, astfel, în patul ei. În casa asta n-a reușit să ajungă mai departe de secretar – și, fiind vorba despre subsemnatul, nu este deloc puțin – așa că speră să se întoarcă la vechiul cuib unde ar avea mai multe posibilități.

– Nu fi atât de sigur că minte: știe că de data aceasta s-ar putea s-o încurce cu mine.

– Acuzația este prea gravă, *domine*, și nu mă convinge deloc!

Aurelius nu-i răspunse; se gândea la Afrodisia, la violența lui Lupus, la toate violurile comise în fiecare zi de băieți din familii onorabile asupra slujnicelor

vernacolae în vinele cărora curge deseori același sânge ca al stăpânului.

– Incestul este un delict foarte grav! insistă în continuare grecul.

– Cu toate acestea, este foarte răspândit: Caligula a trecut prin patul celor trei surori ale sale, inclusiv prin al Agripinei, în intenția de a-l imita pe Jupiter Olimpianul.

– Da, și când sărmana Drusilla s-a sinucis, nebunul acela, sigur că era nemuritoare, s-a simțit tare rău când a văzut că n-o mai putea învia! Stăpâne, nu poți să-mi dai ca exemplu un dement care a numit ca senator propriul său cal!

– Crezi cumva că un oarecare, capabil să ucidă cu sânge rece trei oameni, dă dovadă de echilibru mintal? îi replică. Oricum, Caligula nu a fost singurul care a dat acest exemplu rău: însuși Domitius Ahenobarbus, primul soț al Agripinei, își făcea de cap în public cu sora sa Laepida, fără a mai pune la socoteală că, în vremea Liviei, un asemenea scandal a izbucnit chiar și în rândul vestalelor despre care se credea că ar fost virgine.

– De ce atunci Tuccia nu s-a folosit de arma șantajului pentru a-l împiedica pe Marcellus s-o vândă? întrebă libertul.

– Poate că a încercat și el i-a râs în nas: cuvântul unei sclave contra cuvântului unui cetățean roman nu are prea mare valoare. Imaginează-ți că slujnica ar avea dreptate; gândește-te la indiferența lui Veranius față de femei, la comentariile sale despre frumusețea Marcellinei, la anumite gesturi cam prea grijulii, la privirile acelea exprimând bunăvoință sau posesiune, pe care i le trimite deseori.

– Halal dovadă, niște priviri! pufni în râs libertul. Va trebui să găsești ceva mai ca lumea, stăpâne!

– Pamfletul! exclamă Aurelius, lovindu-și fruntea cu palma. Textul despre căsătoria dintre Ptolemeu și Arsinoe, carte pe care Marcellus Veranius neagă că ar avea-o, este povestea unui incest: cei doi erau frați! În Egipt, căsătoriile consangvine erau ceva obișnuit, dar Sotades nu gândea astfel și a atacat chiar în cartea aceea căsătoriile interzise! Și Sofocle, unul dintre autorii preferați ai lui Veranius, a scris pe tema incestului!

– Eu tot nu cred, stăpâne, pentru că n-ar fi de acord Marcellina: n-o fi ea un monument de istețime, dar este o fată cu impulsuri normale și știe să aprecieze bărbații frumoși...

– Mintea Marcellinei nu este la fel de matură ca trupul și fratele său este singurul sprijin adevărat pe care-l are. Este vorba despre o fată singură, crescută departe de mamă, fără doici și fără sclave în care să poată avea încredere.

– Dacă stau să mă gândesc acum, Arsax ne-a spus că sclavii din casa aceea fuseseră vânduți exact atunci când sora lui Marcellus a venit să trăiască alături de el la Roma, începu Castor să intre la bănuieli.

– Poate că acela a fost momentul în care afecțiunea lui Veranius s-a transformat în altceva. Iată-l, prin urmare, scăpând de servitori, păstrând lângă el doar un sclav bătrân care, absorbit total de pasiunea sa pentru *latrunculi*, nu se amestecă deloc în afacerile altuia.

– Într-adevăr, Veranius ar fi putut descoperi cu ușurință locul în care Marcellina se întâlnea cu iubiții ei. În plus, cumpără cizme de la bunul Septimius și se poartă întotdeauna o mantie de culoare închisă pe care petele de sânge ar apărea doar ca niște nevinovate picături de ploaie, fu de acord libertul.

– Când a fost ucis Glaucos, afară era chiar o furtună, la fel cum s-a întâmplat și în după-amiaza în care a

murit Modestus, își aminti Aurelius. Și colecționarul nostru nu are alibi pentru nici una dintre crime.

– Dar nici Drusus Saturninus, dacă e să fim drepți, îi atrase atenția secretarul.

– Care dintre cei doi, atunci? se întrebă Aurelius. Mai devreme aș fi fost în stare să pariez că băiatul este vinovatul, dar, după ce am ascultat povestea Tucciei, mi-am schimbat părerea.

– Să vedem cum s-ar fi putut petrece lucrurile: Marcellus trăiește ani întregi dând atenție doar prețioaselor manuscrise și surorii sale de care este legat într-un mod anormal. Apoi, fata crește și doar zeii din Erebus știu ce s-a petrecut între zidurile acelei case! Crezi că a violat-o? întrebă Castor, preocupat acum de noua teorie.

– Nu cred: ea era încă o fetiță și visele de iubire ar fi fost de ajuns pentru ca să satisfacă de bunăvoie poftele fratelui său.

– După câțiva ani, Veranius este obligat de convenințele sociale s-o logodească pe Marcellina, așa că alege intenționat un băiat foarte tânăr, astfel încât să amâne cât mai mult posibil căsătoria. La un moment dat, însă, ea își dă seama că mai există și alți masculi: bărbați veseli, umili, supuși care nu au asupra ei aceeași putere pe care o are omniprezentul său frate, își dădu grecul cu părerea.

– De fapt, fiind sclavi, o tratează cu considerație, în timp ce Veranius, deși o iubește, nu prea o respectă, pentru că el nu are în vedere decât latura intelectuală a unui om. Marcellina, departe de a fi o persoană cultă, este o fată oarecare și are o mare poftă de a se distra... continuă senatorul.

– ...Și așa se face că ea se distrează în felul ei, făcând ochi dulci servitorilor atrăgători din familiile pe care le

vizitează mai des. Marcellina este frumoasă, ușuratică și, în plus, liberă: o combinație de trăsături care poate stimula enorm orgoliul unui sclav, fu de acord libertul.

– Glaucos, un șmecher înnăscut, se gândește că ar putea profita de asta ca să devină liber; Nicomed, însă, se îndrăgostește lulea de fată; iar Modestus, când pleacă de acasă la o întâlnire cu ea, este fericit de parcă însăși Afrodita i-ar fi deschis ușile Olimpului! precizează Aurelius. Dar, între timp, Marcellus Veranius, care a inițiat-o pe sora sa în lucruri interzise, devine cumplit de gelos și ajunge până acolo, încât elimină orice bărbat care se apropie de ea...

– Nu, stăpâne, varianta asta nu ține, clătină din cap Castor. Să admitem, totuși, că dacă fata a păstrat tăcerea asupra relației sale incestuoase... nu putea să rămână indiferentă văzând că fratele ei îi ucide unul câte unul pe iubiții ei! În plus, *domine*, tu însuți m-ai făcut să înțeleg cât pe puțin era preocupat Veranius de reputația Marcellinei: de obicei, fetele de măritat nu sunt libere să meargă singure la terme și nici nu-și petrec câte o după-amiază întreagă singure, doar cu logodnicul sau cu vreun senator cu faimă de mare crai.

– Ia stai o clipă: îți aduci aminte de presupunerea noastră că s-ar putea ca Veranius s-o folosească pe sora sa ca momeală pentru a-i atrage pe amanți? Și dacă depravarea îl făcea s-o arunce în brațele altor bărbați, pentru ca, după aceea, el s-o privească pe ascuns în brațele lor? În ziua aceea, la ei acasă, s-a prefăcut că nu bagă de seamă cum eu eram gata s-o sărut...

– Atunci, de ce să mai ucidă? întrebă grecul, nedumerit.

– Poate că, în ochii lui Veranius, Marcellina este prea importantă pentru a risca s-o piardă, în timp ce amanții

puteau fi sacrificați imediat după ce-i satisfăceau poftele. O formă perversă de pedeapsă care-i lovește pe bărbați, sigur că da, dar în același timp și pe sora sa, captivă într-o capcană din care nu mai poate ieși.

– Așadar, Marcellina ar fi complicea lui?

Prefer să cred că ea nu înțelege pe deplin ceea ce se întâmplă, își dori senatorul în sinea sa.

– Toată tărășenia este foarte ciudată, dar poate fi adevărată, admise Castor, aproape convins. Mania lui Veranius de a ucide pare să se fi agravat pe măsura trecerii timpului: Nicomed a fost eliminat după ce s-a întâlnit de mai multe ori cu fata, Glaucos a apucat să profite de ea doar de câteva ori, iar pentru Modestus, o singură întâlnire a fost fatală.

– Pe toți zeii, o singură întâlnire! tresări Aurelius. Iar Drusus a plecat de aici hotărât s-o seducă în sfârșit pe logodnica sa! Repede, trebuie să dăm de el până nu este prea târziu! strigă el alarmat năpustindu-se afară din cameră.

Ușa casei de pe Via Flaminia era încuiată. Bătură de mai multe ori, dar degeaba. Poate că Arsax era încă prins de jocul de *latrunculi* cu Iulius Canus sau, surd cum era, nu auzea bătăile în ușă. Dar unde erau tinerii? Își găsiseră cu siguranță refugiu în vreun alt loc, departe de privirile vigilente ale lui Marcellus, dar în cartierul acela nu erau prea multe unghere tainice în care o pereche tânără s-ar fi putut ascunde.

– Porticurile lui Vipsanius! exclamă dintr-o dată Aurelius, amintindu-și că zidurile din spatele coloanelor erau acoperite de tot felul de inscripții pe care îndrăgostiții le lăsau ca să-și imortalizeze clipele de fericire.

La scurt timp după aceea, Aurelius și Castor cercetau de la un capăt la altul porticurile, scotocind și prin colțișoarele cele mai retrase, deranjând, bineînțeles, cu căutările lor câteva întâlniri secrete. Dar de cei doi, nici urmă!

– Fii atent, *domine*, spuse la un moment dat Castor, cu voce scăzută, împingându-l pe patrician după colțul unui zid, după care arătă înspre harta cea mare a imperiului. În fața uriașei picturi se vedea, cu spatele la ei, o siluetă masivă, înfășurată într-o mantie neagră de sub care ieșeau trei bețe din os lustruit, din acelea pe care se înfășurau de obicei papirusurile.

– El este, nu există nici o îndoială; cine altcineva putea purta sub braț niște obiecte atât de cunoscute? Din fericire, am sosit la timp, este limpede că încă nu știe nimic. Să-l oprim fără întârziere, să n-aibă timp să-i găsească pe cei doi: dacă este așa nebun cum credem noi, de data aceasta se va repezi direct la gâtul lui Drusus, fără a mai încerca măcar să se ascundă! spuse Castor, ieșind din ascunzătoare.

Cei doi se îndreptară cu multă prudență către maniac, gata să-l oprească în loc; dar nu fu nevoie. Într-adevăr, recunoscându-i, colecționarul veni imediat înspre ei, mergând destul de greu din cauza cărților pe care le purta la subsuoară.

– Salve, Marcellus Veranius! îl salută Aurelius, tăindu-i calea.

– Ah, nobile senator, ce bine că ne-am întâlnit. Te rog să mă ajuți puțin, nu mai pot să car singur papirusurile astea! spuse colecționarul, întinzându-i patricianului cel mai mare dintre suluri.

Volumul se afla în fața lui, într-un echilibru instabil și, dând să-l apuce, Aurelius păru să-și iasă din minți.

– Mai fă o dată mișcarea asta! porunci el cu vocea sugrumată, dându-i papirusul înapoi colecționarului. Uimit, Marcellus îi întinse din nou obiectul, cu o expresie nedumerită.

– Zei ai Olimpului, nu puteam să-mi închipui nici în ruptul capului că era stângaci! gemu patricianul, simțind că-l lasă puterile.

– Idioți ce suntem: Drusus era! exclamă Castor, holbând ochii de mirare. Și Marcellina este cu el!

– Vai de mine, sora mea! strigă Veranius, înspăimântat, după care lăsă să-i cadă sulurile de papirus din mâini și porni în fugă spre casă.

– Drusus, deschide, știm că ești acolo! strigară cei trei laolaltă, în timp ce încercau în zadar să spargă ușa.

– Prin curte, repede! ordonă Aurelius, repezindu-se către partea din spate a clădirii. Briciul, cizmele lui Scapola, tabla de joc a lui Arsax, lecția de greacă, mantia, furtuna, părul creț... totul era limpede ca lumina zilei: cum de fusese atât de prost? Într-o clipă fu în dreptul zidului și trecu peste el dintr-o săritură, urcându-se pe umerii lui Castor, după care grăsanul încercă să facă și el același lucru, strivindu-l cu greutatea sa pe bietul grec.

Aurelius își dădu drumul în curte și privi cu atenție împrejur. Casa, cufundată în întunericul acelui sfârșit de după-amiază de iarnă, părea pustie: era exact la lăsarea întunericului, se gândi el îngrozit, momentul în care asasinul ucidea. Un asasin care avusese tot timpul la îndemână arma crimei, putea avea acces la piesele de *latrunculi* și știa că Paconios era orb, putând astfel să atace chiar în prezența lui.

Patricianul înaintă prin curtea din care se ajungea la camerele servitorilor, nelocuite de mult timp, și le

cercetă una câte una: în magherniţele acelea întunecoase se mai puteau vedea, pline de praf, scheletele vechilor paturi cu *tori* mucegăite, umplute cu paie care străpungeau pânza ca într-o scenă de adevărat viol. Doar din întâmplare observă printre boarfele îngrămădite pe o saltea, o pată de culoare mai deschisă şi, uitându-se mai bine descoperi forma subţire şi alungită a unui picior de om. Prea târziu, îşi spuse, simţind pe şira spinării un fior de gheaţă, dar trase totuşi într-o parte pătura de pe pat.

Lama briciului şuieră prin aer, în timp ce pătura cădea pe jos lăsând la vedere un corp fără viaţă.

Cu numai o clipă înainte, simţurile încordate ale patricianului percepuseră foşnetul unei haine şi suflul uşor al unei respiraţii; nimic altceva decât un suflu, ceva înăbuşit şi nelămurit, suficient, însă, pentru a-l face să se ferească fulgerător. Lama şuieră furioasă la un fir de păr de gâtul său, atingând în treacăt lobul urechii; în aceeaşi clipă, Veranius, care apăruse şi el în pragul camerei, strigă, făcând câţiva paşi înainte:

– Opreşte-te, Marcellina!

Femeia, însă, furioasă pentru că nu-l nimerise pe Aurelius, se arunca deja asupra tânărului fără cunoştinţă care zăcea nemişcat pe pat. Veranius se aruncă înspre sora sa ca s-o oprească şi lama briciului mânuit cu forţa distrugătoare a nebuniei îl lovi în plin.

– Marcellus! strigă ea cu disperare şi aruncă arma, după care rămase cu ochii aţintiţi la sângele care pulsa din rana de la gât, curgând în valuri peste piept.

– Eu sunt de vină, spuse bărbatul, ridicând mâinile însângerate ca să mângâie părul fetei. Te iubeam prea mult, mai mult decât ar fi fost permis: din seara aceea, când, abia o fetişcană, te-ai ghemuit în braţele mele de

frica furtunii și eu am uitat că erai sora mea... Dar, acum, totul se va rezolva; fără mine, vei fi liberă să te vindeci...

– Aș fi vrut să mor pentru ceea ce mi-ai făcut atunci! gemu ea, disperată. Te uram, dar nu mă puteam opri să nu te iubesc: erai tot ce aveam, tată, frate, soț. În locul să te ucid pe tine, îi ucideam pe ei!

– Am închis ochii ca să nu văd adevărul, Marcellina. Încă de atunci, de la târgul de sclavi, văzând corpul fără viață al copistului, m-a cuprins îndoiala: te-am văzut dispărând în grabă, agitată la culme, și revenind la puțin timp după aceea, cu o privire fără expresie, absentă. Mi-am amintit cât erai de tulburată în seara aceea, în casa lui Saturninus, și mi-am dat seama că avuseseși de-a face cu Glaucos. Am încercat să-mi alung gândurile rele, dar, în același timp, m-am străduit să-l derutez pe senator ca să te feresc pe tine de orice bănuială: amestecat în îmbulzeala acelor *clientes* ai lui, am reușit să-i strecor biletul care-l acuza pe Terentius, dar n-a fost suficient ca să-i îndrept cercetările în direcția aceea. Totuși, abia după uciderea flautistului am fost sigur de vinovăția ta: știam că băiatul acela pierduse mult sânge și în seara în care a murit ți-am găsit mantia pusă la uscat. Acela a fost momentul în care am descoperit ce făcusem din tine și m-am îngrozit... înainte de asta mă legănam cu iluzia că tu erai fericită și că noi doi ne eram suficienți unul altuia. Nu ți-am spus nimic, voiam să te protejez, chiar mai mult decât înainte. Aș fi rupt sub un pretext oarecare contractul cu Drusus și te-aș fi dus undeva departe, încercând să te tratez și să te vindec fără ca tu să-ți dai seama. Am fi rămas împreună ca în vremurile de odinioară, când te purtam călare pe umeri, dar înainte de asta trebuia să te salvez de acuzația de crimă... Când mi-ai povestit că

l-ai întâlnit pe senator la terme, am bănuit că el era deja pe urmele tale. M-am gândit, atunci, că, dacă eu aș fi comis o crimă exact la fel, într-un moment în care tu să te afli printre oameni mai presus de orice bănuială, nimeni nu s-ar mai fi îndoit de nevinovăția ta. I-am trimis un bilet lui Timon, fixându-i o întâlnire chiar în ziua în care tu trebuiai să mergi în casa lui Aurelius: te observasem cum îl priveai pe sclavul acela și știam că, prin urmare, el va fi următorul. Când în locul lui a venit senatorul, mi-am dat seama că era o cursă, dar trebuia să merg în orice condiții mai departe, așa că m-am hotărât să-l omor pe uriașul care stătea de pază, astfel încât aceasta să fie dovada de netăgăduit a nevinovăției tale. L-am lovit pe la spate, dar nu m-a lăsat inima să-i tai beregata: știi doar că nu sunt câtuși de puțin violent. Așa că m-am limitat doar să-i retez gluga, ca să-mi fac simțită prezența.

– Nu muri, Marcellus, ce-am să mă fac fără tine? se văieta fata.

– Nobile senator... îl chemă Veranius, căznindu-se să mai spună ceva, în timp ce sângele începea să pulseze tot mai slab din rană. Ia cheia cu care se descuie *arca*. În casa de bani vei găsi un document care poartă sigiliul meu: este mărturisirea prin care declar că i-am ucis pe oamenii aceia. Marcellina nu trebuie să plătească pentru greșelile mele; s-o duci la țară, la mama noastră de lângă care am luat-o ca s-o am numai pentru mine. Dacă nu voi mai exista eu, ea va fi o femeie ca toate celelalte. Spune-mi că ai să facă așa, te rog...

Patricianul șovăi. Jurase să-l pedepsească pe cel care se făcea vinovat pentru acele crime odioase: dar cine era adevăratul vinovat?

– Aurelius... horcăi Marcellus cu un ultim efort, fără a reuși să mai spună ceva. Patricianul își întoarse fața

ca să nu vadă ultima îmbrățișare a celor doi frați. Se mai scurse un ultim val de sânge, după care bărbatul rămase nemișcat, cu ochii încă deschiși, ațintiți asupra Marcellinei care se prăbușise peste corpul fără viață.

– Drusus este mort? îl întrebă patricianul pe Castor.

– Nu, este doar leșinat. Marcellina îl ameți cu o lovitură și tocmai voia să-i taie gâtul când am apărut eu. Și în clipa aceea, tot Veranius era acela care lovea: de fiecare dată, într-un anumit sens, el ucidea. Incestul acela atât de timpuriu, petrecut pe când era doar o fetiță, îi lăsase Marcellinei o amprentă de neșters. Era atrasă de bărbați care semănau cu fratele ei, nu cum arăta el acum, ci cum îl văzuse atunci. Îți amintești că încercam să ne imaginăm cum putea arăta Marcellus Veranius în urmă cu zece ani? Zvelt, blond, cu o claie de păr creț și cu o comportare blândă și seducătoare. Din rândul unor asemenea bărbați își alegea Marcellina iubiții. Toate crimele au fost comise pe înnoptat, în timpul unei furtuni, la fel ca atunci când a fost sedusă de fratele ei. Furtuna era aceea care declanșa nebunia ei și, ucigându-și iubiții, fata se răzbuna cu cruzime pe singurul bărbat pe care-l iubea prea mult ca să-l poată ucide.

– Și se pregătea să-l elimine și pe Drusus, după ce făcuse dragoste cu el, spuse Castor, profund tulburat. Prin urmare, ai riscat foarte mult în ziua aceea când te aflai în casă cu ea: dacă Veranius n-ar fi apărut la timp... Dar, când veneai în goană aici, știai deja că ea era ucigașa. Cum ai ajuns la convingerea asta?

– Când am observat că Veranius era stângaci, mi-a venit în minte briciul. Marcellina nu avea nici un fir de păr pe trup și totuși nu se epila la terme: este mult mai ușor să te razi pe picioare, decât pe față, iar fata făcea singură lucrul acesta, la fel cum își vopsea părul în casă.

Și, după aceea, mi-am amintit că, în ziua licitației de la târgul de sclavi, Arsax fusese nevoit să-i cârpească mantia. În casa aceea nu erau decât trei mantii, așa că Marcellina, ca să ducă la târg, trebuia s-o ia cu împrumut pe cea în care servitorul își ținea piesele de *latrunculi*: cel care ținea licitația observase, într-adevăr, că fata era prost îmbrăcată. Glaucos era în lanțuri și Marcellinei îi era suficientă doar o clipă: de fapt, chiar el îi spusese că Paconios era orb. Probabil că piesa a căzut din întâmplare din mantia lui Arsax și s-a rostogolit în spatele copistului.

– De ce a fost nevoie să-l omoare chiar atunci, cu toată lumea care umbla pe acolo?

– Glaucos trebuia să moară. Marcellina era pregătită deja să-l ucidă în casa lui Saturninus, dar a împiedicat-o Tuccia: din cauza asta a făcut criza de nervi pentru care fratele ei a încercat s-o liniștească.

– Nu înțeleg, spuse libertul.

– Totul a început cu Nicomed. Până în momentul acela, cei doi frați avuseseră iluzia că legătura lor interzisă nu făcea rău nimănui. Marcellus avea nevoie chiar de justificări, căutând prin texte de istorie și opere literare alte cazuri asemănătoare. Poate că Marcellina se împrietenise cu sclavul tocmai pentru că acesta era homosexual sau pentru că, la început, căuta, într-adevăr, o altfel de relație, ca s-o înlocuiască pe aceea distrugătoare prin care era legată de fratele ei: Drusus, cu egoismul lui rece, nu putea, desigur, umple un gol afectiv atât de însemnat. Un timp, totul a mers bine, până când, în mintea bolnavă a femeii s-a iscat nebunia. L-a ucis pe loc, îndată ce s-a desprins din îmbrățișarea lui și ar fi făcut același lucru și cu Glaucos, dacă Tuccia nu i-ar fi întrerupt. Marcellina nu mai putea suporta ca sclavul

să mai trăiască, dar Glaucos urma să fie vândut și, dacă s-ar fi aflat în siguranță, într-o casă străină, nu ar mai fi putut ajunge la el: târgul de sclavi era ultima ocazie.

– Prin urmare, l-a momit pe Modestus special pentru a-l ucide, se înfioră de groază libertul.

– Nu chiar, îl corectă Aurelius. Marcellina era o fată cu simțuri normale și bărbații o atrăgeau, dar, când apărea o situație ca aceea a dramaticei experiențe prin care trecuse, ea asocia sexul cu moartea. Simțea nevoia imperioasă de a-i ucide pe bărbații cu care avusese contacte fizice; cred că acest impuls era mai puternic decât voința ei și nu și-l putea stăpâni. Nu a urzit niciodată planuri complicate ca să scape nepedepsită și nici nu și-a acoperit spatele în vreun fel; n-a făcut acest lucru decât atunci când a scos șuvița ei de păr din săculețul pe care-l purta la gât Nicomed. Și tocmai aceasta m-a făcut să o apuc pe un drum greșit: eu căutam un criminal viclean și rațional, în stare să șteargă urmele faptelor sale, dar Marcellina era incredibil de imprudentă.

– Acum, ce facem cu ea? întrebă libertul. Nu era răspunzătoare de faptele ei...

– Am jurat că-l voi pedepsi pe asasinul lui Modestus.

– *Verba volant*, stăpâne. Iar mărturia adevăratului vinovat o avem, spuse Castor, referindu-se la declarația colecționarului.

– Un câine turbat nu are nici o vină pentru mușcătura lui mortală, dar trebuie ucis, îi replică patricianul. Marcellus Veranius a spus că sora lui s-ar putea vindeca, dar putem să-l credem?

– Nu știu, îi răspunse, mohorât, senatorul.

În clipa aceea, Marcellina începu să cânte: nu erau cântecele vesele de pe la petreceri, ci un fel de cântec de leagăn, trist și monoton, poate același cu care

Veranios o adormea când era mică. Asasina nu părea să-și dea seama că bărbații din fața sa îi hotărau soarta. Murind bărbatul aflat la originea nebuniei sale, până și ultima sclipire de rațiune dispăruse din privirea fixă a fetei care privea acum încremenită cadavrul întins la picioarele ei. Patricianul și servitorul schimbară o privire de înțelegere.

– O vei duce pe fată la mama ei: o las în grija ta, spuse Aurelius, cu o expresie de nepătruns pe chip.

Chiar în clipa aceea, Drusus bâigui ceva, venindu-și cu greu în fire.

– Ce s-a întâmplat? întrebă el cu privirea încă împăienjenită.

– Ai pierdut o zestre și ai câștigat o viață, îi răspunse disprețuitor Aurelius, întorcându-i spatele.

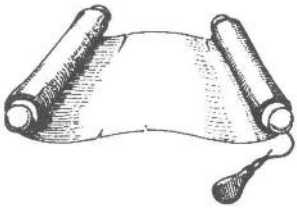

XXXVIII

A cincea zi înainte de Idele lui martie

Fără a mai avea la gât *bulla* copiilor, Drusus se afla acum în fața lui Aurelius, purtând toga albă a bărbăției pe care o îmbrăcase în ajun.

Cei doi care se aflau acum unul lângă altul nu mai erau un adolescent și un adult, ci doi bărbați, amândoi majori și liberi: în Roma, unde statutul de minor înceta doar la moartea celui mai bătrân membru al familiei, erau unii care, la cincizeci de ani bătuți pe muchie, erau nevoiți încă să se supună voinței unui tată atotputernic și alții care, în schimb, erau foarte tineri, dar orfani și se bucurau de drepturi depline asupra vieții și averii lor.

– Aș vrea s-o cumpăr din nou pe Tuccia, spuse băiatul, străduindu-se să facă această cerere pe tonul viguros și ușor nepăsător pe care vorbea Aurelius.

– Am putea ajunge la o înțelegere, răspunse patricianul cu aceeași indiferență și între timp îl privea curios pe Drusus Saturninus, intrat complet în rolul său de bărbat matur. Își aduse aminte că el însuși îmbrăcase toga bărbăției la numai șaisprezece ani. Își aducea

aminte de ceremonia de la Templul Capitolin, unde se dusese ca să depună ca omagiu primele fire de păr rase din barbă; mama sa, plecată în călătorie cu cel de-al cincilea soț, nu era de față, dar nu uitase să-i trimită un mesaj cu felicitări. Coborând de pe colina Capitoliului îmbrăcat cu toga albă, tânărul patrician trecuse triumfal printre sclavii bucuroși: era *paterfamilias*, acum, și toți oamenii aceia depindeau de el, de hotărârile lui, de voința lui; fiecare dorință a sa avea să devină un ordin, fiecare capriciu avea să fie satisfăcut imediat. Dar și greșelile urmau să fie doar ale lui și nimeni nu putea să poarte această povară în locul lui.

În ce-l privea pe băiatul din fața lui, lucrurile nu puteau sta altfel, își spuse, deși urma să administreze nu niște moșii fără margini, ci o biată librărie. Stăpân pe faptele sale, putea să ia orice măsură și, în primul rând, hotărâse s-o răscumpere pe sclava care-l inițiase în secretele bărbăției: Drusus se grăbea să crească.

– Ce ai de gând acum? întrebă patricianul.

– Îmi voi căuta o soție, răspunse tânărul, fără a pomeni numele Marcellinei.

N-a iubit-o niciodată, aprecie Aurelius: și când te gândești că, dacă ar fi avut alături un bărbat capabil s-o înțeleagă și s-o iubească, poate că fata n-ar fi ajuns în asemenea hal...

– Îmi închipui că sunt multe fete frumoase pe care ai pus ochii, își dădu cu părerea senatorul. Alături de biroul de copiat locuiește o tânără foarte drăguță care s-ar putea să devină o soție excelentă; în plus, are chiar o slăbiciune pentru tine.

– Ah, da, Domitia, răspunse Drusus pe un ton neutru, ca și cum nu avea nici un chef să dea atenție unui lucru pe care, în orice caz, nu și-l putea permite. Nobile sena-

tor, vreau să fiu bine înțeles: nu vreau o soție frumoasă, o vreau bogată, precizează el, rece. Ar fi o văduvă în cartier care a moștenit câte ceva de la primul soț...

Da, băiatul devenea foarte repede adult, chiar prea repede, și, având-o alături pe Tuccia n-ar fi fost în pierdere; mai degrabă, exact așa ceva îi trebuia pentru a-i încuraja șiretenia și cinismul. Simpatica Domitia își putea găsi ceva mai bun decât un mic arivist: avea să se gândească el să-i asigure o zestre onorabilă, chiar în ziua în care Drusus s-ar fi căsătorit cu văduva.

– Mâine o să ți-o trimit pe sclavă, promise el și dădu de înțeles că întâlnirea luase sfârșit.

Îndată ce Drusus plecă, o chemă pe Tuccia.

– M-ai rugat să te vând atunci când toată povestea asta se va încheia. Momentul acesta a sosit, o anunță el.

– Eram furioasă, *domine*, și nu vorbeam serios: mă simt foarte bine aici, se scuză slujnica.

– Drusus Saturninus te vrea înapoi, precizează senatorul. Femeia se lumină la față: așadar, nu era totul pierdut.

– Chiar mâine o să pleci din casa mea și o să te duci la noul tău stăpân. Încearcă, dacă ești în stare, să nu-i faci figuri urâte cu cochetăriile tale și cu praful acela verde de care te folosești atât de des. *Vale*, o salută patricianul, grăbit, în timp ce ea făcea, plină de fericire, o plecăciune adâncă. Avea să-i fie ușor să-l ducă de nas pe Drusus și se vedea deja făcând și desfăcând totul în noua casă.

Se apropie în tăcere de ușă, dar când ajunse pe prag, șopti cu o voce abia auzită.

– Stăpâne...

– Da, întrebă acesta, cu gândul dus deja în altă parte.

– Îmi pare destul de rău pentru felul în care s-au petrecut lucrurile, spuse ea, malițioasă, și fu pentru

prima oară când lui Aurelius i se păru că zâmbetul ei era sincer.

„Succes și noroc, tinere Drusus, o să ai mare nevoie", se gândi senatorul, în timp ce sclava dădea fuga să se pregătească de plecare.

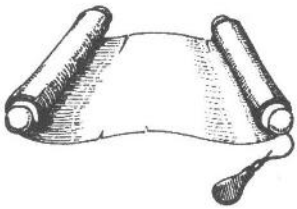

XXXIX

Ajunul Idelor lui martie

– Trebuie să-ți dau o veste proastă, stăpâne, spuse Castor când se întoarse după două zile. A avut loc un accident: în munți, drumurile erau acoperite de zăpadă și se mergea cu mare greutate; în locul cel mai periculos al trecătorii, carul a alunecat într-o parte și s-a prăbușit în prăpastie.

Aurelius strânse abia perceptibil din buze, fără a clipi.

– Și Marcellina a murit, trase el concluzia.

– Da, *domine*. Sfârșitul tragic al fratelui ei o făcuse să înnebunească de tot. Pe drum a sărit la gâtul lui Timon cu o bucată ruginită de fier. Noroc că am oprit-o la timp.

– Cine mâna boii?

– Polidor, *domine*, și se schimba cu Timon.

– Deci, cei mai buni prieteni ai nefericitului Modestus. Tu unde erai, Castor?

– Mergeam călare în urma carului.

– Ai controlat osiile roților după accident?

– Nu, stăpâne, de ce ar mai fi fost nevoie să fac asta?

Aurelius încuviință, posomorât.

– Nu mai avem nevoie de asta, spuse el, aruncând într-un colț mărturisirea lui Marcellus. Apoi, își rezemă coatele pe masă, acoperindu-și fața cu palmele.

– Totul s-a sfârșit, *domine*, spuse Castor, venind lângă el. Și, de fapt, nu chiar atât de rău: azi au venit Nerius și Carmiana și ei vor face parte din mulțimea de *clientes* pe care-i ai; au vrut să-i arate Afrodisiei copilul.

– Roma, însă, rămâne plină de alde Lupus și Sarpedon...

– Nu poți să schimbi lumea, stăpâne, și chiar dacă ai putea, n-ai face-o: ar însemna să pierzi tot ceea ce iubești, casa, servitorii, femeile, orgoliul.

– Așa este, recunoscu Aurelius. Iau eu în râs toate aceste *virtus* pe care le flutură peste tot concetățenii mei, dar rămân tot roman, cu bune și cu rele.

– Iar romanii sunt stăpânii lumii, adăugă grecul, zâmbind.

– Acum, însă, știu ce simți și când te afli de cealaltă parte.

– Nu, *domine*, nu știi; tu jucai într-o piesă. Sclavul Publius știa că ar fi putut să pună capăt în orice moment acestui spectacol, devenind din nou puternicul senator Statius. Pentru ceilalți, nu-i chiar așa: nici unul dintre ei nu-și poate schimba soarta doar printr-un simplu act de voință, preciză Castor. În orice caz, vreau să-ți spun, ca să te consolez, că ești romanul cel mai puțin insuportabil pe care l-am cunoscut vreodată... Și uite, aureusul meu, pariul.

– Dar am pierdut: am rămas acolo doar câteva zile!

– Nu, stăpâne, ai câștigat. Crezi, într-adevăr, că altfel aș fi acceptat să mă despart așa ușor de un aureus? făcu secretarul, cu un zâmbet larg. Ah, era să uit... îmi ești dator cincizeci de sesterți pentru cheltuielile de drum și

alți cincizeci pentru bacșișuri, încheie el, luându-și imediat înapoi moneda.

– *Domine...* spuse Paris care intrase tocmai atunci în cameră. Servitorii mă întreabă dacă le dai voie să meargă la templul lui Thetis, patroana justiției, ca să ducă ofrande.

– Vin și eu cu ei; cu toții avem mare nevoie să ne simțim un pic mai drepți, murmură Aurelius.

– În privința banilor pe care ne-am angajat să ți-i plătim și pe care nu vrei să-i primești... zeița ar putea să ne pedepsească dacă nu i-am da.

– Paris, este vorba despre economiile voastre! protestă Aurelius.

– *Domine, domine*, când o să înveți și tu să faci niște calcule? Cu salariile pe care ni le plătești tu, banii aceia erau doar mărunțiș, îl certă cu blândețe administratorul. Am hotărât cui să dăm suma aceea de bani. Uite cum stă treaba, noi stăm în casa ta, la căldurică și la mâncărică bună, în timp ce o mulțime de oameni, acolo afară, suferă de foame și de frig. O să facem o pomană: sclavii senatorului Statius către micul Publius din Suburra.

Aurelius aprobă ideea care-l făcu să rămână pe gânduri: ce lume trăsnită era aceea în care sclavii făceau un bine liberților?

– Am auzit că vrei s-o eliberezi pe Delia, stăpâne, adăugă Paris, prudent. Este o decizie înțeleaptă, femeia aceea nu poate trăi aici, este prea diferită de ceilalți.

– S-o eliberez pe Delia? Nici nu mă gândesc! îl contrazise Aurelius, surprins de ceea ce auzea.

– Am aici scrisoarea de eliberare care poartă sigiliul tău... îi comunică Paris care se făcu în același timp mic de tot.

Senatorul luă foaia și citi. Pe măsură ce privirea parcurgea cele scrise, fața i se făcea verde ca fierea, amintindu-și de Castor pe care nu-l găsise în camera lui, în dimineața în care își pierduse inelul. Furios, rupse papirusul în bucățele cât putu de mici.

– Spune-i secretarului că dacă mai îndrăznește să mai folosească o dată sigiliul meu, va ajunge direct în minele de pucioasă! spuse el vârând în mâna intendentului resturile documentului.

– A sosit și invitația la nunta Fulviei Arionilla, se gândi să schimbe vorba prudentul intendent.

– Sigur că o să mă duc, hotărî patricianul. Una este soțul și altceva este amantul, se gândea el, și cine știe dacă frumoasa matroană, după ce-și va vedea împlinit visul de dragoste într-o viață conjugală cenușie, nu se va uita cât de curând în jur în căutare unei distracții. Pregătește un balot de mătase, Paris, ca să i-l trimitem ca dar de nuntă și, apoi... cum ziceai că-l cheamă pe micul sclav sirian pe care este atât de gelos Ganimed?

– Agaton, *domine*.

– Fă-l cadou și pe el; Pupillus va ști să-l aprecieze după cum merită, porunci patricianul, înveselindu-se în sinea lui, când văzu chipul scandalizat al administratorului.

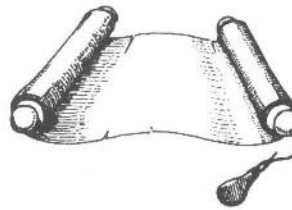

XL

Idele lui martie

Patricianul și sclava stăteau în picioare, unul în fața celuilalt.

– Ascultă-mă cu atenție, Delia. Ești tânără și nu ai pe nimeni pe lume; aici ai un acoperiș deasupra capului, o muncă de făcut și prieteni gata să te apere la nevoie. Afară, în imensa noastră metropolă, nu ești nimic: o femeie fără nume, fără familie, fără nici un ban, cu un orgoliu nemăsurat pe care toată lumea va fi tentată să-l calce în picioare. Cu puțină bunăvoință ai putea să trăiești liniștită sub acoperișul meu...

fata clătină din cap.

– Pe toți zeii, de ce? Mulți oameni liberi s-ar îmbulzi ca să-mi devină servitori!

– Nu și eu.

– Când slujnicele mele ies pe stradă, matroanele le invidiază pentru hainele și bijuteriile lor: ai impresia că sunt nefericite fetele acelea? Fac o muncă ușoară și au timp destul ca să se facă frumoase, să se distreze, să cocheteze cu un bărbat...

– ...Și vreuna dintre ele, dacă are puțin noroc, poate avea chiar onoarea de intra în patul stăpânului, adăugă, ironică, Delia.

– Și ce este rău în asta? Sunt tinere, frumoase...

– Și sclave, încheie femeia.

– Mulți așa-ziși liberți sunt sclavii foamei și ai nevoilor de tot felul, obligați să trăiască mult mai rău decât sclavii mei!

– Tu, însă, ai prefera să-ți iei viața decât să fii captiv; dar deja pentru tine sunt valabile alte reguli pentru că tu ești un patrician roman, spuse fata cu sarcasm în glas.

– Prin urmare, ai vrea să te afli acolo, afară, în ploaie, fără să ai nici măcar o mantie cu care să te acoperi, pradă ușoară pentru primul derbedeu care trece pe lângă tine...

Delia tăcu și patricianul își încleștă pumnii, scos din sărite. Porni brusc spre măsuța mică, întinse pana în cerneală și începu să scrie grăbit. Fata nu făcu nici o mișcare: privea ca de obicei în depărtare, către un punct nedefinit, dincolo de zid.

Aurelius lăsă jos tocul și presără cenușă peste rândurile abia scrise; apoi, topi ceară pe foaie și apăsă pe pata aceea stacojie rubinul pe care-l purta pe degetul arătător, imprimându-și sigiliul în ceară. Înfășură papirusul cu gesturi nervoase și scoase din *arca* o pungă grea.

Se apropie de fată și o întrebă pe un ton aspru:

– Pentru ultima oară te întreb, vrei să trăiești în casa mea?

– Nu, te rog să mă vinzi, răspunse ea, hotărâtă.

– Cum vrei, spuse Aurelius. Îi puse în mână documentul și punga, după care ridică brațul: sunetul sec al palmei răsună în cameră și pereții îl amplificară.

Tânăra își duse degetele la falcă, stăpânindu-și o exclamație de furie, și-l privi țintă pe patrician cu durerea surdă a unuia care a avut parte de o nedreptate nemeritată.

– Știi ce înseamnă asta? întrebă, sec, Aurelius.

Femeia privi surprinsă papirusul și punga în care se auzeau zornăind bani: o tradiție străveche cerea ca stăpânul...

– Este palma eliberării, libertă Delia, îi explică el, scoțându-i zgarda de la gât. Aici este scrisoarea de eliberare și dincoace banii: ai grijă să-ți ajungă pentru cât mai mult timp ca să nu ajungi într-un bordel. Poți să pleci imediat dacă vrei, sau mâine dimineață devreme când va sta ploaia.

Delia privi parcă amețită documentul sigilat: scrisoarea de eliberare, libertatea!

– O să plec mâine dimineață, îl anunță ea cu voce scăzută.

– Dispari din ochii mei, nu vreau să te mai văd! spuse senatorul, întorcându-i spatele. Rămase așa, aplecat cu pumnii strânși peste masa de scris, așteptând ca femeia să iasă, când simți cum brațul ei îi cuprinde pieptul și o mână catifelată i se strecură sub tunică mângâindu-i pielea cu delicatețe.

Atunci, furia i se urcă la cap.

– N-am nici o nevoie să-mi mulțumești în felul acesta! spuse el pe un ton rece și sacadat.

– Nici măcar pentru cinstea ta? Probabil că ți-a fost foarte greu să recunoști că „lovitura șarpelui" nu era de nasul tău! îl luă prin surprindere Delia.

– De unde știi că mișcarea aceea se numește așa? vru să știe Aurelius.

– Barbatus a fost acela care a creat-o, după ce a avut o legătură secretă cu campionul parților: nu i-a arătat-o nici unuia dintre elevii săi.

– Dar atunci...

– Nu, voi fi și eu cinstită cu tine, nobile senator: în mod intenționat nu te-am lăsat să câștigi, mărturisi Delia. Încearcă să înțelegi: erai stăpânul, nu puteam să mă supun, să-ți cedez sau să-ți permit să mă domini, era o chestiune de principii! Țineam prea mult să devin liberă și, cu orice preț, mi-am dat toată silința să te înving, dar m-am gândit la un moment dat că, dacă aș fi pierdut, bariera dintre noi doi avea să cadă: voiam să înving și să pierd în același timp și acest conflict interior a făcut ca pragul atenției mele să scadă, așa că n-am reușit să mă mai concentrez. Așa mi-a fost soarta, mi-am spus, dar în momentul acela, în mod absolut incredibil, tu ai abandonat...

Aurelius asculta mirat, fără a putea scoate vreun cuvânt.

– Acum, însă, când sunt liberă, am dreptul să fac ceea ce vreau și am vrut să fac asta încă din prima clipă în care am pus piciorul în casa ta, spuse Delia și buzele ei umede îi atinseră gâtul.

– Pe toți zeii! strigă Aurelius, uluit peste măsură, apoi își acoperi fața cu palmele.

Zâmbetul Deliei se stinse imediat și femeia se desprinse de el, pornind către ușă, mușcându-și, dezamăgită, buzele: fusese o proastă că nu-l ascultase pe Castor, care o sfătuise să nu întindă prea mult coarda. Acum era prea târziu; el n-o mai voia, refuza chiar s-o mai privească.

În clipa aceea, Aurelius o ajunse dintr-o săritură, fără a-și mai putea reține un hohot de râs. Încă mai râdea când o cuprinse strâns în brațe.

APENDICE

I

O SOȚIE PENTRU PUBLIUS AURELIUS STATIUS

Povestire

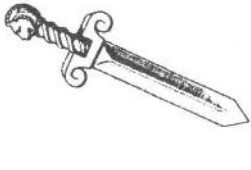

Roma, anul 799 *ab Urbe condita* (anul 46 după Hristos, primăvara)

– Aurelius, Aurelius, s-a întâmplat ceva îngrozitor! strigă Pomponia, repezindu-se în baie tocmai în clipa în care Hazel meșterea, cu o *novacula* foarte bine ascuțită, într-un loc critic de lângă ureche, acolo unde părul se unește cu barba. Mâna bărbierului tremură abia simțit, dar fu suficient pentru ca o picătură minusculă de sânge să apară pe obrazul lui Aurelius.

Grijuliul asiro-fenician își puse mâinile în cap, ca și cum o *insula* întreagă s-ar fi prăbușit peste el: îl rănise pe stăpân, el, cel mai bun bărbier din Roma!

– Lasă, Hazel, nu-i nici o tragedie. Cei mai mulți dintre concetățenii mei se lasă măcelăriți în fiecare dimineață de niște bețivani care mânuiesc briciul ca pe o sabie în arenă, îl liniști senatorul, lăsându-l să plece ca s-o poată asculta pe prietena lui, este adevărat, fără prea multă convingere. Într-adevăr, după atâția ani de când o cunoștea de buna femeie, se obișnuise cu urgențele care, pentru Pomponia, apăreau aproape în fiecare zi.

În ziua aceea, însă, matroana era de-a dreptul răvășită, așa încât Castor, secretarul lui Aurelius, găsi de cuviință să intervină, și-i aduse în mare grabă o băutură care să-i protejeze inima.

– Ceva îngrozitor, ziceai? întrebă senatorul, cu gândurile în altă parte. Probabil că Domitilla îi mai strecurase o bârfă, se gândi el, sau poate că vreo prietenă parșivă avusese îndrăzneala de a-i imita pieptănătura...

– Regilla, micuța Regilla, fiica lui Regillus Tetricus... începu Pomponia. Oh, zei, cum aș putea să-ți spun mai pe înțeles?

– A murit? se încruntă patricianul.

– Mai rău... adică, voiam să spun mai bine... Oh, în sfârșit, a fost violată!

Aurelius păli: se întâmplau multe asemenea lucruri în Suburra, dar aici era vorba despre o fată din cele mai înalte cercuri ale societății romane, o tânără de aproape douăzeci de ani, crescută cu multă rigurozitate și logodită de câțiva ani cu fiul lui Emilius Geminus, cel mai bun prieten al tatălui ei. Cine ar fi putut comite o asemenea faptă? Și cum se putuse întâmpla? Regilla nu mergea, desigur, să se plimbe de una singură prin cartierele rău famate ale Urbei...

– Se ducea împreună cu o slujnică la termele pentru femei de pe *Vicus Stablarius*, continuă matroana. Știi, băile acelea nu sunt prea aproape de casa ei, locuiește pe *Vicus Aesculeti*, în spatele Amfiteatrului lui Flaminius, dar nici prea departe ca să nu se poată merge pe jos...

– Sunt niște străzi nu prea circulate, cu excepția zilelor în care se organizează curse, îi aminti patricianul.

– Într-adevăr, la ora aceea, nu era nimeni pe stradă, îi confirmă Pomponia. Deodată, cele două fete au auzit niște pași în urma lor, ca și cum cineva alerga. Doi bărbați

s-au apropiat și, luându-le prin surprindere, le-au aruncat câte un sac pe cap; după aceea, le-au târât în pădurica din jurul templului Venerei, lângă Teatrul lui Pompeius. Acolo le-au violat pe amândouă, bătându-le până le-a dat sângele ca să nu strige după ajutor!

Aurelius asculta, tulburat: violul... o pățanie îngrozitoare pentru o femeie, atât de gravă, încât lasă urme de neșters...

– Dar, stai că asta încă nu-i tot, ce este mai urât abia acum vine! suspină cucoana. O fată lovită și violată... poate o să crezi că familia s-a grăbit s-o ajute, s-o liniștească, s-o consoleze cu dragoste și cu căldură...

– N-a făcut așa? se miră senatorul.

Pomponia clătină din cap, dezamăgită.

– Tatăl ei s-a închis în sufragerie, cuprins de rușine, iar ea este de zece zile încuiată în cameră și nu îndrăznește să mai scoată nasul de acolo. Mai mult, viitorul socru, Emilius Geminus, aflând de cele întâmplate, s-a grăbit să rupă logodna.

– Ce măgărie! se revoltă Aurelius.

– Sigur, avea dreptate. Știi bine că, după *mos maiorum*, o femeie, chiar dacă este posedată împotriva voinței sale, rămâne întotdeauna dezonorată din cauza unui asemenea raport cu un bărbat.

– Astea sunt niște superstiții de pe vremea lui Tarquinius Collatinus! exclamă senatorul. Acum ne aflăm în plină epocă imperială și matroanele au în medie câte patru sau cinci soți fiecare, cu care se mărită pe rând în cel mai scurt timp, fără a mai pune la socoteală amanții, printre aceștia din urmă numărându-se sclavi, liberți și chiar gladiatori!

– Vorbești despre o lume aparte, Aurelius, o înaltă societate prea indulgentă, cu obiceiuri libertine și desfrânate. Dar, la Roma, mai sunt și unii care cred în

teoria dezonoarei permanente și legea îi sprijină: din păcate, Emilius Geminus are tot dreptul să refuze încheierea acestei căsătorii; și, ceea ce este mai rău, chiar și tatăl fetei este de acord cu cuscrul său și vorbește despre fiica sa ca despre o femeie decăzută... Aurelius, trebuie s-o ajuți!

– Pe Hercule, ce aș putea să fac eu? își desfăcu brațele patricianul.

– Află în primul rând cine este violatorul! exclamă Pomponia, ca și cum i-ar fi cerut cel mai simplu lucru din lume.

– Dacă vrei, *domine*, aș putea face o cercetare la fața locului, își oferi Castor serviciile. Poate că există cineva care a văzut cele întâmplate și nu vorbește...

– Bine, du-te, fu de acord Aurelius. Orice informație poate fi de folos într-un caz de *stuprum*...

– Este un delict care se pedepsește cu exilul și confiscarea unei jumătăți din avere, îi aminti Pomponia.

– Totuși, este foarte greu de dovedit, remarcă senatorul, fără a-și ascunde pesimismul.

– Vorbește cu Regillus Tetricus; spune-i să n-o trateze pe sărmana fată ca pe o ciumată! Și încearcă să-l convingi și pe Emilius Geminus, tatăl lui Caius, să se răzgândească... îl sfătui matroana.

– Aș vrea să aflu mai multe despre logodnic. Ce poți să-mi spui? întrebă Aurelius.

– Caius Emilius Geminus, un tânăr de douăzeci de ani, cu un suflet sensibil și delicat. Cuminte, ascultător, blând... chiar prea mult, dacă mă înțelegi ce vreau să spun. Nici în ruptul capului nu s-ar împotrivi tatălui său, chiar dacă legea i-ar permite să facă acest lucru.

– Un papă-lapte, adică! răbufni senatorul, făcându-și gura pungă.

– Se pare că întâmplarea aceasta l-a adus în pragul disperării; el o iubește din toată inima pe Regilla, dar toată această suferință nu pare suficientă ca să-l facă să reacționeze.

– Vreau să știu totul despre cele două familii: povestea în amănunt a legăturii dintre ele, cât de bogate sunt, ce rude au, îi spuse patricianul matroanei. În schimb, tu, Castor, o să cercetezi palmă cu palmă cartierul, căutând eventuali martori, în timp ce Pomponia o să caute să afle ceva de la servitoarele din casă.

– Fiindcă veni vorba despre servitoare, *domine*, să nu uităm că au fost două femei atacate: slujnica a avut aceeași soartă ca stăpâna ei, îi aminti Castor.

– Așa este, se corectă senatorul. Ne-am obișnuit de prea multe ori să considerăm că sclavele sunt niște femei care se află la dispoziția oricui și să nu ne gândim la violarea unei sclave ca la o adevărată crimă.

– Ca să fim drepți, pentru servitoare, consecințele vor fi mai puțin grave; la urma urmelor, a fost vorba doar despre un bărbat în plus care a profitat de ea, în afară de stăpân, de bărbații din casă, de intendent și de cine știe câți alții, recunoscu Pomponia cu amărăciune. De fapt, însă, nefericita aceea a suferit la fel de mult ca Regilla, fără ca nimeni să-și facă vreo grijă din asta...

Senatorul căzu pe gânduri timp de câteva clipe.

– Dacă violul a fost un act de violență întâmplătoare, cum ar fi descărcarea animalică a doi bărbați aflați încă sub efectul alcoolului, nu vom reuși niciodată să-i găsim pe vinovați. Dar să presupunem că atacul a fost plănuit din vreme; poate fi la mijloc cineva care, jignit de un refuz sau de o insultă din partea servitoarei, a vrut s-o

pedepsească... poate că o urmărea și a văzut-o împreună cu stăpâna. Când femeile au rămas singure, a profitat de ocazie ca să se răzbune, făcând acest lucru și cu Regilla.

– În Urbe sunt multe găști de puștani zăpăciți care se distrează atacând femeile lipsite de apărare. De data aceasta, însă, agresorii au fost doar doi, observă Castor.

– Da, și doi nu înseamnă o asemenea bandă: asta mă nedumerește. Delincvenții de care spui tu umblă în grupuri destul de mari, astfel încât să se încurajeze unul pe altul, clătină din cap Aurelius. Trebuie să vorbesc cu Regilla. Crezi că s-ar putea, Pomponia?

– O să văd ce pot face, promise matroana, bucuroasă acum de faptul că vechiul ei prieten se arăta interesat de acest caz.

Fata ședea ghemuită într-un colț al camerei, cu brațele încrucișate la piept. Privirea, fixă și absentă, o făcea să pară mai puțin frumoasă decât era în realitate; șuvițe de păr blond îi căzeau pe frunte, semn că nu-și dăduse osteneala să se mai pieptene, iar pe pometele stâng apărea o vânătaie albăstruie, urmă evidentă a celor întâmplate. Celelalte urme ale atacului, cele mai grave, nu se puteau vedea din exterior.

– Ce vrei de la mine, nobile senator? întrebă ea cu un aer resemnat care nu-i plăcu deloc lui Aurelius: soarta îi ajută pe cei curajoși, nu pe cei care se lasă imediat învinși...

– Povestește-mi tot ce s-a întâmplat, cu cele mai mici amănunte. Încerc să-l descopăr și să-l pedepsesc pe cel care a comis grozăvia asta.

– Și la ce o să-mi folosească? Sunt dezonorată pentru totdeauna!

– N-ai nici douăzeci de ani, Regilla, ai toată viața înainte, o contrazise senatorul.

– Care viață? Tata nu vrea să mă mai vadă în ochi, iar logodnicul m-a părăsit, ca și cum totul s-ar fi întâmplat din vina mea!

– Lumea nu mai este la fel ca înainte: o să-ți găsești un alt soț...

– Așa este, aș putea găsi măcar un plebeu dispus să mă ia ca pe o marfă stricată în schimbul unei zestre convenabile. Tatăl meu, însă, nu mai are de gând să-mi dea vreo zestre: nu mă mai poate folosi pentru a-și satisface ambițiile, așa că nu merită să mai investească în mine... Și când te gândești că eram atât de fericită să mă mărit cu Caius Emilius...

– El te iubește?

– Mult și nu-l interesează ce s-a întâmplat. Dar tatăl său... gemu fata.

– Știu: după cum prevede legea, el are dreptul să desfacă logodna. Nu trebuie să te gândești acum la asta; spune-mi în schimb ceva care să mă ajute să-i găsesc pe cei care te-au atacat.

– N-am văzut nimic. Dintr-o dată, m-am pomenit în beznă și am simțit că am mâinile legate. M-au luat de acolo, m-au lovit cu picioarele ca să merg și m-a pomenit întinsă pe iarbă, cu capul acoperit de un sac. După aceea am simțit o durere, o durere mare de tot...

– Te-ai luptat, ai încercat să te aperi? o întrebă Aurelius, ținându-și răsuflarea de nerăbdare să audă răspunsul ei: amănuntul acela ar fi fost foarte important dacă se ajungea la un proces.

– Îmi era frică, mărturisi fata. Nu mă gândeam la reputația mea, la onoarea mea de cetățeană romană; am stat liniștită, sperând doar să scap cu viață.

– Ai făcut cel mai bun lucru pe care puteai să-l faci: dacă te-ai fi opus, ar fi putut să te ucidă, o aprobă patricianul, deși știa prea bine că la proces comportarea Regillei nu va fi apreciată cu tot atâta indulgență.

– Așa gândești tu, dar ceilalți... spun toți că dacă o fată pățește asemenea necazuri înseamnă că, într-un fel sau altul, le-a căutat cu lumânarea!

– Nu există nimic, absolut nici un amănunt pe care să mi-l spui și astfel să-l pot găsi pe individul care te-a atacat? Un miros, un gust, o senzație la pipăit, o simplă impresie?

– Înainte de a fi fost trântită pe iarbă, am simțit un miros ciudat, ca de mentă. Și bărbatul era mult mai înalt decât mine: îmi aduc aminte că nu puteam să respir cu fața în sac, pentru că umărul lui îmi apăsa nasul... Nu-mi amintesc nimic altceva, îmi pare rău.

– Pot să vorbesc și cu servitoarea ta?

– Balsamina? Poți s-o faci, dar își repet că nu are nici un rost, soarta mea este pecetluită. Sunt ca o amforă de preț care, atunci când se sparge, poate fi lipită cumva, dar nu-și va mai putea recăpăta vreodată valoarea de la început... spuse tânăra, plecând capul.

– Dacă tu ești prima care te crezi doborâtă, și ceilalți vor crede asta! o mustră Aurelius.

– Vorbesc urât despre mine, își dau coate și se întreabă dacă, la urma urmelor, nu mi-a făcut chiar plăcere, spuse cu amărăciune Regilla.

– Și chiar dacă ar fi fost așa? Tu n-ai nimic să-ți reproșezi, absolut nimic! exclamă Aurelius, dar își dădea seama că vorbele lui erau sortite să se piardă în vânt.

Mai rămase o clipă s-o privească, micuță, tremurând din tot corpul, apoi îi întoarse spatele, fără să mai spună nimic.

– Stăpâna ta a primit o lovitură groaznică și nu-și aduce aminte mare lucru. Poate că tu ai fi în stare să-mi spui mai multe, îi spuse patricianul Balsaminei, servitoarea.

– Cum să nu? Anumite lucruri nu-i fac unei sclave o impresie deosebită: noi suntem obișnuite încă de mici cu violența și cu violul, îi replică fata sarcastic, privindu-l țintă pe senator, fără să-și ascundă antipatia. Te-ar mai preocupa atât de mult asemenea lucruri, dacă doar eu aș fi căzut victimă?

Aurelius tăcu, atins în plin.

– Oh, sigur că da, eu sunt în stare să-mi aduc aminte de mai multe lucruri decât mica mea stăpână și asta nu trebuie să te mire: a trebuit să renunț la sensibilitate de multă vreme, încă din prima zi în care primul meu stăpân m-a răsturnat pe un pat, șuieră printre dinți Balsamina. Și, acum, tu îmi ceri să te ajut să-l descoperi pe nenorocitul care și-a bătut joc de sărmana Regilla. Spune-mi, mai întâi, un lucru, nobile senator: cu câte dintre sclavele tale te-ai culcat? Te-ai întrebat vreodată dacă ele erau de acord?

În primele clipe, Aurelius nu putu spune nimic, dar când începu din nou să vorbească, glasul lui era autoritar.

– Două femei care nu sunt de aceeași condiție socială și juridică au fost răpite, bătute și violate. Cineva și-a exercitat asupra lor legea celui mai puternic, aceea prin care cel care lovește are întotdeauna dreptate. Eu încerc să-i găsesc pe vinovați și să-i fac să plătească pentru ceea ce au făcut. Crezi că poți să-mi dai o mână de ajutor?

Slujnica șovăi câteva clipe între furie și durere, fără a-și ascunde în nici un fel amărăciunea care o copleșea.

Apoi, încetul cu încetul, de parcă îi era greu să-și învingă suferința, se hotărî să vorbească.

– Cel care m-a atacat pe mine era gras, foarte gras. Îmi era tare scârbă de el, spuse ea, fără să ridice privirea. Avea buzele groase și o barbă nerasă de cel puțin două zile, care mi-a lăsat zgârieturi pe sâni. Gura îi mirosea a putred, cred că avea dinții stricați, am simțit aceasta chiar și prin sacul care îmi acoperea capul. Mâinile erau pline de bătături, cu pielea aspră și cu unghiile rupte, ca unul care muncește din greu cu mâinile. Era unsuros și puhav. S-a chinuit mult, nici nu părea prea mulțumit de ceea ce făcea...

Fata aceea era un martor perfect, aprecie senatorul cu admirație: atentă, precisă, rațională. Păcat că mărturia unei sclave era atât de puțin importantă...

– Mulțumesc. Sper să am, mai devreme sau mai târziu, posibilitatea să-ți arăt recunoștința mea, spuse Aurelius și ieși fără a-i mai oferi obișnuitul bacșiș, considerând că pentru fată ar fi fost o adevărată jignire.

La scurt timp după aceea, se îndrepta către casa lui Emilius, unde trebuia să-l întâlnească pe fostul logodnic.

Caius Emilius Geminus era un tânăr cu o înfățișare plăcută, cu trăsături fine și regulate și cu buzele arcuite într-o expresie de nehotărâre care îi trăda numaidecât lipsa de voință.

– Prin urmare, vei îngădui ca logodnica ta să plătească pentru vina altuia? îl mustră senatorul fără a-și putea ascunde disprețul.

– Nu eu hotărăsc asta, ci tatăl meu, îi răspunse, prudent, băiatul. O iubesc pe Regilla și sunt gata să mă căsătoresc de îndată cu ea, dar el...

– Ei, bravo! îl luă în râs Aurelius. Când cei mari dau ordine, mucoșii trebuie să se supună fără să crâcnească!

– Așa cum se obișnuiește, sarcina de a-mi alege o soție îi revine lui *paterfamilias*, încercă fără vlagă să se apere tânărul.

– Sigur că da! Pe cine interesează dacă-ți va fi credincioasă sau îți va pune coarne? Dacă va rămâne alături de tine la bine și la rău sau se va hotărî să te părăsească pentru primul bărbat care-i va face cu ochiul? Important este să fie virgină și, mai ales, să aibă o zestre frumușică! răbufni, furios, patricianul.

– Nu pot să fac nimic. Tata este deja în discuții cu Servianus pentru a doua fiică a lui...

– O cunosc. Felicitările mele, Caius Emilius Geminus: poate că o să ai satisfacția de a fi primul, dar în nici un caz ultimul! exclamă Aurelius, izbucnind într-un râs sarcastic, după care întoarse spatele băiatului, lăsându-l să se smiorcăie pentru ghinionul lui.

În sufrageria din *domus* de pe Viminal, senatorul asculta ceea ce-i relatau Castor și Pomponia.

– Deci, draga mea, Regillus Tetricus a avut parte în ultima vreme de niște pierderi financiare...

– Da, și prea lesne de suportat. Acum nu se mai poate considera la fel de avut ca în anii trecuți; este dator vândut, îl informă matroana.

– Fiica sa era, totuși, logodită încă de când era un copil, cu un contract la fel de important ca acela de căsătorie, reflectă Aurelius. Și acum se trezește implicată într-un proces pentru viol!

– Nu, îl contrazise Pomponia. Regillus Tetricus nici nu se gândește să deschidă un proces public: preferă s-o trimită pe fiica sa în exil la țară și să uite că mai există. Nu-l putem lăsa, Aurelius, să facă așa ceva!

– O să vorbesc cu el, poate că-l conving să-și schimbe hotărârea...

– O să fie tare greu, dragul meu. Tetricus nu vrea să audă de nimic.

– Oricum, eu o să încerc: anunță-i vizita mea, Castor; voi fi la el acasă în după-amiaza aceasta!

– Dacă lucrurile stau așa, *domine*, mă tem că n-o să accepte să te primească, îi atrase atenția secretarul, contrariat de ce auzise.

– Pomponia ne-a spus că Regillus are nevoie urgentă de bani? Bun, o să-i propun să mi-o vândă pe Balsamina, chiar de-ar fi să-mi ceară greutatea ei în aur!

Tetricus îl ascultă în tăcere, clătinând din cap. Acceptase bucuros s-o vândă pe slujnică, dar când subiectul discuției deveni fiica sa, se posomorî.

– N-o fi fost vina ei, dar faptul rămâne.

– Și crezi că este un motiv ca s-o tratezi ca pe o leproasă?

– Este dezonorată, și-a pierdut cinstea pentru totdeauna.

– Onoarea unei ființe omenești, indiferent dacă este bărbat sau femeie, stă în inimă și în suflet, cu siguranță nu între picioare! mârâi Aurelius, care începea să se înfurie.

– Îți convine să vorbești pentru că nu ai fete de măritat! se justifică Tetricus. Dar cum aș putea găsi eu acum pe cineva dispus s-o ia pe Regilla, cu o zestre destul de subțirică și cu reputația făcută țăndări? Sigur, ar fi destui profitori gata să închidă ochii, doar ca să se înrudească pe degeaba cu un neam nobil ca al meu, dar eu nu vreau să amestec sângele meu cu asemenea oameni: mai am încă două fiice care îmi vor putea aduce pe lume urmași demni de familia noastră!

– În vremea aceasta, undeva, departe, sărmana fată va tânji de dorul celor dragi, fără speranța de a-și mai înjgheba o familie? Ești un înapoiat, Regillus Tetricus, ancorat într-o mentalitate obtuză și depășită! îl acuză senatorul.

– N-o să ajungi la nici un rezultat insultându-mă, Publius Aurelius Statius. Am luat deja o hotărâre.

– Mai așteaptă, poate că găsim o altă cale...

– Ah, da, și cine crezi că ar putea s-o mai ia de soție? Tu, cumva? îl ironiză Tatricus.

Aurelius simți că i se urcă sângele la cap.

– Cum să nu! exclamă el și abia după aceea își dădu seama de ceea ce spusese.

Tetricus rămas cu gura căscată.

– Vorbești serios? se bâlbâi el.

– Văd că ai niște pretenții, Regillus. Ți-ar plăcea să ai ca ginere un senator ai cărui strămoși ajung până la Ancus Marcius? O avere de milioane de sesterți, moșii în toată peninsula, o flotă comercială și sute de bănci de credit răspândite în tot imperiul ar fi o garanție suficientă ca să-mi acorzi mâna fetei tale? Dacă țintești mai sus, poți să încerci chiar și cu divinul Claudius în persoană. În caz contrar, scrie contractul de logodnă, semnează-l, iar eu o voi duce imediat pe Regilla în noua ei casă!

– Ori este o glumă, ori ești nebun, Publius Aurelius, făcu celălalt, cu glas tremurat.

– Hai, pune o dată sigiliul! îi porunci senatorul, furios de-a binelea.

În clipa următoare, se îndrepta cu documentul în mână către camera Regillei.

Tânăra era întinsă pe pat, cu ochii acoperiți de o cârpă umedă. În picioare lângă ea, Balsamina îi făcea vânt cu un evantai din pene de păun.

– Fă-ți bagajele, fato, te-am cumpărat, îi spuse Aurelius, pe un ton aspru, sclavei. Și fă-le și pe ale stăpânei tale; vă iau cu mine pe amândouă!

Regilla se ridică din pat, luându-și compresa de pe pleoapele învinețite.

– Mi-e prea rău, nobile senator...

– Prostii! Balsamina, dă-i cu puțin ruj de buze și îmbrac-o frumos. Vreau să iasă de aici cu fruntea sus!

– Dar eu nu... încercă Regilla să se împotrivească.

– Gura! Trebuie să faci ce-ți spun eu, sunt soțul tău! îi ordonă patricianul.

Cele două femei se priviră buimăcite.

– Sau cel puțin o să fiu, de îndată ce slujitorul lui Jupiter de la starea civilă va citi actul acesta! le explică el, arătându-le contractul semnat de Tetricus.

Regilla citi documentul și se prăbuși înapoi pe pat, simțind că o apucă amețelile.

Ajuns acasă, senatorul se duse direct la locuințele servitoarelor.

– Adună-le pe fete, Nefer! îi porunci el maseuzei egiptene, apoi, rămânând în atriumul de serviciu, împinse un fotoliu din trestie lângă *compluvium* și se așeză comod, cu picioarele încrucișate.

– Am venit, *domine*! strigară sclavele, apărând din toate colțurile casei într-un vârtej de haine viu colorate.

– Ați auzit vestea? le întrebă stăpânul.

– Da, stăpâne! strigară în același timp treizeci de voci și pe tot atâtea fețe apăru o nemulțumire surdă și hotărâtă.

– După cât se pare, Regilla va deveni soția mea și, prin urmare, vreau să nu fie deranjată, supărată sau batjocorită cumva, continuă senatorul.

– Cum poți crede... începu să spună Nefer, care era un fel de reprezentantă a celorlalte.

– Vă cunosc, dragele mele, o întrerupse stăpânul. Sunt sigur că tu, Fillis, ai pregătit deja fierul de călcat în așa fel încât să-i arzi hainele; iar tu, Iberina, te gândești cum să-i strici încuietoarea de la colier ca să-și piardă toate perlele pe stradă.

– *Domine*... încercă să mai spună ceva egipteanca.

– Cât despre tine, Nefer, să nu îndrăznești să-i rupi vreun oscior în timp ce-i faci masaj. Și tu, Gaia, ferește-te să-i arzi părul când i-l ondulezi. Aș mai putea continua, dar cred că am vorbit destul de limpede; nu-i așa, fetelor? exclamă senatorul, dar privirile de înțelegere pe care văzu că le schimbară servitoarele puteau exprima orice, în afară de a-l asigura că totul va merge bine.

– Poate că nu m-ați înțeles, continuă Aurelius, pe un ton mai hotărât. Regilla este o femeie ca și voi, o femeie umilită, înjosită, jignită... A fost bătută și violată și același lucru s-a întâmplat și cu servitoarea ei.

Sclavele tăceau acum și începeau pe rând să roșească în obraji, semn că le era rușine de ceea ce plănuiseră să facă.

– Cel care a comis această mârșăvie, mai spuse patricianul, era sigur că o femeie tratată în acest fel nu mai poate avea cale de scăpare, pentru că nimeni nu ar fi îndrăznit s-o ajute ca să se poată ridica și să meargă din nou cu fruntea sus. Cine nu o respectă pe Regilla sau pe sclava sa, înseamnă că îi dă dreptate violatorului și-l ajută să-și atingă scopul.

Sclavele schimbară din nou priviri între ele și, de data aceasta, se vedea că exprimă o aprobare a vorbelor stăpânului.

– O s-o servim cu credință, stăpâne, se angajă Nefer în numele tuturor.

– Bine, acum puteți pleca, le permise patricianul, și sclavele porniră în grupuri mici către camere. Una, însă, nu se mișcă din loc. Aurelius își ridică privirea și o văzu pe Balsamina în picioare în fața lui.

– După ce am văzut cum gândești, m-am hotărât să-ți dau ceva, *domine*, spuse ea scoțând la vedere un petic de stofă. Uite, am rupt eu însămi asta de la cel care a atacat-o pe Regilla. N-am spus nimic, n-am arătat bucata asta de stofă nimănui, pentru că legii nu-i pasă dacă o sclavă a fost violată, iar eu speram să ajung mai devreme sau mai târziu la vinovat și să pun vreun prieten din Suburra să-l calce bine în picioare... Ia-o tu și fă cu ea ce crezi de cuviință.

– În sfârșit, un indiciu! exclamă fericit senatorul, luând în mână peticul de stofă. Mai stai puțin, vreau să te mai întreb ceva, spuse el chemând-o înapoi. Știi pe cineva care ar avea ceva cu tine și ar fi în stare să te atace?

– Nu, *domine*. Pentru o sclavă este mai bine să se prefacă întotdeauna că toată lumea îi este simpatică, fie că este sau nu adevărat.

– Înțeleg... Și încă un lucru: drumul pe care tu și stăpâna ta îl făceați ca să ajungeți la terme era de fiecare dată același?

– Da, sigur că da.

– Și mergeați întotdeauna la aceeași oră?

– De obicei, da, dar în ziua aceea am plecat mai devreme.

– Cum asta? deveni mai atent Aurelius.

– Tânărul Caius Emilius îi făcuse o vizită Regillei, dar plecase în grabă pentru că îl aștepta unchiul lui și, înainte de a se duce la el, trebuia să treacă pe acasă și să ia plicul pe care urma să i-l ducă unchiului său. I-a spus stăpânei că se grăbește cât poate, ca să se întoarcă

seara la noi, așa că ea a hotărât să plece mai repede la băi, astfel încât să se întoarcă înainte de venirea lui.

Aurelius o asculta, gânditor: și dacă atacul ar fi fost îndreptat nu asupra sclavei ci chiar a Regillei?

– Și, într-adevăr, Caius s-a întors?

– Da. A rămas să ne aștepte mai bine de două ceasuri, până când ne-a văzut întorcându-ne, știi în ce hal eram. Era dărâmat, plângea mai tare ca noi.

„Bravo Caius, grozav ajutor îi dai unei fete ajunse într-o asemenea situație!" se gândi Aurelius. Puse apoi peticul în *arca* și-i făcu slujnicei semn că poate să plece.

– Ai de gând să-ți dai demisia, Castor? M-ai amenințat mereu că te vei retrage în Cilicia în caz că mă voi recăsători...

– Mă rog, atât timp cât femeia aceea încă nu este soția ta..., șovăi libertul mângâindu-și bărbuța ascuțită.

– Va fi peste o săptămână.

– Așadar, pentru moment, sunt încă în serviciul tău.

– Bine, atunci află cine putea fi îmbrăcat cu așa ceva, spuse Aurelius și-i arătă fâșia de stofă pe care i-o dăduse Balsamina.

– Asta-i o țesătură fină, de calitate foarte bună, aprecie secretarul. Așa ceva poartă cei bogați, nu se potrivește cu grăsanul pe care ți l-a descris servitoarea. Ești sigur că spune adevărul? Poate că au plătit-o ca să-i ajute s-o prindă la înghesuială pe stăpână...

– N-am încotro, trebuie s-o cred.

– *Domine*, este imposibil să scotocim printre hainele tuturor romanilor, protestă grecul. Spune-mi tu de unde să încep!

– De la casa fostului logodnic al Regillei, îi porunci stăpânul.

– Și, te rog să-mi spui, ce motiv ai? se miră libertul.

– E simplu. Castor, nu uita că singurul care câștigă în povestea asta urâtă este chiar tânărul Caius Emilius, care acum este liber să se însoare cu o fată bogată.

– Eu nu-l văd să facă așa ceva, chiar nu-l văd, mormăi grecul, nevrând să accepte o asemenea variantă.

– Nici eu, dar nu se știe niciodată, încheie Aurelius lăsându-l pe secretar să plece.

Îi mai rămânea doar un lucru de făcut, dar cel mai dificil.

Într-adevăr, nici un nume ilustru, nici o avere uriașă n-ar fi putut vreodată s-o convingă pe Regilla că trupul ei ar putea fi și o sursă de plăcere, nu numai de suferință. O femeie violată își recapătă cu mare greutate feminitatea și abia după aceea se poate împăca și cu ideea de bărbat; așa că, fără nici o îndoială, cu fiecare zi care trecea, Regilla se ura tot mai mult pe sine însăși: spirala aceea trebuia retezată și Caius, nesigur și molâu cum era n-ar fi fost niciodată în stare să facă așa ceva.

Senatorul se ridică și străbătu cu pași mari peristilul, sperând că luase cea mai bună hotărâre.

Fata nu dormea atunci când el trecu pragul camerei: stătea ca de obicei ghemuită pe pat, asemenea unui animal rănit.

– Așa nu merge, Regilla; soția senatorului Statius nu se ascunde ca o hoață.

– De ce m-ai cerut de soție? Nici măcar nu mă cunoști... asta ar fi trebuit s-o facă în primul rând Caius!

– Atât timp cât trăiește tatăl lui, nu poate să facă nimic.

– Mă tem că nici nu a încercat măcar... dar acum nu vreau să mă mai gândesc la el. Îți sunt nespus de recunoscătoare, nobile senator.

– Publius, o corectă patricianul.

– Îți promit că mă voi strădui să-ți fiu cea mai bună dintre soții, ascultându-te întotdeauna în toate privințele, îi jură suspinând fata.

– Începe imediat prin a-ți șterge lacrimile: doar nu vrei să-mi petrec noaptea nunții cu o femeie care plânge, nu-i așa?

– Publius, noi... nu suntem căsătoriți deocamdată! obiectă ea, mirată.

– Este important? o întrebă senatorul.

– Nu, nu în clipa asta. Eu, însă... tu nu poți înțelege, nu știi ce mi-au făcut...

– Nu știu, dar te pot ajuta să uiți de asta, spuse Aurelius și începu să-i mângâie obrajii cu blândețe.

– Mi-e frică... gemu Regilla, cu vocea abia auzită, ascunzându-și fața în palme.

– Dacă nu ți-o învingi acum, n-o să mai reușești niciodată. N-o să fac decât ceea ce vrei tu... căută s-o asigure senatorul, ajutând-o să se întindă mai bine pe pat, după care veni lângă ea.

– Ai ceva noutăți? îl întrebă Publius Aurelius, a doua zi, pe credinciosul său secretar.

– Da, *domine*, cred că l-a găsit pe grăsan.

– Măi Castor, tu ești neprețuit! exclamă patricianul, sărind de pe scaun.

– Ei, nu-i chiar așa, stăpâne: dacă aș fi neprețuit, serviciile mele n-ar putea fi cuantificate în sesterți; eu, totuși, mă aștept să primesc măcar cincizeci pentru munca mea! îl corectă secretarul.

– Este ca și cum i-ai avea deja în pungă! îi promise Aurelius.

– Ai fost foarte inspirat să mă trimiți în casa familiei lui Emilius, *domine*. Dat fiind că mă aflam acolo, în calitatea pe cât de falsă, pe atât de temută a unui

funcționar imperial, am profitat de asta ca să-mi vâr nasul peste tot și să-i cunosc, unul câte unul, pe servitori: descrierea pe care ți-a făcut-o Balsamina corespunde întocmai cu un anume Lardus, un om bun la toate în *domus* și gardă de corp a stăpânului. În plus, o să te intereseze să afli că o vânzătoare de verdețuri de pe *Vicus Stabliarius* a observat pe stradă doi indivizi suspecți cu numai câteva clipe înainte de a se petrece atacul: unul obez, iar celălalt cu nas coroiat.

– Emilius Geminus, tatăl lui Caius, este foarte înalt și are un nas ca al unei păsări de pradă! își aminti Aurelius.

– Mai mult, după cum spune cofetarul său, se dă în vânt după tot felul de prăjituri cu mentă. Și, ca și cum n-ar fi fost de ajuns, în casa lui, printre hainele care mai așteaptă încă să fie spălate din cauza unei sclave leneșe ... se află o pelerină cu poala sfâșiată!

– Să nu-mi spui că este absolut la fel cu cea pe care ți-am dat-o! sări în sus Aurelius. Pe Jupiter cel mai mare și mai bun dintre zei, ar fi prea frumos ca să fie adevărat!

Pe chipul lui Castor înflori un zâmbet larg.

– Caius Emilius era acasă la unchiul lui când cele două femei au fost atacate, continuă senatorul. Se știe unde era tatăl lui în momentul acela?

– Nu, *domine*. El pretinde că se afla la plimbare prin oraș, dar nimeni nu l-a văzut... și, ca să vezi, era însoțit chiar de grăsanul acela!

– Acum înțeleg ce s-a întâmplat! Porcul acela de Emilius Geminus și-a violat propria noră cu ajutorul unui servitor ca să aibă posibilitatea, conform legii, să rupă un contract de logodnă care nu-i mai convenea! Ce porcărie nerușinată!

– Nu mai gravă decât ce a pățit fiica lui Seianus, violată înainte de execuția capitală, pentru că legea

romană nu permitea să fie executată o virgină, îi aminti secretarul. Oricum, Emilius Geminus este, într-adevăr, un individ mârșav. Fiind sigur că nimeni n-ar fi îndrăznit să caute o asemenea brută în înalta societate, nici măcar nu s-a gândit să ascundă indiciile.

– Indicii, însă, care vor conta destul de puțin în fața tribunalului: una este să știi cine este vinovat și alta este să obții condamnarea lui, reflectă Aurelius.

– Viermele acela riscă, așadar, să rămână liber? se revoltă Castor.

– Nu se știe: el se aștepta să aibă de-a face cu un tată în mizerie, atât de supus prejudecăților, încât nici măcar nu voia să reclame violența suferită de fiica sa. Acum, însă, va răspunde în fața mea și eu îl voi chema în fața tribunalului ca să răspundă de violarea soției unui senator!

– Așa este, un senator bogat, puternic și suficient de încăpățânat încât să pună în celălalt taler al balanței toată influența sa și resursele financiare pentru a-l distruge, încheie libertul. Cu ce dovezi, însă? Mărturia Balsaminei nu va fi suficientă și nici măcar aceea a vânzătoarei de verdețuri.

– Știu foarte bine asta, și totuși... Spune-mi Castor: ce ai face dacă ai fi un pescar pătimaș și ai descoperi un râu plin cu păstrăvi chiar în ziua în care și-ai lăsat undița acasă? întrebă patricianul.

– Ei, m-aș strădui să-mi fac una cu ce am la îndemână, răspunse secretarul.

– Tocmai, iar mijlocul pe care-l avem la dispoziție este Regilla. Va trebui s-o convingem că, uneori, atunci când cauți binele, este necesar să mai și minți...

– Perfect, stăpâne; observ cu mare plăcere că te perfecționezi: ai făcut mari progrese în a ține sub control cinstea ta înnăscută de roman adevărat! N-aș vrea

să mă aflu în locul lui Emilius Geminus, în lunile care urmează, se bucură dinainte Castor, cu o expresie un pic răutăcioasă. Dar aș mai fi curios să știu ceva: tu ce câștigi din toată povestea asta?

Patricianul tocmai voia să-i răspundă, când Pomponia apăru pe neașteptate, intrând în scenă cu obișnuita sa energie.

– Am aflat acum că ai salvat-o pe biata fată, cerând-o în căsătorie. Ești mare, Aurelius! exclamă, emoționată, matroana, trântindu-i pe obraz un sărut care lăsă o urmă groasă de ruj.

Senatorul privi înspre Castor, zâmbind ca pentru a-i răspunde astfel la întrebare.

– *Domine*, ești de-a dreptul nebun, oftă secretarul, din ce în ce mai nedumerit.

În picioare, în fața mesei lui Emilius Geminus, senatorul Statius termină de desfășurat și ultimul papirus.

– Deci, aici este totul: reclamația pentru *stuprum*; cererea de exil permanent și de confiscare a averii; declarația dată de *vigiles* care au luat în păstrare mantia ta, ca și peticul identic obținut de Balsamina; depoziția vânzătoarei care te-a văzut pe stradă și care s-a ascuns ieri în mulțimea de *clientes* care te așteptau, ca să te poată recunoaște mai ușor. În sfârșit, iată mărturiile a zece trecători, cetățeni romani la a treia generație, care te-au văzut pe *Vicus Stablarius* la ora la care a avut loc atacul.

– Cu cât i-ai plătit, nobile senator? întrebă, sarcastic, Emilius Geminus.

– Oh, destul de mult, oricum, îmi pot permite, minimaliză lucrurile Publius Aurelius Statius. Oamenii mei străbat acum întreaga Urbe, cătând martori oculari; cred că vor găsi destul de mulți printre cei care nu au de lucru. Vreau să reconstitui pas cu pas toate mișcările

tale, Emilius Geminus, astfel încât să nu mai ai nici o cale de scăpare în fața judecătorilor!

– Tetricus nu va începe niciodată un proces în care s-ar acoperi de rușine!

– Tetricus nu, dar eu da, îi replică senatorul.

– Tatăl este acela care dispune de *patria potestas* asupra Regillei; doar el mă poate da în judecată! Prin căsătoria *cum manu*, *patria potestas* îi revine soțului, precisă Aurelius cu un zâmbet nevinovat.

– Dar Regilla nu este căsătorită!

– Va fi peste câteva zile, cu subsemnatul. Și eu nu mă tem de nici un scandal.

– Toată Roma ar râde în spatele tău, știind că înainte de tine altcineva s-a bucurat de nurii soției tale. Nu-ți poți permite așa ceva, nobile senator, rânji Geminus.

– Roma va ști un singur lucru; că nimeni nu-mi poate aduce vreo ofensă fără să fie pedepsit. Și nimeni nu va avea chef să râdă, când va vedea sigiliile imperiale puse pe ușa ta, bunurile tale mobile vândute la licitație, sclavii tăi duși la târg cu prețul atârnat la gât. Cât despre fiul tău... nu va rămâne cu mare lucru după proces, dar am auzit că este bun la aritmetică, așa că l-aș putea angaja ca funcționar la vreuna dintre băncile mele...

– N-ai destule dovezi ca să obții condamnarea mea!

– Am cea mai bună dovadă care poate exista, mărturia victimei. Regilla te-a recunoscut.

– Este imposibil!

– Cum poți să fii atât de sigur? Sacul pe care i l-ai pus pe cap putea avea foarte bine o găurică...

– Minte! Este cuvântul împotriva cuvântului ei, cuvântul unui *paterfamilias* contra aceluia al unei femei.

– Da, dar femeia este soția unui senator roman. Suntem pe poziții egale, nu crezi?

– Dacă, însă, eu te-aș reclama pentru calomnie, s-ar putea să fii dat afară din Senat!

– Triremele pe care le am ar continua să brăzdeze Mediterana, asigurându-mi un venit frumușel. Și, de altfel, fără plictiseala de la ședințele Curiei, aș găsi timpul necesar ca să mă ocup, în sfârșit, de studiile mele filosofice.

– Te folosești de bogăția și de poziția ta socială foarte înaltă ca să mă distrugi, Aurelius, folosindu-te fără scrupule de minciună și de înșelătorie!

– Vai ce comportare urâtă am, nu-i așa? Aproape ca și cum m-aș folosi de forța unui bărbat adult față de o fată fără apărare, recurgând la umilință și teroare, îi replică patricianul pe un ton glacial.

– Dar, dacă Regilla n-ar fi soția ta, n-ai putea merge până la capăt... gândi cu voce tare celălalt, aruncându-i o privire vicleană. Aș putea să mă folosesc de contractul cel vechi pe care l-am încheiat cu Tetricus și s-o mărit pe Regilla cu fiul meu...

– Cum asta, vrei să ai ca noră o femeie deja folosită? se prefăcu mirat senatorul. Ah, scuză-mă, era să uit că afacerea rămânea astfel în familie!

– Să fim serioși, Publius Aurelius: știm cu toții că nu ai de gând să te însori din nou. Anulează-ți contractul și eu am să-i propun lui Tetricus să-l reînnoiască pe cel cu fiul meu.

– Pentru ca tu s-o poți viola fără probleme pe Regilla, de îndată ce se va afla sub acoperișul tău?

– Mă gândeam să le cumpăr celor doi tineri o altă casă...

– Trimite pe cineva să-l cheme pe Caius; să vedem ce crede el despre asta.

– Nu este aici, a plecat, spuse Emilius, neliniștit.

– Era și timpul! comentă Aurelius. Las-o baltă: nu cred că o să se mai întoarcă, i-ai făcut o figură prea urâtă ...

– Fiul meu nu știe nimic! exclamă Emilius, lăsând să-i scape fără să vrea o confirmare.

– O să am eu grijă să-i spun cât de curând, îl liniști patricianul fără a-și ascunde sarcasmul.

– Nu! gemu tatăl lui Caius. Aș fi ca mort pentru el...

– Îi vei da libertate de decizie, o casă și o rentă și vei fi de acord să facă nunta cu Regilla, renunțând la orice pretenție asupra zestrei, îl somă Aurelius, amenințător.

– Dacă fac cum spui tu, îți retragi reclamația? întrebă celălalt, întunecându-se la față.

– O să vedem. Între timp, te sfătuiesc să nu ieși din casă decât însoțit de o pază bună: într-o bună zi s-ar putea ca oamenii mei să te prindă singur și atunci... îl avertiză senatorul și plecă fără a-i promite nimic.

În aceeași seară, în fața stăpânului veniră trei sclavi care târau după ei un necunoscut cu fața ascunsă sub o glugă largă. După ce-l aruncară la picioarele senatorului, uriașul care părea șeful lor îl țintui la pământ, punându-i călcâiul pe piept.

Atât de multă prudență, pentru a respecta adevărul, era puțin cam exagerată, dat fiind că bărbatul cu glugă, departe de a încerca să fugă, tremura ca varga și era din cap până în picioare numai o vânătaie. Samson ar fi trebuit să aibă grijă la ce făcea cu mâinile, cu atât mai mult cu cât mai devreme se răcorise deja cu Lardus, așteptându-l în spatele unei coloane ca să-i tragă sacul pe cap, înainte de a-i da o chelfăneală cumplită în fața Balsaminei...

– *Domine*, l-am prins pe individul acesta pe când încerca să sară zidul prin grădină!

– Te așteptam, Caius Emilius, spuse patricianul.

Uluit, tânărul își arătă fața și șopti:

– Voiam s-o mai văd o dată...

– Greșesc eu sau vorbești despre soția mea? întrebă Aurelius, prefăcându-se peste măsură de furios.

– Dar încă nu te-ai însurat cu ea! protestă Caius.

– Mă rog, mai mult sau mai puțin... lăsă să-i scape senatorul, mustrat imediat de privirile incendiare pe care i le trimitea Castor.

– O iubesc de când eram copii. Pot să mă și dezmoștenească, dar eu tot o să fug cu ea!

– Este demn de toată lauda să vorbești despre aceste planuri cu soțul legitim al iubitei tale. Vrei să-mi ceri cumva consimțământul pentru un adulter?

– Lasă-mi-o, nobile senator! îl imploră băiatul. M-am certat rău cu tata și am de gând să nu mă las. În privința lui Servianus, am trecut chiar acum pe la el ca să-i spun ce cred eu despre căsătoria cu fiica lui...

– Și el a stat cuminte să te asculte? întrebă, curios, patricianul, care-l știa pe Servianus ca pe un om destul de iute la mânie.

– Nu! Le-a poruncit sclavilor să mă țină și el m-a pocnit de m-a umplut de sânge! îi mărturisi tânărul, arătându-le tuturor vânătăile și vorbind cu o nouă și demnă mândrie.

Aurelius zâmbi mulțumit: poate că băiețașul acela se descurcase mai bine decât prevăzuse el...

– Caius Emilius, tu ai făcut asta? se auzi un strigăt care venea din capătul sufrageriei. În prag apăruse Regilla, care îl privea acum pe tânărul ei erou ca pe divinul Iulius învingător în războiul de cucerire a Galiei.

– Vino cu mine, Regilla, vom trăi împreună, chiar dacă vom fi în exil și săraci... Nu mai am nimic, dar, la urma urmelor, ce importanță mai are? Dragostea contează...

– Ce-ai zice dacă ai lăsa-o pe ea să hotărască? Ești un băiat de ispravă, nu neg asta, dar și moșiile mele sunt tare frumoase!

Regilla îl privi pe senator, încruntându-se; apoi se întoarse către Caius și din nou către Aurelius.

– Oprește-te, draga mea, ai să amețești până la urmă, o sfătui senatorul.

– Gândește-te bine, încă mai ai timp: stăpânul a trecut binișor de patruzeci de ani, iar Caius este tânăr și puternic, îi șoptea în vremea asta Castor, încercând să strice nunta aceea caraghioasă care l-ar fi obligat să plece în Cilicia.

Fata trase adânc aer în piept, apoi răspunse cu supunere:

– I-am dat cuvântul lui Publius Aurelius și nu vreau să mi-l încalc. Și, de altfel, ar fi prea târziu.

– Nu-i adevărat! o rugă băiatul.

– Oh, ba da. Ieri noapte... începu Regilla.

Secretarul își mușcă mâinile: dacă nu intervenea chiar în clipa aceea...

– Pe toți zeii Olimpului, cutremur! urlă el din adâncul plămânilor, străduindu-se să zgâlțâie cât putea de tare dulapul din spatele lui.

În timp ce toți cei din cameră se aruncau la pământ, căutând să se adăpostească pe sub mobile, Aurelius îi șopti Regillei:

– Ascultă, fato, dacă mai scoți o vorbă despre noaptea aceea, nu te mai iau nici măcar eu de nevastă...

– Nu vă fie frică, a fost doar o alarmă falsă! îi anunță Castor ieșind de sub masă.

– Cu atât mai bine! Duceți-l acum pe tânărul acesta plin de energie în camera de pedeapsă a sclavilor: n-aș vrea ca, în elanul lui eroic, să facă vreo năzbâtie, porunci senatorul. Apoi, luă mâna logodnicei sale și o conduse în camera ei.

– Ești la fel de îndrăgostită de Caius? o întrebă în pragul dormitorului.

– Cum poți să spui așa ceva? Sunt soția ta... făcu ea, vizibil stânjenită.

– Nu încă: dacă ambele părți sunt de acord, contractul de logodnă poate fi anulat în orice clipă.

– Dar tu și cu mine am...

– Are vreo importanță? întrebă Aurelius și, pentru că fata nu răspundea, continuă. Va însemna că mă voi sacrifica eu ca să-ți redau libertatea. Dacă te interesează, Emilius Geminus întocmește acum un nou document prin care te acceptă ca noră fără nici o zestre. Desigur, vom face în așa fel încât tatăl tău să scoată și el ceva, astfel ca tu să te poți bucura de oarecare independență.

– Oh, Publius Aurelius, ești minunat! spuse ea cu lacrimi în ochi.

– Fără mulțumiri, mi-am primit deja plata, zâmbi senatorul, făcând-o pe fată să roșească. Dacă vrei să vorbești cu Caius, du-te, poți să vorbești cu el prin ușă.

– Nu mi-o deschizi? se miră Regilla.

– Sigur că nu: n-ar fi frumos ca doi logodnici să rămână singuri înainte de nuntă, se prefăcu scandalizat senatorul. Și, apoi, din când în când, ai putea și tu să aștepți noaptea nunții!

– Corabia către Cilicia pleacă mâine, stăpâne. Ce fac, mă îmbarc pe ea? îi întrerupse secretarul.

– Data viitoare, Castor! îl calmă Aurelius, privind la Regilla, care alerga spre camera în care fusese încuiat Caius.

APENDICE

II

ÎN UMBRA IMPERIULUI

UZANȚE, OBICEIURI ȘI CURIOZITĂȚI ALE ROMEI DIN VREMEA LUI PUBLIUS AURELIUS STATIUS

Sumar:

Latrunculi *și jocuri de noroc*

LATRUNCULI ȘI JOCURI DE NOROC

Într-o scriere faimoasă, cunoscutul istoric Huizinga susține că întreaga dezvoltare a civilizațiilor, până și în aspectele lor cele mai tragice ca războiul, se datora nu atât omului ca *homo faber* sau *homo sapiens*, ci lui *homo ludens*, adică omului care joacă un joc, care se distrează, stabilind regulile ceremonialelor, ale ritualurilor, ale gesturilor, ale partidelor de disputat, fie că ele au loc pe un câmp de bătălie, într-un cabinet științific sau în intimitatea privată a unei case.

Indiferent dacă se acceptă sau nu această teză, adevărul este că jocul a avut întotdeauna un rol de primă importanță în viața tuturor popoarelor, primii fiind romanii, care numeau *ludi* până și luptele din arenă, grandioase partide disputate sub semnul norocului și îndemânării, în care miza era viața. Și Iulius Caesar, când a decis să riște totul pentru a obține totul trecând Rubiconul, a spus simplu: „*Alea iacta est*", expresie în care *alea* însemna „soartă, întâmplare" și era numele

pe care romanii îl dădeau zarului care, o dată aruncat, nu se mai putea întoarce îndărăt.

Pariori pătimași, romanii erau, de fapt, mari amatori de jocuri de noroc pe care le disputau cu zaruri și arșice pe suporturi speciale, numite *tabulae lusorie*. Acestea puteau fi tăvi din lemn obișnuit de pin, măsuțe de marmură sau din pietre semiprețioase; sau desene rudimentare scrijelite pe bănci, pe trotuare, pe trepte sau pe pavajul străzilor: doar cele din urmă s-au păstrat până în zilele noastre, în timp ce n-a rămas nimic din tablele mai prețioase, cum ar fi cea folosită în sărbătoarea lui Pompeius, despre care vorbește Plinius sau *tabula* de terebint descrisă de Petronius în *Satyricon*.

Printre numeroasele jocuri de noroc, foarte popular era *felix six* a cărui *tabula* era formată dintr-o formație de șase litere, așezate astfel încât să formeze o zicere. Cunoaștem câteva dintre textele acestea curioase, ca îndemnul: „*Parthi Occisi, Britto Victus, Ludite Romani*" („O dată uciși parții, învins britanul, jucați, o romani!"); sau, pentru a cita un alt exemplu, moto-ul găsit într-o tavernă, servind și de meniu: „*Abemus in cena pullum, piscem, pernam, paonem*" („Avem la cină pui, pește, șuncă și friptură de păun").

Faimos era, de asemenea, jocul celor „douăsprezece rânduri", *duodecim scripta*, un fel de *backgammon* străvechi, ilustrat pe dosul unei oglinzi din secolele II-III înainte de Hristos, de la care nordicii au derivat *Taefle and Fayles* și *Ad Elta Stelpur*, cunoscute pe la anul o mie. Printre jucătorii fanatici de „douăsprezece rânduri", cel mai pătimaș a fost, fără îndoială, împăratul Claudius, care nu numai că a poruncit să i se amenajeze carul, astfel încât să poată juca în timpul călătoriilor, dar a scris și o scurtă istorie a acestui joc, din păcate pierdută.

Printre jocurile la care se folosea o tablă specială, cel mai complex și mai iubit era, însă, cel de *latrunculi*, derivat, probabil (cu multe modificări), din grecescul *Petteia*, cunoscut încă din vremea războiului Troiei. *Latrunculi* apare în multe texte clasice, unele dintre ele, ca *Tristia* lui Ovidius și *Laus Pisonis*, ne descriu chiar fazele unei partide. De altfel, aceste informații nu sunt suficiente ca să ne clarifice în privința regulilor: autorii pleacă de la premisa că toți cititorii cunosc la perfecție un mijloc atât de popular de petrecere a timpului, prin urmare nu-și pun niciodată problema de a ne descrie principiile care stau la baza jocului.

Din același motiv, nu avem nici o informație sigură asupra dimensiunilor și numărului de căsuțe existente pe tabla de joc: unii cercetători, convinși că adversarii foloseau câte 30 de piese fiecare, au presupus că existau 15 căsuțe de fiecare parte, dar dovezile arheologice care să poată atesta o asemenea teorie sunt foarte vagi: de altfel, deși au fost găsite fragmente de table foarte mari, nu există nici o certitudine a faptului că erau de formă pătrată și nici că erau folosite pentru *latrunculi*.

Și în privința valorii pieselor există încă destule controverse, chiar dacă se știe că existau cel puțin două categorii distincte, simplele *mandrae* și cele mai puternice *bellatores* (sau *milites*), adică „războinici". Din textul lui Ovidius deducem că amândouă piesele se mișcau în linie dreaptă, dar nu știm peste câte căsuțe o dată. În acest sens, se crede că *mandrae* adică simplii pioni se deplasau cu câte o singură căsuță, în timp ce piesele mai grele puteau parcurge întreaga linie de căsuțe; tot din *Tristia* putem înțelege că unele piese erau „mâncate", poate atunci când se întâmpla să se afle între

alte două de culoare opusă sau poate când era posibil să fie sărite, ca în jocul de dame din zilele noastre.

În concluzie, despre jocul de strategie cel mai răspândit din Roma antică nu se știe nimic sigur. Noi ne vedem nevoiți să ne imaginăm doar cum decurgeau acele partide, visând la tablele de joc valoroase din pietre semiprețioase, fildeș și argint pe care se înfruntau cei mai mari campioni ai Urbei, printre care se afla și Iulius Canus, șahistul-filosof care a trăit la Roma în secolul I după Hristos și care apare printre personajele din „*Cui prodest?*".

GLOSARUL TERMENILOR LATINEȘTI, AL LOCURILOR GEOGRAFICE ȘI AL PERSONAJELOR ISTORICE CARE APAR ÎN ROMAN ȘI ÎN POVESTIRE

GLOSARUL TERMENILOR GRECEȘTI ȘI LATINEȘTI

Amasius : amant de sex masculin.
Aquiminalus: lighenaș pentru spălarea mâinilor.
Arca: cufăr, casetă, casă de bani.
Arcarius: servitor care avea în grijă *arca* (vezi), prin urmare și contabil, casier.
Archimagirus: șef bucătar.
Armaria: mobile cu rol de dulapuri, scrinuri, rafturi de cărți.
Ars topiaria: arta de modela arbuștii, dându-le diferite forme.
Ataraxie: stare de calm desăvârșit, detașare totală de pasiunile spre care țintea filosofia epicuriană.
Aulos: instrument muzical din Grecia antică (dar folosit și la Roma), cu ancie și cu două țevi.
Bellatores: războinici, piesele de cea mai mare valoare la jocul de *latrunculi.*
Balneatores: sclavi băieși.
Bulla: sferă mică din aur conținând amulete. Ea era purtată la gât de *ingenui* (vezi), copiii de condiție liberă, până în momentul în care îmbracă toga bărbăției.
Caligae: încălțăminte purtată de militari.
Capsa: casetă rotundă în care se transportau volumele din papirus făcut sul.
Cathedra: scaun cu brațe și cu spătar.

Calcei: cizmulițe închise; cele ale senatorilor erau din piele neagră, împodobite cu o lună din fildeș.
Caupona: cârciumă, han cu camere de închiriat.
Cedrium: ulei de cedru folosit pentru a îmbunătăți calitatea papirusului.
Cenacula: camere, deseori de închiriat, aflate la etajele superioare ale unei *insula* (vezi).
Clientes: protejați ai unui personaj de rang înalt, numit patron.
Codicillus: invitație scrisă.
Compluvium: bazin din mijlocul atriumului, în care se scurgeau apele pluviale.
Crepidae: sandale de casă.
Cum manu (căsătorie): forma cea mai veche de căsătorie între patricieni, prin care femeia accepta cu fraza: „*Ubi tu Gaius, ego Gaia*", adică „Unde te vei afla tu, Gaius, voi fi și eu, Gaia".
Dactylotheca: sertar pentru păstrat inelele.
Digitabularius: meșterul care confecționa mănuși.
Domus: locuință mare romană având numai parter. Era compusă din atrium, sufragerie, triclinium (sală de banchete), peristil și camere.
Fauces: intrarea în *domus* romană (vezi).
Flabelliferus: sclav care făcea vânt stăpânului cu un evantai.
Forica: latrină publică.
Fullones: vopsitori sau lucrători într-o spălătorie.
Ingenui: copii născuți liberi, nefiind adică sclavi.
Insula: construcție înaltă, de cinci sau șase etaje, împărțită în apartamente.
Ius osculi: străvechiul drept al lui *paterfamilias* (vezi) de a săruta pe gură femeile din casă pentru a se asigura că nu au băut vin.

Kirie: (feminin, *kiria*): cuvânt de origine grecească, „stăpân (domn)" sau „stăpână (doamnă)".
Lacerna: mantie scurtă, cu glugă.
Latrunculi: joc de masă, poate asemănător cu damele sau cu șahul, care se disputa pe o tablă cu șaizeci de căsuțe.
Lupa (plural, *lupae*): prostituată din păturile inferioare ale societății.
Mandra (plural, *mandrae*): piesă de valoare inferioară la jocul de *latrunculi*.
Mappa (plural, *mappae*): șervețel individual în care invitații la un banchet obișnuiau să ia acasă resturile neconsumate din mâncarea cu care fuseseră serviți.
Mos maiorum: „obiceiul celor mai mari (din familie)", adică vechea tradiție a capilor de familie.
Novacula: brici.
Nundinae: târg care se ținea din nouă în nouă zile. În consecință, cuvântul indica și intervalul dintre zilele de târg.
Ostiarius: portar.
Paelex: sclavă sau libertă, concubină a stăpânului.
Paterfamilias: cel mai în vârstă dintre bărbații unei familii, acela care, în antichitate, avea putere absolută asupra soției, copiilor, nepoților și sclavilor.
Popina: tavernă, cârciumă.
Pocillator: paharnic.
Recitatio: lectură publică a unei opere literare.
Raeda: căruță ușoară cu patru roți.
Sabana: cearșaf de baie.
Sapo de Mainz: vopsea de păr.
Sella: scaun fără spătar.
Solae: sandale.

Sportula: un coș mic în care se punea rația zilnică, în alimente sau bani, pe care patronul o acorda pentru *clientes* (vezi).
Subligaculum: fâșie de pânză folosită de bărbați ca indispensabili.
Sudatorium: Baie de aburi, încălzită corespunzător prin țevi îngropate în pardoseală sau în pereți.
Synthesis: haină provenită din Grecia, purtată de obicei în timpul banchetelor.
Thermopolium: echivalent roman pentru un fast-food din zilele noastre.
Torus: saltea.
Triclinius: pat pentru cină, lectură, conversație. Prin extensie, sufragerie obișnuită.
Triclinarius: sclavul care servea la masă, chelner, valet.
Umbilicus: bastonaș din os pe care erau înfășurate volumele, „cărțile" din Roma antică.
Virtus: totalitatea calităților pe care trebuia să le aibă un cetățean roman născut liber.
Verna, vernaculus: sclav, de sex feminin sau masculin, născut în casa stăpânului său.
Vigiles nocturni: gardieni publici care răspundeau de prevenirea incendiilor și a delictelor.
Volsellae: pensete pentru epilare.

GLOSARUL PERSONAJELOR ISTORICE

Claudius: împărat roman. Urmaș al nepotului său, Caligula, din anul 41 după Hristos, Claudius a reformat (formal) autoritatea Senatului, a acordat cetățenie romană locuitorilor din numeroase colonii, a favorizat ascensiunea social-politică a „clasei ecvestre (a cavalerilor)", a consolidat dominația imperiului în Mauritania, Iudeea și Tracia.

Epicur: filosof grec. În anul 306 înainte de Hristos a inaugurat la Atena o școală filosofică (*Grădina*), deschisă atât femeilor, cât și sclavilor. Tema gândirii epicuriene era căutarea fericirii, chestiune pe care filosoful o rezolva recomandând instrumentul eliberator, *ataraxia*, adică o detașare sobră, senină, de pasiunile vieții de zi cu zi.

Fedrus: fabulist latin care a trăit între anii 20 înainte de Hristos și 50 după Hristos. După modelul lui Esop, protagoniștii fabulelor sale sunt animale care manifestă viciile și virtuțile speciei umane.

Germanicus: a trăit între anii 15 înainte de Hristos și 19 după Hristos și a condus câteva campanii militare victorioase în Germania.

Mithridates: nume aparținând nu unui singur suveran al parților, ci și unei întregi dinastii care a domnit în numeroase teritorii ale Asiei Mici.

Pallantes: fost sclav al lui Claudius, devenit, la capătul unei cariere fulgerătoare, ministru de finanțe.

Seianus: om politic care a trăit între anii 20 înainte de Hristos și 31 după Hristos. Prefect al Romei, a dorit să-l urmeze la tron pe Tiberius, mai ales că acesta se retrăsese pe insula Capri. De altfel, aflând de manevrele lui, împăratul l-a demascat în Senat și l-a condamnat la moarte.

Terentius: autor de comedii, a trăit între anii 190 și 160 înainte de Hristos, fiind un adevărat precursor al teatrului în sens modern. A murit în Grecia, unde se dusese pentru a aduna operele lui Menandros, unul dintre modelele sale.

GLOSARUL LOCURILOR GEOGRAFICE

Argiletum: în Roma antică, strada pe care se aflau birourile de copiat; pornea de Forumuri, ocolea Suburra și dădea în *Vicus Patricius* (vezi).
Messenia: regiune din Grecia meridională. În vremea cuceririi roman a Eladei, făcea parte din provincia Ahaia.
Narbo Martius: Narbona (sau Narbonne) de astăzi, în sudul Franței.
Vicetia: Vicenza de astăzi.
Vicus Patricius: în Roma antică, strada care urca din *Argiletum* până pe colina Viminal.

DANILA COMASTRI MONTANARI

Profil biografic al autoarei

Danila Comastri Montanari, creatoarea lui Publius Aurelius Statius, s-a născut la Bologna în 1948. Părăsește școala mai devreme pentru a intra la universitate și a trăi acolo cea mai importantă perioadă a vieții sale.

Și-a luat licența în Pedagogie și în Științe politice, apoi, timp de douăzeci de ani, a predat și a călătorit în toate cele patru colțuri ale lumii. În 1990 a scris primul său roman, *Mors tua*, și de atunci s-a dedicat pe deplin prozei, în special unui gen, acela al romanului polițist istoric, care îi permitea să îmbine principalele domenii care o interesau: studiul trecutului (în special civilizațiile antice) și preferința pentru intrigile *mystery*.

Fumătoare înrăită, apreciază băuturile alcoolice, refuză să țină vreo dietă, frecventează stațiuni termale și săpături arheologice, citește romane polițiste, studii de istorie, clasicii latini, greci și chinezi. Este o fanatică utilizatoare a Internetului, unde are câteva situri web. Trăiește într-o casă mare din centrul orașului Bologna, împreună cu soțul, fiica, două pisici, un papagal, două sute de plante, zece mii de cărți și cinci computere.

În curând un nou volum din seria

MISTERE ÎN ROMA ANTICĂ. PUBLIUS AURELIUS

SPES, ULTIMA ZEIȚĂ

Roma, anul 46 după Hristos. Senatorul Statius este invitat de onoare la un banchet oferit de consulul Paulus Metronius. Printre ceilalți invitați, Publius Aurelius își regăsește doi prieteni din copilărie pe care nu-i mai văzuse de mult timp. Este o ocazie potrivită pentru a-și aminti împreună întâmplări din trecut, povești de dragoste, averi și prăbușiri... Când, însă, unul dintre cei doi prieteni cade ucis de o misterioasă mână ucigașă, Aurelius își va da seama că în acei ani ai tinereții, aparent dați uitării, se află, încă necunoscut, un secret care ascunde sânge, moarte și răzbunare...

biblioteca de buzunar

biblioteca de buzunar

MISTERE ÎN ROMA ANTICĂ

PUBLIUS AURELIUS 4

„Cine caută adevărul asupra unei crime, trebuie să înceapă întotdeauna prin a se întreba: cui prodest? cui îi foloseşte?"

În decorul lumii romane a secolului I d. Hr., reconstituit cu rigoarea istoricului şi cu inefabilul pitoresc al artistului, inteligentul, cultivatul şi bogatul senator Publius Aurelius Statius este pus să dezlege misterele unor crime terifiante.

„Cultă, ironică, sofisticată şi în acelaşi timp populară, Danila Comastri Montanari a creat prin seria *Mistere în Roma antică. Publius Aurelius* un tip strălucit de roman de aventuri." *Famiglia Cristiana*

„Publius Aurelius Statius, un detectiv în togă care nu are de ce să-l invidieze pe Sherlock Holmes." *L'Espresso*

Din seria **Mistere în Roma antică. Publius Aurelius** au apărut:

- **Cave Canem**
- **Morituri te salutant**
- **Parce sepulto**

vor apărea:

- **Spes, ultima zeiță**
- **In corpore sano**

www.all.ro

ISBN 973-8457-87-4
9789738 457874

ISBN 973-724-011-1
9789737 240118